

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

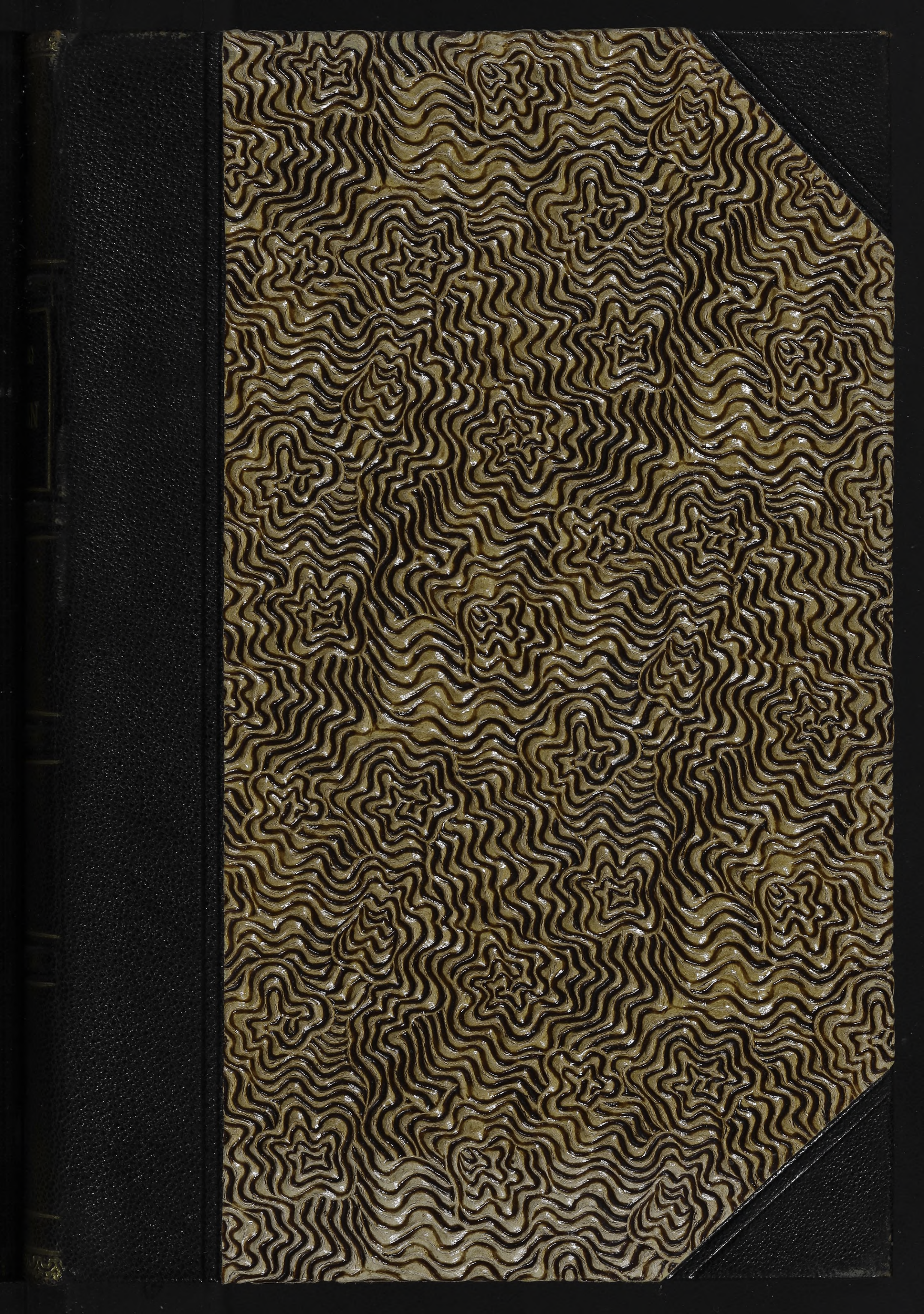

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
LUND

*Vitt.
So.*

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

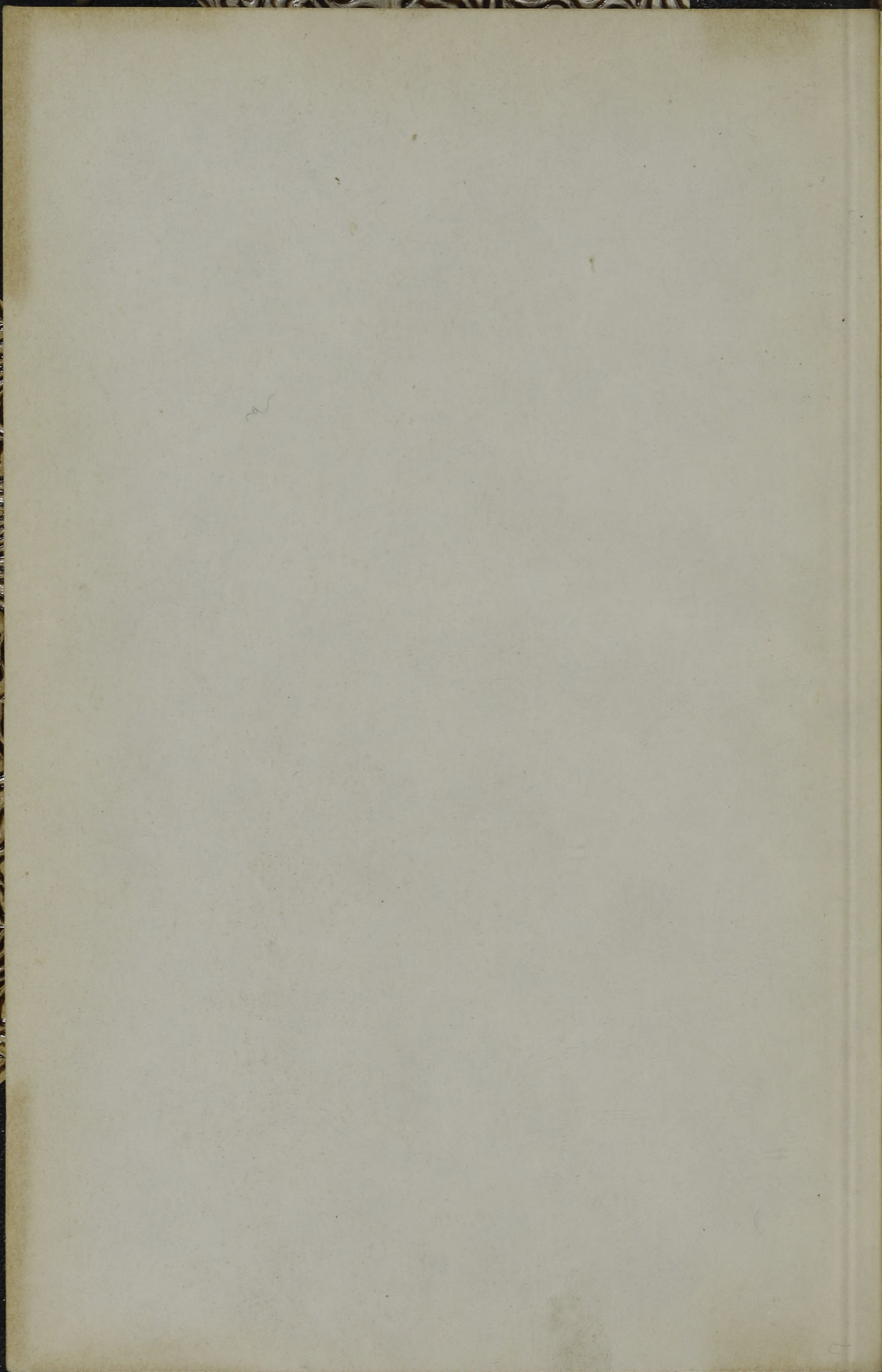
15000

401004737

HYFVELN

OCH

ANDRA BERÄTTELSER UR LIFVET

UPPTECKNADE AF

C. O. BERG.

STOCKHOLM,
ARBETARENS VÄNS EXPEDITION.

STOCKHOLM,
ANDRÉENS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
1899.

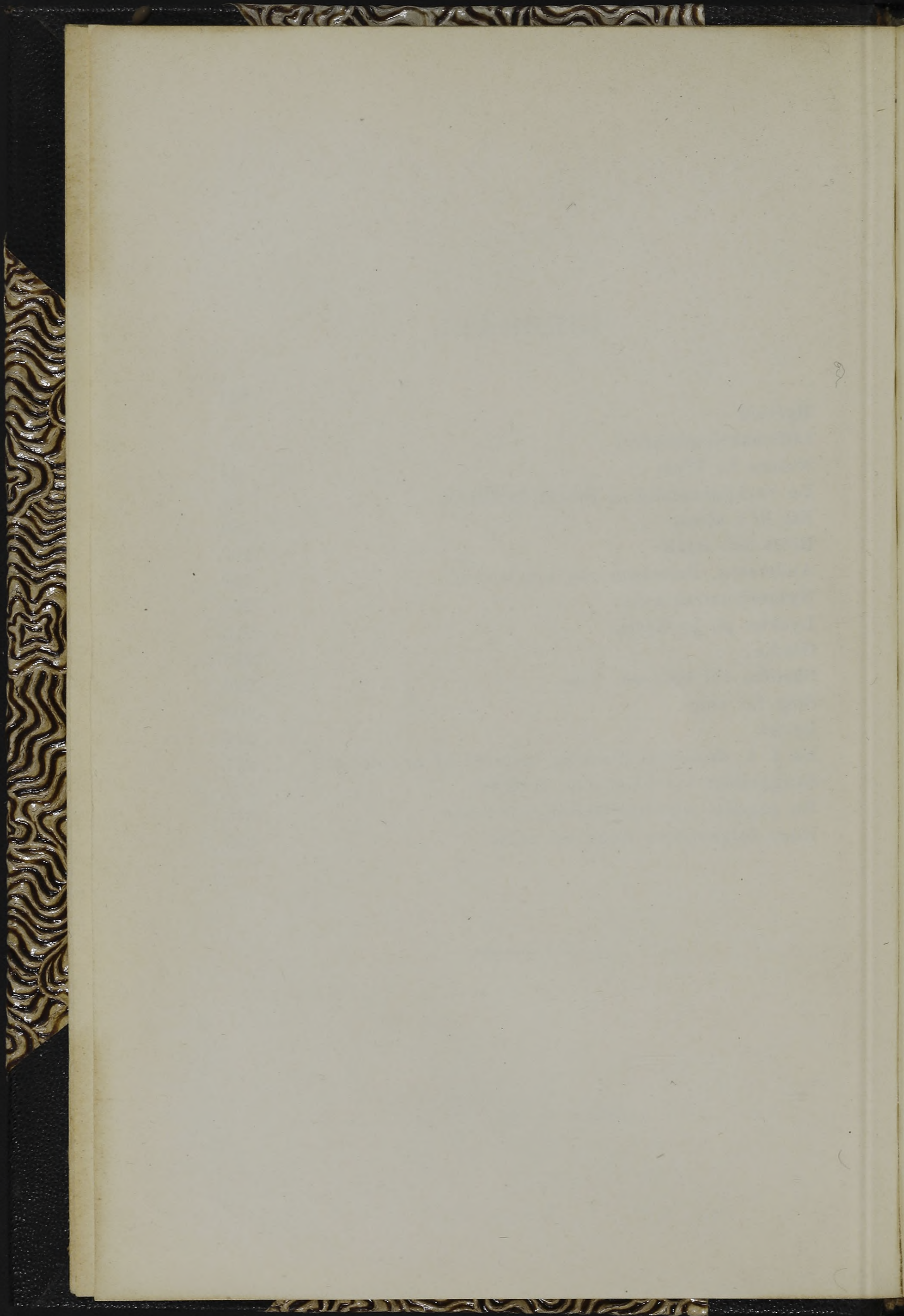

INNEHÅLL.

	Sid.
Hyfveln	1.
Lifförsäkringsbrevet	21.
Numro 95 Plym	38.
En verklighetsbild ur Stockholmslifvet	46.
Ett lif i allvar	80.
Brott och straff	109.
Andersson, Petersson och Lundström	138.
Nykterhetstraktaten	206.
Lyckan på Lyckåsen	210.
Glädje	216.
Skrufva till bromsen, Jim	223.
Steg för steg	235.
Lycka	246.
En f. d. drinkares historia, berättad af honom själf	257.
Skuggbilder vid bålen och buteljen	262.
En gammal silfvertolfskillings minnen	316.
Huru dalgubbarna fingo sin präst	353.

Hyfveln.

För någon tid sedan beställde jag mig en liten byrå och besökte fördenskull en snickareverkstad. Det gick hurtigt och raskt undan med arbetet därinne. Flere personer voro sysselsatta med olika slags göromål. En polerade, en annan höll på med hopsättande af bräder till en låda, en tredje åter stod vid sin bänk och hyflade på ett stycke trä samt arbetade, så att svetten lackade från hans panna.

Det var en sann tillfredsställelse, ja ett verkligt nöje att se med hvilken omsorg han utförde sitt åliggande. Innan han började hyflingen, såg han noga till att hans verktyg var sådant det skulle vara. Hyfveljärnet var nyss slipadt, hyfvelstocken i god ordning; järnet riktades omsorgsfullt in, och därefter började det egentliga arbetet. Hyfvelspårnorna flögo omkring den flitige mannen, och inom kort hade han sin brädlapp så slät och finhyflad han önskade. Då han för några ögonblick hvilade från arbetet, inlät jag mig i samtal med honom, hvarvid han gaf mig en nyttig undervisning om

hyfvelns egenskaper och huru den bör vara beskaffad för att motsvara sitt ändamål. Först höll han en föreläsning om *hyfvelstocken* och sade mig hur den borde vara. "Om järnet är aldrig så skarpt och bra"; yttrade han, "men stocken är sned, krokig eller vind, så kan man icke med den utföra ett godt arbete; därför är det nödvändigt att hyfvelstocken är alldeles jämn, slät och rät."

"Men ser herrn", fortsatte den gode snickaren sin undervisning, "om stocken än är oklanderlig, d. v. s. är sådan han bör vara, men *järnet* är dåligt, slött, gropigt och förstördt, så kan man lika litet utföra något godt arbete. Till en *god hyfvel* fordras alltså, att både *stock* och *järn* äro goda. Då är den ett godt verktyg, med hvilket ett vackert och prydligt arbete kan utföras."

Ja, detta var riktigt, men ännu återstod något för att få ett godt arbete utfördt med en så beskaffad hyfvel, och detta vore, menade vår man, att den *rätt begagnades*, d. v. s. att den *vårdades* och *brukades med förstånd*. Skedde icke detta, så kunde lätt hända, att både *arbetet* och *verktyget* förstördes och man spillde då sina krafter förgäfves.

"Man kan väl icke förstöra en hyfvel med att blott hyfla med den?" frågade jag.

"Herrn har ingen erfarenhet, kan jag höra", återtog snickaren; "jag vill därför säga er hur det förhåller sig. Jag fick en gång en finhyfvel alldeles förstörd af en okynnig pojke, som icke gjorde annat med den än hyflade några kraftiga tag."

"Nå, det skall blifva intressant att få höra huru det gick till", inföll jag.

“Ja, ni skall få reda på alltsammans, och jag berättar denna händelse så mycket hällre, som förlusten af min präktiga hyfvel i själfva verket genom Guds barmhärtiga ledning blef mig till stor vinning.”

“Ni fick då erfara, att Gud kan tvinga själfva skadan att tjäna oss till gagn?”

“Jo jo män, så fick jag ock. Min kamrat på verkstaden, Petter Brunqvist, och jag hade arbetat flitigt hela morgonen; men inemot klockan elfva kom han fram till min hyfvelbänk och frågade:

“Känner du dig icke sugande, Magnus?”

“Inte utan“, sa' jag och upphörde med hyfvingen.

“Ska vi skramla till ett kvarter?”

“Kör sta“, svarade jag; och så letade vi i våra fickor efter några kopparslantar. Summan kunde väl räcka till ett kvarter brännvin.

Mästarn var ute i staden. Vi smögo oss därför ut på en stund och lämnade de båda lärpojkarne ensamma i verkstaden.

När jag återkom — jag var väl icke alldeles så klar i hufvudet då, men nog visste jag ändå hvad en hyfvel skulle duga till —, återtog jag mitt arbete; men kan ni tänka er min förargelse! Min hyfvel var alldeles förstörd och gjorde den ena grofva rispan efter den andra i den bräda jag höll på att finhyfla. Jag svor på att den onde själf flugit in i hyfveln; men när jag vände på mitt kära verktyg, hvad får jag väl se? Jo, järnet liknade mera en *såg* än ett hyfveljärn, och stocken, som

förut var så slät och blank, att man kunde spegla sig i den, var full af fula rispor. Med ett ord, den var alldeles förstörd, och emedan jag, litet rusig som jag var, icke kom att genast se efter, hyflade jag några tag med det förstörda verktyget på brädan, hvilken i det närmaste var färdig, och så blef äfven den förstörd och allt det föregående arbetet på densamma förspildt.“

“Hvem hade förstört hyfveln för er och huru hade det gått till?” frågade jag, allt mer intresserad af den lilla historien.

“Den ene klåparn till lärpojke, vet jag. Han skulle, medan jag var på krogen, försöka min hyfvel, öfver hvilken jag var så stolt, och så spänner den slarfven på och hyflar på en gammal golfplanka, full med intrampad sand och lera. Till på köpet satt en spik i den olyckliga plankan, och *sanden, leran* och *spiken* i förening förstörde alldeles min präktiga hyfvel. Ja, så var det med den saken. Nu ser herrn, att det bästa instrument kan förstöras, när det kommer i klåparehänder.“

“Ja, det kan jag förstå“, menade jag, “men jag har ännu icke fått reda på hvad *nytt*a ni hade af den där händelsen med den förstörda hyfveln.“

“Jaså; ja, nu har jag icke tid att tala om det; ty *det* är en lång historia må ni tro, och vill ni ha reda på den, så kan ni komma hem till mig i afton, sedan arbetet är slut, så kan ni på samma gång få se, huru det ser ut i en för detta supares hem.“

Vårt samtal afbröts, och hyfvelspånorna flögo åter omkring min gode vän, så att det var en lust och glädje att se därpå. Jag hade fått hans adress,

lofvat att komma till honom på kvällen och aflägsnade mig.

“Ursäkta, bor snickaren Löfgren här i huset?” frågade jag portvakten i huset n:o 00 Norra Smedjegatan.

“Ja, han bor i ett af vindsrummen, dörren snedt emot trappan på höger hand, när herrn kommer fyra trappor upp”, svarade en fryntlig gumma, som tittade ut genom den öppna fönsterluckan. Jag stretade upp för de fyra trapporna och knackade på den anvisade dörren.

“Stig in!” ljöd en vänlig stämma innanför dörren.

Jag stod således i en “för detta supares” hem; men man måste här lägga tonvikt på orden “*för detta*”; ty annars skulle man mycket misstaga sig. Här fann jag ett verkligt litet *hem* i detta ords sköna mening. Någonting mera hemtrefligt kan man svårligen få se. Rummet var visserligen icke stort, men syntes tillräckligt rymligt, för att *lyckan* och *trefnaden* kunnat på allvar där nedslå sina bopålar.

Från de rena fönsterrutorna inströmmade dagsljuset alldeles ohämmadt; några vackra krukväxter stodo bakom de hvita gardinerna och gjorde rummet i hög grad inbjudande. Möblerna voro visserligen enkla, men de hade det dubbla värdet af att vara smakfulla och af “egen tillverkning”. En stor säng med hvitt öfverdrag, en soffa, en liten barnsäng, ett bord som tjänade både till salongsbord och matbord; bland några stolar märktes äfven en lyxartikel, som kallas *gungstol*, och den var både mannens och barnens synnerliga favorit. På väg-

gen öfver sängen satt ett schweizerur, från hvilket en liten gök tittade fram och utropade klockslagen med sitt entoniga "ku-ku". Öfver soffan hängde konungens och drottningens porträtt på hvardera sidan om ett stort träsnitt, föreställande "Luther läsande i den fastkedjade bibeln i Erfurts kloster". Under denna tafla sutto små fotografier af Stockholms mera allvarligt sinnade predikanter, jämte ett par i blått, rött och guld tryckta bibelspråk. Öfver dörren hängde i glas och ram, tryckt med stora svarta bokstäfver: "*Jag och mitt hus vilja tjäna Herren.*"

Löfgren hade intagit sin favoritplats, gungstolen, och på sitt knä hade han en liten rödkindad pojke på sex år. I ena hörnet bredvid barnsängen var en nio års flicka sysselsatt med att leka med en stor docka, och vid kakelugnen, i hvilken var inmurad en liten treflig järnspis, sysslade äldsta dottern, omkring 13 år, med att tillaga den enkla af-tonkosten.

Jag blef vänligt mottagen och erbjöds först gungstolen att sitta uti; men då jag icke ville beröfva husfadern hans synbara älsklingsplats, fick jag slå mig ned i soffan.

Löfgren bad om ursäkt att hans gumma inte var hemma, och därpå berättade han en lång historia om huru präktig hon var, och huruledes hon genom att vara borta i finare hus för att "stärka och stryka" icke så litet bidrog till husets förkofran. "Äldsta flickan, vår lilla Karin, sköter då om hushållet och småsyskonen, och det gör hon mycket galant och bra, må herrn tro."

Vid detta lilla beröm rodnade Karin och såg så innerligt och trohjärtadt på sin far, att jag riktigt förundrade mig öfver de klara, blå ögonen. Karin var för öfrigt vid första påseendet mera ful än vacker. Ansiktet var betäckt med koppärr, och näsan var trubbig och uppstående. Men detta intryck försvann snart. När hon talade, visade hon sina hvita vackra tänder, och vid minsta leende framträdde små gropar i kinderna. Öfver hela hennes väsende låg ett mildt, kärleksfullt allvar. Den yngre systemen hade mera regelbundna drag; hon var ett vackert litet barn med ljust hår, gråblå ögon och såg mycket liflig och lekfull ut. Lille Gustaf, faderns älskling, var en muntergök af första ordningen.

Sedan min nye vän, Löfgren, gjort mig litet närmare bekant med sina familjeklenoder, sade han: "Men det är sant, herrn ville ju höra fortsättningen på historien om min hyfvel, kan jag tro?"

"Ja, det var just mitt ärende", svarade jag.

"Nåväl, herrn kan förstå, att lärgossen icke kom helskinnad undan för det puts han spelat mig."

"Nej, jag kan nog tro det", menade jag.

"Jag blef förfärligt uppretad och sade honom, att han var en äkta "skrubbhyfvel", hela pojken, och därtill fick han duktigt med stryk. När jag så kom hem på kvällen till hustru min, berättade jag för henne hela saken. Hon hörde tålmodigt på mig, men då jag slutat att urladda min vrede öfver den stackars gossen, frågade jag: "Var det icke nedrigt gjordt, Anna?"

"Åjo", svarade min hustru, "det var nog led-

samt, att du fick din hyfvel förstörd, synnerligen som det var ditt bästa verktyg, men goss-stackarn förstod väl ej så noga hvad han gjorde. Du får väl förlåta honom.“

“Förlåta honom?” afbröt jag. “Nej, Anna, aldrig! Jag är viss på att han gjorde skälmstycket bara för att reta mig; men jag skall hjälpa honom, jag, det kan du lita på.“

“Tänk om *Gud* skulle handla på samma sätt med dig, Löfgren“, invände min hustru saktmodigt.

“Med mig? Hm, jag har aldrig förstört någon hyfvel för någon“, svarade jag.

“Ack, snälle Löfgren, du gör väl det som är värre än så!“ och stora tårar pärlade därvid fram ur Annas ögon. Hon påstod, att jag höll på att så småningom förstöra “*en levande hyfvel, ett dyrbart Guds verktyg.*“

“Är du tokig, Anna“, frågade jag, “eller hvad pratar du för persilja? Tror du att det finnes *levande hyflar*? Aj, aj, aj, de galna kvinnfolken! De där grillerna har du väl fått hos den där nykterhetsfantasten, som du ränner och hör på; men jag skall lära dig och alla andra med, att jag icke tål att liknas vid en hyfvel. En hyfvel! Har man nånsin hört på maken! Eller menar du inte mig själf, kanske? Hvasa?“

“Käre Löfgren“, sade min hustru, “du ska inte ta så illa vid dig, jag menade icke något ondt med hvad jag yttrade.“

Hennes foglighet stillade visst icke min vrede; hon hade kallat mig en “hyfvel“, och detta kunde jag alls inte smälta. Jag tog mössan på mig och

skyndade ut. Mina steg ställdes direkt till *krogen*. Jag ville taga mig ett ordentligt rus i förargelsen.

“Men ser herrn, det blef icke något supa af den gången, och har aldrig blifvit det sedan, och kommer, med Guds hjälp, icke heller att numera blifva det för mig.”

“Nå, huru kom ni då på andra tankar?”

“Jo, Gud lät mig icke vara i fred för den där 'hyfvel-liknelsen'. Som jag kom in på *krogen* — den hette 'Gyllne månen' för resten —, mötte jag en gammal supbroder, en afsigkommen handlande, som ansågs lite halfgalen och var allmänt känd för sin frispråkighet. “Nej, se snickar Löfgren“, sa' han, “mjukis, min gosse! Välkommen hit för att *hyfla på likkistan en stund igen!*”

“Håll mun på dig, olyckskorp!” svarade jag och begärde därpå en stor sup.

“Rätt så, Löfgren, du *hyflar bra*; hvar sup är ett duktigt hyfveltag — snart är *kistan* färdig; men stor sak i det — du minns nog hur Bellman sjunger: Drick ur ditt glas, Se döden på dig väntar! — Skål, Löfgren! Du bjuder väl mig på ett glas, hvasa?”

Det var ett förskräckligt ögonblick; hela krog-rummet liksom dansade rundt med mig. Jag lät glaset stå och skyndade ut. Jag gick länge af och an på gatan, ty jag skämdes att gå hem.

“Kanske min hustru har rätt“, tänkte jag, “håller jag icke verkligen på att fördärfva både kropp och själ? Ack, huru har jag väl använt min tid, mina inkomster, min hälsa, mitt lif? frågade jag mig själf. Åter och åter stod bilden af min förstörda

hyfvel för mina ögon. När jag sent på kvällen kom hem, satt min hustru ännu uppe. Barnen sofvo.

“Stackars Anna var så viss att jag skulle vara drucken och, som vanligt, oregerlig, att hon blef högeligen förundrad, då hon såg mig spik nykter, och dessutom nedslagen och dystert till humöret. Jag satte mig på en stol och såg mig några ögonblick omkring i det torftiga hemmet. En hel här af minnen uppsteg i mitt sinne. O, huru eländigt och fattigt såg det icke ut, emot hvad det gjorde för några år sedan, *den tiden jag ännu var en nykter människa!*”

“Från de försvunna möblerna vände sig tankarne till barnen, som sofvo på halmbädden i ena hörnet af rummet, och särskildt tänkte jag med obeskriflig smärta på min stackars äldste gosse, min ofärdige Frans.”

“Har ni en son, som är ofärdig?” frågade jag.

“Ja, och han är ofärdig för min skull.”

“Hur så?”

“Då han var nio år gammal, skickade jag honom en kall vinterdag till krogen att köpa en butelj brännvin; gossen halkade på den isbelagda trottoaren, och i fallet skar han sig så illa på den sönderslagna buteljen, att trenne fingrar måste amputeras från vänstra handen.

“Sedan jag en lång stund haft mina ögon på barnen, såg jag på min hustru; aldrig hade jag sett henne så mager, blek och sorgsen. Jag lutade hufvudet i mina händer och grät som ett barn.

“Anna reste sig från sin plats, kom till mig och strök mig vänligt på hufvudet.

“Hvarför är du ledsen, Löfgren?” frågade hon.

“O, jag har väl skäl att vara ledsen, om någon människa på jorden har det“, snyftade jag. “Du har rätt, du Anna, jag har allt förstört mig själf och dig och barnen och allt, hvad vi haft, på detta usla, fördömda brännvin.

“Ser ni, min hustru hade lärt sig förstå sanningen långt före mig, hon, och hon kunde trösta med, utan att predika. Hon bara sa' så här: Käre Löfgren, sa' hon, var inte ledsen du, Herrens högra hand kan allting förvandla; och om du vill vända dig till honom, så skall han visserligen hjälpa dig och göra dig till ett godt och nyttigt verktyg i sin hand.“

“Nej, nej Anna“, sa' jag, “jag har, som gamle Wenster sade mig i kväll, så länge hyflat på min egen likkista, att hyfveljärnet blifvit alldeles förslöadt, och stocken är rispig och förstörd, den också.“

“Huru menar du, Löfgren, du talar så underligt?“

“Jo, ser du, Anna, jag menar nog hvad jag säger. Du skall få höra, huru jag har tänkt för mig själf i kväll, då jag gått ute och 'filisoferat'. Jag är, som du sade mig i aftons, jag är en hyfvel, ser du, en lefvande hyfvel, som själf hyflat i sand, spik och lera, till dess hyfvelstocken, *min fattiga kropp*, blifvit svag, rispig och förstörd, och järnet, mitt *sinne*, *min själ*, blifvit taggigt som en såg och därtill slött och odugligt.“

“Men nu skulle ni ha hört Anna; ja, hon var

riktigt märkvärdig, det är visst och sant det. — Se så, Magnus, bråka inte nu, sitt stilla på pappas knä, medan jag språkar vid den främmande herrn; Karin, ge mig bibeln, så är du snäll — så där, ja, — tack, min flicka!”

“Jo, här skall ni få höra. Hon tog fram denna kära bok, den dyrbaraste skatt vi äga, och så slog hon upp Predikarebokens 10:de kapitel och läste för mig den tionde versen. Den är litet märkvärdig, må herrn tro — se så, Magnus, sitt stilla nu, du får ej hugga far i skägget — här skall herrn få höra! *Då ett järn slött varder, och mister skarpheten, så måste man med möda hvässat igen. Alltså följer ock visdom efter flit.* Ja, se det blef alldeles tydligt och klart för mig, att det där slöa järnet var jag själf, som genom mitt superi och oordentliga lif blifvit slö, fördärfvad och förbi; men inte förstod jag, hvad min kära hustru ändå menade med att läsa just det bibelspråket.

“Det var då en faslig gosse som inte vill sitta stilla — nu får du gå ner och leka med syster, så får jag i ro språka med den här främmande herrn“, — och sedan Löfgren släppt ned sin lilla *bråkstake* fortsatte han: “Anna — se, hon hade redan då märkvärdigt ljus i Skriften — hon hade tjänat hos magister R. i världen, innan vi vardt gifta, och fått lära mycket af honom på den tiden han höll sammankomster i salen vid Johannes Kyrkogata, det är öfver 20 år se'n dess; men hon minnes den tiden med glädje och tack till Gud än i dag. — Men vänta, nu kom jag rakt ifrån ämnet — hvad var det jag skulle säga nu igen?”

“Jo, ni skulle säga mig, hvad er hustru menade med det upplästa bibelspråket!”

“Ja, så var det, ja. Jo, hon mente, att liksom ett järn, hvilket blifvit slött, kan bli hvasst igen, om det slipas, så kan genom Guds nåd en människa, som blifvit förstörd i synd och last, också bli upprättad igen, *om hon blott riktigt vill.*

“O, hvad jag gärna ville bli människa igen, men huru det skullé gå till, det kunde jag icke få klart för mig. Då berättade Anna för mig om en man, som hade legat sjuk i trettioåtta år utan hjälp. Till honom kom Herren Jesus en gång — det var vid Betesda — och sade till honom: “Vill du blifva helbrägda?” och mannen ville nog, och Herren sade till honom: “Stå upp, tag din säng och gå” — och mannen blef alldeles frisk. Nu fick min hustru gärna göra hvad jag förr i många år vägrat henne: hon fick läsa Guds ord för mig; hon läste den sköna berättelsen om mannen vid Betesda, och jag lyssnade så, som jag aldrig i min tid hade gjort förut. Jag grät som ett barn, och jag ropade till Gud ur djupet af mitt hjärta: Herre, jag vill, jag vill, jag vill.

“Den kvällen miste djäfvulen ett dryckenskaps offer, och Gud fick igen en förlorad och förstörd hyfvel.

“Jag och hustru min sutto uppe till klockan half två på natten. Hon var inte sömnig, och inte jag håller. Gud vare lof, jag har se'n den natten blifvit slipad, tuktad på många vis, och Herren har, gjort barmhärtighet med mig äfven i det jordiska som herrn kan se.

“Men se, där kommer min gumma — välkommen, kära Anna! Det är herr B., som suttit hos mig i kväll för att få höra min gamla historia om hyfveln.”

“Madam“ Löfgren, en medelålders kvinna, klädd i sjalett, en grönrutig snygg ylleklädning och en mörk kofta, hälsade mig och log ett vänligt leende åt mannens fryntliga välkommen.

Efter det afbrott i berättelsen, som föranledes af hustruns hemkomst, knöt jag åter tillsammans den afslitna tråden genom att fråga, om det varit svårt att lägga bort att supa.

“Ja“, svarade Löfgren, “ehuru det i början kändes mycket svårt, i synnerhet ibland, då lusten riktigt kom öfver en stackare, så är det dock icke så svårt, när man har hjälp; men utan hjälp skulle det aldrig ha gått, det är jag viss på.”

“Hvilken hjälp menar ni?”

“Jo, jag hade en trefaldig hjälp. För att slipa ett järn, som blifvit slött, fordras tre ting: slipsten, en som slipar och en som sätter slipstenen i rörelse. Slipstenen, det var min egen syndanöd, *mitt samvete*, och den som satte slipstenen i rörelse, det var *Guds eget dyra ord*, både lagen och evangelium; men *han* som tog mig, arma slöa järn, och slipade och fejade och rensade, *det var Herren Jesus själf*. När syndanöden blef rätt stor, så hade jag så mycket att göra med mitt oroliga samvete och behöfde så väl på hvarje ledig stund gå till Guds ord, att jag förlorade både lust och smak och tid att gå på krogen; och sedan jag fick syn på min Frälsares obegripliga kärlek till mig, arme förnedrade syn-

dare, tappade jag helt och hållet själfva begäret till rusdrycker, ja, så att jag fick den grufligaste leda och afsky för dem.

“Med afskyn för superiet och med friden i hjärtat genom tron på Kristus, min Frälsare, kom äfven lyckan och trefnaden så småningom åter i hemmet. Jag kunde snart hyra mig en bättre bostad, skaffa mig och barnen hyggligare kläder; min hustru har alltid skaffat sig själf hvad hon behöft, och så har det gått undan för undan att på lediga stunder få ihop vårt lilla bo. Men se, det säger jag, och det har jag sagt, att på Guds välsignelse beror det hela.” —

Göken tittade ut ur sitt bo och ropade sina nio “ku-ku“, och jag fann tiden vara inne att gå; men det var svårt att slita mig ifrån det kära folket och historien, som icke var slut ännu.

Löfgrens hustru förstod hvad jag tänkte och sade därför: “Herrn behöfver inte ha så brådtom för vår skull, och Magnus och Ellen ha redan somnat, ser jag.”

“Ja, jag ville nog gärna göra några frågor till, om jag får.”

“Gärna!”

“För att vidhålla liknelsen om hyfveln, har Löfgren kunnat finna med sig själf, att efter den där slipningen han verkligen blifvit ett dugligt verktyg i Guds hand?”

“Jag kan svara både ja och nej på den frågan.”

“Huru så?”

“Jo, jag måste säga med den blindfödde: ’Jag vet att jag var blind född, men nu ser jag! Jag

vet, att jag fordom älskade synden och gjorde hvad köttet och sinnet lyster och räknade Gud som intet i alla mina tankar, och att jag nu har lust till Guds lag efter den invärtes människan. Jag vet, att jag i Kristus och genom honom är rättfärdig, frälst och salig, men jag *måste* äfven med Paulus bekänna, att jag känner en lag i mina lemmar, hvilken strider emot den lag, som är i min håg. Men ser herrn, saken förhåller sig så med ett hyfveljárn, att det tidt och ofta måste slipas; dock är det stor skillnad, om järnet under det dagliga brukandet blir slött, eller om det genom att man hyflar med det i spikar, sand och grus blir alldeles förstördt. I förra fallet hjälper det att slipa detsamma, i senare fallet måste det i smedjan och alldeles omsmidas, glödgas, hamras, härdas och slipas på nytt. Så är det ock med oss människor. Då vi sysslat med synd och skam i jordiskt sinne, och i lustar och laster förstört oss, då måste den käre Frälsaren alldeles skapa om oss, föda oss på nytt; men sedan slipar han oss, hvar så behöfves, hvarje dag. Så sade han till Petrus, som herrn kanske minns: 'Den som tvagen är, han är all ren, men det göres honom behof att två fötterna.' Nu håller Herren på att hvarje dag slipa bort mina oarter, min egenrättfärdighet, fåfänga, ondska, afund, tröghet o. s. v. och visst måste han hafva mycket tålmod med mig, ty jag är långt ifrån fullkommen — men jag far fast därefter, det gör jag."

"Nu finnes det, som herrn väl har reda på, många olika slags hyflar i världen; det finnes skrubbhyflar, kanthyflar, rundhyflar, oxhyflar och finhyflar

— alla för olika ändamål. Jag är en tocken där skrubbhufvel, jag, som försöker gå Guds ärenden på mitt vis.“

“Hvad menar ni med det.“

“Jo, jag försöker uträtta något för Guds rike på så sätt, att jag ibland på lediga stunder besöker krogarne, för att bland mina fallna bröder dela ut nykterhetsskrifter; och så söker jag få dem med på nykterhetsföredrag eller i kyrkan för att höra Guds ord, och hur det är, så får jag en och annan med mig, och min gamla historia om hyfveln har allt gjort intryck på somliga.“

“Ja, det undrar jag icke på, jag är eder ock mycket tacksam för den historien och vill nu till slut fråga, om ni har något emot att jag tecknar upp den och lämnar den på tryckeriet?“

“Nej, det får ni gärna, om det kan lända till Guds ära och någon själs räddning undan fördärfvet.“

“Jag hoppas så skall ske; men ännu ett ord: ni talade om er ofärdige gosse; jag har ej sett honom, hvar är han?“

“Herrn är då för svår att vilja ha reda på allt; men det är så märkvärdigt med honom, att det kan ni inte tro. Ska' jag tala om'et, gumma?“

“Ja, det må du gärna, Magnus, bara det icke kommer i tidningarne.“

“Nå ja, det är det samma. Vet herrn af att vi nog ha den bästa kung i världen?“

“Ja, det kan väl vara; men hvad har den saken att göra med er gosse?“

“Jo, ganska mycket, skall jag säga er. Gossen

hade från sina späda år ovanlig håg för läsning och skrifning, och ju äldre han blef, dess innerligare blef hans längtan att få läsa till skollärare. Men det var då rakt omöjligt, för se, inte hade vi råd att få honom till något seminarium, och dessutom kunde han icke få bli skollärare med bara en hand, efter hvad som står skrifvet i Kongl. Majestäts förordning. Men gossen grät och bad, att jag skulle gå upp till kungen. Och hur det var, så gick jag en vacker dag och försökte få företräde.“

“Nå, fick ni verkligen tala vid kungen?”

“Om jag fick? Jo, det kan ni lita på. Han var så obegripligt nedlåtande, att han klappade mig på axeln, kallade mig för du, och sa' så här: 'Hvad vill du mig, kära Löfgren', sa' han.

“Jo, hans nådiga majestät, sa' jag — ja, jag minns knappt mer hvad jag sade, och inte begriper jag håller nu efteråt, huru jag vågade hvad jag gjorde; men nog af, slutet var det, att kungen sade: 'Det skall blifva mig en glädje att hjälpa din son. Ingif din ansökan, så skall det gå bra, och jag skall ge honom underhåll, till dess han gått genom sin kurs.' Ja, vet herrn, en sådan kung! Må Gud innerligen välsigna hans kungliga majestät — det var det enda jag kunde stamma fram, för gråten satt mig i halsen.“

“Och kungen höll sitt ord?”

“Det var också en fråga! Jo, det kan ni lita på. Vår gosse är nu på seminarium, på kungens bekostnad.“

“Ja, då har ni skäl att hålla af kungen, och det är nog flere än ni, som har det.”

“Ja, ja män, han är som en kung skall vara, och det är bara skada att inte hela världen *vet*, hurudan kung vi ha.”

“Ni har rätt, min vän, och måtte Gud välsigna och bevara vår dyre konung.”

“Ja, men ser herrn, vet herrn hvad jag sedan tänkte?”

“Nej.”

“Jo, Luther säger någonstädes, att när Gud ska få göra något af oss, slår han först armar och ben af oss — andligen, förstås, — gör oss fattiga och jämmerliga i oss själfva, förstås, — och så skedde nu lekamligen med vår gosse. När han nu var ofärdig och icke kunde hjälpa sig själf — ja, se då hjälpte vår käre konung honom. Det är ju märkvärdigt eller hur?”

Jag kunde icke bestrida det, men nu ropade göken tio “ku-ku”, och jag måste lämna mina nya vänner.

Den enfaldigt troende mannens historia om hyfveln gjorde ett djupt intryck på mig. “Måhända den kan få tjäna någon annan till eftertanke, väckelse och uppmuntran”, tänkte jag och satte mig följande dag vid mitt skrifbord och upptecknade den, och här har den nu, min läsare, kommit i din hand. Hvad säger du om den? Anser du den hafva någon tillämpning på dig?

Tänk efter!

Du är ett rikt utrustadt verktyg. Har den där stygga, okynniga pojken — dryckenskapen — gjort

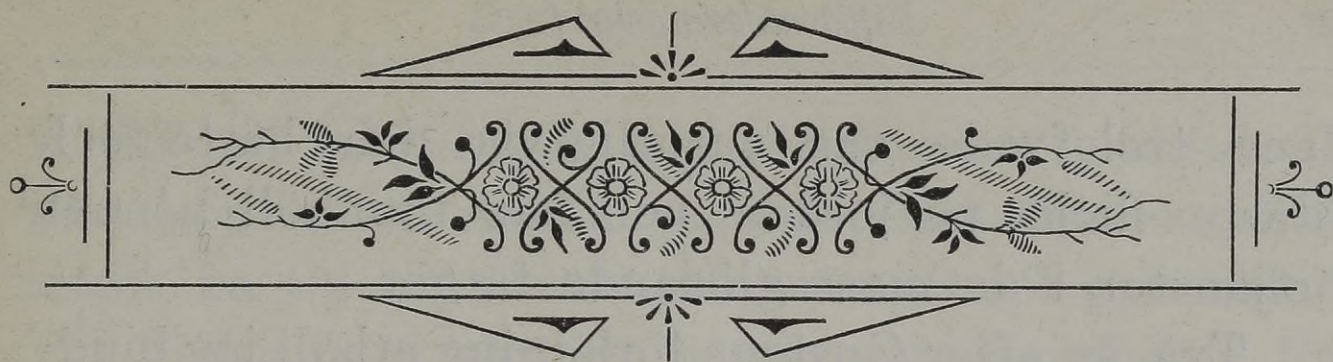

dig slö, förstörd och fördärfvad? Hyflar du genom förtäring af starka drycker på din likkista? O, gör som Löfgren! Vänd om, vänd om! Vill *du* blifva helbrägda? Vänd dig till Jesus, din Frälsare! Han dog för dig för att förlossa dig från syndens och djäfvulens våld. Fly till honom! Den till honom kommer, den kastar han icke ut. Är du lemmalytt — har synden stympat dig, förkrympt din själ, förstört din frid, utsläckt ditt hopp och lämnat dig i förtviflan — gå till alla konungars konung, och han skall taga vård om dig, hjälpa dig!

Och är du helbrägda vorden, synda icke här-
efter, att dig icke vederfares något *värre!* En för-
störd hyfvel kan ersättas med en ny. En förstörd,
förlorad själ — hvem kan återgifva dig den?

Lifförsäkringsbrefvet.

En tid af närmare sju år hade förflutit sedan Gusten R. och jag afslutat våra studier i Upsala. Han tog sin hofrättsexamen och fick anställning i ett af verken i hufvudstaden. Jag åter hamnade som välbeställd kollega vid ett af statens läroverk, i hvilken stad kan ju göra detsamma.

I Upsala hade vi bott tillsammans i en liten dublett och delat många såväl glada som sorgsna stunder. Vi hade redan i skolan följts åt och voro således från pojåkåren fästade vid hvarandra med en innerlig vänskap.

Efter slutade universitetsstudier skildes våra vägar och hvar och en fick sitt att sköta. Till en början brevväxlade vi rätt flitigt, meddelande hvarandra våra intryck af det närvarande och våra förhoppningar för framtiden. Vår korrespondens blef dock småningom mindre liflig och inskränkte sig slutligen till ett par, tre meddelanden om året.

En vacker dag underrättade mig Gusten, att han var förlofvad karl, och prisade högt sin lycka.

Hans trolofvade var naturligtvis den bästa och sötaste flicka på jorden, och han framhöll hennes förtjänster i de mest glödande färger.

Två år efter Gustens förlofning erhöll jag bjudningskort till hans bröllop. Men som detta firades i en prestgård långt nere i Småland, och jag slagit ner mina bopålar i Vestmanland, ansåg jag resan både för lång och för kostsam, helst min kassa aldrig visat sig hafva benägenhet till öfverflöd. Jag gladde mig emellertid åt min väns lycka, gratulerade honom på det hjärtligaste skriftligen och lofvade att snart besöka honom i hans nya hem i Stockholm.

Hela fem år förgingo dock, innan denna min önskan realiserades.

Efter slutad vårtermin beslöt jag då att göra en tripp upp till hufvudstaden, där jag hade åtskilliga enskilda angelägenheter att uträtta, och då jag äfven skulle bli i tillfälle att hälsa på min gamle akademiekamrat. Jag skref därför ett brefkort och underrättade Gusten om dagen för min ankomst till Stockholm, och uttryckte min glädje öfver att få besöka honom.

Vid min ankomst till Centralstationen, hvem får jag väl se, om icke min gamle vän Gusten? Han var sig alldeles lik. De vänliga, blågrå ögonen kisade på sitt vanliga vis, och de yfviga ljusbruna mustascherna drogos upp ända till örsnibbarna. Han omfamnade och kramade mig på det hjärtligaste, och det var å ömse sidor ett gladt återseende. Han följde mig till hotellet, där vi sutto och språkade en stund om gamla minnen, och när

vi skildes, inbjöd han mig att komma hem till sig på aftonen och dricka té, i det han tillade: "Vi måste ha tid på oss att tala om nytt och gammalt."

Sedan jag uträttat mina angelägenheter för dagen, begaf jag mig vid sjutiden upp till Kommandörsgatan å Östermalm, där Gusten bodde. Det var ett nytt och pryddigt hus efter nutidens alla fordringar, i hvilka äfven ingår en hygglig och höflig portvakt. Då jag tryckte på den elektriska ringknappen, öppnades porten, och ett vänligt gummansikte tittade ut genom portvaktsfönstret, spörjande hvem jag sökte.

Jag blef visad tre trappor upp, dörren till höger, och så stretade jag upp för de för en landsortsbo icke så litet besvärliga trapporna.

Ganska riktigt! Revisor och fru Gusten R. stod där ofvanför breflådan. Jag ringde på och dörren öppnades. Gusten stod själf i dörren och välkomnade mig. Han drog mig med vänligt våld in i den lilla tamburen, där vi å nyo ganska eftertryckligt famnade och klappade om hvarandra.

"Du hederlige Figge! Du kan inte tro, hvilken glädje du beredt mig, då jag nu åter får se ditt vänliga ansikte, och så får presentera dig för min lilla hustru och visa dig våra kära småttingar."

Jag blef förd in i det lilla förmaket och hade knappt hunnit slå mig ned i en af länstolarne, förrän fru R. inträdde. Jag blef föreställd för henne såsom Gustens bästa vän från skol- och akademietiden, och det dröjde ej länge, innan ett lifligt samtal var i full gång. Gusten var outtröttlig att ur sitt minnes skattkammare draga fram alla möjliga anek-

doter och historier från vår Upsalalid. Jag hade egentligen intet annat att göra än att höra på och gifva ett och annat bifallande svar på alla hans frågor: "Mins du det? Var det inte så? Kommer du ihåg?" o. s. v.

Gustens fru var visserligen icke så vacker, som han beskrifvit henne; men jag fann hos henne något långt bättre än den yttre fägringen. Hennes mörka, djupa ögon förrådde en icke ringa grad af klokhet. Hela hennes uppträdande vittnade om förstånd, god smak och ordningssinne, i förening men en blygsam tillbakadragenhet. Den ömhet, som låg i hennes blick då hon beundrande såg upp i sin mans ansikte, kan icke beskrivas. Den förrådde en sådan hjärtegodhet, en sådan stilla lycka, att det gjorde mig innerligen godt. Och när hennes lilla förstfödda, en förtjusande, ljuslockig flicka på tre år, kom inspringande och kastade sig i hennes armar, lyste ur hennes ögon en modersglädje, som väl änglarna fröjdades att se.

"Nu skall Aina gå och hälsa på denne farbror", sade fru R., och lilla Aina kom fram till mig och neg sitt allra näpnaste nigande.

Jag tog henne upp på mitt knä och trodde, att vi med ens höllo på att bli goda vänner, då hon plötsligt afbröt vår konversation med att kort och godt förklara: "Mamma är bäst. Aja vill gå till mamma." Och som beslut och handling äro ett hos kvinnan, vred sig Aina hastigt ur mina armar och skyndade tillbaka till modern.

Aina var ett namn, som jag aldrig förr hört någon heta här i Sverige, och jag frågade Gusten

om det icke vore ett finskt namn, och hvilken anledning kunnat vara att de gifvit sin lilla flicka detta namn.

“Jo, det har sin egen historia, som jag skall berätta för dig. Men jag ser på dig, att du gärna vill röka din lilla cigarr, och om du är försedd med den varan, så, med min lilla gummas tillåtelse, kan du väl få bestå dig denna njutning, men icke här i förmaket, utan i mitt rum, där du kan få bolma och röka huru mycket dig lyster.”

“Gusten“, utropade hans hustru, “hur kan du vara så oartig? Doktorn får gärna röka härinne, det gör ingenting för en gång.”

“Jaså, du säger så nu. Men när jag rökte i världen, hade pipan ett annat ljud.”

“Ja, ser du, min gubbe, det var en annan sak, det. Du rökte hela eftermiddagen, så att hela vår lilla våning var som en badstu och allting blef så inpyrdt af tobaksrök, att mina vänner till och med sade, att det luktade tobak af *mig*.”

“Ja, du är och blir min lilla hustyrann! Det är hvad jag alltid sagt“, utbrast Gusten, i det han vänligt smekte sin hustru på kinden och drog mig med sig in i sitt eget rum, där jag slog mig ned i hans skinnklädda soffa och han på en stol vid skrifbordet.

“Nu är jag idel öra“, förklarade jag.

“Ja, men först skall du tända din cigarr?”

“Nej, tack du! Jag är verkligen icke så angelägen om att röka, helst då jag måste röka ensam. Du måste först af allt säga mig, hur det kommer sig att du, som under din studenttid var en så

ifrig rökare, att du knappt en timme på dagen kunde vara utan din cigarr, nu alldeles tycks ha öfvergifvit denna sport. Har du verkligen fått lof att stoppa in ditt cigarrfodral i din hustrus lilla silkestoffel?"

"Ne-nej, gamle gosse, långt därifrån. Hilda skulle visst icke neka mig något, som hon ansåg kunde bereda mig en liten njutning."

"Nå, hvarför slutade du då upp med att röka?"

"Det är en ganska egen historia. Jag vet inte, om du kommer ihåg att jag en gång i Upsala talade om för dig, att jag en sommar i Stockholm gjorde bekantskap med en finne, Viktor H., som flyttat öfver till Sverige för att etablera kontor för finska affärer."

"Jo, jag mins du talte om honom. Det var ju han, som, när du deklamerade Runeberg, lärde dig att det inte hette *Sikkajocki* utan *Siikajocki*, samt att det förra betydde svinån och det senare sikån."

"Alldeles riktigt, jag hör att du inte glömt bort det. Nåväl, Viktor H. hade en syster, en snäll liten finska, som både min hustru och jag lärde känna, och på grund däraf uppkallade vi vår lilla förstfödda efter henne. Nu vet du det. Men hör nu vidare på. Sedan jag gifte mig, kommo vi att umgås med H., och han kom äfven en och annan gång till mig för att erhålla upplysning och råd angående juridiska spørsmål.

En afton då vi sutto i mitt rum och pratade om hvarjehanda, under det jag blossade på min

cigarr och äfven bjöd honom en, yttrade han. "Du röker allt förtifladt mycket, min käre Gusten."

"Ja, det har du rätt i", svarade jag. "Men ser du, det är också den *enda* njutning jag består mig. Ty som du vet är jag absolutist och förtär icke ens en butelj iskällardricka."

Jag kände mig visserligen litet generad af att röka, då min vän icke delade min så kallade njutning; men jag skämdes att lägga bort cigarren, då jag en gång tändt den, och fortsatte därför att röka, under det vi samtalade.

Efter en stunds prat om ditt och datt, yttrade H.: "Det gläder mig att finna dig så verkligt lycklig. Men det förvånar mig, att du för en stund sedan förklarade att tobaksrökningen var din *enda njutning*. Jag gissar att din snälla fru ingalunda delar din smak härutinnan?"

"Nej, det kan du ha rätt i. Hon är nog besvärad af tobaksröken; men hon är allt för snäll att vilja neka mig att röka, fastän hon med ett visst vemod stundom ser på sina nedrökta gardiner."

"Och du är nog älskvärd att låta henne slita ondt af din s. k. njutning, hur mycket du än älskar henne? Du bereder henne naturligtvis detta obehag af idel kärlek? Hva' sa'?"

Han skrattade hjärtans godt åt sin fråga, och detta förtog naturligtvis till stor del den hvassa udd, som låg i den.

Helt à propos frågade han: "Förde din hustru någon förmögenhet i boet?"

"Nej, kära du", svarade jag, "det gjorde hon

lyckligtvis inte. Hon gaf mig ett hjärta af guld, men hon var icke förgylld.“

“Du hade ju heller ingen förmögenhet?”

“Nej, tycker någon det“, svarade jag. “Jag hade tvärt om lite skuld från min akademietid, men den är lyckligtvis i det närmaste betald nu.“

“Ja, nog är det bra“, yttrade han, men tillade: “Du tycker väl att det icke är några särdeles grannliga frågor jag gör. Men jag vill försöka, om inte jag en gång skulle kunna gifva dig ett godt råd i gengäld för de många du gifvit mig. Du måste medgifva, att vi män i allmänhet äro ganska själfviska varelser. Vi önska att uppnå den högsta möjliga lycka här i världen, och detta sker ju då vi eröfra den kvinnas hjärta vi älska. Hon ger oss allt, sin ungdom, sin fägring, sitt hjärtas odelade hängifvenhet. Hon blir våra barns moder. Hennes lycka synes ligga däri, att hon underkastar sig stora försakelser, för att bereda vår. Men i allmänhet sörja vi mycket klenst för hennes och våra barns *framtid*. Vi njuta af lifvet, vi känna oss lyckliga och tillfreds, så länge vi ha en inkomst, som sätter oss i stånd att föra ett jämförelsevis oberoende och godt familjelif. Men hur går det för de flesta hustrur, då mannen på ett eller annat sätt plötsligt ryckes bort, då den objudne gästen, som vi kalla död, stiger öfver hemmets tröskel och med obeveklig stränghet lägger sin hand på vårt hjärta? Jo, hustrun, hon som utgjort vårt jordiska lifs glädjesol, står vid vår bår icke allenast försänkt i den djupaste sorg öfver förlusten af sin man och sina barns far, utan hon ser sig därjämte försatt i

armod istället för det förra välståndet. Måste vi icke medgifva, att vi ingalunda sörjt som vi bort för dessa våra kärastes framtid.“ —

“Vet du, Figge“, fortfor Gusten, “cigarren slocknade som af sig själf, blodet steg mig åt hufvudet, och min väns drastiska målning gjorde på mig ett djupt intryck. Jag kände mig mycket enkel och kunde icke annat än till en viss grad ge honom rätt. “Men hvad i all världen ska’ den som är fattig göra, annat än lämna sina älskade och deras framtid i Guds hand, hans, som är änkors och faderlösas försvarare och hjälp?“

“Visserligen“, svarade H. “Du kan inte lämna dig själf och de dina i bättre händer. Men detta hindrar icke att Gud vill, det vi skola begagna de medel han ställt till vårt förfogande för att om möjligt med någon egen ansträngning och försakelse söka betrygga deras framtid.“

“Och huru skall detta tillgå?“ sporde jag. “Jag har visserligen tre tusen kronors årlig inkomst; men huru förståndig och sparsam min lilla hustru än är, vill detta belopp icke mer än nått och jämt räcka till. Något öfverskott att insätta i banken blir det sannerligen icke?“

“Nå, än cigarrerna då?“

“Cigarrerna?“

“Ja, just cigarrerna. Hur mycket tror du att du röker upp om året?“

“Jaa, vet du, det har jag verkligen aldrig tänkt så noga öfver. Men det bör jag snart kunna räkna ut. Låt mig se. Jag röker fem à sex cigarrer om dagen. Om söndagarna torde det väl gå upp till

sex à sju. Efter tio öre stycket — — — Du gör mig rent af häpen! Det går ju upp till mer än 200 kronor om året.“

Här afbröt mig vännen H. med ett olympiskt löje:

“Din 'enda', oskyldiga njutning kostar dig alltså tvåhundra kronor, plus tredubbel tvätt af dina gardiner, plus din kära hustrus obehag, plus framtida magkatarr, som är obotlig, och —“

“Du är odräglig med dina plus, plus, plus, bror H.“ vändades jag. “Det förargligaste af alltihop är att du har så rätt. Men nu förstår jag hvartåt du syftar. Du vill, att jag skall lägga bort den fula vanan att röka och sätta in cigarrpengarna i banken. Men ser du, om jag också håller på med det i tjugu år, så blir det inte just mer än en fyra, fem tusen kronor, och — — —“

“Det första vill jag“, afbröt mig H. “Det senare kan visserligen vara bra, men enligt min uppfattning dock icke det bästa.“

“Nå, så sjung då ut med hvad du menar, och håll mig inte längre på sträckbänken.“

“Du skall ta en *lifförsäkring*.“

“Hu då, en *lifförsäkring*! Det vore ju riktigt att gå vår Herre i förväg.“

“Nej, nej“, svarade H. “Det är att lyda Guds vink. Ty 'den som icke drar försorg om de sina, han är sämre än en hedning'.“

“Om du nu tar en *lifförsäkring* på 10,000 kronor, så har du att för den, om du beslutar dig för att taga den redan i år, betala omkring 204 kr. om året. Det är lika mycket som du hittills utgifvit för cigarrer, och det utom alla mina förargliga

plus. Lefver du sedan 30 à 40 år, så har du visserligen under dessa 40 år betalt in din 'tobaksskilling' till ett belopp af mer än 8,000 kronor och dessutom förlorat räntan. Men när du dör, har då din hustru eller dina barn ett samlat kapital af 10,000 kronor, som eljest bokstafligen gått upp i rök. Nu kan det ju dock hända att, alldenstund människan icke vet när hennes tid kan vara ute, du kan dö inom ett, tio eller tjugu år; och om din hustru och dina barn öfverlefva dig, stå de då icke på bar backe, som man säger, utan ha ett litet kapital på 10,000 kronor.“ —

“Du ska' tro, käre Figge, att jag fick mycket att tänka på. Mitt beslut var snart fattadt. Jag inlindade omsorgsfullt min halfrökta cigarr och skref utanpå: Med Guds hjälp, *min sista cigarr*.”

“Här ser du, Viktor“, utropade jag, i det jag räckte honom den lilla rullen och bad honom läsa. Du kan aldrig tro hur ljus han blef i synen.

“Gud välsigne ditt beslut! Ingalunda skall du ångra det“, utbrast han.

“Men nu“, återtog jag, “skall du också säga mig, hur jag skall bära mig åt för att bli försäkrad. Jag är färdig att göra det, om det vore redan i denna dag. Till hvilket bolag skall jag vända mig?”

“Till *Svenska Lifförsäkringsbolaget*, — Försäkringsegarnes eget bolag — naturligtvis.”

“Hvarför just det?”

“För det första emedan jag är dess agent, förstår du. Men utan allt skämt, bör du vända dig till Svenska Lifförsäkringsbolaget af flere skäl. Svenska Lifförsäkringsbolaget är försäkringstagar-

nes eget bolag, d. v. s. att där icke finnas aktieägare, som af vinsten erhålla 10, 20, ja ända till 30 proc. ränta, utan hela nettovinsten tillfaller de försäkrade själfva.“

“Hvad kan det egentligen hafva för betydelse?” frågade jag, allt mer intresserad.

“Jo, en ganska stor betydelse, skall jag säga dig. Hör blott ett exempel:

En 33 års man vill bereda sig själf ett kapital för sin ålderdom, eller betrygga de sinas framtid, i händelse han skulle falla ifrån. Han tar sig för detta ändamål en blandad lif- och kapitalförsäkring på 10,000 kronor. I 25 år har han att därför erlægga årligen 348 kronor. Dör han under dessa 25 år, får hans efterlevande uppbära 10,000 kr. Lefver han däremot, så uppbär han själf vid 58 års ålder 10,000 kr. och i sannolik vinst 8,000 kr., således tillsammans 18,000 kronor. Hela det inbetalda premiebeloppet under 25 år är blott 8,700 kr.“

“Högst märkvärdigt!” utropade jag.

“Bättre än att förvandla summan i — cigarraska“, svarade H.

“Du säger sant, broder, vi äro ense“, utropade jag. “Ställ om att jag blir anmäld.“

“Gärna“, svarade Viktor. “Gå blott till din läkare och laga att du får ett friskbetyg enligt detta formulär (här räckte han mig ett par tryckta papper), så skall jag ordna det hela för dig.“

“Inom två veckor hade jag min lifförsäkringspolis, men min lilla gumma visste inte det minsta om saken.

Hon gick synbarligen och funderade öfver det märkliga förhållandet, att jag upphört att förpesta luften och svärta hennes hvita gardiner med min tobaksrök, men hon var alltför klok att "väcka den björn som sofver", och därför teg hon som ett godt barn. Men att hon kände ett stort behag af förändringen var tydligt.

Så nalkades åter den välsignade julhögtiden. Jag tillkännagaf på förhand för Hilda, att jag i år blifvit mäktigt sparsam och icke tänkte köpa henne en enda julklapp, icke ens så mycket som ett skålpund såpa för hennes gardintvätt.

Hon log sitt allra ljufvaste leende och förklarade, att den bästa julklapp hon kunde få vore just — ja, kan du gissa? — mig själf, som hon redan hade att — tyrannisera.

Julafton kom, granen tändes, Ainas och Henriks ögon strålade af fröjd öfver ljusen och äpplena och allt annat godt, som skimrade för barnaögat. Hilda hade sin lilla julklappsorg bredvid sin plats vid julbordet. Barnen fingo nyttiga klädersedlar, tillverkade af Hildas egna händer. Och jag? En sådan gumma! Kan du tänka dig — hon gaf mig bland andra småsaker äfven något som liknade ett cigarrfodral. Men då jag öppnade det, var det ett etui med mammas och lillans fotografiporträtt. Så kom turen till henne, och jag räckte henne ett tjockt konvolut med utanskrift: Till fru Hilda R., Julafton. "*Endast lite tobakspengar, som icke uppgått i rök.*"

Hon slet upp det ena omslaget efter det andra. Omsider kom det sista och däri låg:

Svenska Lifförsäkringsbolagets försäkringsbref å 10,000 kronor. Du tror kanske att hon blef glad?!

Jo, vackert! Stackars liten, hon stirrade en stund på papperet, därpå gaf hon mig en lång, frågande, oändligt vemodig blick, och så brast hon i gråt och slog sina mjuka armar om min hals. Snyftande som ett barn utbrast hon: "Gusten, Gusten, hvarför gjorde du mig detta? Är icke ditt lif för mig af mera värde än alla millioner i världen? Gusten, jag är så ledsen, så . . ."

"Älskling", afbröt jag henne och tryckte en varm kyss på hennes panna. "Jag vet, att jag är dig kär och hoppas att vi tillsammans skola få fira mången lycklig jul. Men vi ha icke vårt lif i vår hand, och det är en mans plikt att, om Gud skulle ända hans dag förrän sol är bärgad, så godt han kan i tid sörja för dem som varit hans lefnadsglädje. Den årliga utgiften för detta försäkringsbref är icke stort mer än hvad jag förr rökt upp."

"Ack Gusten, så har du försakat dina kära cigarrer af omtanke för mig! Jag kan ej uthärda att tänka därpå. Må du röka din cigarr som förr, och jag skall aldrig säga ett ord om gardinerna."

"Se så, älskling, prata nu inte tok! Det är i själfva verket så litet någon *försakelse*, att om du nu ville betala mig en rundlig summa, skulle du icke kunna förmå mig att röka. Jag mår illa af blotta lukten på långt håll."

Min gumma log genom tårarna, men riktigt nöjd var hon icke. Småningom tog hon dock sitt förnuft till fånga, synnerligen sedan ett bref kommit ifrån svärmor, i hvilket hon på sitt älskliga

sätt prisade sig lycklig att ha fått en måg, som så ömt tänkte på hennes dotters framtid, om han själf skulle i förtid skatta åt förgängelsen.

Nå, bror Figge, nu har du fått besked om huru det kommer sig, att jag slutat med att röka upp 200 kronor om året.“

Gusten R:s lilla historia gjorde på mig ett allvarligt intryck. Jag måste tillstå, att jag icke förr ägnat en enda tanke åt lifförsäkringsidéns verkliga innebörd. Jag sade honom, att jag ville gå och göra sammaledes, samt bad honom tillika att få uppteckna och sprida ut historien om hans sätt att använda sin "tobaksskilling", hvartill han ock välvilligt samtyckte.

Huru ofantligt många onödiga utgifter göra vi icke, hvilka med en smula eftertanke skulle kunna användas till mycket större nytta och välsignelse!

Jag skildes från min gamle vän, riktad med ny erfarenhet, den jag önskade kunna så ut som ett frö, hvilket med tiden skulle gro, växa och bära frukt.

* * *

Ett par år hade försvunnit sedan jag besökte vännen Gusten R. i hans lilla trefna tjäll i hufvudstaden. Nu skulle jag åter göra en resa dit upp, men anledningen var denna gång helt sorglig. Gusten R. hade, ehuru begåfvad med ovanligt god hälsa, under hösten 1892 fallit offer för den förrädiska sjukdom, som kallas influensa. Hans starka kropp hade dock kraft att öfvervinna den

farliga fienden. Men han led alltfört af en viss svaghet och ett febrilt tillstånd, som icke ville gifva med sig. Efter jul kunde han dock åter infinna sig på sitt ämbetsrum och återtaga sina arbeten.

I mars månad 1893 bröt sjukdomen å nyo ut. Genom någon oförsiktighet hade R. ådragit sig en förkylning och måste intaga sängen. Läkaren kom snart underfund med att han fått tyfoidfieber.

Dag och natt vakade hustrun vid hans säng. Men trots den ömmaste och omsorgsfullaste vård och trots läkarens outtröttliga bemödanden, dukade krafterna under, och efter tre veckors oafbruten feber syntes utgången icke längre oviss.

Sista dagarna var Gusten R. vid full sans. Han var beredd att dö. Han hade sin sak klar och uppgjord med sin Gud. Hans hustru läste för honom sköna, löftesrika bibelspråk, hvilka han upprepade så ofta hans krafter tilläto det.

Mot slutet blef han ovanligt liflig. Han fattade en dag sin hustrus hand och yttrade: "Hilda, tack för allt! Du har gjort mig utesägligt lycklig, och jag är äfven glad, att du icke står alldeles medellös, då jag nu lämnar dig. Hälsa vännen Viktor H. att jag i min sista stund välsignar honom, för det han uppmanade mig att taga den lifförsäkring, öfver hvilken du till en början var så ängslig. Den kommer nu väl till pass för dig och våra små."

Hildas sorg kan lättare tänkas än omtalas. Jag for upp för att vara henne till någon hjälp. Hon gick såsom en skugga genom rummen. Ingen tår lättade hennes beklämda hjärta. Hon syntes fullkomligt frånvarande. "Han kan icke vara död.

Nej, det är omöjligt“, suckade hon, i det hon vred sina händer. Men ack, sanningen var så verklig som möjligt! Den unge, nyss så lefnadsfriske och kraftfulle mannen var verkligen död.

Småningom blef änkans sorg mindre våldsamt. Tårekällorna öppnade sig, och hon fick gråta ut sin smärta. I hennes sorg var det dock en icke så ringa lättnad, att hon visste, det hon ej behöfde realisera sitt lilla bo och dessutom hade ett kapital af 10,000 kronor, som utföll för Gustens lifförsäkringsbrev. Med räntan härå och den lilla pension hon skulle erhålla från civilstatens änke- och pupillkassa kunde hon utan bekymmer för sin och sina barns framtid se tiden an.

Med det ljufva minnet af hennes djupt saknade make förknippade sig äfven en tacksamhetens gärd åt

SVENSKA LIFFÖRSÄKRINGSBOLAGET.

Numro 95 Plym.

Gamle Plym' af åren, geväret och packningen böjd, hade vid generalmönstringen skyldrat för afsked med 24 kronors pension. Nummer och soldattorp kunde vinnas, och Johannes Svensson, knappt tjuguarig, vann det. Johannes tjänade som dräng hos en af sina blifvande rotebönder. Han var liflig och kvick i vändningarna, men höll ändå styr både på sina tankar och på husbondens stutar. Johannes tänkte: "Soldattorpet är inte att förkasta för den lilla mödan af några få veckor i kronans tjänst hvarje år", och så sade han ifrån till husbonden och de andra rotebönderna, att "om de ville, så kunde de få honom i gamle Plyms ställe".

"Ja, det vore inte så galet", mente husbonden, och så blef Johannes anmäld och uppvist för kaptenen och läkaren och befunnen antaglig till kronans karl.

Det var inte i går detta hände; ty Plym kan i dessa dagar fira sitt tjugufemårsjubileum som indelt soldat vid Kongl. X. regemente och Y. kompani, och får han stå kvar i rullorna ännu fem år

kan han hvila på sina lagrar, och efter 30 års trogen tjänst glädja sig åt 24 kronors pension, liksom gamle Plymen på sin tid.

När Johannes fick nummer och namn och gjorde sitt första rekrytmöte, var mycket annorlunda ännu, både med afseende på fordringarna å en indelt soldat och förhållandena inom arméns lägerplatser. Öfningstiden var kortare och befälets svordomar längre, provianten var skral och anrättningen bidrog just icke att reta aptiten. Ärterna kokades i s. k. kokgropar och den lättaste vindkåre kryddade dem med sand och vissnade löf så pass, att det vid förtärandet af dem gnisslade om tänderna, och i skålen fanns vanligen kvar en sandbottensats af en half tums tjocklek.

Men humöret var hurtigt, och det ungdomliga sinnets spänstighet gaf ej så lätt vika. Man var kronans karl och fäderneslandets försvarare. Och skötte man sig, så gick allt bra, äfven om spännsduken stundom kändes en smula besvärlig. Sträckning och rättning och "honnör" för allt befäl gaf soldaten god hållning, och man lärde sig skick och lefnadsvett. Var provianten klen, så vattnades det ändå i munnen på den unge soldaten, när han tänkte på vreten, torpstugan och eget hem, med all den lycka, som ligger innesluten i detta ord.

Således var lägret, oaktadt dess strapatser, ingångsporten till ett litet paradiset med potatisland, kornåkrar och "ett som annat". Men äfven vid detta, den svenska soldatens öfningsläger, mötte honom frestaren, som lätt kunde för alltid stänga lustgårdens portar. På samma gång kompanierna

ryckte in och började tälta, anlände ock krögaren med sina kaggar, krus och glas, slog upp sina stånd och bjöd mot dryg betalning på sexgradigt svagdricka. Mången nykter yngling föll där för frestelsen. Under samma tid han lärde sig föra vapen till fosterlandets försvar, vande han sig att förtära brännvin — och grundlade sålunda en smak och en vana, som blefvo ödesdigra för hans framtid.

Men unge N:o 95 Plym föll dock aldrig i de utlagda snarorna. Han höll sig i stället till de kamrater, som på lediga stunder sutto i sina tält, läste Guds ord och sjöngo Ahnfelts sånger, som den tiden började blifva populära bland de "stilla i landet". Till en början sågs detta icke gärna af befälet; men några mustiga eder och okvädinsord verkade icke mer på de troende soldaterna än en salva löst krut.

Efter några år fick regementet en ny chef, och med honom kom ock en bättre anda in bland befälet.

Soldaterna fingo fritt och utan anmärkning sjunga sina sånger; och när en nykommen underlöjtnant skulle visa sin myndighet och förbjuda det, kom han ej så litet till korta genom sitt misslyckade tjänstenit. Just i det tält, där unge Plym tillsammans med sitt korpralskap i kvällens somnardunkel sjöng med kraftig stämma: "Jag är en gäst och främling, som mina fäder här" o. s. v., stack löjtnant X. in hufvudet genom tältöppningen och röt: "Vet ni inte, era — — —, att det skall vara tyst i lägret efter tapto!" Korpralen svarade: "Å, lyttnanten, de' ä' oss väl inte förbudt att sjunga en andlig sång."

“Jag förbjuder det“, röt löjtnanten. “Jag skall rapportera korpraln för kapten.“ — “Gud bevare lytt-
nanten“, svarade korpraln, “då går jag väl till öfversten.“

I detsamma löjtnanten drog ut hufvudet från tältet och vände sig om, mötte han kompanichefen, som med ingalunda mild stämma yttrade: “Hvad är det underlöjtnanten tar sig för? Låt manskapet sjunga sina sånger. — Jag undanber mig för framtiden ett dylikt uppträdande, det passar icke vid detta regemente.“ Den unge martissonen, nyss utexaminerad från Carlberg, stod stum af förvåning, men tog rättelsen till godo och är nu själf en af de hyggligaste officerarne och Plyms kompanichef — den förre kaptenen, som gaf honom uppsträckningen, är numera regementets öfverstelöjtnant, och Plym påstår, att maken till honom finns inte i hela svenska armén.

Med värme och öfvertygelse förklarar N:o 95 Plym, att det myckna “skribleriet“ och pratet om de svenska officerarnes brutala uppförande mot soldater och “beväringar“ är bara förtal, ty i allmänhet äro alla officerarne riktigt humana — “en af dem“, tillade Plym vid mitt besök i hans lilla soldatstuga, “har till och med budt mig på kaffe och en gång varit hemma te mitt och druckit kaffe. Dessutom har det blifvit bättre undan för undan, och särskildt sedan general Rappe blef krigsminister, har en bättre anda kommit in, såväl bland befälet som manskapet. Ja, sedan krogen och brännvinet togs bort från heden, går det helt anorlunda till bland soldaterna, fast det bayerska ölet nog också kan ställa till en smula oväsen ibland.“

Men vi få ej glömma att tala om Plyms egen historia, ty det var ju den vi egentligen skulle selsätta oss med.

De första fem åren hade han fortfarande tjänst hos en bonde och arrenderade ut soldattorpet åt en af sina rotebönder för 100 kronor; men så kom bonden en dag och ville sätta ned arrendet till 80 kronor, och då tyckte N:o 95, att han kunde så godt ta torpet själf. Detta beslut fattades dock icke helt och hållet för de 20 kronornas skull. Det var någonting annat som var ändå viktigare för Plymen.

Det var nämligen så, att den nye kyrkoherden hade kommit till församlingen, långväga ifrån, och med prästfolket följde en tjänarinna, som hette Karin. Hon var litet "seratlig" mån' tro. Lång och rak som en lilja och dägelig som en nyutsprucken ros. Och som hon flere år "tjänat herrskap", hade hon riktiga herrskapsfasoner; men icke nog med det, Karin hade äfven bättre och regälare egenskaper än den yttre fägringen. Hon var en ovanligt duglig och arbetsam kvinna, som kunde både spinna och väfva och därjämte med stor duglighet sköta hushållsgöromålen. Hon var just en sådan, som Plym tyckte passa sig, och när han hade torp och hem, så — — — tog han dristighet till sig, friade och fick — ja!

Nu blef det ett fejande och putsande i den gamla soldatstugan. Utvändigt var den grå och anspråkslös, och invändigt hade den aldrig varit prydd med tapeter eller något dylikt, och taket var svart af femtioåra rök från den gamla skröpliga

spisen. Dörrarna voro omålade och rankiga, golfvet gropigt och knotigt af de stora kviströtterna. Men det blef snart annat af. Nya fina tapeter köptes från sta'n. Golfvet hyflades jämnt och slätt som ett fönsterglas. Dörrar och fönster målades, och ett hvitt "spänntak" lyste upp det hela.

Möbler köptes: en skänk af målad furu stod vid dörren, så en soffa med träsits — den hade hvarken resårer eller damasttyg, men den var lika bra för det. Så stod i rad med soffan och skänken en större säng af gulbetsad björk och på kortväggen en "dragkista", köpt i sta'n för 13 kronor; vid andra långväggen fanns plats för Karins väfstol. Karin tog stugan i betraktande och fann alltsammans godt, och så gjorde "prostingan" bröllop; Plym och Karin vigdes alltså i prostgården och flyttade därpå in i eget hem.

Här ha de nu lefvat ovanligt lyckliga i tjuguar. Man kan icke säga om Plym, som det stod i en gammal kompanirulla om N:o 18 Hurtig: "Lefver på natura, arbetar sällan, bärgar sig bra"; ty både Plym och hans hustru äro idoga som få, och bra bärga de sig ock. Skottspolen flyger af och an i väfstolen från arla morgonstund, i ladugården stå två välfödda mjölkkor, och två lifliga grisar rota i potatisåkern från i fjol. Plym har uppfört en liten slöjdbod i närheten af stugan, och där sågas och hamras och hyflas dagen lång, icke blott af honom själf utan äfven af sonen, den fjortonårige Sven, som på egen hand lärt sig förfärdiga präktiga trähästar med svans och man af tagel. Äldste bror, den 16-årige Oscar, är trumslagare vid

regementet och skomakare till yrket. Hvarje lördags afton kommer han hem och då höres från höjden, där det lilla soldattorpet är beläget, lifliga trumhvirflar och marscher samt i sena kvällen tapto. Stundom utbytas trumsignalerna mot jägarhornets, som då öfver den nedanför liggande dalsänkningen kastar ut sina alltid upplifvande, friska toner, hvilka ekot från de närliggande höjderna mångdubblar. Erik, elfvaåringen, mor Karins ögonsten, går ännu i folkskolan.

Man för ett lyckligt lif i den lilla soldatstugan, som ger intrycket af ett verkligt hem, ett tillhåll för lyckliga tomtar.

Plym och hans hustru frukta Gud, bruka hans ord och söka i stort och smått "ställa sitt lefverne därefter". Detta har ett oberäkneligt inflytande på både hvardagslif, trefnad och skaplynne samt familjemedlemmarnes inbördes förhållande till hvarandra.

Hustruns duglighet är ock för man och barn af den största betydelse. Lyckan beror icke på att man är rik och har mycket att taga af, utan fast mer på förmågan att väl använda det lilla man har och vara nöjd med sin lott.

Tjugu år hafva nu försvunnit sedan Plym och Karin blefvo ett par, och båda hafva under denna tid hunnit att få ett och annat grått hår, en och annan liten fåra i ansiktet; men Karin är ännu den samma, som då hon "tjänade herrskap", alltid städad i sitt yttre, enkelt men snyggt klädd, fin och ren, och hemmet håller hon ordnadt som ett dockskåp. När jag i våras besökte Plyms, ville

hon nödvändigt bjuda på kaffe, och ingen må tro, att det var "bara sumpen" hon bjöd på.

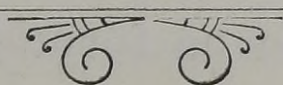
N:o 95 själf var lika fryntlig och glad som i forna dar, fastän han, som han själf påstod, börjat luta en smula på ena axeln. Vid fjolårets regementsmöte hade löjtnant B. sagt åt honom: "Plym, höj upp vänstra axeln och gå inte sned!" Men då svarade Plym: "Herr löjtnant, de' ä' jag nog inte god te!"

"Jag ska' visa Plym att det går", svarade löjtnanten och lyfte upp axeln.

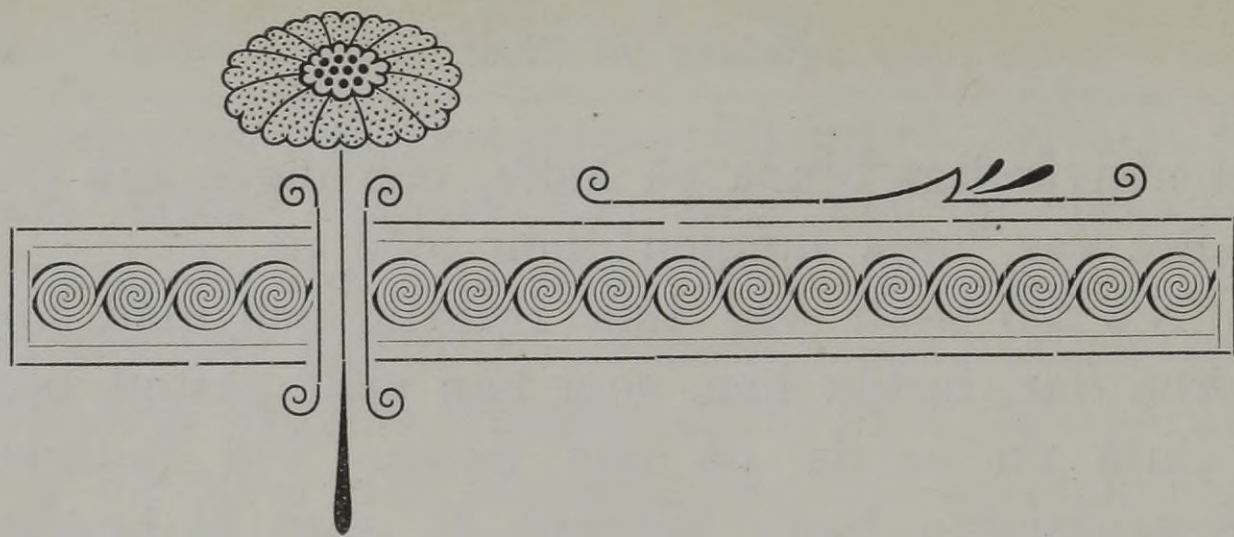
"Ja", smålog Plym, "så länge löjtnanten håller den, går det; men den sjunker allt, när löjtnanten släpper taget!" och så gick det.

Plym har sitt bohag brandförsäkradt för sextonhundra kronor, och hans rotehållare ha rifvit den gamla spisen och murat upp en fin kakelugn, som är mindre eldfarlig. Öfver skänken hvilat på säkra hakar Plyms trogna gevär, och i hans hjärta bor kärleken till konungen, "som han sett flere gånger på fältmanövrerna", och hvars porträtt hänger i vacker ram öfver soffan. Midt emot på andra långväggen blickar en bild af frälsaren ned på en enkel och flärdlös familj, som troget i minnet bevarar apostelns gyllene ord: "Frukten Gud, ären konungen, älsken bröderna."

Mätte vårt gamla fosterland aldrig sakna sådana försvarare som N:o 95 Plym, och måtte alla Sveriges indelta soldater äga sådana hustrur som hans trogna maka, Karin Plym.

En verklighetsbild ur Stockholmslifvet.

Det led mot slutet af september. Solen sände ännu rätt varma strålar ned till jorden, men morgonluften var fuktig och kall. Daggen glittrade på de gulgröna grässtråna, vissnade blad rycktes af den kyliga morgonbrisen från träden och gjorde en vemodig, sväfvande ringdans i luften, innan de föllo till jorden.

På bron, som leder öfver kanalen mellan fängelset och staden, stod i den tidiga morgonstunden en ung man och såg sig omkring åt alla sidor. Då hans blickar öfverforo fängelsebyggnaderna, genomilades han af en rysning. Där hade han senast haft sitt dystra hem i den ensamma lilla cellen i ett år och två månader. Den tiden hade varit så oändligt lång. När tre hundra sextiofem pinsamt långa dagar äntligen nått sitt slut, var det ännu sextio dagar kvar.

Ensam, alltid ensam, dagar och nätter, vecka ut och vecka in! Denna ensamhet afbröts endast under en half timme på förmiddagen, då celldörren

öppnades ock en fångknekt ropade: "promenad!". Då fick den unge mannen under sträng bevakning lämna sin cell och göra en halftimmes promenad på en liten trång fånggård, hvarifrån han kunde se en liten bit af den blå himmelen öfver sig. Nu var han fri och stod där borta på bron, lutad mot balustraden, en utkastad främling i en kall värld, där alla människor föraktade honom, så snart de fingo veta, hvarifrån han kom.

Sparfvarna, som kvittrade i de till hälften aflöfvade träden, huru mycket lyckligare voro icke de än han! De voro glada, de njöto af hvarandras sällskap; men han, huru ensam stod han ej i den vida världen! Med tårfylld blick skådade han upp mot bergshöjden och bort åt sjön, som glittrade i morgonsolens glans. Hvem hvar han? Hvarthän skulle han gå? Hvarför hade han suttit i fängelse?

Det var en sorglig historia! Hvem skulle för blott några år sedan kunnat tänka, att *Anton Landin* skulle stå där, en fattig "frigifven?"

Anton var enda barnet till ett förmöget borgarfolk. Hans barndom förflöt i ett hem, där ingenting fattades honom. Ett ovanligt vackert och begåfvadt barn, var han sina föräldrars stolthet och glädje. Den ömmaste omsorg ägnades honom ock från hans tidigaste dagar, och det är icke lätt att säga, hvilken som var svagast för den lille, fadern eller modern. Säkert är, att de båda hjälptes åt att "skämma bort honom". Allt, hvad hans små knubbiga fingrar pekade på, skulle han ha. Föräldrarne kunde aldrig genom en vägran göra honom

ledsen. Fick han ej genast sin vilja fram, så upphäufde han riktiga "indiantjut". Följden blef, att Anton och hans egensinne voro "årsbarn", och detta hans egensinne gjorde honom snart till husets tyrann.

När vi sade, att ingenting fattades honom, var detta i viss mening ej fullt riktigt, ty det fattades honom en högst viktig sak. Den missriktade föräldrakärleken lät honom växa upp utan allvarlig tukt. Han fick aldrig lära sig att böja sin egen vilja. Detta gjorde, att ju äldre han blef, desto egensinnigare blef han; men denna omständighet var egentligen en familjehemlighet. Anton hade icke hvad man vanligen menar med ett elakt sinne. Tvärt om kunde han vara mycket vänlig och hjärtlig i sitt uppförande. Och utanför hemmet visade han sig så till sin fördel, att han gick och gällde för en snäll och väl uppfostrad gosse.

Då han började sin skolgång, visade det sig ock, att han var ett rikt begåfvadt barn. Med stor lätthet lärde han sina läxor. I kamraternas lekar var han alltid den förste och skulle i alla roliga upptåg vara anförare. Skulle en fästning stormas, en stad intagas, en fiendtlig armé öfverrumplas, var det en gifven sak, att Anton var den segrande fältherren, som förde sina tappra i elden.

Genom hela sin ställning var han liksom danad till ledare. Han var den prydligaste gossen i klassen och gick vanligen klädd i sammetsblus med ett bredt band af lackerad läder om lifvet. Kamraterna kallade honom på spe "sammetsprinsen". Detta var ett namn, som icke illa behagade Anton.

Van i hemmet att vara den förste, för hvilken vilja alla böjde sig, tyckte han om att kallas "prins". Kamraterna funno det också förmånligast att stå väl hos "sammetsprinsen", ty han hade alltid godt om penningar och var ingen "knusslare" eller "snålvarg" utan alltid gifmild och frikostig. Det låg i Antons karakter, ja, det var just i hans smak att få uppträda som "wohlthäter" och vid alla möjliga tillfällen bjuda öfver lag. Därigenom var han äfven bullgummornas och sockerbagarens förklarade gunstling.

Så gingo några år. Anton växte upp och blef snart en fin sprätt, som skaffade sig allt dyrbarare vanor. Han hade kommit upp i femte klassen i den lilla stadens läroverk och såg med förakt ned på "underklassarne". I hemmet fick han eget rum i en liten byggnad på gården. Detta rum möblerades med stor "komfort" och var riktigt i Antons smak. Här kände han sig oberoende och kunde efter behag inbjuda några glada vänner bland sina kamrater, utan att störa far och mor och utan att blifva störd af dem.

Antons föräldrar voro gudfruktiga och läste såväl morgon som afton ett kapitel ur bibeln, jämte det de bådo Gud om välsignelse. Från sin tidiga barndom hade Anton varit med vid dessa bönestunder och på sin moders knä själf lärt sig många små böneverser utantill. Med åren, då han blef äldre, ansåg han denna husandakt för ett tvång, som han ej kunde förlika sig med.

Han hade intet behof af att höra eller läsa Guds ord, och då ville han ej heller skrymta.

Därför bad han att få flytta ner i flygeln och lämna "barnkammaren", som låg utanför föräldrarnes sängkammare. Och som det blifvit en vana i hemmet, att Anton ej nekades något, fick han äfven nu sin vilja fram, ehuru modern med tårdränkta ögon gjorde rummet i ordning. Hon kände det tungt, att hennes Anton ville lämna den lilla kära barnkammaren; men det tjänade ju till intet att neka. Modershjärtat led vid tanken på den längtan efter oberoende, som alltför tydligt rörde sig hos gossen. Hennes aningar besannades ock alltför snart. Anton och hans vänner lekte stora herrar i hans rum.

Anton hade en ovanligt vacker röst och samlade omkring sig ynglingar, som också voro glada sångare. Sång och skrattsalfvor aflöste hvarandra i flygeln på gården till långt in på natten. Det betänkligaste var, att därvid äfven hördes glasens klang. Anton tog nämligen hem punsch, som han bjöd sina vänner på. Korteligen, han hade redan kommit på det sluttande planet, på hvilket han småningom gled allt djupare ned i syndens dy. Studierna försummades, och föräldrarne sörjde. Stundom fick han ock skarpa förebråelser af fadern, under det moderns tårar oroade honom än mer. Den stackars ynglingen var vek som ett rö, hvilket drifves hit och dit af vinden. Han lofvade bättring, lofvade att afbryta umgänget med kamraterna, lofvade att bli flitig. Men ack, hans löften voro ej af något värde; han saknade kraft att fullfölja dem. Läsning af slippriga romaner och modern litteratur hade förtagit hågen för allvarliga studier och förslappat hans viljekraft. Att söka

kraft i striden, där den ensamt står att finna, därtill var han i sin förmättna inbilskhets alltför upplyst. Han hörde ju redan till "det unga Sverige", som både af grundsats och böjelse förkastat Guds ord såsom rättesnöre för sitt lif. Därför höll hans utlofvade bättring ej håller stånd.

Omsider hade Anton fått klart för sig, hvilken lefnadsbana han skulle välja. Den härliga sångröst, han ägde, utpekade ju tydligt hans väg. Han skulle bli sångare — en verklig artist, som med sin hjältetenor skulle tjusa en värld och förtjäna millioner. Stackars Anton, han var uppfylld af stora tankar om sig själf.

Hvad föräldrarne minst af allt tänkt sig, var att deras älskade gosse skulle bli skådespelare; men de voro för svaga att med allvar sätta sig emot hans planer. Alltså beslöts, att han skulle gå igenom Musikaliska akademien i Stockholm. Fördenskull skref fadern till en af sina vänner i hufvudstaden med förfrågan, om Anton kunde få ett godt hem och faderlig omvårdnad i vännens familj under sin vistelse i Stockholm. Till föräldrarnes glädje kom ett jakande svar, och Anton rustades ut på bästa sätt med flera dyrbara kostymer. Med kärleksfull omsorg försåg ock den älskande modern honom med de finaste underkläder.

Antons kappsäckar packades af modern, under det tår efter tår banade sig väg utför hennes kinder. Den bibel med guldsnitt och förgyllda knäppen, som Anton fått på sin konfirmationsdag, nedlades också. Ack, den boken var ännu så fin och prydlig — den hade synbarligen knappt varit öppnad.

För modern hade det varit en långt gladare syn, om hon funnit den nött och sliten.

“Vill du lofva mig en sak, min älskade gosse?” frågade hon nu.

“Hvad då, mamma?” sporde Anton.

“Jo, att du hvarje dag läser ett kapitel i denna bok, som jag lägger in i din kappsäck.”

“Mamma ska' inte be mig därom; ty om jag lofvade och sedan inte höll, hvad jag lofvat, vore det ju sämre, eller hur mamma?”

“Däri har du nog rätt; men skulle det vara så omöjligt för dig att uppfylla en så ringa begäran, om du visste, att du därmed beredde din mamma en stor glädje?”

“Tja, lilla mamma, eftersom mamma kan ha någon glädje af en sådan småsak, så vill jag bereda mamma den. Jag skall, så vidt jag har tid, läsa ett kapitel om dagen.”

“Tack, älskling! Men Anton, det är ingen småsak, som du säger. I bibeln står det så här: 'Huru kan en yngling bevara sin väg ren? När han håller sig efter ditt ord.' Och på ett annat ställe står det: 'Ditt ord är en lykta för min fot och ett ljus på min vandringsstig.' Tänk dig, Anton, att utan detta ljus på din väg vandrar du i mörker. Och den som vandrar i mörker, han ser icke de snaror, som ligga utlagda till hans fördärf.”

“Se så, mamma lilla, börja nu inte predika, ty det är så tråkigt. — Jag lofvar ju, att jag *skall* läsa, och då är ju mamma nöjd, inte sant?”

“Ack, att Gud finge öppna dina ögon, innan du måst genomgå alltför hårda pröfningar“, sucka-

de modern, och Anton svarade helt frankt: "Ja, söta mamma, det gör han nog; var bara inte ledsen! Jag skall nog sköta mig som en karl, det kan mamma lita på."

Stackars mor, nog visste hon, huru mycket hon kunde lita på sådana löften! Det sved i hennes hjärta, då hon såg sin gosses lättsinne. Hennes sorg var ej heller så litet blandad med själf-förebråelse. Hon tänkte, och i denna tanke låg ej så liten sanning: "Hade vi varit mindre svaga och efterlättna och mera fasta och allvarliga i vårt sätt att uppfostra vårt barn, och hade vi ej alltid skonat utan, enligt Herrens ord, tuktat pilten, medan det ännu var hopp om att böja hans egenvilja, så hade mycket kunnat vara annorlunda."

Fru Landins själ böjde sig under tyngden af det ansvar hon och hennes man hade i försummade föräldraplikter. Hennes moderskärlek hade drömt så stolta drömmar om hennes gosses framtid. Hon hade hoppats att få se honom såsom en Herrens tjänare begagna sina stora gåfvor för Guds rike. I sin inbillning hade hon redan sett honom såsom präst genom sin väldiga predikan och sin mässning inför Herrens altare draga skaror till Guds hus, där hon skulle sitta likt Hanna såsom en lycklig moder och lyssna till *sin* Samuels förkunnelse af det glada budskapet; — och nu — nu var den förhoppningen krossad. Altaret och predikstolen skulle utbytas mot teaterscenen, mässskruden och prästkappan mot teaterkostymen och komediantkåpan.

Det kändes utesägligt bittert.

* * *

Dagen för Antons afresa var inne. Anton var vek och grät som ett barn vid moderns bröst. Modern grät och uttalade många gånger sin moderliga välsignelse. Ännu en varm kyss, ännu en innerlig omfamning och Anton lämnade sitt barn-domshem. Fadern följde honom till Stockholm för att själf närmare ordna för honom och få honom vederbörligen inskrifven vid Musikaliska akademien samt i gång med privatlektioner i sång och piano-spelning.

Herr Landin var visserligen en from, men en svag man. Han kände ej ringa fruktan för Anton, men å andra sidan var han ej så litet fåfång öfver sin Antons stora begåfning. Gick det bra, så var det gifvet, att han skulle bli någonting verkligt storartadt. Hvad som låg i ordet "hjältetenor", därom hade den hederlige köpmannen ej något klart begrepp, men att det var något stort — något, som tydde på hjälte, det förstod han. På ångbåten talades hela dagen om Anton och hans blifvande storhet. I salongen satte han sig ned vid pianinot och sjöng det ena stycket efter det andra, och därvid sparades ingalunda på applåder. Ja, det dugde att ha en *sådan* son! Det världsrykte han inom kort skulle förskaffa sig, komme ju också att kasta sina strålar öfver hans fäderne-stad. Anton Landin skulle nog skapa sig ett namn liksom Kristina Nilsson, för att inte tala om Jenny Lind och andra, som genom sin sångröst väckt världens beundran och gifvit glans åt det land och den stad, där de föddes.

Allt detta smickrade faderns fåfänga, och det

var rent rörande att se, med hvilka glädjestrålande ögon han betraktade sin "förhoppningsfulle" son.

*   *
                  *

I sin väns hem i hufvudstaden mottogs herr Landin och hans son på det hjärtligaste, och Landin var icke litet glad att åt sin gosse ha fått ett så godt hem, där båda makarne lofvade att ägna Anton öm föräldravård och behandla honom, icke såsom en främmande inackordering utan såsom en medlem af familjen. Fadern uttalade sin glada förhoppning, att Antons uppförande skulle bereda hans "farbror" och "tant" mycket nöje. Icke häller skulle han låta dem gå miste om att höra hans utmärkta sång. Detta var det bästa den beundrande fadern kunde tänka sig af konstnjutning.

Till en början syntes ock allt gå bra. Anton uppförde sig exemplariskt på alla sätt, kom ordentligt hem från sina lektioner, stannade hemma om aftnarna och gick aldrig ut utan att säga, hvart han gick, och huru länge han tänkte vara borta o. s. v.

Men småningom upphörde den där noggrannheten. Anton blef mera sällsynt i hemmet och hade alltid lämpliga svar till hands vid frågor om hvar han varit. Än hade han varit på en lektion, än hos en kamrat för gemensam öfverspelning, än var han på teatern för att höra och se någon opera o. s. v.

I december månad — Anton hade då varit i Stockholm något öfver ett kvarts år — gjorde

hans värdfolk en ledsam upptäckt. Det var några riktigt bistra vinterdagar, och man hade för flere veckor sedan tagit till vinterrockarna. Anton kom hem från Akademien, klädd i en tunn sommaröfverrock, och frös, så att tänderna skallrade.

“Hvarför går du i sommarrock i denna köld?” sporde hans värd, “du går ju och förkyler dig och blir sjuk, och det vore just vackert, tills du snart ska’ resa hem och jula hos far och mor.”

“Åh, käre farbror, det har ingen fara. — Jag är norrländing, ska’ farbror veta, och norrländingarne ä’ vana vid köld. Saken är den, att jag måste lämna bort min vinterrock till skräddaren — det behöfdes ett par knappar, som gått ur.”

Detta sade Anton med sådan trovärdighet och med en blick, som så förtroendefullt mötte hans “farbrors”, att denne icke kunde annat än sätta lit till hans uppgift.

Emellertid gick Anton dag efter dag med sin sommaröfverrock, och hans värd yttrade vid middagsbordet: “Det var en besynnerlig skräddare, som behöfver mer än en vecka för att sy i ett par knappar i en rock. Det måtte inte stå rätt till. Du har väl inte lämnat rocken till någon, som helt enkelt behåller den som god pris, Anton? Det var ju en alldeles ny vinterrock, icke sant?”

Anton blef blossande röd i ansiktet men menade, att det var hans eget fel, som glömt att hämta rocken; men den skulle nog komma till rätta.

Efter middagen tillsades Anton att genast gå och hämta sin rock. Då kröp sanningen fram.

“Snälla farbror“, stammade han, “si-i sa-saken var den, att jag må-måste köpa mig nya noter, och pappa har inte på länge sändt mig några penningar, och därför så — så måste jag — pantsätta rocken.“

Men då vardt “farbror“ missnöjd och förklarade, att Anton handlat illa; ty han visste mycket väl, att han kunnat få penningar till noterna hos honom på pappas räkning, om han blott sagt ett ord därom.

“Hur mycket har du pantsatt rocken för?“

“Tjugufem kronor.“

“Nå, har du köpt noter för 25 kronor, det var mycket, det?“

“Åh nej, inte har jag köpt noter för alla pengarna, inte.“

“Jaså, nå för hur mycket då?“

“Låt mig se — jo-o jag tror, det var för 8 kronor och 50 öre.“

“Än resten af pengarna? Hvart har den tagit vägen?“

Anton teg och såg på golftiljorna.

“Min käre gosse, det måtte icke stå rätt till“, yttrade hans värd, “kom med mig in på ditt rum, få vi talas närmare vid.“ Här i enrum bekände nu Anton under strida tårar, att han pantsatt icke allenast vinterrocken utan nästan hela sin garderob, och dessutom ett par fina spetslakan af norrlandslärft, som modern sändt med honom. Vidare hade han tillsamman med några kamrater förstört hvartenda öre på Berns salong, Blanch’s kafé och än sämre och farligare ställen. Dessutom hade

fadern skickat honom 140 kronor att betala för de två senaste månadernas inackordering, men hvilka han likaledes förstört på samma sätt.

Anton visade emellertid nu en så uppenbar ånger och lofvade, att någonting sådant aldrig skulle hända mer, om han blott kunde få förlåtelse, att hans "farbror" tyckte synd om honom, och, på samma gång han allvarligt sökte visa honom på det fruktansvärda i synden och den fara man löper då man ger efter för frestelsen, sökte han ock trösta honom. "Ser du, käre unge vän, den kloke ser faran och tager sig till vara; men de fåkunniga gå sin väg fram och få plikta." Nu har du i sanning varit fåkunnig och fått plikta. 'Fattig blir den, som älskar glädje — den, som älskar vin, blir ej rik', säger den vise Salomo. Samme vise konung säger ock: 'Gossen röjer redan i sina lekar, om hans vandel skall blifva ren och redlig'. På den väg du nu slagit in, min käre Anton, skall det aldrig gå dig väl, det inser du nog själf?" "Ja, det gör jag visst", snyftade Anton och grät, som om hans hjärta ville brista af sorg.

"Väl må du gråta, min gosse, det skadar inte, ty den sorg, som är efter Guds sinne, åstadkommer bättring till salighet, och den behöfver man aldrig ångra", fortsatte den faderlige vännen, "men nu skall du ock taga tröst till dig och vara vid godt mod och lita på, att både Gud och människor gärna förlåta den ångerfulle. Allt skall bli godt igen. Låt detta ledsamma blott blifva dig till varning för lifvet och kom ihåg den vises ord: 'Hör, min son, och var vis och styr ditt hjärta på rätta

vägen! Var ej bland vindrinkare och fråssare; ty drinkaren och fråssaren blir fattig, och sömnaktighet kläder i trasor'.

Du bör nu strax skrifva till dina föräldrar och bekänna för dem alltsamman och bedja om deras förlåtelse samt om penningar att lösa igen de pantsatta sakerna. Jag vill ock skrifva till pappa och säga honom, hur saken förhåller sig.“

Anton lämnades ensam på sitt rum, och nu först tog han fram sin vackra bibel, som han lofvat sin mor att läsa hvarje dag, men hvilket löfte han ej brytt sig om att hålla. Ja, nu togs den fram, och Anton lade den på sitt skrifbord.

Läste han i den? Ja, det gjorde han nog; men det var ett förtvifladt *arbete!* Han läste icke för att hämta lefvande vatten att släcka sin andes törst; han läste icke för att vinna förvissning om förlåtelse; han läste icke för att af Guds ord emottaga kraft till ett nytt lif; nej, han läste för att därmed göra en god gärning, för att uppfylla en tung plikt.

På en bit papper, som han satte upp framför sig på skrifbordet, skref han med stora bokstäfver:

*“Ett fördärf för sin fader är en dåraktig son.
En vis son gör sin fader glädje; men en
dåraktig son är sin moders sorg.“*

Till sina föräldrar skref han ett rörande bref af ångerfull bekännelse och bön om förlåtelse. Han kallade sig en förlorad son, men en förlorad son, som nu insett sin olyckliga ställning och ville återvända till fadershemmet, både det jordiska och det himmelska.

Då detta bref anlände till Antons föräldrar, vållade det både sorg och glädje. Det var med djup bedröfvelse de erforo, att deras gosse vid så unga år gjort sig förtrogen med hufvudstadens syndalif, på hvilket han förstört så mycket penningar. Men så fylldes äfven föräldrahjärtat af glädje vid den hugnande tanken, att Anton nu vändt syndalifvet ryggen och heligt och allvarligt lofvat att ej mer beträda syndens breda väg. Då fadern i alla händelser hade åtskilligt att uträtta för sin affär, beslöt han att resa upp till Stockholm för att närmare taga reda på Antons förhållanden och med sin faderliga förmaning stärka honom i hans beslut att blifva en ny människa.

Det var ett rörande återseende. Ymniga tårar strömmade från faderns ögon ned på sonens hufvud, då de ömt omfamnade hvarandra. Anton grät, han också. Efter några förmaningar å faderns sida och löften om ett bättre uppförande å Antons, samt faderns försäkran om förlåtelse och glömska af det förflutna var allt godt och väl igen. Därpå togs en droska vid Oxtorget, och så bar det af från den ene pantlånaren till den andre, och alla Antons pantsatta saker inlöstes; åtskilliga skuldsedlar hos procentare infriades äfven, och inackorderingsafgiften betalades. Mellan fem och sex hundra kronor hade Anton under dessa få månader lefvat upp i sus och dus.

Till straff måste han gå miste om nöjet att fara hem till julen.

Men huru hade han väl under den tid, han vistats i Stockholm, skött sina studier? Bedröfligt

att säga, hade han, med undantag af de första veckorna, egentligen ingenting annat gjort än skött sina så kallade nöjen.

“Många ställa sig in hos den frikostige, och alla äro vänner till den gifmilde“, säger Salomo, och erfarenheten har i alla tider bekräftat den vise konungens ord för nära 3,000 år sedan. Anton gjorde ock samma erfarenhet. Det var rent otroligt, huru stor vänkrets han på kort tid förskaffat sig. Dessa vänner voro ständigt omkring honom som en hakring. Liksom han under sin skoltid alltid varit den förste, smickrade det hans fåfänga att äfven nu hafva beundrande vänner, som i honom sågo sin bästa kamrat och vän.

Men, sanningen att säga, var det icke hans person, de funno så sympatisk, fastmer var det hans fyllda börs de dagligen ville hjälpa honom att tömma. Anton var en gifmild och uppoffrande vän. “Han var en riktig karlakt, denne Landin!”

Men nu blef det för en tid omslag i tonen.

Anton hade blifvit så besynnerlig och frånstötande, en riktig tungus, som man icke kunde komma tillrätta med. Man kände inte igen honom. Smickret förbyttes i speglosor, vänskapen i uppenbart förakt. Antingen hade han blifvit “läsare“, eller också hade hans pappa gjort konkurs och kunde ej vidare förse honom med tillräcklig kassa. Huru som helst, vänkretsen minskades — den ene vännen efter den andre dunstade bort, och Anton fick besanna ordspråket: “Alla den fattiges fränder sky honom, ännu mera skilja sig hans vänner ifrån honom“.

Han försökte någon tid att ersätta förlusten genom ordentligt och regelbundet arbete. Men, som han aldrig blifvit van vid träget och ihärdigt arbete, blef det alltför ansträngande att sätta axlarna under oket. Det gamla såret efter höstterminens utsväfningar var nästan läkt. Det var bara tråkigt att fortsätta att läsa Guds ord — det hade icke fallit i god jord utan på hälleberget och bar heller ingen frukt. Det var till ingen nytta, tyckte Anton, och så upphörde han därmed. Hans gamla sorglösa lynne tog åter ut sin rätt, och han var bara ledsen, att han numera jämt var utan penningar. Fadern sände honom inga, på det han icke skulle råka i sina gamla frestelser igen. Ja, det kändes så otrefligt på alla vis för den stackars ynglingen. Det här försakande lifvet dugde icke längre. Någonting måste företagas. Och Anton företog sig något. Han gick en dag upp till en procentare, som välvilligt höll penningar till handa mot skälig ränta åt unga studerande.

Med något darrande hand och klappande hjärta ringde han på klocksträngen hos den hjälpsamme bankiren.

Inkommen i "kontoret" dukade Anton upp en historia om att han väntade penningar från fadern för att med dem klarera sin inackordering och åtskilliga andra "nödvändiga" utgifter; men enär fadern var borta på en längre affärsresa och Anton just nu behöfde ett hundra kronor, skulle han vara så tacksam, om herr X. ville försträcka honom denna summa på en kortare tid — högst en månad.

Jo, det ville herr X. stå honom till tjänst med — det var en glädje för honom att visa välvilja mot sin nästa och i synnerhet mot herr Anton Landin, hvilkens far han kände såsom en mycket gudfruktig, rättskaffens och solid man; men han fordrade blott en liten ersättning för sitt besvär. Om Anton ville skriva en förbindelse på 150 kronor med sex procents ränta och sätta sitt namn under, skulle han få 100 kronor.

Anton skref med darrande hand den ödesdigra skuldsedeln och satte under den sin namnteckning, med många slängar och krumelurer.

“Jaha“, sade långifvaren, sedan han genom sina glasögon granskat skuldsedeln, “jaha, det är nog riktigt; men för ordningens skull ber jag herr Landin skriva ordet “myndig“ under namnet.“

“Jag är inte myndig“, förklarade ynglingen.

“Jaså, ja, det var ledsamt det, då lär det väl inte kunna bli några pengar heller, så gärna jag än ville stå till tjänst, ty, herr Landin, man har ingen rätt att, att — låna åt omyndiga. Jag är mycket ledsen. Vile så oändligt gärna stå till tjänst — det är min lefnadsuppgift att tjäna mina medmänniskor; men som jag sa', det här går inte.“

Anton stod där, röd som en kokt kräfta i ansiktet. Rättskänslan sade honom, att det var orätt att nedskrifva en bestämd lögn; men begäret att komma åt penningarna för att med dessa tillfredsställa sin törst efter nöjen och njutningar var än större.

Begäret segrade.

“Jag skrifver under, det är ju blott en formsak“, utbrast Anton och fattade pennan.

“Alldeles, alldeles“, svarade herr X., “det är bara en pro forma sak, för att det skall vara lagligt.“

“Myndig“ stod där nu under namnet, och åt den adertonårige gossen räknades upp de hundra kronorna.

“Räntan brukar jag alltid få i förskott liksom bankerna“, sade herr X.

“Huru mycket?“

“Ah, bara en bagatell, endast en fattig krona — men nu måste herr Landin komma ihåg, att jag är mycket nogräknad att på dagen få likvid. Låt mig se, vi ha i dag den nittonde april. Alltså den nittonde maj. Neej, låt mig se, den nittonde är på en söndag; således på lörda'n, den adertonde, träffas vi.“

Anton betalade räntan och stoppade resten af lånet i byxfickan, bockade sig och gick.

“Mjuka tjänare“, sade herr X. — “alltså den 18:de maj före klockan 12.“

Anton sprang utför de tre branta trapporna, som om han hade sprungit med bara fötter på glödande järn.

“Hvad skall far säga? Stackars mamma, ja, stackars mamma, hvad hon skall bli ledsen! Dock, kommer dag, kommer råd!“ tänkte den förvillade ynglingen, nedtystade sitt' oroliga samvete, så godt han kunde, uppsökte några gamla kamrater och bjöd dem på en fin middag.

En vagn beställdes hos ett af stadens finare

hyrkuskverk, och så bar det af till — Stallmästaregården.

När Anton sent på kvällen kom hem, hade han icke ett öre kvar af det dyra lånet. Han kastade sig på sin säng och insomnade djupt.

På morgonen vaknade han med stark hufvudvärk och förvirrade tankar. Hvad hade händt? Han visste det knappt själf. Blott det stod klart för honom, att "en dåraktig son är en grämelse för sin fader och en bitter sorg för henne, som födt honom".

Snart skulle Anton äfven få erfara, att "den, som tager lån, är träl åt den, som gifver det". Dagarna riktigt flögo. Anton hann ej tänka, förrän han stod inför — den 18:de maj. Några penningar hade han naturligtvis icke kunnat anskaffa, och nu stod han där såsom en lögnare. Men hvad ville han göra? Han måste för att undvika ett krafmbref till fadern begifva sig upp till sin fordringsägare.

Det var tunga steg han tog uppför trapporna till Söder, men den längsta väg når sitt slut, och de tyngsta steg ha ock sitt sista. Än en gång stod Anton framför den där gamla klocksträngen. En kall kåre gick efter hela ryggraden på honom. Han hade icke ens tiondedelen af skulden — och dessa pengar, 15 kronor, hade han samma morgon förskaffat sig genom att pantsätta sin vinteröfverrock, hvilken han nu lyckligtvis ej behöfde förrän till hösten.

Efter en stunds tvekan tog han mod till sig och ringde på.

"Mjuka tjänare", hälsade herr X. fryntligt, då

han öppnade dörren och såg sin unge klient, "det kan jag säga är att vara punktlig, var god och stig in. Jag skall genast taga fram den lilla skuldse-deln. Herr Landin kommer som efterskickad; jag har just fått en större utbetalning i dag och be-höfver allt, hvad jag kan skrapa ihop. — Men tag då plats, för all del!"

Anton satte sig på yttersta kanten af den framställda stolen och satt som på nålar, med hat-ten mellan knäna och blicken stirrande på den storblommiga, nötta brysselmattan.

"Bäste herr X., ty värr är det som så, att..."

"Hvad för slag?" afbröt honom procentaren med en illslug blick, "har inte pappa kommit hem från sin affärsresa, hvasa?"

"Det är så", fortsatte Anton, "det är så, att jag af förhållanden, som jag för ögonblicket ej närmare kan redogöra för, icke kan i dag infria min revers, utan tänkte framställa — puh! fram-ställa, om jag inte kunde få omsätta den på en kortare tid?!"

Det var svårt för Anton att få fram denna långa mening, under det hans fordringsägare ge-nomborrade honom med sina hvassa ögon.

"Jag trodde herr Landin var en pålitlig ung man", sade denne, "jag trodde, att sonen till en sådan hederlig far var att lita på, ja, det trodde jag. Omsätta, omsätta. — Nej, herr Landin, det strider mot mina principer. Jag omsätter aldrig och beviljar aldrig anstånd. Det strider mot mina principer; ja, det gör det, man måste ha principer, annars kommer man inte långt i världen, inte.

Men nu behöfver herr Landin inte vara orolig för den här bagatellen, inte. Om jag bara skrifver och säger ett ord till pappa, så löser han genast in det lilla papperet, det är jag viss på; eller tror inte herrn det också? Hvasa?”

“Snälle herr X., gör inte det! Då gör ni mig olycklig, ty min mor är sjuk, och hon skulle ta så illa vid sig, att hon kunde dö — låt mig i stället få omsätta; jag har penningar till räntan.”

“Nå ja, inte vill jag någon syndares död, det vill jag visst inte, och inte vill jag ställa en ung man i obehag heller. Vet herrn hvad? det strider mot mina principer att omsätta — som jag sade, men vi skulle kunna rangera den här lilla affären på ett annat sätt, så att herrn ändå ’klarerar udden’, som sjömännen säga.”

“Tackar allra mjukast — jag skall alltid känna mig så tacksam.”

“Åja, den visan har jag hört förr, må herrn tro; men jag vet, att otack är världens lön. Man lånar sin vän och kräfver sin ovän, säger ordspråket; men i alla fall — jag är van att vara den lidande parten; vill herrn, så ska’ jag stå till tjänst.”

“Ja, jag försäkrar, att jag med stor tacksamhet skall betala; men jag skulle ödmjukast fråga, om det icke kunde ställas på en smula längre tid, så att jag finge vara hemma under sommaren och betala, då jag kommer upp igen på hösten, ty då vore jag riktigt säker att få pengar af pappa.”

“Tja, unge vän, jag är aldrig obillig, då jag ser, att jag kan tjäna. Om vi nu göra upp om ett nytt lån, hur vill herrn hafva det?”

Anton, som af detta vänliga tillmötesgående blef icke blott gladt öfverraskad utan äfven dristig, yttrade nu käckt: "Jo, jag vore tacksam, om herr X. — eller, förlåt mig, skulle det inte tillåtas mig att säga farbror —"

"Jo, tack bror, det smickrar mig — det får du visst, nå?"

"Jo, om farbror lånade mig tre hundra kronor på fyra månader, och jag då löste in den gamla på 150."

"Hm, du begär då inte småsaker håller. Du måtte tro, att jag har en brunn att ta pengar ur; men det är, ty värr, inte så; nej ty värr, det är dåliga tider och smått om förtjänsten, skall jag säga. — Dock för den här gången skall jag söka att gå dig till mötes. Var god och sätt dig ned vid skrifbordet och skrif reversen då."

Anton skref en revers på 300 kronor med sex procents ränta på fyra månader.

"Glöm inte att sätta *myndig* under ditt namn", erinrade långifvaren.

"Nej, visst inte", svarade Anton hurtigt, "jag vet nog nu, hur farbror vill ha det."

Herr X. läste igenom papperet. — — —

"Nej, min gosse, det här får du allt skriva om; du har glömt, att det skall stå till innehafvaren, förstår du. Jag är en anspråkslös man, som aldrig skyltar med mitt namn. Jag är inte högfärdig jag, inte. Du skrifer snart om'et . . . ."

Anton skref.

"Så där ja, nu ä' de', som de' ska' vara. Och nu är det jag, som får punga ut med styfrarna igen", suckade procentaren.

Låt mig se: 150 kronor är gamla skulden, min lilla provision 50 kronor, det gör så mycket som 200 kronor, och så bör jag väl ha 10 kr. för hvar-dera af de 3 öfverskjutande månaderna — det gör alltså tillsammans 230 kr. Du får då kontant 70 kronor, och här har du dom, det blir jämt 300 kr. eller reversens belopp. Är det icke så, hvasa?”

“Jo, jag tackar! Tack farbror!” svarade Anton glädtigt; men nog sved det i hans hjärta, att han för att bekomma 170 kronor fått lämna förskrifning på 300. I trappan svor han en tyst ed öfver den “usla procentarsjälen”.

Men huru förbittrad han än var i sitt sinne på “den usle procentaren”, så tyckte han ändå, att denne var bra att tillgå. Ty under ett par års tid fortfor han med dylika transaktioner med den tjänstvillige mannen, som på detta sätt gaf Anton tillfälle att sjunka allt djupare i lastens dy, på samma gång han blef alltmer skuldsatt.

Hans procentarskulder gingo slutligen upp till flere tusen kronor, och, när den bekymrade fadern vid den slutliga upptäckten vägrade att betala men åtog sig att återgälda de kontanter, Anton verkli-gen uppburit, svarade hr X., att herr Landin kunde i den saken handla alldeles efter egen smak — han fäste endast hans uppmärksamhet på den lilla omständigheten, att Anton, i händelse af vägran att betala reversernas fulla belopp, komme att åtalas för bedrägeri; ty han hade under reverserna skrivit *myndig*, hvilket vore en lögn, för att vilseleda en godtrogen långifvare. Det fanns således ingen annan råd för fadern än att betala.

Anton fick naturligtvis uppbära allvarliga förebråelser, bad å nyo om förlåtelse och lofvade bot och bättring. Ett belopp af 4,980 kronor, som fadern på detta sätt måste betala, tog ett djupt tag i hans kassa; men hvad gör icke en far för att rädda sin ende son från skam och vanära?! Alla föräldrarnes uppoffringar, all deras kärlek syntes dock vara förgäfves. Anton hade nu en gång kommit in på det sluttande planet, och det fordrades allvarsammare medel än faderns förmaningar och moderns tårar för att hejda honom från nedglidandet i fördärfvets afgrund.

Vid tjuguettt års ålder hade det lyckats honom att nära nog ruinera föräldrarne; själf syntes han med sitt pussiga ansikte vara både kroppsligt och moraliskt fördärfvad. Han försummade numera helt och hållet sina studier och hängaf sig åt alla möjliga utsväfningar. Föräldrarnes glada förhoppningar att få se deras Anton såsom hjältetenor skaffa sig världsrykte och rikedom voro nu i det närmaste grusade; men kärleken hoppas allt och tror allt.

Anton gaf än en gång de heligaste löften, att det nu skulle vara för alltid slut med hans utsväfvande lif. Han bad så bevekande att få stanna ännu en tid i Stockholm för att med det ihärdigaste arbete taga igen den förlorade tiden.

Detta fick han. Och det må sägas till hans berömmelse, att han nu var såsom en ny människa. Han ådagalade äfven en otrolig arbetsförmåga. Han tog sånglektioner för en af hufvudstadens förnämsta sånglärare och arbetade otroligt från mor-

gon till kväll. En ovanligt präktig röst hade han. Och hans lärare hade den bästa förhoppning, att han till hösten skulle få debutera på kungliga operan.

Föräldrarne glädde sig innerligt åt dessa lofvande utsikter. Visserligen var deras glädje blandad med vemod; ty icke voro de, i synnerhet modern, mycket belåtna med att deras Anton skulle gå in vid teatern; men det var ju dock bättre än att blifva ingenting. Det fanns ju många hederliga och aktningsvärda män och kvinnor, som ägnat sig åt denna konststart.

Än en gång skulle dock de stackars föräldrarne svikas i sitt hopp och det på ett förkrossande sätt.

Anton satt en afton i Berns salong tillsammans med ett utvaldt sällskap och njöt af musik, punsch och ett gladt skämt. En herre slog honom vänligt på axeln och frågade, om det icke var herr Anton Landin, han hade äran att tala med?

“Jo, det är mitt namn, hvad behagas?” svarade Anton.

“Jag skulle vilja tala med herrn i en enskild angelägenhet — ber om ursäkt, att jag stör.”

“Skadar inte, jag skall strax komma.” Utkommen på verandan, märkte Anton, att den, som tilltalade honom, hade en annan person i sällskap. “Vi få kanske be hr Landin följa oss till Myntgatan”, yttrade den, som bedt om samtalet. “Vi äro från detektiva polisen, och man har där gjort en anmälan, som möjligen rör er.”

Ja, ty värr, den rörde nog Anton och det när-

mare, än han hade önskat. Saken var i korthet den, att i banken hade en växel blifvit diskonterad, utställd af Antons far och accepterad af hans värd, hos hvilken han fortfarande bodde, samt öfverlåten till banken af vår bekante människovän, procentaren. Denne hade på nytt gått Anton tillhanda med lån, och hans fordran hade med räntor och provisioner gått upp till 6,894 kronor 37 öre. När han nu ej kunde vänta längre på sina penningar, föreslog han Anton att skaffa sig en accept af fadern med ett godt namn till, så skulle han ännu en gång mot skälig ersättning stå honom till tjänst och diskontera "papperet" i banken. Antons skuld hade stigit till 6,500 kronor. Nu begärde "farbror" den obetydliga ersättningen för sitt besvär 394 kr. 37 öre, så att beloppet blef ofvansagda summa.

När nu avis om diskonteringen från banken anlände till Antons värd, förklarade denne genast, att en så beskaffad växel hade han icke accepterat. Detta besked delgafs samma dag procentaren, och han förklarade, att han mottagit växeln af Anton Landin, hvilken, som redan är nämndt, blef efterspanad och förd till detektiva polisens kontor vid Myntgatan. Anton bekände genast, att han förfalskat så väl sin fars som sin värds namn.

Fadern erbjöd sig visserligen att infria växeln, men med villkor att saken nedlades och Anton frigafs. Detta lät sig dock icke göra, då allmänne åklagaren redan fått den om hand, och Anton dömdes till ett år och två månaders straffarbete för förfalskningsbrott.

Modern, redan förut sjuk och i ytterlig grad nervös, tog denna nya olycka så hårdt, att hon måste intaga sängen, och inom några veckor utandades hon sin sista suck. Att hr Landin skulle djupt förkrossas af dessa sorgliga förhållanden, är lätt att förstå.

Djupt och innerligt sörjde han sin kära hustru; men på samma gång kunde han icke undgå att känna en viss tillfredsställelse däröfver, att hon genom döden befriades från den bittra sorgen öfver den olycklige sonens vanära och fläckade namn. Öfver alla de grusade förhoppningarna på Antons lysande framtid sörjde fadern så, att hans krafter brötos, och inom några månader hade hans hår blifvit hvitt som silfver.

*   *
                 *

Anton, den glade, sjungande sällskapsbrodern, infördes i en af de många straffarbetscellerna i Stockholms södra kronohäkte å Långholmen. Första dagarna voro rent af förkrossande, och han fruktade själf, att han skulle mista sitt förstånd.

Den lilla cellen var i hög grad dyster. Dagsljuset insläpptes sparsamt genom en liten fönsterglugg, försedd med ett tätt järngaller och belägen uppe mot taket, så att det icke var möjligt för fången att kasta en enda blick ut i den omgivande naturen. Icke en solstråle banade sig väg genom det lilla fönstret. Tystnaden var ock pinsam; icke ett enda ljud trängde igenom de tjocka murarna och den järnbeslagna, väl tillbommade celldörren. Anton, iklädd den grå fångdräkten,

hade här god tid till eftertanke; ingen och intet störde honom. Han kände sig såsom lefvande begrafven. Allt var så fruktansvärdt ödsligt, så trångt, så öfvergifvet. Han tänkte på sitt flydda lif och grämde sig öfver den så lättsinningt förspilda tiden. Huru annorlunda kunde icke allt hafva varit, om han rätt användt sina rika gåfvor, låtit njutningslystnaden fara och i stället med flit arbetat på sin framtid.

Anton satte sig på den lilla trefotade runda stolen, som var fastskrufvad vid golvet och lutade sina armar och sitt hufvud mot bordskifvan, som under dagen låg öfver den hopslagna järnsängen.

Här begrät han sin förspilda ungdom; brännheta droppade tårarna mellan hans hopknäppta fingrar ned på bordskifvan. Djupa suckar framprässades ur hans beklämda bröst och togo stundom form i knappt hörbara hviskningar: "O Gud, min stackars älskade mor!"

I cellen låg en bibel och en psalmbok. Han tog bibeln från hyllan och ämnade läsa men förmodde icke. "Det skulle jag ha gjort förut, så hade jag icke suttit här", tänkte han och snyftade så våldsamt, att hela hans kropp skakade.

När han slutligen blef något lugnare, slog han upp bibeln och läste: "Hvi hatade jag tuktan, och hvi föraktade mitt hjärta varning, och hvi lydde jag ej mina lärares röst, och hvi böjde jag ej mitt öra till dem, som undervisade mig? Huru nära var jag icke, att det värsta hade händt mig midt i den församlade menigheten! — — —"

"Egna brott snärja den gudlöse, och i sin synds

garn blifver han fångad. Han dör i brist på tukt och raglar bort i ruset af sin stora dårskap.“

Som Anton icke kunde något yrke, blef det arbete, som förelades honom, att göra tändsticksaskar, och där satt han nu i sin cell med dessa, sina minnen och sina grusade framtidsförhoppningar. Som människan i synnerhet under ungdomsåren har en förunderlig förmåga att vänja sig vid ändrade förhållanden, började äfven Anton att efter några veckor sätta sig in i sin ställning och blef jämförelsevis rätt lugn. En gång i månaden fick han skrifva hem och äfven mottaga bref af fadern. Dessa bref voro fulla af den ömaste kärlek och försäkringar om att han af hela hjärtat förlåtit honom den sorg han dragit öfver dem. Hans sinne blef emellertid alltmera böjdt samt mottagligt för Guds ord, och han bokstafligen hungrade efter morgon- och aftonbönestunderna, hvarvid han med sin ännu härliga röst deltog i psalmsången. Guds ord blef honom alltmera kärt, och hans ande fick snart icke tillräcklig näring af Salomos ordspråk, som han i början studerade. Han vände sig i stället mer och mer till nya testamentet, och han läste om och om igen de fyra evangelisternas berättelser om Jesu lif. Ett nytt lif tändes härunder i hans själ, och såsom ett barn slöt han sig till sin Frälsare och trodde syndernas förlåtelse i hans namn. Och då blef det ljusare i den hittills så mörka cellen.

Vid underrättelsen om moderns död blef han dock mycket förkrossad. Den ömhet om fångar, som fängelsedirektören härvid visade, förtjänar ock

sitt särskilda omnämmande. Han lämnade icke strax fram brefvet till Anton utan gaf det åt fångpredikanten, med tillsägelse, att han kärleksfullt och så skonsamt som möjligt skulle meddela honom sorgebudet. Detta gjorde också pastorn. Men huru skonsamt han än gick till väga, var underrättelsen för Anton förkrossande, och under höga snyftningar stönade han: "Jag har mördat min mor! O, jag olycklige!"

Pastorn sökte trösta honom, så godt han kunde, men stod själf rådlös inför en så djup sorg.

Med hänsyn till dessa sorgliga förhållanden fick Anton tillåtelse att skrifva hem till fadern hvar fjortonde dag och lika ofta mottaga bref från honom.

När vintern inbröt, förvärrades fängelset icke så obetydligt, därigenom att den lilla lampan ej fick brinna längre än till kl. 8.

Emellertid skred äfven denna bedröfliga vinter fram, under det dag lades till dag, vecka till vecka och månad till månad.

Stutligen återstodo blott två månader af strafftiden; men de voro också de längsta af det hela, ty nu grep begäret efter friheten allt djupare tag i Antons själ. De sista åtta dagarna voro för honom längre än månader, och den sista natten i fängelset fick han icke en blund i sina ögon.

Då morgonklockan sista morgonen ljöd i hans öron, kände han sig såsom en drömmande. Han klädde sig skyndsamt, böjde sina knän vid sängen och utgöt sitt hjärta i en brinnande bön.

Därpå läste han den 126:te psalmen. Redan

klockan sju på morgonen kom vaktmästaren och öppnade celldörren, i det han yttrade: "Nu låses ej dörren om Landin mer, utan har ni nu frihet att gå, när ni behagar." Detta lät Anton icke säga sig två gånger. Inom några ögonblick hade han aflagt fångdräkten och iklädt sig sina egna kläder.

Sedan han tagit farväl af de tillstädesvarande vaktkonstaplarna och tackat dem för deras vänlighet under den långa fängelsetiden, skyndade han med raska steg genom fängelseporten ut i det fria, där han möttes af solljus, blomsterdoft och fågel-sång.

Men hvart skulle han väl sedan gå? Huru skulle han finna sig i ett samhälle, där han för alltid var brännmärkt såsom en brottsling — en frigifven, som ännu bar på en pinsam straffart — 2 års förlust af medborgerligt förtroende.

På Långholmsbron ställde han sig en stund och såg ut genom sundet mot Mälarens glittrande vågor och i bakgrunden hufvudstaden, skådeplatsen för alla hans ungdomssynder, förvilleelser och dårskaper. Han kunde icke frigöra sig från den ohyggligt pinsamma känslan, att alla, som sågo honom, alla, han mötte, skulle läsa äfven i hans yttre det hemska ordet: *Straffarbetsfången*.

Medan han så stod villrådlig och förlägen, nalkades ångslupen från Riddarholmen in i Långholmsundet. Den närmade sig alltmer, och skulle Anton tro sina ögon? Var det icke hans far och dennes vän, hos hvilken Anton bott under sin vistelse i Stockholm, som sutto i fören? Jo, det var verkligen så. Antons af fängelsets luft något blek-

nade kinder blefvo i hast öfverdragna af den lifligaste rodnad. Blodet rusade med våldsamt fart från och till hjärtat. —

Det var ett obeskrifligt rörande ögonblick, då fader och son åter efter den långa och svåra skilsmässan lågo i hvarandras armar. Under en lång stund kunde ingen af dem få fram ett ord. Den gamle vännen stod där såsom en tyst åskådare. Han tänkte på den gripande liknelsen i evangeliet om den förlorade sonen, och han prisade Herren i sitt hjärta, som gifvit oss denna talande bild af hans egen kärlek till arma, vilsekomna syndare.

Vid ångslupens återfärd till staden följdes de tre åt, och än en gång fick Anton gästa i sin "farbrors" hem. Efter en lång öfverläggning om hvad som nu närmast borde göras, kom man till det resultat, att det vore bäst, att Anton reste till Amerika för att där börja ett nytt lif i arbete och nyttig verksamhet.

Han rustades ut på bästa sätt med ett par omgångar nya kläder och en reskassa så pass stor, att den skulle räcka ej blott för resan, utan äfven att lefva på den första tiden, till dess han kunde få sig något arbete.

Efter en vecka reste Anton via Lübeck med en af Bremerliniens stora ångare öfver Atlanten.

Första tiden var det svårt nog för honom i den nya världen; men omsider ljusnade det. Han fick nämligen genom en särskild Guds ledning anställning såsom kantor vid en af New Yorks förnämsta kyrkor, och såsom kyrkosångare fick han

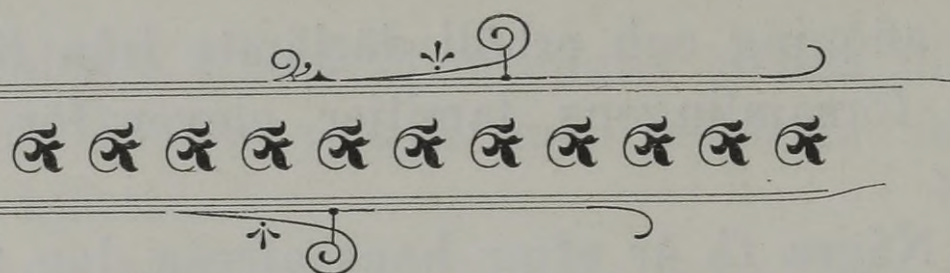
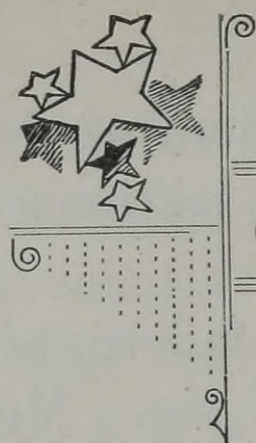

god aflöning och erhöll därjämte från flera af den rika församlingens familjer elever för lektioner i sång.

Några få år efter hans afresa dog fadern, och sedan dess har Anton ej låtit höra af sig. Men vi hoppas, att han fortfarande vandrar på den väg han slog in på under fängelsetiden.

Ett lif i allvar.

Den vackra prestgården, rödmålad, med hvita knutar och fönsterposter och sin präktiga veranda omsluten af vildtvin, låg på en höjd omgifven af åldriga löfträd och en ganska stor och välskött trädgård. Den hvita kyrkan med sitt höga, smäckra torn låg endast ett stenkast från prestgården, omgifven af väl vårdade grafvar. Kontraktsprosten, f. d. hofpredikanten Wahlgren, hade genom församlingens kallelse och kungl. majestäts nåd fått det regala pastoratet vid jämförelsevis unga år. Han hade förut haft sin presterliga tjänstgöring i hufvudstaden, där han i en af de mera ansedda församlingarne var komminister och tillika extra ordinarie hofpredikant. Född och uppfostrad på landet, älskade han icke synnerligt det jäktande hufvudstadslifvet, utan längtade bort till den landtliga stillheten och ett lugnt herdetjäll. Med verklig glädje mottog han därför af D. församling kallelsen till fjärde profpredikant samt med stor tillfredsställelse och tacksamhet erfor han sin utnämning och flyttade utan saknad med hustru och tre barn från Stockholm till sitt vackra pastorat. I detta herdetjäll uppväxte Hildur med

sina båda bröder, Fredrik och Knut, såsom en knoppande ros, full af fägring och behag.

Ett par år efter flyttningen till landet fick Hildur lärarinna och bröderna sändes in till residensstadens elementarläroverk. Det blef nu riktiga högtider, i dubbel bemärkelse, då bröderna kommo hem från skolan. Julen blef alltid full af fröjd, ej blott för föräldrarne utan äfven för Hildur, som nu fick grundligt roa sig med kälkbacksåkning, snöbollkastning o. s. v.

Om somrarna ströfvade ungdomen i skog och mark eller rodde på den vackra insjön, vid hvilkens motsatta strand det gamla herresätet Fagernäs var beläget och speglade sin vackra fasad och sina höga silfverpopplar i den klara insjön.

Fagernäs ägdes och beboddes af jägmästaren Jakob Trane. Han var sedan några år enkling och hans hus förestods af hans dotter Anna, en nittonårs tärna, med friskt och hurtigt utseende, blomstrande kinder med små gropar i, och kastanjebruna krusiga lockar. Hennes ende bror, Hugo, ett år yngre än hon, var skolkamrat med präst-sönerna, ehuru han redan gick i nedre sjunde och skulle efter ett år taga studentexamen.

Hildur var visserligen flere år yngre än Anna, men hon var i förstånd långt mera utvecklade än man i allmänhet finner vid hennes ålder, och därför uppstod emellan de båda flickorna snart en förtrolig vänskap. Dessa förhållanden och det nästan dagliga umgänget under de sköna sommardagarne, gjorde att Hildur äfven fäste sig vid Annas vackra, hurtige och lefnadsfriske bror. Hugo skulle efter

studentexamen beträda den militära banan och svärmade redan för allt som hörde till militäryrket och hans samtalsämne tog naturligtvis äfven samma riktning.

Ären gingo och snart voro barnen stora människor och hvar och en utvecklades efter sitt särskilda skaplynne.

Då Hildur var aderton år var hon redan en fullt utbildad kvinna icke allenast med afseende på hennes ståtliga yttre utan jämväl till hennes karaktär. Hon hade en ganska god boklig bildning och hennes far, som var en estetiskt anlagd man, hade gjort sig all möda att bibringa sin dotter ej blott hvad som hörde till allmän bildning utan äfven låtit henne få smaka på vetenskapens mera hårdsmälta frukter. Naturvetenskaperna — astronomi, geologi, botanik, etnografi o. s. v. voro henne icke främmande och på det skönlitterära området lästes under de långa vinteraftnarna i prostens studerkammare det bästa bokmarknaden hade att erbjuda. Ur de klassiska skaldeverken hämtades ock många rika skatter som bildande och förädlande inverkade på den unga kvinnans vakna och läraktiga sinne. Till allt detta kom, att Hildur på fullt allvar, med hela sitt hjärtas varma tro och öfvertygelse omfattade kristendomen. Hon var icke någon sentimental känslomänniska, som af en god predikan, eller en vacker, högstämd sång, kunde komma i ett exalteradt själstillstånd för att kort därpå åter svalna som "om ingenting händt". Nej, hon var en glad, öppen, naturfrisk men troende kvinna, som tog religionen praktiskt och *lefde* i den. Hon

lefde i tron på sin Frälsare och sökte förverkliga denna tro i allt sitt görande och låtande. Hon bildade efter Guds ords ledtråd sina åsikter och dem höll hon hårdt på och lät icke rubba sin öfvertygelse, vare sig af "kärlekens bevekande stämma" eller af några s. k. klokhetskäl.

Olik många andra af sina bekanta, ansågs hon stundom af dem än för "öfverspänd", än allt för föråldrad i sina åsikter, och än åter för mycket frisinnad. Men oaktadt dessa anmärkningar var hon för många en kär och värderad vän. Bäst förstods hon af sin far, i hvilken hon ägde sin närmaste vän och sitt bästa sällskap. Han kallade henne vanligen "solstrålen" och en värmande solstråle var hon för honom. Prostinnan hade så mycket att beställa med det stora hushållet, att de stunder voro lätt räknade, då hon kunde ägna sig åt idkandet af familjelif. Hon var en blid och from kvinna, men mera anlagd för de praktiska bestyren. Hade hon en ledig stund, så togs den vanligen upp af någon sockenbo, som sökte hennes hjälp och råd. Det var så gifvet att när någonting kom på af sorg och bekymmer, sjukdom och fara, vare sig för människor eller "krittren", skulle man fram till prästgården och rådföra sig med "prostinnan". Hon var då alltid så rar och visste hjälp för allting, och kaffe med dopp bjöd hon då på jämt, och var en riktig mor för församlingen.

Det faller af sig själft att hon äfven sökte uppfostra sin dotter till en praktisk och duglig hushållsmänniska. Fick Hildur i sin fars studerkammare inhämta bokliga kunskaper, så försum-

mades icke heller de husliga göromålen. Hon fick lära sig både spinna och väfva, och sin egen utstyrsel af linneskåpet hade hon längesedan färdig.

* * *

Hugo Trane hade tagit sin studentexamen på reallinien och äfven lyckats taga officersexamen, hvarefter han utnämndes till underlöjtnant. Såsom sådan kom han, efter två års vistelse i hufvudstaden åter till hemmet för att hjälpa sin far att sköta dennes stora egendom. Men huru olik var han icke numera mot förr! Till sitt yttre var han väl samme ståtliche och vackre unge man; men med hans inre hade försiggått en sorglig förändring till det sämre. Det hörde till tidens militära väsende att dundra och svärja och visa en viss öfversittareton, och i allt detta hade Hugo Trane lyckats förvärfva stor färdighet. Han svor som en gammal gardeskorpral och skröt och visade sig vara ganska hemmastadd i en storstads alla förvillelser. Med smärta varsnade Hildur sin gamle barndoms väns utveckling i denna riktning, och beslöt att vid tillfälle tala med honom därom. Detta tillfälle kom en dag, då prostens hade sin vanliga julbjudning för grannarne, och Hugo naturligtvis var med. Efter middagen och sedan kaffet var drucket, sökte Hugo upp Hildur och bad att få tala med henne. De hade ju ansetts ämnade för hvarandra ända sedan barndomen. Hugo ville nu veta hvarför Hildur såg så ledsen ut, då alla andra voro glada.

Hildur svarade rakt på sak, såsom hon alltid gjorde:

“Jag är bekymrad öfver dig, Hugo.”

“Öfver mig” utbrast Hugo, helt öfverraskad. “Hvad har du då att anmärka mot mig?”

“Du är dig så olik mot förr, Hugo. Du svär, hvilket du aldrig gjorde förr; du talar så lättsinnigt om de allvarligaste ting, och så — — så — tömmer du ett glas med en smak, som jag aldrig förr spårat hos dig.”

“Tja, kära Hildur, jag är själf den förste att erkänna det jag i viss mån ändrat åsikter sedan jag kom ut bland människor i stora världen. Att jag svär, är visserligen en ful vana, men jag menar absolut ingenting därmed. Det är endast kraftfulla interjektioner i språket, och dessutom så förenadt med knektlifvet, att det alls icke skulle gå att kommendera soldater utan att svärja. Militärlifvet är nu engång sådant. Men själf är jag den förste att erkänna att det är kolossalt opassande i fruntimmerssällskap.”

“Jag tycker du talar så lättsinnigt om så allvarliga ting, Hugo. Du säger att du ingenting menar med ditt ständiga åkallande af onda andar, men tror du också att Gud ingenting menar med sina bud och varningar?”

“Min lilla Hildur, nu får du ej börja att predika — då blir du så otreflig och högtidlig som en nunna. Om Gud händelsevis skulle finnas till, hvilket de lärde tvifla på, så har han så mycket viktigare saker att tänka på, att han lika litet bryr sig om människors ord och tankar, som vi

bry oss om myrorna, som kräla fram och åter till stacken.“

“Minns du, Hugo, huru det står skrifvet: Dårarne säga i sitt hjärta: det finnes ingen Gud. Fördärf och styggelse är deras verk.“

“Hildur, du måste lämna dina föråldrade, puerila tänkesätt — huru många af den bildade klassens kvinnor tror du längre bry sig om att svärma i religion? Jag medger visserligen, att de som icke höra till de modernt emanciperade damerna, ännu i det yttre iakttaga religionens bruk, gå i kyrkan o. s. v. men sedan de kommit från gudstjänsten lägga de af sin s. k. gudsfruktan med alla dess ceremonier, såsom de lägga af sig hatt och kappa och handskar. Den moderna, vetenskapliga upplysningen har börjat att äfven tränga fram till kvinnorna, och de bildade, tongifvande kvinnorna börja inse, lika bra som vi män, att kristendomen endast är uppfunnen af prästerna för att hålla styr på massorna. Jag är själf den förste att erkänna, att den kan hafva sin nytta med sig som polis-makt, men för bildadt folk är den öfverflödig.“

“Stackars Hugo, jag beklagar dig att du kommit på sådana tankar. De skola föra dig allt längre bort från sanningens och rättfärdighetens väg. Jag ber dig därför: Vänd om till Gud och bed om hans upplysning — om hans helige ande.“

“Min lilla Hildur, jag är förvånad och stolt öfver din vältalighet och ditt omvändelsenit; men jag tror dock, att det är bäst vi lämna detta tråkiga ämne. — — Tror du icke att en man kan ta sig för något bättre än att sätta sig ned och

läsa en hop judiska sagor om talande åsnor och profeter som ligga halfveckotal i hvalfiskens buk och sedan sprutas lefvande upp på land — eller om sol och måne som stå stilla på en fältherres kommando, och om änglar som spisa kalkkött hos Abraham o. s. v. i oändlighet. Nej, Hildur, vi måste taga vårt förnuft till fånga och icke falla in i religiöst svärmeri och fanatism, ty detta för till dårhus och all möjlig olycka. Att lefva lifvet medan man är ung, att roa sig så godt man kan, det är den sanna lefnadsvisheten. Tids nog komma ålder och bekymmer och då kan det ju vara på tiden att hängifva sig åt religiösa svärmerier; men, när man är ung — tja, då skall man lefva lifvet, detta är min lefnadsfilosofi.“

“Men icke *min*“, vidtog Hildur, med en röst som förrådde hennes upprörda sinnesstämning. “Det är, så vidt jag förstår, en högst farlig och ödesdiger lifsåskådning, och som icke kan leda till annat än moralisk undergång — det är att bygga sitt hus på lösa sanden. Den, som vid våra år börjar att kasta bort den enda säkra ledstjärnan på vår väg, kommer snart att inhöljas i mörker och sakna fotfäste för sin vandring genom lifvet. Men jag tror du har rätt, vi skola ej nu vidare tala om dessa ämnen.“

“Tja, Hildur, jag är själf den förste att — att —

“Ja, jag vet, att du anser dig vara den förste, men glöm ej, Hugo, att Gud står emot de högfärdige, men de ödmjuka ger han nåd.“

Hildurs hjärta var beklämdt. Hon hade älskat Hugo med den unga, renhjärtade kvinnans inner-

liga, hängifna kärlek. Det hade varit hennes ljufva dröm att vid hans sida vandra genom lifvet. Och nu — huru ramlade icke med ens dessa sköna luftslott! Hon kände det, hon skulle icke kunna, icke våga binda sin framtid vid en man, som hånade hvad hon ansåg högst och heligast i lifvet. — Nej, huru mycket det än kostade, här fick ingen dagtingan äga rum, ingen svag eftergift för känslan göras.

Å Hugos sida var det icke stort bättre. Det brusade som ett stormande haf inom honom. Han älskade Hildur. Hennes väna bild stod för honom såsom det skönaste i lifvet. En härligare brud kunde han icke tänka sig; men hennes "dystra" världsåskådning kunde han icke med. Att han med uttalande af sina "friare", "förnuftsensligare" åsikter sårat henne, det förstod han och det gjorde honom ondt. Han borde ha varit försiktigare — "han var själf den förste att erkänna detta." Det var kolossalt dumt, men hvad var nu att göra? Han var missnöjd med sig själf, hvilket sällan var fallet, men han hoppades att allt skulle bli godt och väl igen. *Ett* var då visst, han skulle aldrig tala med Hildur i religion, utan låta henne ha sin "puerila" tro för sig. När de väl engång voro gifta — så — skulle hon naturligtvis snart gå in på hans mera frisinnade åsikter.

* * *

Hildur var ingen sentimental drömmerska som hängaf sig åt gagnlös sorg eller försjönk i vemodsfulla grubblerier. Hon var icke heller typ för en

nutidens "kvinnosakskvinna", men i så måtto var hon i afseende på kvinnofrågan framom sin tid, att hon fordrade kvinnans ovillkorliga rätt att själf bestämma öfver sin framtid; hon ansåg det som en kränkning af den sedliga känslan och äktenskapets heliga idé, då kvinnan gifte sig blott för att blifva försörjd, eller då männen fikade efter rika flickor för att i första rummet kunna hjälpa upp sin dåliga ekonomi. Hon hade sin egen själfständiga åsikt om äktenskapet och dithörande ämnen och häfdade energiskt, att det icke fanns *en* sedelag för kvinnan och en *annan* och mera bekväm för mannen. Fordrades från mannens sida en ren och fläckfri karaktär hos den kvinna han ville göra till sin maka, så borde samma fordran ställas från kvinnans sida på mannen. För Hildur var detta icke, som hos så många andra kvinnor, blott en vacker teori. Hon ville äfven praktiskt tillämpa den. Detta blef ock ganska bestämmande för hennes framtida handlingssätt.

Hugo stannade icke länge kvar vid regementet. Fadern började bli till åren och önskade att sonen skulle flytta hem och öfvertaga skötseln af Fagernäs' storo gods. Fagernäs var en riktig mönstergård. Ursprungligen helt obetydlig, hade den i jägmästarens händer blifvit mycket förbättrad och utvidgad. Dels hade nyodling i vidsträckt skala företagits, dels hade flera närgränsande små hemman blifvit inköpta och lagda under gårdens bruk. Ny storartad ladugårds- och stallbyggnad hade uppförts af sten, ett präktigt mejeri inrättats o. s. v. Bäst af allt var, att gården icke besvärades af en

enda inteckning. Den betydliga afkastning Fagernäs gaf var därför ren behållning och behöfde ej delvis användas till amorteringar och räntor.

När förvaltningen öfvergått i Hugos händer behöfdes detta också mycket väl; ty han ägde förmåga att omsätta penningar. Det ena spel- och jaktpartiet aflöste det andra. Gäster kommo och reste — det blef ett helt nytt lif på det gamla herresätet. Och vid de glada middagarne sparades ej på fina viner och annan spirituosa. Efter gamle jägmästarens död blef Hugo ägare till Fagernäs och utlöste sin syster genom att lämna hennes arfslott i intecknade reverser. En viss stadga i hans uppförande gjorde sig efter denna tid gällande. Och han var nu allvarligt betänkt på att börja ekonomisera. Då systemn flyttade från Fagernäs, sedan hon ingått äktenskap, behöfde han en husfru och hvilken annan skulle det väl bli än Hildur Wahlgren? Hildurs föräldrar voro icke heller emot partiet. Hugo hade visserligen varit en smula vidlyftig och man talade äfven om en tidigare förbindelse som haft sina följder; men man får ju icke räkna allt för noga med männen. De stadga sig ofta och blifva förnuftiga, så snart de gjort sitt val och fått familj att lefva för. Hugo kände sig säker beträffande prostens samtycke, och något hinder från Hildurs sida väntade han så mycket mindre, som han ju sedan gammalt anade hennes känslor. Med de ljusaste förhoppningar och trygg i vissheten om en lycklig seger, lät han sadla sin gångare och red öfver till prostgården, fast besluten att erbjuda hand och hjärta åt sin första

ungdomskärlek. Vid framkomsten mottogs han på det vänligaste af prostinnan, som förde honom in i salongen, där de slogo sig ned och samtalande om dagens händelser, väder och vind m. m. Efter en stund infann sig äfven prosten och konversationen fick nu en annan riktning. Man talade om årsväxten, om utsikten för skörden, om det stundande riksdagsmannavalet o. s. v. tills kaffebrickan med sin ståtliga silfverservis — en gåfva af församlingen vid afflyttningen från Stockholm — inbars.

Hildur visade sig icke. Först sedan kaffe druckits infann hon sig i salongen. Men huru besviken blef icke Hugo nu! Vacker och ståtlig var hon — skön som en morgonsky. Hon hälsade ock vänligt som vanligt, men det undgick icke Hugos granskande blick, att det i hela hennes uppträdande var något främmande, något stelt och sinnesfrånvarande. Han hade förgätit deras samtal den ödesdigra dagen och kunde därför icke förstå hvaraf det kom sig, att hon nu så kallt mottog honom.

Han satte sig åter i soffan. En besvärad stämning inträdde. Han förmådde ej yttra sig med den ledighet, som annars satte ett visst friskt behag i hans konversation. Prosten och prostinnan sutto äfven förstummade och kunde icke fatta sin dotters uppförande.

Hugo såg på sin klocka och förebar en angelägenhet som gjorde, att han måste återvända till sitt hem. Han reste sig, sade farväl till de gamla och framräckte under en stel bugning sin iskalla hand till Hildur. Af hennes sätt förstod han att allt var förbi. Prosten följde sin gäst ut på

gården och när mor och dotter voro allena ytt-
rade den förra:

“Mitt älskade barn, jag har omöjligt kunnat
förstå dig i dag.”

“Huru så, mamma?”

“Ditt uppförande mot Hugo, naturligtvis.”

“Var då mitt uppförande mot honom inte
korrekt?”

“Det beror ju på, hvad man menar. Det var
ju korrekt, om det gällt en man i allmänhet, men
alls inte om jag tänker dig som Hugos blifvande
brud. Så isande kallt tar väl ingen ung flicka
emot sin brudgum. Jag är öfvertygad att Hugo
i afton kom hit för att formligen anhålla om
din hand.”

“Jag tror också, att detta var hans ärende;
men låt oss aldrig mer tala därom. Jag blir aldrig
Hugos maka. Den drömmen är förbi.”

“Hvad hör jag? Har du icke alltid sedan du
var bara barnet tyckt om honom? Så ombytlig
och flyktig trodde jag icke att min flicka var.”

“Mamma, jag är hvarken ombytlig eller flyktig.
Du har alltid fått läsa i mitt hjärtas innersta som
i en uppslagen bok och äfven nu vill jag icke föra
dig bakom ljuset. Jag *har* älskat och jag älskar
Hugo; men jag har dock mina bestämda skäl,
hvarför jag icke vill eller kan blifva hans hustru,
utan *måste*, huru mycket det än kostar på mig,
uppoffra, döda min kärlek.”

“Hvilka skäl, om jag får fråga!” utbrast prostin-
nan i en något irriterad ton, som eljest var så
främmande för denna blida kvinna.

“Skäl, som för mig äro tillräckligt bindande och skola vara så för dig, mamma, när du får höra dem. Tro ej att jag lättsinnigt och obetänksamt stått och visat min lefnads lycka bort ifrån mig“, svarade Hildur, under det tårar banade sig väg utför hennes nu så bleka kinder.

“Lugna dig, mitt barn, och förtro åt mig dina skäl. Säkert äro de af den beskaffenhet att de lätt nog kunna häfvas, då de skärskådas af moderskärlekens skärpta öga.“

“Ånej, mamma, jag har nog själf skärskådat dem under dagar och nätter, då jag sömnlös legat och tänkt och tänkt och tänkt, tills mitt arma hufvud kunnat sprängas sönder, för att komma till någon annan lösning af frågan; men det gifves ingen annan. Offret måste göras. Mitt samvete bjuder det. Jag är viss att *grunden* för ett lyckligt äktenskap icke blott är ömsesidig kärlek. Det fordras ock *öfverensstämmelse i lifvets viktigaste frågor, samma lifs-åskådning och samma lifsintressen*. Jag kan icke föreställa mig en äktenskaplig lycka, där den ena maken icke delar den andras tro och . . .

“Mitt älskade barn, du får icke fordra *för mycket* af lifvet! Hugo skulle utan tvifvel vid din sida, genom din ömhet och genom det att du visade din kristliga tro i lifvet, småningom vinnas för Guds rike.“

“Förlåt, mamma, att jag i detta fall motsäger dig. Tror du icke, att det rent af ligger i sakens natur, att den man, som kan gyckla öfver den religiösa tro som den kvinna bekänner, hvilken han tänkt sig såsom sin hustru, icke efter bröllopet

blir annorlunda stämd, då han känner sin makt och sitt så kallade herravälde som äkta man? Dock, detta är icke *enda* skälet. Hugo har ju på senare tider visat en allt mer framträdande böjelse för starka drycker. Och att vara för hela lifvet bunden vid en make, som har frestelser till dryckenskap, och inom kort kanske blefve en drinkare, kan väl en kvinna tänka sig något rysligare? Nog af, Hugo dricker!" — — —

"Min stackars flicka, huru har du icke kommit att se allting i svart! Vill du hafva ett ideal till man, en i alla afseenden fullkomlig man, utan någon svaghet, så lär du allt i hela ditt lif förgäfvat få leta efter en sådan, och för alltid förblifva en gammal ungmö."

"Må så vara då, ske äfven i detta fall Guds vilja! Det är väl tusen gånger bättre att göra sin insats i lifvets arbete, såsom *ogift*, än att genom förening med en drinkare blifva oduglig att fylla hvarje slags uppgift. Odugligt och förfeladt blir den kvinnas lif, som känner sig ha kommit i en ställning, där hon ej kan helt och hängifvet lämna det bästa hennes kärlek har att gifva."

"Du har, stackars barn, tyvärr insupit allt för mycket af de nu så moderna kvinnoemancipationsidéerna. Kvinnans kall här på jorden är, att tåligt och ödmjukt bära lifvets pröfningar och ej fordra mer af världen, än den i allmänhet består åt oss kvinnor. Skulle alla bildade kvinnor icke gifva sig med andra män än nykterister, så finge allt det öfvervägande flertalet gå ogifta; ty sannningen att säga: få äro de män, som bland den bildade klassen

äro absolutister. De som ej mer eller mindre förtära starka drycker, äro snart räknade.“

“Däri har mamma rätt. De äro få; men hvareligger felet? Jag är viss därpå att deras antal skulle ökas högst betydligt, om vi kvinnor lärde att hålla något mera på eget värde, kände villkoren för sann lycka och ställde vissa fordringar på sedlighet och nykterhet på våra blifvande män.“

“Ja, nog kan man, påverkad af drömmar och illusioner, yrka på både ett och annat; men världen går sin vanliga gång och vi stackars kvinnor kunna icke ändra förhållandena. Det går nog an, att, i ungdomen, sätta upp stora fordringar; men en annan sak är, att få dem förverkligade. Tro mig, min älskling, jag har sett och erfarit mer af världen än du, och jag vet också något . . .“

“Hvad menar mamma?“

“Jo, jag vet, att tiden inte stått stilla en endaste minut och att åren fly och med hvart år bli vi äldre och bäst det är, står man ensam, ensam med sina lysande idéer i behåll, och dessa gifva intet bröd, intet stöd, intet hem — det är hvad jag vet. När därför en fattig flicka får ett hedrande anbud af en hygglig man, som hon dessutom älskar, är det hennes plikt mot sig själf och mot — sina föräldrar också, att bereda *dem* trygghet för sitt älskade barns framtid, att tacksamt mottaga det hjärta och den hand, som ärligt vill och kan försörja henne. Det är min åsikt af saken.“

“Nej, älskade mamma, det kan icke vara en kvinnas, en dotters plikt, att sälja sig för att bli försörjd, *och* det kallar jag att sälja sig, om man

för att bli försörjd och få en ställning, på vinst och förlust går och gifter sig. Jag är nu 23 år och har således bildat mig ett eget omdöme i den saken. Både mamma och pappa hafva ju för öfrigt lärt mig högre tankar om äktenskapet än de vanligt gängse. Tusen olyckliga makar kunna uppleta orsaken till deras olycka just i denna förvända, osedliga, okristliga bevekelsegrund. Dessutom tror jag, att för ett lyckligt äktenskap fordras från mannens, såväl som från hustruns sida, obrottslig trohet, och har mannen före äktenskapet icke kunnat hålla sig ren och fläckfri vid tanken på den brud, han säger sig älska, så finnes ingen grundad orsak, att tro det han skall blifva det mot sin hustru.“

“Ack, min Hildur, hvar tror du dig på denna jord finna en man, som icke någon gång dukat under för frestelsen, haft flyktiga, snart öfvergående tycken, eller tagit ett glas för mycket i ett gladt lag.“

“Älskade mor, hvad skulle du säga, om jag nu gjorde en motfråga: 'Hvar skall en man på denna jord finna en kvinna, som icke någon gång gjort sig skyldig till en sedlig förvillelse, dukat under för frestelsen med mera?'“

“Jag skulle“, afbröt prostinnan med hetta, “jag skulle säga, ja, det skulle jag — jag skulle säga, att en sådan förutsättning vore låg och ovärdig, och att en sådan kvinna icke vore värd att få en hederlig man.”“

“Alldeles så, kära mamma, detta är också min mening; men kan man då icke med samma rätt

och af samma skäl säga, att den man, som gjort dylika felsteg icke heller är värd att få en renhjärtad hederlig kvinna till maka?“

“Det är ju dock en helt annan sak — männen“ — — —

“Nej, mamma, det är alls icke en annan sak, det är tvärtom alldeles samma sak. Herren har icke en sedelag för kvinnan och en annan för mannen. Och jag är fullkomligt öfvertygad, att det i viss mån är kvinnan, som bildar mannens karaktär och anger den sedliga tonen, den etiska uppfattningen af lifvet. Hölle kvinnan lika allvarligt och strängt på mannens sedlighet och nykterhet, som mannen håller på kvinnans sedlighet och nykterhet, så skulle det stå bättre till i världen än det nu gör. Och lika osedligt som det borde anses att en *man* ingår äktenskap med en rik flicka, för att blifva försörjd genom hennes penningar, lika osedligt borde det anses af kvinnan att gifta sig för att få en man till sin försörjare. I båda fallen har man af den heligaste inrättning på jorden gjort en auktions- eller marknadsvara, som är fal för den högst bjudande.“

Samtalet afbröts här genom prostens inträde i förmaket. Det fortsattes senare, efter supén, af honom och hans fru.

Hon uttryckte sin bedröfvelse öfver Hildurs “trånga“ idéer och tyckte att det var påkostande att hennes lifligaste önskan, att en gång få se sin älskade dotter som husmor och härskarinna på det vackra Fagernäs, gå om intet; men hofpredikanten, ehuru äfven han icke varit främmande för samma önskan,

ställde sig dock på Hildurs sida. Han vore ej så öfvertygad som hans blida, förhoppningsfulla maka, att förbindelsen med Hugo skulle vara den enda eller bästa väg till betryggande af dotterns lycka. Dessutom kunde han icke undertrycka den tillfredsställelse han kände öfver sin dotters ädla och högsinnade karaktär. "Det är nog många kvinnor, som tänka lika rent och upphöjdt som Hildur, angående dessa viktiga spörsmål; men däremot", menade han, "är det få, som äro så sanna, modiga och karaktärsfasta att de utan att gifva efter stå för sin åsikt och praktiskt tillämpa den i lifvet. Min tro och förtröstan, kära gumma, är den, att Herren nog skall leda vår kära dotters lefnadsväg så, att hon blir till välsignelse, äfven om det icke går på den väg vi tänkt oss."

*   *

Sex år hafva åter förflutit; Hildur har redan gått in i sitt trettionde år och är ännu ogift. Mycket har dock förändrat sig på denna tid. Gamla jägmästaren har skattat åt förgängelsen. Löjtnant Hugo är sedan fem år tillbaka gift med en köpmansdotter från X. Hemgiften var visserligen ej stor, men dock så stor, att den unga, ståtliga världsdamen ansåg, att den skulle förslå till underhåll af både betjänt och kusk, ekipage och ridhästar och till ett för öfrigt präktigt lefnadssätt. Man gjorde täta stadsresor; penningar omsattes i stor skala, växlar rullade i bankerna. I Fagernäs gods togs den ena inteckningen efter den andra. Hvarje förständig människa kunde inse att detta lefnads-

sätt icke kunde bära sig i längden. Hugo låg i staden på biljarderna och restauranterna och drack med glada kamrater och vänner. Sådana är det alltid godt om i stora städer, blott man har plånboken någorlunda späckad. Hustrun satt ensam hemma och grät. Detta lif i sus och dus varade endast några få år. Hugo fick så småningom allt flera viktiga affärer i staden. Det under gamle jägmästarens tid väl skötta godset kom i vanhäfd, räntorna stego, aflöningarne likaså, men det utförda arbetet blef, utan husbondens ögon, allt sämre, skördarne magrare och allt syntes luta till förfall. Snart stod en ödesdiger katastrof för dörren och Hugo hade icke allenast slösat bort sitt eget arf utan äfven sin hustrus hemgift; skulderna öfverstego tillgångarne högst betydligt och allt slutade med en oundviklig krasch. Det fordom ståtliga herresätet Fagernäs såldes på konkursauktion till ungefär hälften af dess ursprungliga värde, eller till mycket mindre än som betäckte de sista in-teckningsinnehafvarnes fordringar.

Äfven i Hildurs hem hafva stora förändringar inträffat. Hennes mor hade ett par år efter den i vår berättelse skildrade dagen, då Hugo gjorde sitt besök i prostgården, i stilla frid skattat åt förgängelsen. Hon sörjde nog djupt, att Hildur, då Hugo frampå hösten sagde år formligen framställde sin anhållan att få henne till hustru, svarade ett ödmjukt men bestämdt nej, och hon fick aldrig upplefva den dag, då hon kunde öfvertyga sig om huru välbetänkt och rätt Hildur handlat; men hon hade dock sina aningar och på sin döds-

bädd uttryckte hon sin tillfredsställelse däröfver, att Hildur var kvar i hemmet för att med sin dotterliga ömhet och kärleksfulla vård mildra hennes makes saknad efter henne.

Hildur förstod äfven, att hon fått en skön kallelse att fylla och hon fyllde den på ett sätt, som nästan saknar motstycke i lifvet. Hon var den gamle hofpredikantens både hand och öga. Hon skref allt hvad en prest på landet behöfver skrifva. Hans ögon började bli skumma och hon läste för honom. Hon följde honom på hans promenader, hon skötte och vårdade honom, hon bestyrde om allt på bästa sätt, såsom värdinna i det stora presthuset. Hildur tog själf så litet rum, men var alltid till hands, där hon bäst behöfdes. Hon var socknens diakonissa, besökte de sjuka, tröstade de sörjande och indelade sin tid så, att hon kunde hinna med otroligt mycket. De långa vinterkvällarne tillbragte hon alltid i sin fars studerkammare, där hon då läste för honom de ankomna tidningarne samt nyutkomna, värdefulla böcker. Med ett ord: Hildur lefde ett rikt lif och njöt i fulla drag af arbetsglädjen. Inom församlingen bildade hon en liten nykterhetsförening bland de unga kvinnorna. I denna förening var hon den ledande kraften och som hennes verksamma själ alltigenom var praktisk, blomstrade denna förening i hela ungdomens kraft, fri från alla ensidiga partisyften. Medlemmarne öfverenskommo att aldrig gifva sin hand åt en man, som icke ville lofva fullständig afhållsamhet från starka drycker.

Männen gjorde väl till en början narr af Hildur och hennes "valkyrior"; men skämtet och stickorden förstummades småningom och en ny umgängeston skapades bland de bättre elementen af socknens ungdom. Hildurs fasta karaktär skaffade henne icke blott allmän aktning, utan äfven stort inflytande. Något särdeles anmärkningsvärdt i detta fall var när första gången i socknen ett bröllop firades hos nämndeman Eriksson i Storgården, utan ett enda glas spirituosa, då en af Hildurs föreningsmedlemmar, Anna, gifte sig med en ung bondson, som anlagt blå bandet. Den gamla seden var därmed bruten och från den tiden blef det allt mera vanligt, att både bröllop och begrafningar och andra kalas i socknen kunde hållas utan all hjälp af starkvaror.

En af Hildurs lyckliga dagar var den, då hon fick den gamle drinkaren, f. d. artilleristen Strid, att afsäga sig superiets slafveri. Strid var en stackars pojke, som var född i församlingen, men hvilkens onaturlige far ej tog ringaste notis om gossen. Han kom på socknen som fosterbarn till den minstbjudande, slet ondt och visste aldrig hvad kärlek eller huldhet ville säga. Vid femton års ålder gick han till staden och kom i smedslära. Här invigdes han snart i konsten att supa och lefva ett vildt lif. Efter några år tog han värfning vid Göta artilleri och efter åtta års tjänst rymde han, återkom till hembygden och vistades här hos en bysmed i fem år. Han var en duktig arbetare, men söp upp allt hvad han förtjänade. Strid blef slutligen ett föremål för Hildurs omsorger, och

hvad den stränga militärdisciplinen, de många straffarterna för fylleri han fått genomgå, hvad nöd och elände af alla slag icke kunnat uträtta, det kunde en "svag" kvinna med sin människokärlek åstadkomma. Hon tog sig an den såsom oförbätterlig ansedde och försupne artilleristen. Hon talade vänligt med honom, föreställde honom huru olycklig han redan var och huru mycket olyckligare han en gång skulle bli, om han icke besinnade sig och vände om från den onda vägen. På ett nykterhetsmöte steg Strid fram bland de församlade. Tårarne runno utför hans skäggiga kinder och med darrande röst yttrade han: "Jag har trott, att jag aldrig kunde bli människa; men för fröken Hildurs skull vill jag försöka att från denna stund låta 'mitt brännvin vara ursupet' och med Guds hjälp aldrig mer smaka en droppe af den usla 'alkoholhatten'."*)

Det var en segerdag för föreningen, när Hildur under synbar fröjd sydde fast det blå bandet i knapphålet på Strids kavaj. Strid höll sitt löfte, blef en nykter och duktig karl och fröken Hildurs förnämste adjutant i nykterhetskriget. Efter ett par år gifte han sig med en rask och präktig kvinna i församlingen. Hon hade i arf efter sin far fått en egen stuga och hade ett nätt litet bo. Strid och hans hustru hjälptes åt att strax intill stugan bygga upp en liten smedja. Det lilla hemmet på skogsbackens krön kallades Fridhem och där smiddes dagarne i ända, så att gnistorna yrde omkring Strid — f. d. drinkaren.

*) Alkoholhaltig dryck.

På detta sätt såg Hildur med tacksam glädje huru Herren lät välsignelse uppspira af hennes oförtröttade arbete i sin Mästares tjänst.

* * *

Sedan det vackra Fagernäs blifvit såldt, flyttade Hugo med sin hustru och två barn till hufvudstaden, där han slog sig på kommissionsaffärer, förmedlade köp af landegendomar, hus o. s. v. De bodde i en liten lägenhet på söder. Deras äktenskap var allt annat än lyckligt. Hustrun grät och hade ständigt en skur af förebråelser åt mannen, som förstört hennes arf och bragt henne i fattigdom och elände. Han svarade med hårda ord: "Jag är själf den förste att erkänna, att det just var *du*, som genom *ditt* slöseri, din fåfänga och din storhetsmani, kommit vår ekonomi att rubbas."

Efter sådana uppträden tog Hugo alltid sin tillflykt till krogen. Att ett sådant lefnadssätt skulle påskynda resan utför och bringa familjen i armod och elände, var gifvet. Hans inkomster minskades genom hans oregelbundenhet och snart nog förlorade han allt förtroende. Hans s. k. kontor stängdes. Den lilla våningen på söder måste lämnas och makarna med sina två barn inhyste sig i en af de små träkåkarne på Bondegatan. Hugo sysselsatte sig numera med ett slags kolportage. Han tog upp abonnenter för en och annan förläggare af illustrerade arbeten och förtjänade därigenom det nödortftigaste uppehälle. Till nya klä-

der förslog dock aldrig hans inkomster och därför började han se mycket förfallen och trådsliten ut. Något af den forna militäriska hållningen hade han dock kvar; åtminstone de stora mustascherna och de höga stöfvelskaften. När man mötte honom med portföljen under armen kunde man, om det var i skymningen, tro, att han kom direkt från landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition. Men när man kom honom nära, blefvo ens luktorgan ganska oangenämt berörda af den obehagliga lukt som utandas af suparen och öldrinkaren. När jag först lärde känna honom hade han äfven nödgats flytta från den lilla lägenheten vid Bondegatan och bodde nu i en förfallen stuga i närheten af Järfva utanför norrtull. I flere år såg jag honom då och då, med sin portfölj under armen. En dag kom han upp till mig för att till subskription utbjuda en illustrerad praktupplaga af Fänrik Ståls sägner. Hans utseende var ömkligt, hans gång stapplande och hållningen slapp och uttröttad. På min fråga om han vore sjuk svarade han, att han för egen del mådde bra, men att hans hustru nyss dött och nu måste han vara ute för att förtjäna några kronor till begrafningen. Då grät han och talade om sin älskade makas utmärkta egenskaper, "jag är själf den förste", sade han, "att erkänna hennes tålamod under alla motgångar, hennes försakelser och de lidanden hon fått genomgå" o. s. v. Det gamla ordspråket: "Ingen är sämre än då han gifter sig och ingen är bättre än den som är död", fick här en ny bekräftelse.

*

*

*

Den gamle prosten var ock död. Hildur stod så godt som ensam i världen. Hennes båda bröder vistades utrikes, men fullt oberoende i ekonomiskt hänseende. Genom moderns utmärkta sätt att sköta husets angelägenheter hade icke allenast den hemgift hon fört i boet blifvit förvarad, utan rätt betydligt förkofrats, så att Hildur vid sin faders död hade genom särskildt testamente och ett arf efter en gammal morbror ett kapital på 10,500 kronor, som den tiden ansågs för en ganska nätt förmögenhet, hvilken gjorde ett "ensamt fruntimmer" fullt ekonomiskt oberoende. Efter nådårets slut och då den nye kyrkoherden flyttade in i prostgården, packade Hildur "allt sitt tillsammans" och flyttade till hufvudstaden, där hon hyrt sig en liten våning vid Malmskillnadsgatan. Hon sökte här en verksamhet bland hufvudstadens fattiga och sjuka och ägnade sin tid åt dem samt åt söndagsskolverksamheten. Hennes lif utfylldes rikt och hon kände sig tillfredsställd och lycklig, så lycklig som en ensam kvinna kan känna sig. Att den kvinnliga modersinstinkten äfven hos henne någon gång kände en viss tomhet att icke äga något väsen, åt hvilket hon kunde gifva sin fulla kvinnliga kärlek och modersömhet, är icke osannolikt; men om så var, skulle denna känsla i sin mån äfven blifva tillfredsställd.

Hon hade af en s. k. händelse fått reda på huru den man, hon i sin ungdom skänkt sitt hjärtas kärlek, kommit i den ytterligaste nöd och hennes inre manade henne att söka göra något för honom.

Efter åtskilliga underhandlingar "genom en annan person" blef saken uppgjord så, att en vacker dag flyttade tvänne barn, en gosse på 11 år och en flicka på 9 år in i den trefliga bostaden vid Malmskillnadsgatan. Det var Hugo Tranes båda barn.

Nu blef där ett friskt, arbetsamt lif i Hildurs hem. Kläder och linnen syddes, sängkläder gjordes i ordning för de små sängarna, strumpor stickades, skolböcker anskaffades och lästes med lif och lust, dockor kläddes och utstofferades. Det var så mycket som skulle göras och ordnas. Hildur, ännu vacker, med frisk hy och kastanjebrunt hår, med ögon milda som en gasells och små gropar i kinderna, såg bättre ut än någonsin, ty hela hennes anlete upplystes af kärlek och lycka. Hon hade fått ett par värnlösa människobarn att lefva för och uppgå uti. Barnen i sina nya, rena kläder voro som små af morgondagg vederkvickta blommor, hvilka blygt öppnade sina små kalkar för solljuset. De voro såsom drömmande — flyttade från den kalla, dystra och förfallna stugan, där sällan ett vänligt ord kommit dem till del, och ännu mera sällan en ordentlig måltid mat, och in i denna soliga, varma och prydliga våning, med den moderliga vän, som med rörande ömhet och kärlek drog dem till sig.

Hildur kände sig så rik och så utsägligt lycklig. Barnen sattes i skola och så flögo några lyckliga år förbi, utan att nämnvärdt lämna något märke efter sig i hennes ungdomliga ansikte. Hon hade större glädje af dessa stackars försummade barn än hon kunnat föreställa sig, ty både Alma och Emil

artade sig väl. I skolan voro de flitiga, och Emil, som hade det bästa hufvudet, gjorde raska framsteg, men äfven Alma på sitt håll. Hon ville ej bli någon lärd kvinna, som i sin tid skulle täfla på männens egentliga arbetsmarknad, hon tänkte hvarken blifva "bankkvinna" eller kontorsfröken utan helt rätt och slätt sin tants hjälpreda i hushållet och trogna sällskap i hemmet. Emil hade snart gjort upp för sig en lefnadsplan och mot detta mål sträfvade han med all flit och ifver.

Hugo fick ej länge njuta af sina barns lycka. Af lätt insedda skäl ville han icke blifva en daglig gäst i sina barns nya hem. Tvärtom besökte han dem högst sällan. Hildur kunde icke heller åtaga sig att försörja honom; men hon hjälpte honom i så måtto, att hon lämnade honom den årliga hyran för ett ordentligt och snyggt rum. Efter två och ett halft år följde han sin hustru i grafven och nu ägde Hildur barnen helt och hållet, och hon njöt af denna tryggande visshet.

När Emil en dag kom hem iklädd den hvita studentmössan var det en sannskyldig jubelhögtid för både tanten och hennes skyddslingar. Den ömmaste moderskärlek log ur Hildurs mörka ögon, och den segerglade ynglingen gled ur den ena famnen i den andra. Almas hela ansikte glänste af lycka och stolthet, då hon blickade in i broderns glädjedruckna ögon. På hösten samma år började Emil sin kurs på tekniska högskolan, hvilken han genomgick med heder. Han tog därefter plats som elev vid en af landets större mekaniska verkstäder — där han arbetade som simpel arbetare.

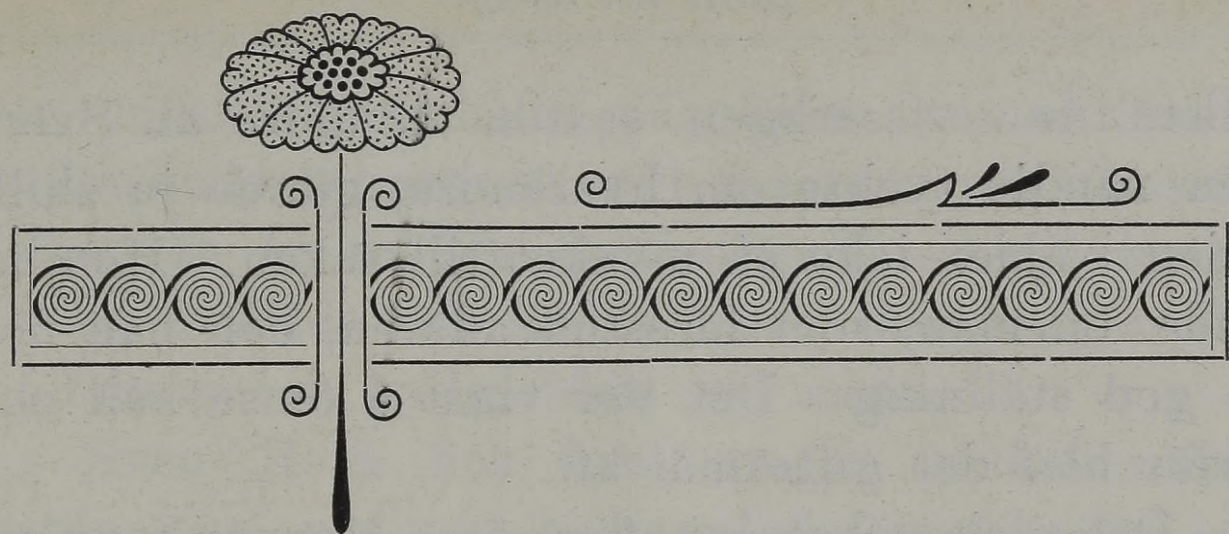
Efter ytterligare tre år på denna verkstad, for han ut till Skotland för att praktisera ingenjörsyrkets olika områden. Efter återkomsten till fäderneslandet fick han en förmånlig anställning, först som ritare på ritkontoret och sedan som instruktör vid en annan af landets största verkstäder.

Hildur, som under tiden fått ett och annat silfverstrå i sina lockar, känner sig så innerligt lycklig öfver sin fostersons framgång och i allo hedrande uppförande. Alma och hennes fostermor äro med så starka kärleksband fästa vid hvarandra att ingenting tyckes kunna skilja dem åt. Alma är med sitt glada, hurtiga sinne Hildurs solstråle. Med sin väl skolade röst sjunger hon för henne Davids psalmer af Wennerberg — andra andliga visor och fosterländska sånger ej att förglömma — och förljufvar med sina melodiska toner och sitt glada sätt Hildurs lefnadsafton och kastar öfver den ett skimmer som återspeglar något af den öfverjordiska glädjen. Med all sin lefnadsglada hurtighet förenar Alma en sann och uppriktig tro på sin Frälsare och delar äfven därigenom sin fostermoders lifsåskådning.

Den som någon gång bevistat en högmässa i Blasieholmskyrkan eller en andaktsstund i Betlehemskyrkan har kanske lagt märke vid en kvinna med lindrigt gråsprängt hår och en yngre dam vid sin sida, båda med ett ovanligt sympatiskt utseende. Skulle du önska att veta hvilka dessa båda kvinnor äro, kunna vi upplysa att de äro: *Hildur Walgren* och *hennes fosterdotter*.

Brott och straff.

I.

Det var mot vårsidan. Aprilsolen hade i det närmaste smält bort snödrifvorna, och blåsipporna tittade fram ur sina vinterbäddar. Sjöfarten hade åter börjat och den lilla staden vid västkusten höll på att fiffa upp sig för att snart kunna på värdigt sätt emottaga sommarens badgäster.

Sven Roth hade i sin lilla bod vid stora gatan ett rikhaltigt nytt lager af färdigsydda sjömanskavajer, oljetröjor, sydvästar och sjöstöflar samt dessutom en hel mängd kramartiklar både från Stockholm och Göteborg.

Roth var "om sig", som man säger. Han hade börjat sin bana såsom magasinsdräng hos stadens förnämsta köpman; men gifte sig med en änka efter en handlande, som på sjömän och fiskare förtjänt en liten förmögenhet. Den var visst icke stor, men änkan och enda barnet, en dotter på tolf år, redde sig godt och fortsatte med den lilla handeln.

Änkan var visserligen sexton år äldre än Sven; men när de tyckte om hvarandra, gjorde ju skillnaden i ålder icke så mycket till saken. Hon behöfde en man, som förestod affären, och han fick en god ställning. Det var vinst å ömse håll och därför blef det giftermål af.

Det gick också bra flere år. Mannen fann sig i allmänhet belåten med sin värld. Handeln blomstrade. Krediten var god och Sven Roth åtnjöt godt anseende i den lilla staden. Profryttarne trängdes om hvarandra i hans bodkammare och utbjödo sina varor på hur lång tid man önskade. Det skulle icke dröja så många år, innan patron Sven Roth skulle komma att mäta sig med storfolket i staden.

Nu hör det emellertid till saken, att man som handlande i en småstad icke är riktigt hvad man bör vara, innan man med glans och smak kan tillbringa sina aftnar på källaren eller schweizeriet. Därför börjar man vanligen sin uppfostran i denna gren af verksamheten redan såsom handelsbokhållare. Det är en tarflig bokhållare, som icke förstår att med belefvenhet och världsvana rekvirera likör med spets, konjak och seltersvatten eller finaste punsch.

Sven var litet tafatt på detta område och det dugde icke heller för honom att komma och slå sig ned bland "köpmännen" och ännu mindre bland de unga köpmansämnen. De måste naturligtvis vara så mycket mer rädda om sin ställning och sitt anseende i samhället, som de icke hade mycket till öfvers af någotdera, och det lilla anseende man

har, måste man hålla på; huru liten skillnaden mellan boddrängens och bodbetjäntens sysslainnanför disken än är, är den dock någon — betjanten går i blått förkläde och kallas herre, drängen är klädd i förskinn och kallas blott vid namn.

Sven Roth fick icke umgås med herrarne, fastän han nu *var* herre, med fötter under eget bord. Dock, dricka måste äfven han och sällskap måste han också ha; men med gamla kamrater bland drängarne i staden kunde han ju icke vidare umgås. Han höll sig till småborgarne. Skräddarmästar Nålin blef hans förtrogne vän. Det var han, som förfärdigade hans sjömanskläder och sydvästar och som på kvällarna följde med honom på källaren.

Det var, som redan är nämndt, på vårsidan. Sven hade nyss stängt sin bod med god dagskassa. Han stod färdig att gå.

“Hvart går du, min vän?” sporde fru Roth, i det hon tog sig en liten pris ur sin lilla spinpacksdosa.

“Jag går ut i affärer naturligtvis”, svarade Sven. Handlande i småstäderna “gå alltid ut i affärer”, när de gå på källaren.

“Mina och jag ha tänkt, att du skulle stanna hemma i afton, lilla gubben“, återtog hustrun. “Vi tycka det är så roligt, när vi ha gubben hemma.”

“Ja, det kan nog vara bra, det; men jag har lofvat sammanträffa med vännen Nålin. Han sade mig i förmiddags, då han lämnade kavajerna, du vet, att han hade något så treffligt att tala om.”

“Ja, jag säger dig“, återtog hustrun, “hvad jag hundrade gånger sagt dig förr, att den där

Nålin är inte något godt sällskap för dig, Sven. Det anar mig, att han för dig i olycka till slut.“

“Go'a vänner ä' vi“, brummade Sven, “men jag tål icke, att du lägger dig i mina angelägenheter. Jag tycker om Nålin. Jag sätter värde på honom, emedan det är en resonabel karl. Han har sett sig om i världen, har läst lika mycket som någon prest och har många idéer.“

“Ja, jag är just rädd för de där idéerna, jag“, suckade fru Roth och tog sig en ny pris. “Han är fritänkare och läser bara gudlösa böcker och vill omstörta hela samhället, med prester och allsammans, och så dricker han ju så fasligt.“

“Jaså, du håller på att komma in på det där kapitlet om nykterheten igen, jag önskar, att alla läsare och nykterhetsfantaster hängde i galgen“, sade Sven och satte hatten på hufvudet.

“Var inte ond, Sven!“ bad hustrun.

“Jag är inte ond, men jag vill bara vara i fred. Adjö med er, jag skall nog komma hem i tid och lika nykter, som jag är nu.“

Sven gick.

“Gumman kan nog ha rätt“, tänkte han för sig själf, under det han gick framåt torget, där stadskällaren var belägen. “Men något roligt måste man ha, och Nålin är trefflig i alla fall. Han är gudlös, ja, det kan väl hända. Men hvem är bättre och hvem har rätt? Presten dundrade ju hiskligt emot den främmande predikanten från missionsföreningen, och predikanten sade, att presten predikade bara döda människofunder. Det är icke godt att veta, hvad man skall tro. Det ena kan

vara lika bra som det andra. Hvar och en blir väl salig på sin tro.“

II.

Sven steg in på källaren. Salen var upplyst med flere stora fotogénlampor. Några små grupper sutto vid borden omkring sina toddyglas och bolmade ur illaluktande cigarrer.

Sven slog sig ned vid ett ledigt bord och begärde aftonens tidning.

Efter en kort stund inträdde Nälin. Hans skelande ögon upptäckte snart genom den täta tobaksröken Sven Roth, och strax gled han med sina rangliga ben fram till hans bord.

“Mjukis, Sven“, hälsade han, “det var —“ svor han, “hvad du låtit vänta på dig i afton.“

“Har jag? Jag var ju här före dig.“

“Ja, det tror jag förb. väl. Hvem tror du vill gå ensam in här? Jag gick väl en halftimme och spankulerade fram och åter på torget, men när du aldrig kom, tog jag mig en afstickare till öl-Kajsa och fick mig en half bier.“

“Nå, nå, du förstår väl, att man icke alltid kan vara så punktlig, när man har hustru och barn och stor affär. Det tog tid att räkna upp kassan i dag, skall jag säga dig. Men slå dig ner nu!“

“Kypare!“

“Strax!“

“Pst“

“Strax, genast!“

“Konjak och vatten — varmt, förstår han, och socker!“

“Genast!”

Kyparen kommer med en bricka med varmt vatten, socker och en stor flaska konjak.

“Var så god!”

Man blandade till hvar sin toddy och drack och pratade om dagens händelser, ångbåtens ankomst, sillfisket, utsikterna för sommaren, politiken, konungadöme, republik, nihilism, socialism, riksdag, kyrka, präster, läsare — ja, allt hvad tänkas kan. Nålin var obeskrifligt munvig. Ögonen rullade och den tunna nästippen blef allt rödare efter hvarje ny påfyllning i glaset.

Sven hörde på. Nålin var en märkvärdig karl. Han hade reda på tio gånger mer än Sven Roth kunde begripa.

“Du är en riktig baddare, du Nålin”, sade Sven leende. “Skål! Du är i alla fall en glad fyr. Min hustru säger dock, att du är för gudlös, och det kan gumman ha rätt i.”

“Du har en bra hustru, Sven, det medgifves. Gumman är galant, hon; men det är skada, att hon fått läsaregriller i skallen på sig. Det är inte lite galet, du. Tänk dig dock, bror, när upplysningen en gång så stigit ned till folket, att vi icke längre behöfva frukta för det där hjärnspöket, som präster och läsare kalla Gud. Då först inträder lifvets sköna harmoni i sfärernas musik, för att tala enfaldigt. Men Gud vare lof, det börjar dagas äfven för oss. Det finns ingen Gud, Sven. Det är alldeles tvärsäkert ändå.”

“Huru vet du det, Nålin? Du sade ju nyss själf: 'Gud vare lof!'”

“Sade jag? Det var då lögn med besked!”

“Var det lögn? Jag hörde det ju med mina egna öron.”

“Nå ja, det är bara ett gammalt talesätt. Emellertid vet jag, att det icke finns någon Gud, för ser du, bror, det strider emot naturlagarna!”

“Naturlagarna? Hvad är det för slags lagar?”

“Ja så, vet du inte det! Skål, bror! Naturlagarna — jo, det är sådana lagar, som icke strida emot naturen, förstår du; men det gör bestämdt gudsbegreppet. Det högsta väsende vi veta af är människan. Mänskligheten är därför Gud.”

“Hvarifrån har du fått sådana dumheter?”

“Dumheter! Nej du, det är visdomens perla, så mycket kan jag säga. Vet du af, att det i Stockholm har bildats ett trossamfund, som kallas positivister?”

“Politvister sa' du?”

“Nej, hör du, Sven, du får lof att lära dig svenska, om du tänker umgås med bildadt folk. Positivister, hette det.”

“Polisitivister?” eftersade Sven.

“Se här, jag skall lära dig stafva!” Nålin doppade sitt finger i några droppar spild konjak på bordet och skref: “p-o-s-i-t-i-v-i-s-t-e-r.” Ljuset från fotogénlampan återspeglade sig i hvarje bokstaf. Nu kunde Sven både se och stafva ihop den konstiga svenskan.

“Men hvad betyder detta namn?” frågade han nyfiket.

“Hvad det betyder? Det betyder mycket, det; men hufvudsaken är, att vi bli af med Gud, förstår

du. Det är just han, som gjort människor olyckliga. Mänskligheten är positivisternas gud, och en doktor i Stockholm, en alldeles förskräckligt lärd och märkvärdig man, är vår profet — jag är positivist, förstår du. Han har skrivit både en katekes och en bönbok. Jag har fått mig böckerna på posten. Du skall få låna dem vid tillfälle, men f-n tar dig, om du icke är rädd om dem — fast det finnes naturligtvis ingen djäfvul. Nej, ingen djäfvul, ingen Gud, ingen synd och ingenting af allt hvad prästerna tala om.“

“Synd! Finns det inte någon synd? Hvad pratar du nu för persilja? Jag skall säga dig, Nålin, att det finns både synd och ånger och samvetskval — det *vet* jag.“

“Du vet? Vet du hvad? Du är ett barn, invaggadt i fördomar, det är hela hemligheten. När det icke finns någon Gud, intet lif efter detta, så inser du väl, enligt naturlagarna, att det icke heller finns hvarken ånger eller samvetskval öfver synden. Ånger är ingenting annat än en tillfällig rubbning i hjärnmolekylerna och samvetskval är helt enkelt en magåkomma. Men jag tror vi sluta upp med den högre politiken för denna gång. Jag hade något ännu viktigare att meddela dig i kväll.“

“Nå, hvad är det, bror Nålin?”

Nålins ögon brunno, nästippen var så röd och blomstrande. Han lutade sig tätt intill Sven och hviskade: “Väggarna ha öron, bror — vi gå ut i parken, där kunna vi tala ostörda.“

“Godt! Kypare!”

“Strax!”

“Tag betaldt!”

De båda vännerna gingo.

III.

Nålin och Roth hade uppnått parken. Nattvakten hade nyss utropat sitt entoniga: “klockan är tio slagen”. Fullmånen kastade sina strålar mellan de ännu nakna träden. Allt var tyst och stilla som på en kyrkogård. Ingen lefvande varelse fanns där utom de båda vännerna. Platsen och tiden syntes väl valda för öfverläggningar af det slag, som nu skulle försiggå. Nålin var den förste, som bröt tystnaden.

“Du är ju min vän, Roth?”

“Ja visst, vi ha ju alltid varit goda kamrater.”

“Kan jag anförtro dig en hemlighet, utan att du yppar den för någon?”

“Naturligtvis.”

“Ja, jag litar fullkomligt på dig. Vill du lofva mig att icke ens för din hustru säga något?”

“Ja, du kan lita på hvad jag säger. Har jag lofvat något, så står jag för det också.”

“Nåväl, du känner ju min svärfar?”

“Gravören Sten; ja, visst har jag hört talas om honom.”

“Jag förstod det. Du vet att han för några år sedan höll på att spränga banken i Köpenhamn.”

“På hvad sätt då?”

“Vänta, ska' du få höra. Han gjorde falska sedlar. Svärfar är en riktig fiffikus, må du tro. Han kan göra efter växlar, så att det icke är möjligt att skilja dem från de äkta. Nu är det som så,

att han har skrivit till mig och sagt, att om jag kunde skaffa en kompanjon, som ville vara med och förskottera 1,000 kronor, så skulle vi blifva rika karlar inom några veckor.“

“Huru skulle det gå till?”

“Jo, saken är mycket enkel“, förklarade den listige skraddaren, i det han skelade med de elaka ögonen. “Vi köpa 100 postremissväxlar på några kronor hvardera. Svärfar kan konsten att fullkomligt utplåna det skrifna och i stället för 10 kronor sätter han sedan dit 1,000, och så vidare. På detta sätt få vi i en handvändning 100,000 kronor, hvilka vi dela i tre lika delar.“

Att på ett tusen förtjäna trettio tre tusen, det var ju en stor frestelse. Men Roth hade dock sina betänkligheter.

“Detta är ju orättfärdigt“, menade han.

“Ja“, invände Nålin, “däri har du rätt, om det nämligen gälde att lura någon enskild. Men tänk dig dessa banker, hvilka alla ligga inne med kassor på flera millioner. Hvad gör det, om de få en åderlåtning på några tusen kronor hvardera? Vill du vara med? Jag unnade just dig få del af förtjänsten, emedan vi alltid varit så goda vänner.“

“Men om det upptäcktes, då blefve jag ju olycklig?”

“Om, men ser du, bror, det *kan* icke bli upptäckt; det dröjer minst tre månader innan bankerna själfva upptäcka något, och hvem har då gjort det? Det är med ett ord icke ringaste fara.“

“Kan du garantera, att jag inte löper någon risk, så nog kan du få låna ett tusen kronor, förstås,

men hör du, Nålin, du får inte sätta mig i några vidlyftigheter, det ber jag dig riktigt om som gammal vän.“

“Naturligtvis! Du är med således?“

“Ja, jag skall väl det då, förstås!“

“Då kommer jag till dig i morgon och hämtar penningarna; men inte ett knyst om saken till din hustru, förstår du!“

“Åhja, det kan du väl begripa. Gumman, stackare, skulle få slag, om hon fick aning om något sådant.“

De båda vännerna återvände till staden och skildes åt vid stora torget. Roth var orolig. Icke fruktade han Gud, men han hade dock aldrig varit med om något brott. Hans hjärta slog våldsamt. Samvetet, denna allvarliga stämning från Gud, talade högt inom honom. Han kunde icke sofva; orolig kastade han sig af och an i sängen, och när han somnade, vaknade han upp i förskräckelse. Han led af onda, förfärliga drömmar.

Hustrun frågade, huru det var fatt med honom.

“Åh, var lugn du“, svarade han, “det är bara några 'målekulor' i hjärnan, som kommit i rubbning, och så har jag en liten magåkomma.“

De nya lärorna hade fått fast botten.

“Målarekulor? Käre gubben min, jag tror du är riktigt sjuk och yrar. Ska' vi gå efter doktorn?“

“Tok! Det är bara rubbning i 'målekulorna', säger jag, det är ingenting farligt, det har Nålin sagt.“

“Nålin, ack, ack, den Nålin, han gör dig olycklig till slut“, stönade gumman och tog sig en liten pris i bedröfvelsen.

Fram på morgonen följande dag kom Nålin efter aftal in i boden.

“Tack för i går, bror Roth“, hälsade han.

“Ingenting att tacka för“, svarade Roth, med alla tecken af en genomvakad natt. “Men hör du, bror Nålin, den där andra affären tror jag, att jag afstår ifrån.“

“Såå“, svarade skräddaren och skelade illistigt med ögonen, hvarvid den röda nästippen blef nästan hvit. Har du pladdrat för hustru din?“

“Nej vars, det kommer aldrig i fråga, men ändå!“

“Ändå! Ja, mig kan det göra detsamma, men hvad du nu behöfver, det är en tankställare, det ser jag. Kom, bror, så bjuder jag på en konjak!“

“Åhja, det kunde då inte skada“, menade Roth och följde med till källaren.

Det blef fyra konjaker. Med dessa återkom klarhet i tankegången. Affären gjordes upp.

Skräddaren visste, huru han skulle gå till väga; han var så liten och spenslig, Roth däremot var en stor, grof karl. Den lille spenslige segrade öfver den store, starke. Vapnet var — konjak!

Roth gick hem och räknade upp penningarna. Nålin sprang till telegrafan och afsände följande telegram:

“Sten!

Affären klar. Kom ned!

Nålin.“

På aftonen kom följande svar:

“Skräddaremästaren Nålin!

Ni måste resa till Venersborg. Väntar er där aftontåget från Göteborg.

Sten.“

“Min gumma, jag måste resa bort i affärer på några dagar“, yttrade Roth till sin hustru, då han fått del af telegrammet. Men han talade icke om, att han skulle hafva Nålin i sällskap.

IV.

Roth for i sällskap med Nålin i en tredje klassens kupé. Det var en högst egendomlig resa. Aldrig hade Roth varit ute i något dylikt ärende. Hittills hade han varit icke så litet högfärdig öfver att i allt sitt görande och låtande vara en redbar man, och nu hade han med ens kommit in på brottets olyckliga väg. Han kände det så hemskt inombords. Det var, som hade en stor tyngd legat på hans bröst och hotat att kväfva honom.

Det var annars en skön dag. Solen strålade rätt varm på himmelen, vårbäckarna porlade och strömmade här och hvar efter vägen, och lärkan sjöng sina drillar i det blå. Men af all denna naturens skönhet, då vintern lämnar sitt välde och våren, lik en hoppfull budbärerska, bebådar sommarens ankomst, njöt Roth icke det ringaste. Tvärtom var han dyster som en kulen höstdag, och hvarje liten ryckning af vagnen, förorsakad af ojämnheter på banan, fruktade han såsom ett dödsbud.

Han hade velat gifva mycket, om han aldrig kommit med i “den där affären“, men för skam skull kunde han nu icke draga sig tillbaka. Hade man sagt a, så måste man väl också säga b. Den medförda konjaksbuteljen gjorde också hvad den kunde för att lätta tyngden öfver bröstet.

Äntligen voro de framme. Det hade varit en lång och tröttande färd. Men där låg nu Venersborg framför deras ögon och på perrongen stod, jämte en hop andra män och kvinnor, äfven gubben Sten. Han hade kommit en timme förut från Sköfde.

Endast några ord växlades emellan triumviratet.

“Det duger icke, att vi alla tre bo på samma hotell“, yttrade Sten. “Jag och Nålin taga in på ett och herr Roth på ett annat.“

Så skedde.

Roth gick upp på sitt i hotellet anvisade rum och satt där, tills skymningen inträdt, då han begaf sig till källaren för att spisa kvällsvard och efter träffad öfverenskommelse råka sina kamrater. Nålin och Sten hade redan suttit där en stund, då Roth inträdde, och liksom af en händelse kommo de att taga plats vid samma bord. Under supén inleddes en närmare bekantskap. Roth och Sten drucko brorskål, men Roth kallade Sten för farbror. Efter måltiden gingo de ut och nu framlade Sten så fullständigt, han ansåg nödigt, sin plan för den vinstgifvande affären.

Under öfverläggningen beslöt man att Roth följande morgon skulle fara till Karlstad för att där i Stockholms Inteckningsgaranti-aktiebolags afdelningskontor köpa postremissväxlar, emedan dessa skulle vara lättast att förfalska. Sedan växlarna blifvit köpta, skulle Sten och Roth träffas i Falköping. Nålin kunde gärna resa hem igen, tills allt vore färdigt, då Nålin och Roth skulle hjälpas åt att sälja växlarna.

Roth reste. Han hade kommit ut på det slutande planet och alltjämt bar det nu utför, allt djupare och djupare, allt längre och längre ned mot brottets afgrund. Roth kände sig hardt när förtviflad, så snart han tänkte på det elände, i hvilket han kommit, men den clycksaliga flaskan lifvade upp honom. Roth hade aldrig varit någon egentlig drinkare, men själf har han för den, som upptecknat hans historia, tillstått, att hade han icke haft dessa starka drycker att tillgå, hvilka både döfva samvetskvalen och gifva mod att fortgå på syndens och brottets väg, så hade han aldrig blifvit brottsling.

Roth anlände till Karlstad. Följande förmiddag sände han ett bud från hotellet till banken och begärde att få fyra växlar på 10 kr. 80 öre, 14 kr. 37 öre, 17 kr. 90 öre och 13 kr. 57 öre. Budet kom tillbaka och hade de köpta postremissväxlarna med sig. Dagen därpå flyttade Roth till stadens andra hotell; en upppassare där sändes att i samma bank köpa fem postremissväxlar, alla på olika små belopp. Med dessa nio postremissväxlar på fickan återvände Roth till Falköping. Vid Ranten träffade han ganska riktigt Sten, som nu mottog materialierna för sin brottsliga handling. Sten bodde i Sköfde, men anmodade Roth att stanna i Falköping och där invänta honom. Inom tre dagar skulle växlarna vara färdiga.

Dessa dagar voro för Roth oerhörddt långa. Han kände sig så, som vore han ständigt eftersökt af polisen, och tyckte att hvarje människa han mötte på gatan kunde se rätt igenom honom. Den ogudaktige flyr, äfven då ingen jagar honom.

Tidigt på morgonen steg Roth upp och skyndade till det i närheten af Falköping belägna Mösseberg. På dess platå gick han af och an ända till dess solen gått ned och kvällens skuggor bredt sin slöja öfver den nedanför honom liggande västgötaslätten, då han i mörkret och så mycket som möjligt osedd af människor, smög sig fram till sitt logi.

Ändtligen kom då Sten.

“Här har jag fyra växlar färdiga“, sade han. “De utgöra tillsammans fyratusen trehundra kronor. Det är ej värdt att taga flere på en gång, och nu tycker jag det är bäst, att du ensam reser och växlar bort dem.“

“Nej, det kommer då aldrig i fråga“, utbrast Roth. “Det kan väl vara nog att ni fått mig i detta elände, utan att ni nu skola vältra hela ansvaret på mig. Jag far icke och prånglar ut växlarne ensam, Nålin måste göra det.“

“Roth, nu måste du ta reson. Min stackars måg är skraddare, ser ut som en skraddare och uppför sig som en skraddare. Det enda han duger till är att prata; någon handlingens man är han icke. Du däremot ser respektabel ut, inger förtroende och, van vid affärer som du är, skall ingen finna något misstänkt hos dig.“

“Må så vara“, svarade Roth, “men jag åtar mig icke att prångla ut växlarne.“

“Nåväl, vi få då telegrafera efter Nålin“, medgaf Sten; “men i alla händelser måste du följa med honom, ty eljest kan han resa bort med alltsam-

mans och vi få intet för vårt besvär. Därför måste du vara med och öfvervaka honom.“

* * *

V.

Nålin infann sig. Han och Roth stodo resfärdiga. Roth fick af Sten nödiga instruktioner: två par glasögon — ett par grå och ett par blå — samt svärta för hår och skägg.

Resan togs öfver Stockholm, Uppsala och Gefle. I sistnämnde stad skulle de första växlarna säljas. Nålin och Roth togo in på hvar sitt hotell.

Sedan Roth fått svärta sitt hår och det långa hakskägget samt påtagit de blå glasögonen, begaf han sig till Nålin.

“Nu får du gå in på banken och växla den här“, yttrade Roth.

“Nej, min gode vän“, urskuldade sig Nålin, “det går alls icke an. Svärfar sade, att jag skulle skämma bort alltsammans, om jag kom in på banken med en så stor växel.“

Efter en stunds ordväxling ansåg man, att det kanske ändå vore bäst att lyda Stens råd. Den reputerligare Roth måste blifva den, som äfven växlade bort de falska postremissväxlarna. Han gick in på banken, framräckte den förfalskade växeln och — erhöll för den samma 1,470 kronor. Därpå gick han genast till hotellet. Själfva brottets frukt bar han nu i sin plånbok. Det var för Roth en förfärlig börda. Han kände marken svikta under sina fötter, hans knän darrade, så att han

knappt kunde gå, och han fruktade för hvarje mötande, såsom vore hans afskyvärda handling redan allmänt bekant. Hemkommen på sitt rum, tog han upp ur sin matsäck den för honom numera oundgängliga konjaksflaskan och tog ett par klunkar. Detta stillade för några ögonblick de uppskakade nerverna; men samvetsoron kom snart åter öfver honom med förnyad styrka.

“O, huru förskräckligt att vara en brottsling“, tänkte han, “min arma stackars hustru!“ Dock, det var nu intet annat att göra, tyckte han, än att fortsätta på den begynta stråten. Så snart skymningen inträdt, iklädde han sig åter de blå glasögonen och skyndade, sedan han tagit ännu en duktig klunk ur sin konjaksflaska, till en större manufakturhandel vid stora torget.

“Jag skulle handla litet smått här, men tyvärr har den förargelsen händt mig, att jag kom för sent till banken, hvarför jag ej har annat än en postremissväxel. Skulle jag möjligen kunna få den växlad här?“

Jo, det gick mycket väl för sig. Roth köpte en hatt, ett paraply, ett par klädningstyg och åtskilligt annat, det hela uppgående till ett belopp af något öfver hundra kronor. Resten af den falska växeln, omkring sjuhundrafemtio kronor, fick han af handlanden i kontanter. Han hade nu halfva beloppet af sina växlar inkasseradt, och med morgontåget följande dag företog han färden till Uppsala. Här ändrades kostym, de blå glasögonen stoppades in i en söndrig tapet och de grå sattes på.

Roth ringde. En upppassare infann sig och sporde, hvad som behagades.

“Är det långt till banken?” frågade Roth.

“Nej“, svarade upppassaren, “bara öfver ån här, och så en liten bit upp till torget.“

“Kanske herrn kunde göra mig en tjänst och gå till banken och få pänningar för denna växel, så slipper jag ränna ut i sta'n strax jag kommit; jag är trött efter resan.“

“Ja vars!“ svarade upppassaren, tog växeln, och inom tio minuter var han åter med 1,370 kronor.

På eftermiddagen gick Roth till väga på samma sätt som i Gefle: han gick in i en handelsbod, köpte några småsaker och fick sålunda växla den sista af de falska växlarna på 660 kronor. Han hade nu något öfver fyratusen kronor på fickan; med dessa och skräddaremästar Nålin i sällskap anträdde återfärden till Stockholm. Där togo herrarne in på ett af de mindre hotellen. Roth tvättade bort färgen från hår och skägg, sönderskar i små bitar den i Gefle nyköpta hatten, lade bort glasögonen och var åter sig själf.

I Stockholm stannade Roth och Nålin tvänne dagar, under hvilka de flitigt besökte kaféer och förlusteställen. Till Sten i Sköfde telegraferade Nålin:

“Möt oss i Skara onsdags afton; allt väl.

Nålin.“

Framkomna till Skara funno de emellertid ingen Sten där. De fingo vänta i två hela dagar. Så kom Sten äntligen. Penningarne skulle nu delas. Roth ville på sin del hafva äfven det af

honom utlagda "förlagslånet", men detta kunde icke beviljas, rofvet delades lika. Roth hade fått utföra hela bedrägeriet, med undantag af själfva förfalskningen, men hade i själfva verket ingenting fått för besväret. Det skulle han få på de växlar, hvilka snart skulle bli färdiga till afyttring. Roth fann kompaniskapet fruktansvärdt. Nu längtade han blott hem till hustru och barn och visste icke hvad han velat gifva, om han aldrig kommit in i detta elände. Han kände sig därför helt lätt om hjärtat, då han köpt biljett och stod färdig att fara mot hemmet.

Men just som han skulle stiga in i kupén, slog någon honom på axeln.

"Är det icke herr Roth från U—a?" frågades.

"Jo, det är jag, det, men hvem är ni?" svarade Roth.

"Jag är stadsfiskal och har något, hvarom jag ville tala med herrn."

"Men jag har ej tid för några samtal nu, ty jag har köpt biljett och skall med tåget."

"Det kan icke hjälpas, min bästa herre, jag har fått telegram från Göteborg och *måste* tala med er." Det fanns för Roth ingen annan utväg än att följa stadsfiskalen.

"Jag kan icke förstå detta", yttrade stadsfiskalen, vid de gingo emot hans hem; "Roth är ju allmänt känd för en hederlig och driftig köpman; men jag har fått uppdrag att fasthålla er här till i afton, då en detektiv från Göteborg kommer hit. Vet Roth något med sig?"

“Nej“, sade Roth, “jag förstår alls icke det här. Jag hade ett par små accepter i Göteborg förfallna, men till dem lämnade jag min hustru pengar och dem har hon nog skickat.“

“Åh, hon har nog glömt sända mynt, och då är det sannolikt detta frågan gäller“, menade fiskalen.

VI.

Ack, Roth visste allt för väl hvad det var. Hvilket förfärligt elände! Han pinades af ångest, oro och blygsel, så han trodde bröstet skulle springa sönder. Förtviflan och raseri stredo med hvarandra om herraväldet därinne. “Hvilka uslingar, som stält mig i detta spektakel, den nidingen Nålin, som så skulle narra mig!“ stönade han för sig själf.

Det var en lång dag för Roth, men äfven *den* skulle få ett slut. På aftonen kom med tåget en detektiv poliskonstapel från Göteborg. Roth blef visiterad och förklarades häktad. Han fördes ned i stadshäktet för natten. Det var en olycklig natt efter en sorglig dag.

Roth, den allmänt aktade hederlige Roth, häktad! Häktad, och för hvad? Hvad hade han gjort? Allt detta skulle han få veta, då han kommit till Göteborg.

Dagen inbröt genom det lilla smutsiga arrestrummet. O, hvad bar väl denna dag i sitt sköte för Roth?

Tidigt infunno sig tvänne män i arresten. Det var detektiven från Göteborg och en af stadens poliskonstaplar.

“Huru mår Roth?” sporde detektiven.

“Huru jag mår? Gud i himmelen, hvad vill detta säga? Hvad har jag då gjort? Vet konstapeln hvarför jag är arresterad?”

“Nej, Roth, det vet jag verkligen icke. En växelförfalskning har blifvit upptäckt. Växeln är såld i Gäfle; men i rapporten till poliskammaren står uttryckligen, att den som sålt växeln i Gäflebanken hade svart hår och skägg och blå glasögon samt var betydligt hjulbent och reste uppåt landet när han for från Gäfle. Detta kan ju icke alls träffa in på Roth; men nu ha folk intygat, att de sett er tillsammans med Sten i Falköping, där han i går blifvit arresterad.

“Och på sådana lösa skäl arresteras jag som en riktig stortjuf?” stönade Roth, full af ångest, ehuru han försökte se oskyldig och lugn ut.

“Skall jag taga fram fotbojor eller handklofvar?” frågade rättstjenaren sakta, vänd till detektiven.

“Det behöfs ingendera, jag känner Roth och vet att han ingalunda tänker rymma; han torde väl snart efter en afgifven nöjaktig förklaring blifva fri, när han varit med på första förhöret.”

Roths tunga lådde vid hans gom. Han begärde och fick en half butelj porter, innan han satte sig upp i kupén, emellan de båda rättvisans tjänare, som ledsagade honom.

Vid Ranten stannade tåget fem minuter. Roth såg upp till Mösseberg, där han för knappt 14 dagar sedan gått, rädd och skygg för alla människor. O, att han därifrån vändt om hem till hustru och barn; huru annorlunda hade då icke allt sett ut!

Åter sattes tåget i rörelse. Framåt gick det med ilande fart. Roth önskade en olycka, han önskade bli krossad, men han blef icke krossad, icke dödad. Han ankom till Göteborg och fördes från stationen till fängelset. Celldörren öppnades. Handlanden Roth fördes in, dörren slogs igen och tvänne lås försäkrade väktarne att fången var i säkert förvar.

Följande morgon upphämtades Roth i poliskammaren. Han fick först redogöra för sina lefnadsöden och slutligen angifva sin vistelseort under den tid han varit borta från hemmet samt med hvilka personer han sammanträffat. På tillfrågan om växelförfalskningarna ställde sig Roth alldeles oskyldig. Han visste ingenting om dem. Att bekänna vore ju detsamma, som att för hela lifvet blifva vanärad och brännmärkt såsom en grof brottsling. Detta kunde ju icke gå an. Hellre döden, tänkte Roth. Denna tanke ville han ock göra till verklighet. Bekänna kunde han icke; men dö — det ansåg han sig kunna.

Han fördes åter i sin cell.

Människorna pläga ej sällan tala om, att det icke finnes något annat helvete, än det man bär inom sitt eget bröst. Därmed trösta de sig i sin framfart i synd och skam, men besinna icke att om detta än vore sannt, skulle samvetsqualen dock vara ett tillräckligt helvete för dem.

Roth *kände* något af detta inre helvete, då synd, förtviflan, fruktan och ångest göra lifvet odrägligt.

Han drog fram ur sin rockficka — såsom rann-

sakningsfånge begagnade han ännu sina egna kläder — tvänne stora näsdukar. Han knöt dem tillsammans för att af dem göra sig den snara, som skulle ända hans lif. Självmordsförsöket misslyckades. Roth rasade i förtviflan, han svor, slog händerna för pannan, vandrade som en vansinnig af och an i cellen och utstötte den ena förbannelsen efter den andra öfver sina förförare och medbrottlingar, hvilka han naturligtvis tillskref hela skulden till sitt brott, med ty åtföljande elände. Natten var ytterst orolig. Så snart han fått inslumra några ögonblick, spratt han till af förskräckelse och vaknade.

Fram på förmiddagen inträdde fångpredikanten. Han försökte tala mildt men allvarligt med fången. Han bad honom bekänna, om han hade något på sitt samvete, samt uppmanade honom att läsa i de böcker, som funnos i cellen o. s. v. Men Roth afspisade honom helt tvärt, sägande sig ingenting hafva att bekänna, och hvad läsningen beträffade, så tänkte han ingalunda besvara sig med något sådant. Var det icke just hans gamla fördom om Guds tillvaro, om ett lif efter döden, om en i evigheten fortsatt vedergällning för synden, som nu gjorde honom så gränslöst olycklig. Nej, ingen läsning, ingen bön, intet Guds ord! Hellre hvad som helst!

Pastorn gick, tämligen nedslagen.

Timmen kom, då fångarne fingo gå ut på gånggården för att hämta frisk luft. Roth gick ut. Det kändes skönt att få andas ut i fria luften. Men tyngden, den gräsliga tyngden öfver bröstet,

ville icke gifva vika. Roth böjde sig mot marken och upptog en stenskärfva, den han stoppade ned i byxfickan.

Vid förnyad rannsaking nekade Roth fortfarande till all delaktighet i och vetskap om det åtalade brottet.

“För ned honom i cellen igen“, sade domaren, “den där herrn behöfver spåkas, innan man får sanningen ur honom.“

Blodet rusade upp i Roths ansikte vid dessa ord. Han bet hårdt tillsammans tänderna och vacklade tillbaka till sin ensamma cell. Här tog han fram den gömda stenen och började med den sarga sin vänstra handled. Han ämnade afskära pulsådern; men stenen var ej nog skarp. Äfven detta försök misslyckades.

VII.

Ändtligen kom söndagen. Roth hade fått sofva något under natten. När han vaknade, såg han solstrålarne tränga sig in genom cellfönstret. De föllo på den lilla hyllan med böcker. Han tittade uti en af dem. Det var en andaktsbok för fångar. Roth läste en hel sida, han läste två sidor, ja, han blef allt mer och mer fördjupad i sin läsning; blad efter blad vändes om. O, hvilka underbara ord! Aldrig hade han förr erfarit en sådan känsla af Guds ord. Allt mer och mer vaknade hans sinne. Han föll omsider i gråt. Han lade boken ifrån sig och satte sig på den i hvarje cell väggfasta lilla pallen, med hufvudet lutadt i händerna. Tår efter

tår letade sig väg mellan fingrarne och föll på cellgolfvet.

“Barmhärtige Gud“, snyftade han, “barmhärtige, rättfärdige, helige Gud! Du finnes till och du lönar oss efter våra gärningar! Jag arma människa, jag fattige, usle brottsling! Gud förbarma dig öfver mig! Jag vill bekänna, ja, jag vill bekänna!”

Den starka kroppen skakades af den våldsamma gråten, och snyftningarna voro så högljudda, att den utanför gående konstapeln hörde dem. Han tittade in genom den lilla glasrutan på dörren och fann Roth i den yttersta sinnesrörelse samt skyndade in till direktören och bad honom komma in i fängelset, ty fången N:o 37 bar sig så besynnerligt åt.

Direktören tog nycklarne och skyndade till cellen N:o 37, där Roth satt.

“Hvad fattas Roth?“ frågade direktören deltagande.

“Ack, herr direktör“, snyftade Roth, “jag är den störste brottsling på jorden, som föraktat både Guds och människors varning. Jag vill nu bara bekänna, jag vill bekänna allt från början till slut.

Och nu talade han om det hufvudsakliga af hvad vi härofvän upptecknat och efter denna bekännelse blef han lugnare till sinnes. Följande rannsakningsdag vidhöll Roth öppet och ärligt sin gjorda bekännelse, och vid detta tillfälle voro både Sten och Nålin närvarande. Nålin ansåg det icke vara värdt att neka, då Roth redan bekänt, men Sten, däremot, nekade med största fräckhet och

påstod sig icke alls känna Roth eller någonsin hafva varit tillsammans med honom.

Då ingen bindande bevisning kunde förebringas mot Sten, blef han efter några veckor frigifven. Roth och Nålin, däremot, fördes med fångtransport till Uppsala och Gäfle för att där stå till rätta för de utprånglade falska växlarna.

Fångpredikanten i Uppsala, där Roth satt flere veckor, utöfvade genom sitt deltagande och sitt kristliga intresse för fångarne ett djupt inflytande på Roths sinne. Roth började allt mer inse, hvad som för fångar i allmänhet är så svårt att fatta, nämligen att det sorgliga i hans belägenhet icke var att söka i det straff han måste lida, utan i det från Gud bortvända sinnelag, som kommit honom att begå ett nesligt brott.

Roth upphörde att kasta skulden på andra. Han själf var den brottslige. Han blef i sina egna ögon en fattig, usel syndare. Genom flitig läsning af Guds ord och aktgifvande på Guds andes röst i hjärtat, blef det klart för Roth, att det icke blott var detta enstaka brott, som gjorde honom till syndare framför andra. O, nej, hela hans flydda lif framstod för honom såsom en lång kedja af synd, en kedja, där hvarje länk var en olydnad, en öfverträdelse af den helige Gudens bud och rätter.

Det gällde nu att få förlåtelse af Gud och människor. Ja, af människor hoppades han väl förlåtelse, och var glad, att genom det ådömda straffet — tre års straffarbete — få försona sitt brott mot samhället; dessutom hade han fått kär-

leksfulla bref från hustru och styfdotter med många uppmuntringsord och försäkringar om förlåtelse och kärlek. Men *Gud*, huru skulle väl Gud vilja se till en sådan usling?

Kristus hade dött för syndare — ja, det var nog sannt, men icke kunde väl han, Roth, få taga åt sig sådant?

Evangelium, det af världen så föraktade evangelium, budskapet om en oförskyld nåd för de förtappade, budskapet om ett utgjutet blod, hvilket renar från alla synder, har efter årtusen icke förlorat något af sin gudomliga kraft. Det är en Guds kraft till salighet för alla som tro, de må sitta på en konungstron eller i fängelsecellen. Det är ett fast ord och väl värdt att man det anammar, att Jesus Kristus är kommen i världen att frälsa syndare, äfven den förnämligaste. Detta ord om Jesus Kristus gaf omsider äfven frälsning och frid åt Roths beklämda bröst.

En dag låg han på sina knän och bad under tårar, att Gud måtte skänka honom förvissning om syndernas förlåtelse. Han ville så gärna äfven se något yttre tecken, att Gud hade hört honom och förbarmat sig öfver honom.

I det samma kom en liten fågel flygande mot fönstret och knackade med sin näbb först två slag och så ett tredje på rutan, hvarefter han åter flög bort.

Var det blott en tillfällig händelse eller var den lilla bevingade varelsen ett litet Guds sändebud för att ingjuta hugsvalelse och tröst i en fattig fånges förkrossade själ?

Roth ansåg fågeln såsom en budbärare från Gud och prisade hans namn. Hvem kan förhindra den oändlige att visa sin kärleks storhet i det allra minsta! Han ser till de elända. Han hjälper den usle och är den fattige nådig.

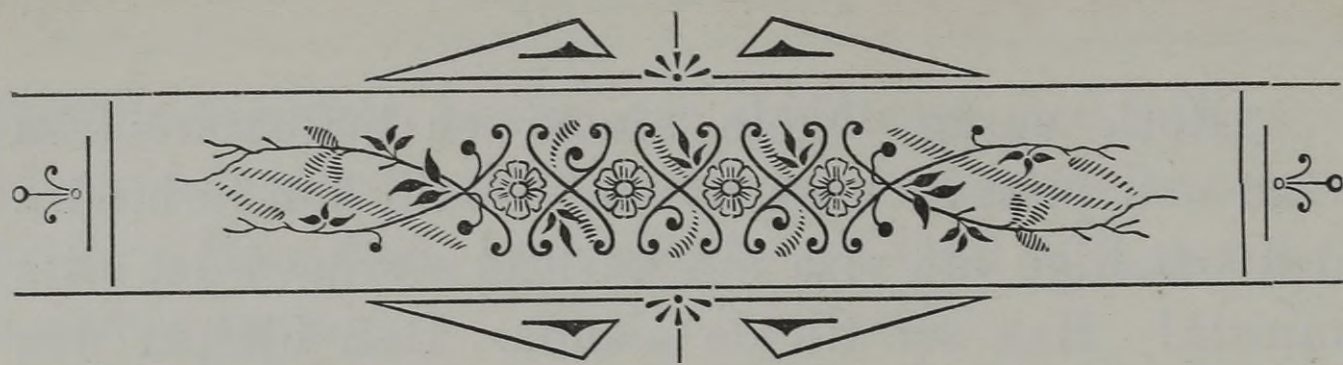
Roth har nu genomgått sina tre år på Långholmen. För honom hafva de varit en hård, men nyttig skola. Hårda äro de medel Gud ibland måste begagna för att komma oss att vakna. Men nåd ligger fördold i den bittraste aga.

Sistlidne vår blef Roth fri. Hans hustru var honom till mötes i Stockholm, och båda voro sedan uppe hos den, som efter Roths egen berättelse upptecknat hans sorgliga historia.

Roth syndade och blef upprättad. Du, min läsare, du och jag, vi hafva syndat, veta vi ock af någon upprättelse? Om icke, må vi komma ihåg, innan det är för sent: syndens lön är döden, men Guds gåfva är det eviga lifvet genom Jesus Kristus. Kristus är kommen i världen att frälsa syndare. Den sin missgärning bekänner och öfvergifver, han skall få barmhärtighet.

Andersson, Petersson och Lundström.

I.

Den fjerde november 1864 var för Sveriges hufvudstad en betydelsefull dag; man firade den femtionde årsdagen af Sveriges och Norges förening under en gemensam konung. Allt var lif och rörelse, "hela Stockholm" var ute för att se på eller deltaga i festligheterna. Den ena lysande uniformen efter den andra skymtade fram bland den öfriga högtidsklädda människoskaran, som böljade fram öfver Norrbro. Gardesregementena marscherade paradklädda upp till det kungliga slottet. I södra slottshvalfvet trängdes en ofantlig människomassa, för att komma in på rikssalen, dit stater och kårer i högtidliga processioner redan tågat, och där de intagit de för dem anvisade platserna.

Man trängdes, knuffades och sökte armbåga sig fram, för att om möjligt få vara med och se på stäten; men inga andra än de, hvilka redan på

förhand skaffat sig biljetter, sluppo in. Det var dock icke så ringa nöje att blott få stå och se på dem, som fingo komma in; och oaktadt novemberkylan gjorde sitt till att förringa nöjet, stannade en stor del af folkmassan kvar i slottshvalfvet för att få se "storgubbarne", då de åter skulle komma ut. Så stod man i öfver två timmar, tåligt uthärdande kölden, bidande att få tillfredsställa sin skådelystnad.

Bland dessa väntande funnos äfven trenne personer, med hvilka vi i denna lilla berättelse komma att göra närmare bekantskap. Dessa tre voro skomakaregesällen Uno Teodor Alexander Andersson, skräddaregesällen Anton Cæsar Napoleon Petersson samt snickaregesällen Natanael Josef Petrus Lundström. Mellan dem uppkom under tiden ett samtal, som vi vilja återgifva. Petersson, den lifligaste af vännerna och dessutom den mest språksamme, började:

"Hör du, Andersson, vet du, hvarför man fått sig en sådan här extra frimåndag?"

"Ja visst, det är ju hundraårsdagen af Norges underkufvande af Karl den tolfte", svarade Andersson, själfbelåten med sin kunskap i historien.

"Nej tack, den gången högg du i vädret", invände Lundström, som gått i folkskolan och därigenom hade något bättre reda på saken; "det var ej Karl XII, utan Karl XIV, som underkufvade Norge, och det för 50 år sedan."

"Norge har aldrig blifvit underkufvad", inföll Petersson, hvilken ansåg sig som en politisk stor-

het, "det vardt såldt af ryske sultan till Gustaf IV, som skänkte honom Finland till gengåfva."

"Det skall du säga mig, Petersson, mig, som varit med att sätta upp ställningen till belysningen omkring Karl Johans staty! Där skall ni tro, gubbar, kommer det att bli grannt i kväll — minst ett tusen gaslågor och femhundra 'marskalkar' omkring."

"Ja, hela staden skall ju illumineras, och slottet skall få utseende af ett eldpalats", sade Petersson.

"Hör du, Lundström, vill du tillsammans med mig och Petersson fira den stora föreningsdagen, så träffas vi på "Skarpskytten" klockan 7 i afton?" frågade Andersson, som syntes högeligen förtjust öfver en förevändning till en fridag med åtföljande besök på krogen.

"Lundström törs nog icke komma med oss. Han är rädd för sin mammas moralkakor", invände Petersson.

Med stor förtrytelse svarade Lundström, att han icke stod under något kvinnoregemente, utan vore sin egen herre och skulle visa detta genom att i afton på sagd tid infinna sig på "Skarpskytten".

"Bravo, Lundström!" utropade Andersson, "jag är af samma mening som du; min hustru bad nog mig i morse, då jag gick ut, att jag skulle komma hem och taga henne och barnen med mig, för att i kväll se den stora 'illumineringen'; men när hon drog på den strängen, att jag skulle undvika "Skarpskytten", gaf jag henne ett så eftertryckligt

handgripligt svar, att det lärer dröja, innan hon åter vågar knysta fram sina klagovisor.“

“Lefve friheten, jämnligheten och broderskapet!” utropade Petersson. “Det gören I rätt i, gubbar, att icke lefva under förmyndare. I vår upplysta tid passar det icke män att stå under någon sorts kontroll. Därför, lefve friheten; vare det vårt valspråk!”

“Det är alltså öfverenskommet, att vi träffas på Skarpskytten kl. 7?” frågade Andersson.

“Öfverenskommet!” ropade båda kamraterna.

Talen på rikssalen voro slut, de högtidsklädda skarorna strömmade ut, och hvar och en gick åt sitt håll. De tre vännerna, Andersson, Petersson och Lundström skildes äfven åt för några timmar. — Men denna afton skulle för dem blifva af större betydelse, än någon af dem nu kunde ana, såsom vi i det följande skola se.

II.

Långt borta vid den aflägsna lilla Bondegatan på söder står en liten rödmålade trädbyggnad, hvilken länge tillhört “det Stockholm, som borde gå”. Vid tiden för vår berättelse ägdes och beboddes den lilla tarfliga stugan af madam Lundström, sedan några år tillbaka enka efter extra sjötullvaktmästaren Anders Peter Lundström, hvilken efter en stark förkylning, ådragen under en nattbevakning på senhösten 1857, hade dött i lunginflammation. Lundström efterlämnade hustru och tvänne

söner i ganska knappa omständigheter; men *Han*, som lofvat att vara enkors hjälp och försvarare, uppehöll på ett förunderligt sätt modren Lundström och hennes små gossar. Hon hade i nöden lärt att förtrösta på Gud. En tid hade hon lefvat världen lik, nöjd och lycklig, då hon hade ett någorlunda tillfredsställande svar på de alldagliga frågorna: "hvad skola vi äta, hvad skola vi dricka och hvad skola vi kläda oss med?" Men vid sin mans sjuksäng fick hon annat att tänka på. Lundström klagade mer däröfver, att han ej var beredd att dö, än öfver sina stora plågor. Ofta hörde hon honom sucka: "min synd, min synd! Gud misskunda dig öfver mig syndare!" utan att hon kunde gifva honom någon tröst i det bekymret.

"Karin", sade den sjuke en dag, "jag måste snart dö. Jag känner, hur det lider med mig; men ack, huru skall det gå för mig, som under hälsans dagar aldrig frågat efter Gud? Om du kunde få reda på den där karlen, hvilken, som du minns, jag en gång för två år sedan kastade utför trappan, därför att han ville truga på oss Guds ord — kanske han kunde gifva mig någon tröst i detta mitt elände."

Hans hustru kastade en schal om sig och skyndade ut. Efter en timme återkom hon i sällskap med ett af stadsmissionens bibelbud, Anström, som vänligt hälsade den sjuke och frågade, huru han hade det till sin själ. Lundström omtalade nu för Anström sin förskräckelse för döden. "Ni ville" sade han, "för två år sedan visa mig vägen till lifvet; men jag var då hård och obotfärdig, och i

vredesmod kastade jag er utför trappan — nu är jag väl förkastad af Gud“, snyftade han.*

“Käre vän“, svarade Anström, “visst äro dina och mina synder stora; och skulle Gud döma oss efter vår förtjänst, visst vore vi då båda förlorade. Men nu säger Skriften: “Det är ett fast ord och i all måtto väl värddt, att man det anammar, att Kristus Jesus är kommen i världen att frälsa syndare.“ Nu är du en syndare, därför är Jesus kommen att frälsa dig, så arm och eländig du är.“

Lundström kom väl med alla en uppväckt syndares invändningar om sin ovärdighet, sin oduglighet till tron och mera sådant; men Anström svarade blott: “Din bättring är sann, din ånger uppriktig, om du ser dig förlorad utan Jesus och därför af hjärtat vill fly till Honom.“

“Ack ja!“ suckade den sjuke, “nog ser jag mig förlorad, om icke Herren förbarmar sig öfver mig.“

“Se då bort från dig själf och se på *honom*, som för dina synders skull är död och till din rättfärdiggörelse uppväckt“, svarade Anström uppmuntrande.

Då bibelbudet på detta sätt fortsatt samtalet en stund, kände Lundström sig något tröstad af de sköna bibelspråken, men hans förra oro kom dock snart åter. Uppriktigt ville han nu omvända sig till Gud, men minnet af hans många synder

---

* Denna händelse, liksom de flesta i dessa skildringar, är bokstafligen sann. Anström dog 1870, hvarför vi här kunna utsätta hans verkliga namn; de öfriga i berättelsen förekommande namnen äro däremot förändrade, enär de flesta här skildrade personer ännu lefva.

stod så hotande för honom; och så låg han i tre hela veckor sväfvande mellan hopp och fruktan, till dess fyra dagar före hans död "rättfärdighetens sol med salighet under sina vingar" uppgick för hans bedröfvade själ, under det hans hustru läste för honom Esaie 53 kapitel. Nu kunde han med David instämma: "Lofva Herren, min själ, och allt det uti mig är, hans heliga namn. Lofva Herren, min själ, och förgät icke, hvad godt han har gjort dig. Den dig alla dina synder förlåter och hela alla dina brister. Den ditt lif förlöser ifrån fördärf, och kröner dig med nåd och barmhärtighet."

Hans död var stilla och ljuflig, och under det hans gråtande hustru och söner stodo vid hans hufvudgärd, insomnade han fridfullt i tron på sin Frälsare. Detta var emellertid en gripande stund för den stackars sörjande enkan. Hon hade förlorat sitt jordiska stöd, men hon hade dock sett, att han, glad och frimodig, gått genom "dödsskuggans dal". Hon började ransaka, huru det stod till med henne själf. Visst hade hon i all sin tid varit en hederlig och bra människa, en flitig och trogen hustru; men efter Gud och hans rättfärdighet hade hon icke sökt, och frid i honom hade hon icke heller funnit. Nu bodde sorg och ofrid i hennes hjärta; "men Gud skall se till min redliga bättring", tänkte hon, och därmed satte hon, fast besluten att icke se tillbaka, sin hand till den plog, som skulle plöja djupa fåror i hennes hjärtas hårda och ouppbrutna mark.

För att efter mannens död kunna försörja sig och sina gossar, begynte madam Lundström att

luta fisk, den hon sedan sålde på Kornhamns torg. Mången kall vinterdag fick hon frysa duktigt vid sin fisk-tina. Månget stickord fick hon hålla till godo af kamraterna på torget, hvilka emellanåt togo sig en "värmare" inne på krogen vid Munkbrogatan; men hon förlorade icke modet.

"Fru Lundström är väl för helig, att göra sällskap med oss, storsyndare, till restaurationen, men inte behöfver väl håller ett helgon något, som värmer innanför västen i vinterkylan", sade fru Håkansson försmädligt.

"Vet du inte att läsare *bedja* värme i kroppen på sig", svarade fru Svensson, förnöjd öfver sin kvickhet.

"Ni ä' okunniga som kyrkråttor allihop", invände fru Stenbom, som sålde stenkärl; "det är de många svafvelpredikningarna, som alltid hålla de galna läsarne varma. Förstod hon piken, fru Lundström?"

Dylikt grofkornigt skämt fick madam Lundström ofta fördraga; och huru än vreden stundom ville sjuda öfver för henne, sökte hon dock behärska sig. Hon skulle visa, att hennes gudaktighet var af det rätta slaget; därför bet hon sig i läppen och teg — glad att genom sitt ärliga arbete med sin lutfisk förtjäna lifsuppehälle åt sig och sina gossar.

Dessa söner voro nu det enda, hon ägde på jorden; kring dem slöto sig hennes önsknings och förhoppningar. De hade båda med beröm genomgått Katarina folkskola. Den yngre, Josef Petrus, skulle i snickarelära. Den äldre, Johan Alfred,

gick nu i nattvardsskolan och skulle sedan på sommaren, då han blifvit konfirmerad, ut till sjös.

Den viktiga dagen inträffade, och afskedet från Johan var för den stackars modern mycket påkostande. Han hade alltid varit en snäll och lydiggosse, och under nattvardsläsningen hade hans hjärta blifvit kraftigt fattadt af den gudomliga sanningen. Madam Lundström fröjdades i hoppet, att han en gång skulle blifva en from och duktig sjökaptän; ty "gudaktigheten har löfte med sig både för detta och det tillkommande lifvet", och hvarför skulle det icke då gå väl för hennes Johan?

Den 12 maj 1861 klockan 4 e. m. lättade skeppet "Sjöfröken" ankar vid Djurgårds-sidan af Ladugårdslandsviken, för att med trä och järnlast afsegla till Kap på Godahoppssudden. Bogseradt af ångbåten "Färdig" gled skeppet sakta fram mellan Kastellholmen och Djurgården och sedan vidare förbi Djurgårdsvarfvet, dockorna och Valdemarsudden. På motsatta stranden stod en kvinna, ifrigt viftande med näsduken sitt sista farväl till jungmannen Johan Alfred Lundström, som från skeppet besvarade den moderliga afskedshälsningen: Det var sista gången moder och son sågo hvarandra; ty under en storm på Atlantiska oceanen föll Johan öfver bord, då han var sysselsatt att högt uppe i masten fastgöra ett segel. Oaktadt alla försök var det icke möjligt att rädda honom, och ett slutligt jammerskri, som kamraterna hörde, lät dem förmoda, att en haj kom och drog honom ned i djupet.

Stor blef sorgen, då änkan Lundström fick

underrättelse om sin sons hastiga bortgång. Hon vardt till en början bitter i sitt sinne mot Herren, som så illa syntes belöna hennes fromhet och gudsfruktan; men snart sade hon som änkan i Sarpat till Elisa: "Du är ingången till mig, att mina synder skulle ihågkommas och min son dräpas." Det blef för henne en tid af allvarlig själfpröfning. Hon ödmjukade sig inför Herren, insåg att hon varit en lagträl, som fruktat Gud endast för lön, men icke af kärlek. Sorg, lidande och förödmjukelse gjorde, att hon närmare slöt sig till sin Frälsare. Hennes egen fromhet räckte icke längre till att lefva af och förtrösta på. Hon kände nu, djupare än någonsin, behovet af *förlåtelse* och *nåd*. Gud öppnade hennes hjärta så, att hon, likt purpurkrämerskan Lydia, gaf akt uppå och omfattade det frälsande evangelium. Och stor var hennes glädje att på ett *nytt* och *levande* sätt kunna instämma i den gamle Luthers trosbekännelse: "Jag tror, att Jesus Kristus mig förtappade och fördömde syndare förlossat, förvärfvat och vunnit från alla synder, från dödens och djäfvulens våld". Ögat log genom tårar, då hon sedan med afseende på sin älskade Johan yttrade: "Herren gaf och Herren tog, välsignadt vare Herrens namn!"

Hon hade nu blott *ett* jordiskt föremål kvar för sin kärlek, blott en son att lefva och arbeta för — hennes käre Josef Petrus. Och ljuft var det henne att få älska och sträfva för denne sin ende son. Ofta bar hon honom på bönens armar inför Herren. Men ännu tycktes han föga lyssna till hennes råd och förmaningar. Han vardt i

stället hennes sorgebarn, och all den moderliga ömhet, hon slösade på honom, lönades med otack och hårdhet. Den stackars änkan pröfvades hårdt.

Hemkommen till modern vid middagstiden, den dag, med hvilken vår berättelse börjar, förklarade unge Lundström, att han på eftermiddagen stämt möte med sina båda vänner, Andersson och Petersson, på "Skarpskytten", där de skulle fira femtio-åriga minnesdagen af Sveriges och Norges förening. Han höll vidare ett loftal öfver Petersson, som nyligen återkommit från utlandet, där han varit både i Lübeck och Hamburg, hvarför han ock hade så mycket märkvärdigt att berätta, samt var riktigt lärd, i synnerhet i den högre politiken.

"Skulle du icke finna det lika roligt att följa mig i afton, för att visa mig den vackra illuminationen?" frågade modern. "Du vet att jag så gärna ville se, huru ståtlig Karl XIV tar sig ut i den granna belysningen". Detta sade hon kanske mera för att draga sin son från det farliga sällskapet, än med tanken på något nöje för egen del.

"Jaså, mor vill binda mig vid *sitt* sällskap för aftonen, i stället för att låta mig hafva en glad stund med mina vänner; nej, tack!" svarade sonen.

Det hade gått den stackars unge mannen så, som det ofta går med ynglingar; då de komma ut i världen och råka i dåligt sällskap, förgäta de snart sin moders kärlek och varningar och rusa allt mer framåt på fördärfvets väg. Första afsteget på syndens och lastens slippriga bana hade för Lundström skett en tid förut, då han en dag gifvit

vika för frestelsen att följa sina kamrater till krogen. Krogluften är i allmänhet så förpestande, att den förkväfver alla ädlare känslor och så skedde äfven med denne olycklige unge man.

Med sorg och bekymmer lyssnade modern till de nu mera icke sällsynta, hårda orden af sin son. Hon vände sig i tyst bön till Herren om nåd och kraft att bära korset i hans fotspår. Därefter lade hon sakta sin hand på sonens axel och yttrade: "Petrus, min käre gosse, du skall säkert inom kort bittert ångra, om du icke lyder mina råd. Kom ihåg Herrens ord: "Säll är den, som icke vandrar i de ogudaktiges råd, och icke träder in på de syndares väg; ej heller sitter, där de bespottare sitta."

"Nu kan det vara nog med predikningar", afbröt Petrus förtrytsamt; "mor må ej inbilla sig, att jag längre tänker lyssna till alla dessa bibelspråk, dem mor ständigt dukar upp för mig. Jag är nu så gammal, att jag kan sköta mig själf. Både Andersson och Petersson äro hederliga karlar, ehuru de icke äro några gudsnådliga läsare, utan taga lifvet gladt."

"Men jag vet, att de föra mitt enda barn in på den väg, som icke är god; ty de äro båda kända som riktiga rumlare", svarade modern.

"Säg icke ett ord mer; jag tål icke, att mina vänner på detta sätt skymfas. Och efter som mor icke vill upphöra att anse mig stå under förmynderskap, ehuru jag är 20 år och dessutom utlärd gesäll, så skall det ock dröja, innan jag besvärar med min vidare närvaro." Med dessa ord gick den

hårdhjärtade sonen sin väg, bort till krogen, för att sammanträffa med sina vänner, i det fasta beslut att icke mer besöka sin mor. "En galen son är sin moders grämlse, och att förakta din moder, är din egen skam", säger Skriften.

III.

Under det modern i det enkla, men snygga och trefliga hemmet vid Bondegatan, under bön såg upp till Herren anropande honom om hjälp för den son, hvilken nu för alltid öfvergifvit sitt barndomshem, vandrade denne med raska steg framåt Katarina Högbergsgata, förbi Mosebacke och utför trapporna till Stadsgården. Gaslyktorna voro redan tända och kastade sitt sken öfver Birgers stolta stad, som snart skulle kläda sig i högtidsskrud. Allt var tyst och stilla vid Stadsgårdshamnen. Skeppsmasterna reste sig som jättelika spökgestalter i aftonens mörker; en och annan fotvandrare gick med skyndsamma steg hem från sitt arbete; men ingen tilltalade Lundström, som ock tigande gick framåt. Inom honom höjde sig dock en röst som icke ville tystna. Det var hans samvete, hvilket högljudt förebrådde honom den kärlekslöshet, han nyss visat mot modern. Redan som barn hade han i söndagsskolan lärt, att "den som bedröfvar sin moder, varder straffad af Herren", och samvetet ropade: "Vänd åter till din mor och bed henne förlåta dig!" Men en annan stämman hviskade i hans öra: "Ingen ömklig svaghet!"

Sålunda kämpade det goda och onda inom

honom, tills han kom till krogen "Svenska lejonet" vid Stadsgården. Där går han in, och kväfver i en stor sup brännvin de bättre känslor, hvilka ännu röra sig i hans inre. Utkommen från krogen, skyndar han raskare framåt och tar vägen öfver gamla Järnvågen förbi Karl XIV:s torg och fortsätter längs kajen vid Skeppsbron. Kanonierkasernen hade redan tändt sina ljus, och den rikt upplysta byggnaden speglade sin vackra fasad i Norrströms mörka vågor. Nedanför kasernbyggnaden på den öppna platsen vid sjöstranden afbrändes ett storartadt fyrverkeri. Raketer i tusental slungades hväsande mot den stjärnprydda himmelen och slingrade sig sedan ned mot jorden likt ormar af eld. Otaliga svärmare lågo fräsande och lysande på ytan af vattnet. De grannaste eldfigurer, växlande i regnbågens alla färger, upplyste mörkret i kvällen, och det hela visade en i sanning storartad och praktfull anblick. Karl XIV:s bild syntes på den ystra springaren, omstrålad af ett haf af ljus från fyra jättestora obelisker. Tusen skimrande lågor af gas kastade från denna lysande grupp sitt sken öfver slussplanen och den väldiga människoskara, som där sammanpackat sig för att tillfredsställa sin skådelystnad.

I alla husen vid Skeppsbron voro ljusen tända, och medlemmarne af den s. k. skeppsbroadeln täflade med hvarandra att åstadkomma den dyrbaraste och mest praktfulla illumination. Från konungaborgens södra och norra sidor spredo elektriska solar sitt bländande ljus öfver Slottsbacken och Norrbro. På Gustaf Adolfs torg tycktes hjälteko-

nungen, omstrålad af tusen lågor, vänligt blicka ned på sitt älskade svenska folk.

Var det tomt och öde i Stadsgården, så var rörelsen så mycket lifligare här. Den oöfverskådliga människoskaran välte sig, lik en stor jättevåg, fram öfver torget, Norrbro och Skeppsbron. Lundström kunde med möda tränga sig fram genom den talrika folkhopen. Likgiltig för det storartade och öfverväldigande i denna, för tvänne folk betydelsefulla nationalfest, skyndade han upp mot Regeringsgatan för att enligt öfverenskommelse sammanträffa med sina vänner, hvilka vid hans inträde på "Skarpskytten" redan en stund väntat på kamraten.

"Morjens, Lundström"! utropade Andersson fryntligt. "Vi började nästan tro, att du lurat oss, efter du icke kom förr; men välkommen i alla fall, din hederspascha!"

"Ja, välkommen din hedersknyffel", utropade Petersson. "Lefve friheten! Vi trodde verkligen att du icke vågade dig ut för din söta mamma; men jag finner med nöje, att du är själfständig och icke låter regera dig. 'Leben und leben lassen!' sa' tysken. 'Dagen är glad!' sa' gamle biskop Brask i världen, och du, Lundström, som nyss blifvit gesäll, bjuder väl på någonting sjangtillt, vill jag hoppas!"

"Lita på det", gubbar, svarade den nyss vordne gesällen, "ska' de' vara en tuting eller ett glas punsch eller kanske en stenborgare?"

"Åh, hör du", invände Andersson, inte slisk-

slask, som man blir sjuk af! Jag röstar för en ärlig svensk brännvinssup. Den är bäst.“

“Källarmästare, ett halfstop brännvin!“ rekvi-
rerade Lundström, och nu börjades, under grof-
kornigt lättsinne och skämt, ett inmundigande af
den “svenska nektarn“, hvilket vi af nödig aktning
för läsarens finkänsla helst undvika att närmare
beskrifva. Nog af, det ena glaset tömdes efter det
andra, och allt efter som spritångorna gjorde sin
behöriga verkan på de stackars människors hjärnor,
steg deras mod och blefvo rösterna allt högre.
Under detta, af det stimulerande medlet framkallade
upprymda tillstånd, utvecklade Petersson med utom-
ordentlig svada sina vishetsläror i den högre po-
litiken.

“I alla konungadömen finnas tre *p*, hvilka äro
orsaken till världens alla olyckor: polis, prester
och patroner. Si“, stammade han med rusets hemska
eld i sina ögon, “si, go’ vänner, i ett land, där
människorna delas mellan undersåtar och medbor-
gare, och där man icke får lära sig annat än ära
Gud och frukta konungen, där kan det aldrig bli
annat än osjängtilt på alla vis. Nej, *lefve republiken!*
— Religionen sa’ du. Religion? kommer aldrig i
fråga — passar ej i vår upplysta tid. Gubbar!
Jag hörde professor S. i Uppsala en gång tala om
tidehvarfvvet. Där påstod han, att ingen religion
fanns; för si, han sa’ som så: “Posito, att det
finnes en gud, så inte finnes han i tidehvarfvvet,
för si *där* ha’ dom republik, och där ä’ alla lika
goda“ — — —

Den store vältalaren afbröts här af värden på

stället, som väl själf började af de berusades högljudda talförmåga finna, att hans vara börjat visa nog starka verkningar. Han erinrade därför 'herrarne' om den sena timmen på kvällen och ansåg, att de nu borde gifva sig af, om de skulle få se något af illuminationen. Och, efter några värtaliga protester, raglade de tre supbröderna ut från krogen. Brännvinsångan hade omtöcknat deras hjärna, deras förstånds ljus var fördunkladt, — sjungande och larmande gingo de, stödjande hvarandra så godt de kunde, ned mot Gustaf Adolfs torg, knuffande och förolämpande en hvar, som kom i deras närhet. Ett par på Norrbro patrullerande poliskonstaplar togo slutligen hand om fridstörarne, och medan största delen af hufvudstadens glada befolkning ännu i kvällens timmar kvarhöllo dagens fröjder och intryck, sofvo Andersson, Petersson och Lundström ruset af sig på polisvaktkontoret i Våguset vid Skeppsbron.

Nattens skuggor utbredde sin mörka slöja öfver den stolta Mälardrottningen, gammal och ung hvilade i sömnens armar; krögaren stängde sin krog, förnöjd öfver dagens lagliga vinst, och få eller ingen tänkte på den olycklige drinkarens dystra lott.

Men orolig och med hjärtesorg sitter i drinkarens hem en sörjande moder med tårfylldt öga, vid tanken på en förlorad son. I ett annat hem sitter en olycklig hustru med de oskyldiga små, prisgifna åt elände och nöd. Människorna le, världen går sin jämna gång, och hvem har tid att tänka på nöden omkring sig?

IV.

Längst upp på söder, i närheten af Dillströmska arbetsinrättningen, ligger ett litet förfallet tvåvåningshus af trä. Nedre botten består af en lumpbod, i hvilken uppköpes gammalt järnskrot, ben och lumpor. En trappa upp bor ägarinnan till huset, en gammal krögareänka, och på vinden finnes ett litet uselt rum med vindskupa. Till detta armodets hem ställde, själfva föreningsdagen, ett äldre fruntimmer med vänligt och kärleksfullt utseende sina steg. Hunnen uppför trappan, knackade hon sakta på dörren till krögareänkans bostad och frågade, om skomakaren Andersson bodde här.

“Den fattiglappen bor en trappa högre upp, men han träffas sällan hemma“, svarade den rödbrusiga kvinnan. “Han gör ingenting annat än super, och hyran har han inte betalt på tre veckor.“

Den besökande afbröt hennes utgjutelse med en fråga, om Anderssons hustru vore hemma.

“Hon, stackare, får nog sitta hemma“, yttrade krögarfrun. “Jag hörde henne kvida däruppe i middags, och jag gissar, att han slog henne igen — och nog slår den uslingen ihjäl henne till slut — det kommer inte i fråga, goa frun.“

“Brukar han verkligen slå sin hustru?“ frågade det vänliga fruntimret.

“Ja, ser frun, han kan nog vara beskedlig, när han bara vill; men när han är drucken -- och se det är han då för jämnan, förstås — är han rik-

tigt oregerlig, och då slår han sin hustru och det riktigt regält ändå. Men si, det är det som gör differensen på åtskillnaden, att inte folk kan suppa *med måtta*", menade värdinnan, i det hon tog sig en väldig pris ur den blanka mässingsdosan.

Med ledning af det matta ljuset från en glugg på taket, letade den besökande sig upp för den bristfälliga trappan. Vid hennes knackning på dörren hördes ett sakta: "stig in!" I det lilla rummet rådde full skymning. Fattigdom och nöd hade tryckt sin stämpel på det hela. Fönsterrutorna voro söndriga, spiseln till hälften nedrasad. En halmbädd i ena hörnet och ett bristfälligt bord vid fönstret syntes vara det enda bohaget. På en sönderslagen gammal stol satt en blek och mager kvinna. Hennes hår hängde i oordnade flätor ned på skuldrorna. Tårar fuktade de bleka kinderna, och i hennes sköte hvilade ett litet barn, knappt årsgammalt.

Den arma kvinnan, som i hela sitt väsen bar spår af sorg och lidande, var skomakaregesällen Anderssons hustru. Hon var en af dessa många olyckliga kvinnor, hvilkas dystra lif framsläpas i det djupaste armod, emedan deras män på krogen nedlägga allt, hvad de förtjäna. Hon var en bland dessa otaliga, hvilkas suckar och tårar, hvilkas lidande och nöd nedkalla Guds ve och domar öfver brännvinshandteringens målsmän.

Lovisa Andersson berättade för den besökande om en tid, då äfven hon kunnat säga sig vara lycklig, då lifvets hägringar äfven åt henne lofvat någonting helt annat, än hvad verklighetens armod

hållit. Bland Smålands furor i en handtverkares enkla hem hade hennes vagga stått. I den åldriga kyrkan, strax invid Nydala vackra herresäte, böjde hon första gången sina knän vid Herrens altare. Utanför denna kyrka hvila, i den landtliga kyrkogårdens sköte, hennes fader och moder. Ensam vid ganska unga år, måste hon ut i världen, att själf förtjäna sitt bröd, och därvid medförde hon intet annat arf än sina föräldrars välsignelser. Då Lovisa, knappt femtonårig, stod vid sin älskade moders dödsbädd, sade denna till henne: "Mitt kära barn, tiden tillstundar, att jag skall skiljas hädan; men emedan Herren under lefnadsdagen varit mitt lif, blir ock döden nu min vinning. Jag lämnar dig väl ensam och öfvergifven, men jag förtror dig i min himmelske faders händer. Snart äger du hvarken far eller mor på jorden men Herren är de faderlösas hjälpare. Håll dig tätt till honom. Han lönar dem, som söka honom. Förgät aldrig att läsa i den bibel, du fick af vår käre pastor, då du gick fram. Blif städse en ödmjuk, flitig och arbetsam tjänarinna, så skall Gud välsigna dig i alla dina lifsdagar."

Så talade den döende modern. Några timmar därefter gick hon hädan i tron på sin Frälsare.

Efter moderns död kom Lovisa i tjänst hos ett härrskap i socknen, men efter några år flyttade hon därifrån, emedan hon fått en förmånlig plats i Stockholm. Här hade hon nu goda dagar. Det gick dock henne, som det gått så mången annan här i världen: under lyckans och medgångens dagar glömde hon sin troende moders förmaningar.

Det dröjde icke många år, innan den landtliga, anspråkslösa flickan var förvandlad till en af dessa "fina" Stockholmsjungfrur, hvilka stundom öfverträffa sina matmödrar i dyrbar klädsel och fåfängligt prål. Likväl skulle vi göra Lovisa mycket orätt, om vi icke gåfve henne det erkännandet, att hon alltid förblef en bra och duglig tjänarinna, som alldeles icke kunde räknas bland dessa, hvilka flytta hvar halfår. Hon var fastmera duglig och påpasslig i sina sysslor och värderad af sitt härskap, hos hvilket hon stannade i fem och och ett halft år, och flyttade först, då hon satte fötter under eget bord. Detta skedde hösten 1858. På våren samma år hade hon lärt känna Andersson. Han var då en rätt hygglig man. Vårdad i sin klädsel, hade han dessutom ett ganska städadt väsen och såg icke heller illa ut. Och hvad som i Lovisas tycke var det allra bästa, han hade en god röst och sjöng en mängd roliga visor. Första tiden af deras äktenskap var ganska lycklig. Andersson var skicklig i sitt yrke och förtjänade icke så obetydligt. De bodde den tiden vid Saltmätaregatan på Norr. Lifvet log vänligt mot den unga hustrun. Hon älskade sin man, och ett litet barn utgjorde snart ett gemensamt föremål för de båda makarnas glädje.

Men snart kommo andra tider. Andersson gjorde bekantskap med några kamrater, hvilka icke voro af bästa slag. Med dem följde han en och annan gång till krogen. Då hustrun vänligt förbrådde honom, att han numera så ofta försummade hemmet, lofvade han visserligen bättring; men

denna bättring kom aldrig till stånd. Tvärtom — krogbesöken blefvo allt tätare och långvarigare, arbetet försummades, och då penningar ändå behöfdes, började Andersson taga den ena husgerådssaken efter den andra och förvandla den i brännvin.

“Hos hvilken arbetar Andersson nu för tiden?” frågade den vänliga frun, som under festaftonen besökte den stackars ensamma Lovisa.

“Ack det är mer än ett halft år, som Andersson icke arbetat i sitt yrke, utan uppehållit sig med tillfällig förtjänst“, suckade hustrun.

“Hvilket arbete har han då haft?”

“Förliden sommar gick han som handtlangare hos en byggmästare; men genom slagsmål och annan oordentlighet blef han snart skild från detta, och sedan har han gått nere vid Skeppsbron och “schåat“ nu på hösten. Först helt nyss har han börjat igen med något skoarbete; men detta är blott tillfälligt.“

“Huru länge har ni bott här?” frågade den besökande vidare.

“Sedan första juli“, blef svaret, “och under denna tid hafva två af våra barn dött, så att vi nu hafva blott två kvar. De kära barnen“, tillade hon gråtande, “de kära barnen dogo i scharlakansfeber och af brist på ordentlig föda.“

“Stackars små“, suckade fruntimret deltagande.

“De voro lyckliga, de, som sluppo undan allt det elände, hvaraf världen är full, synnerligen för den fattige“, snyftade den arma kvinnan.

Sedan Lovisa med innerlig tacksamhet mot-

tagit de gåfvor, som det människovänliga fruntimret medfört, till lindrande af den stackars moderns och hennes barns hunger, bjöd den besökande henne farväl, i det hon vänligt klappade Lovisa på axeln sägande: "Glöm icke att Gud lefver! Hans arm är icke för kort, så att han icke kan hjälpa. *Han hör våra böner!* Bed därför din Frälsare; han har lofvat vara de elända och fattiga nådig. Ännu kan ljuset uppgå äfven på din lefnadsväg."

"Ack, hvilken god och vänlig fru detta var", sade Lovisa, då den främmande sagt farväl och aflägsnat sig.

Nedkommen på gatan suckade denna för sig själf: "Stackars Lovisa! Huru djupt olycklig är hon icke i sin stora nöd, med en man, hvilken gifver henne bannor för kärlek, hugg och slag för bröd. Men hon är icke ensam i detta lidande. Ack, under hvilken förbannelse suckar icke vårt folk för brännvinets skull! Huru många hederliga män blifva icke genom detta gift sin makas och sina barns tyranner!"

V.

Ett och annat år förgick. Såväl Andersson som Petersson och Lundström fortsatte sitt eländiga lif — arbetade tre dagar i veckan och söpo fyra. De voro i sanning en sorglig företeelse, desse män, hängifvande sig åt ett lättjefullt krog-lif. Anderssons hustru hade fortfarande lika dystert i hemmet. Från krogen återkom hennes man

hvarje afton mycket sent, och då nästan aldrig nykter.* Nöden och lidandet lärde henne emellertid att åter vända sig till den ende rätte nödhjälparen. Genom ihärdigt arbete, genom nöd och försakelse för egen del, kunde hon försörja sina små. Då den äldsta flickan var åtta år gammal, började hon gå i stadsmissionens skola vid Fatbursbrunnsgatan. — Om söndagsaftnarne gick modern ofta med sina tvänne små till bönestunden i samma lokal, där under en följd af år mången fattig, öfvergifven hustru funnit tröst och hugsvalelse af Herrens ord, sedan hennes jordiska lycka blifvit offerad på den svenske Molocks, brännvinsgudens, altare. I denna anspråkslösa bönesal uppsändes ock mången brinnande bön till Herren, att han måtte i förbarmande kärlek till sig återföra de förvillade män och söner, hvilka lidit skeppsbrott bland lustarnas bränningar och skär.

En söndagsafton i februari månad skyndade madam Andersson till Fatbursbrunnsgatans bönesal. En främmande predikant skulle uppträda där. Vintern var skarp, mörkret hade redan inträdt, då

---

* Hennes bekymmer voro dessa år oerhörda. För att kunna lifnära sig och barnen tog hon en tid tjänst på en närbelägen krog. Lönen, den kontanta, bestod af ett kvarter brännvin, hvilket hon hvarje afton måste hafva hem till mannen, och hände det någon gång, att hon försummade detta, var hon viss om stryk. Så långt gick det en kväll, att Andersson drog en knif ur slidan och hotade att stöta den i den arma hustruns hjärta; men hon hann lyckligtvis ut, och vågade sig sedan på hela natten icke hem, utan gick på gatan tills följande morgon. — Vi påminna åter, att denna berättelse är hemtad ur *verkligheten*, fastän namnen äro förändrade.

Lovisa med sina båda barn vandrade gatan framåt för att hinna till bönestunden, som började kl. 6.

Talaren hade, vid hennes ankomst, redan börjat sjunga en af sina gripande sånger. Som ett vederkvickande regn för den torra jorden föllo orden ned i hennes arma hjärta.

“Lägg bördan ned vid korsets fot,
Där träffar dig ej lagens hot.
Ack, räkna allt för skada, som
Vill hindra dig att tro, och kom!”
Så Jesus manar dig.

Efter sången höll predikanten ett tilltalande föredrag öfver Davids 32:dra psalm. “Säll är den, hvilken öfverträdelsen förlåten är, den synden öfverskyld är.” Det dyrbara evangelium om Guds nåd förkunnades här för fattiga syndare. Ordet om Jesu kärlek föll som en helande balsam ned i Lovisas sargade hjärta. Midt i sin djupa lekamliga fattigdom och sitt olyckliga äktenskap kunde hon nu, där hon satt med sitt ena barn på armen och det andra vid sin sida, i sitt hjärta utbrista: “Lofva Herren min själ, den dig alla dina synder förlåter och helar alla dina brister”.

Stora tårar rullade utför hennes bleka kinder, men det var icke, som vanligt, sorgetårar, — det var glädjetårar öfver syndaförlåtelse och nåd. Lovisa hade fått erfara den glädje, som öfvergår all annan, och om hvilken Herren sade: “I skolen vara bedröfvade, men eder sorg skall vändas i glädje. Edert hjärta skall glädjas och ingen skall

taga eder glädje ifrån eder“. Hon hade fått smaka något af den frid, som världen icke kan gifva. Och när predikanten efter föredragets slut sjöng den sång, i hvilken förekomma följande ord:

När lifvet blir mörkt, jag är ängslig och svag,
Jag skyndar till ordet, och där blir det dag.
När andra är' rika och jag dem ej lik,
Jag skådar i ordet och där är jag rik.
Ack, saliga ro: På Jesus få tro
Och hafva hans ord i sitt bo, o. s. v.

då kunde Lovisa af hjärtat instämma i sångens ord. Men en dyster skugga bredde sig snart öfver den ljusa taflan. "Ack saliga ro: På Jesus få tro och *hafva Guds ord i sitt bo!*" ja, så hade hon hört sjungas; men af *denna* glädje hade hon ju ingen erfarenhet. Tvärtom var hennes man ännu alltjämt en bland dessa, hvilka vandra fiender till Kristi kors, på samma gång de äro fiender till sina egna själar. Han tillät ej, att Guds ord lästes i hemmet. Lovisa uppsände en brinnande bön till Herren, att han måtte föra hennes olycklige man till rätta, att han måtte gifva honom bättring till syndernas förlåtelse.

Men Lovisa var icke den enda bedjerskan denna afton i bönesalen vid Fatbursbrunnsgatan. Ett stycke från henne satt en äldre, något bättre klädd kvinna, med sammanknäppta händer. Det var madam Lundström, som bad för sin arme förlorade son. Hon hade hört talas om Monikas bön för sin son, Augustinus, och hon tänkte nu att

Herren, som är den samme i går och i dag och i evighet, nog till slut skulle frälsa hennes älskade son, om det än såge aldrig så omöjligt ut för människor.

Efter sammankomstens slut gingo de församlade hvar och en till sitt. Återkommen till sitt lilla rum, faller Lovisa med sina barn på knä och ropar ytterligare till Herren om hjälp och nåd, att hon med tålamod må kunna bära korset i Jesu efterföljelse. Hon beder så innerligt, att hon må kunna vara mild och ödmjuk mot sin man, äfven då han svär och bannar. Därpå tager hon fram sin bibel, och medan hon ytterligare genomläser 32:dra psalmen och i minnet söker återväcka och kvarhålla de tröstefulla ord, hon nyss hört, vilja vi skynda till en annan plats och se, huru en del af hufvudstadens invånare fira sin söndag.

Vi gå då från Fatbursbrunnsgatan och bönestunden bort till Timmermansgatan. Där finna vi ett af dessa usla nästen, Stockholms skamfläckar, som kallas "restaurationer" eller "näringsställen". Vi våga oss öfver tröskeln, ehuru tobaksrök och brännvinsångor nästan kväfva oss vid inträdet från den friska luften utanför krogen. Hvilket eländigt kyffe! Vid disken står krögaren, rödbrusig, tjock och pussig, och iskänker giftdrycken i glas, hvilka sedan af en fräck, smutsig och okammad krogpiga bäres omkring till gästerna, som sitta i smärre grupper omkring borden. Här slamras med buteljer och glas; här hojtar och sjunger en, under det en annan svär och förbannar, en tredje grälar och slår handen i bordet, så att glasen hoppa. En

grupp är försänkt i kortspel, en annan slår "udda och jämt". Det hela är ett lif, som tyckes bekräfta det kända yttrandet, att "krogen är en förgård till helvetet".

Tvänne tarfligt, men snyggt klädda män träda in i rummet. Af hela deras utseende och hållning kan man se, att de icke äro vanliga krogbesökare.

Männen äro tvänne bibelbud, utsända af Stockholms stadsmission, för att på krogar och andra lastens nästen vittna om syndares Frälsare samt sprida biblar och andra goda skrifter. De hälsa höfligt på krögaren och fråga, om han ej vill köpa en bibel.

"Här är icke rätta stället att sälja biblar", invände krögaren; "här äro fria män, inga gudsnådliga läsare; det passar bättre, att I gån ut på landet till bondkärringarna och bjuden dem eder vara."

Medan krögaren talade, gaf ett af bibelbuden krogpigan en andlig skrift, med uppmaning att hon måtte läsa och behjärta den. Ytterligt uppretad häröfver, gaf nu krögaren den vänlige mannen ett hårdt slag på munnen, ryckte skriften från pigan och kastade den på elden, utropande: Mätte f-n taga alla läsare!"

Vid detta uppträde vaknade gästerna upp ur sin dåsigheit, och trenne män, som slagit sig ned vid ett af borden, vinkade bibelbuden till sig.

Andersson, Petersson och Lundström tänkte nu få sig en "rolig stund". Petersson, som sade sig vara rationalist och berömde sig af att hafva läst både Liljas och Rénans skrifter, började samtalet.

“Att icke herrarne hålla sig för goda“, ytt-
rade han, “att på detta sätt gå omkring och sprida
okunnighet och vidskepelse bland enfaldigt folk!
Bibeln är ju endast en gammal prestdikt, som
alldeles icke passar för nittonde århundradets upp-
lysning.“

“Men bibelns ord är dock en Guds kraft till
salighet för alla dem, som tro“, svarade bibelbudet.

“Bibeln är bara galenskap: den hindrar upp-
lysningen“, mumlade Andersson.

Lundström, som var halfrusig, jollrade: “man
blir så inskränkt, så inskränkt! Hvar och en blir
salig på sin tro“.

“Hören nu, mina herrar“, återtog Petersson,
“skulle inte herrarna kunna slå sig på någon he-
derligare syssla, än att gå och förvilla folk?“

“Är det att förvilla människor, om man sö-
ker att förmå dem att öfvergifva kroglifvet och
blifva gudfruktiga, troende kristna? Hur mången
olycklig hustru skulle icke tacka Gud, om hennes
man blefve så förvillad, att han öfvergåfve drycken-
skapens slippriga stig och åter blefve en god make
och fader! Tron I icke äfven, att det gifves
mången moder, som med suckar och tårar beder,
att hennes förlorade son måtte åter vakna till be-
sinning?“

“Jag tål inga svafvelpredikningar“, afbröt Peters-
son med hetta, “jag är sannerligen lika gudfruktig
som många, hvilka bära skylten utanpå. Jag är
mycket religiös, fastän, det förstås, jag icke tror
att en personlig Gud finnes till. För öfrigt skall
jag säga er“, tillade han, “att vi människor äro

allt för svaga och kortsynta att kunna veta något sådant“.

“Kunna vi icke af blotta skapelsen sluta till, att en Gud måste finnas? Eller hvarifrån har vår jord och alla otaliga himlakroppar fått sin upprinnelse?” frågade bibelbudet.

“Världen har kommit till litet då och litet då, och så har det gått undan för undan“, menade Petersson.

“Har herrn hört historien om jordgloben?” frågade bibelbudet.

“Nej, men var så god och berätta den; jag är mycket road af naturvetenskaperna“, yttrade Petersson, med minen af en lärd man.

“Det var en gång en stor tänkare, som var mycket stolt öfver sin otro“, började bibelbudet. “Han mente, liksom herrn, att ingen Gud fanns, och att allt hade kommit till af en slump. Han kom en dag in till en af sina vänner, som trodde på Gud och Kristus. Vid sitt inträde i vännens rum fann han en vacker, väl gjord glob och frågade: 'hvarifrån har du fått denna vackra glob?' — 'Den har kommit dit af en slump', svarade vännen, — 'Intet skämt!' svarade fritänkaren, 'säg mig, hvem som förfärdigat jordgloben åt dig'. — 'Slumpen har gjort den', svarade den andre allvarligt. — 'Hvarför drifva ett sådant gyckel? Någon måste ju hafva gjort globen, efter den finnes där; den har ju icke kunnat komma till af intet'. — 'Nå väl', återtog vännen, 'du anser det omöjligt att detta obetydliga klot kunnat göra sig själf; men jorden och alla de öfriga stora himlakropparna,

menar du hafva kunnat frambringa sig själfva'. — Fritänkaren blef slagen af den enkla bevisningen och blef efter någon tid en troende kristen. Kanske det skall gå på samma lyckliga sätt med er“.

“Aldrig skola några mormoner göra mig till läsare“, genmälde Petersson. “Nej“, tillade han, “luttrian har jag varit, luttrian är jag döpt till och luttrian skall jag förbli, så länge jag lefver, — och litet till, sa' klockarn, fick en knapp i håfven“.

Vid bibelbudets yttrande om en sörjande moder, hade ett styng gått genom Lundströms samvete. Under det följande samtalet satt han eftertänksam och tyst, och vardt allt mer sorgsen till mods. “Ack, om jag kunde blifva en annan människa än jag nu är, det skulle vara godt; ty nu är jag ett riktigt kreatur“, snyftade han slutligen, och stora tårar rullade utför hans kinder. Detta förtröt krögaren så, att han rusade fram till de båda bibelbudena, fattade dem i kragen och kastade dem ut genom dörren, sägande: “gån åstad och arbeten, edra latmaskar, så behöfven I icke komma och oroa mina gäster!“

Man skulle kunnat tro, att detta krögarens beteende borde hafva vunnit kroggästernas bifall; men motsatsen inträffade. Så snart han kastat ut bibelbudena på gatan, reste sig alla i krogrummet och omringade värden på stället under hotelser af stryk. Han måste taga sin tillflykt ut på gatan, men äfven där blef han förföljd under hotelser och vilda skrik.

“Sparka den uslingen“, skrek en. “Slå bränn-

vinspatronen på mun!" yttrade en annan; en tredje skyndade fram till honom och utbrast med knutna handen för hans ansikte: "Skäms du icke att ofreda dessa vänliga herrar, som endast komma för att säga oss ett varningens ord; månne de icke äro lika goda som du, ehuru de ej sälja brännvin?" En fjärde inföll: "Vi, som supa, vi få nog sitta kvar, så länge vi ha ett öre i fickan, men dessa hederliga människor kastas ut, för det de vilja yrka på gudsfruktan, såsom nyttigare än superi."

Andersson, Petersson och Lundström gingo sin väg; men de hade icke hunnit långt, förrän Petersson yttrade: "Nej, gubbar, nu måste vi ha en sup till, för att svälja ned sirapssmaken, som vi nyss fingo af de båda läsarepresterna. Jag kan icke begripa hvad vi behöfva dylika dagdrifvare i vårt land, där vi ha ordentliga prester med både kappa och krage! Men historien om globen var inte så dum i alla fall, den vill jag komma i håg."

"Ja visst; men har du sett någon af våra kyrkoherdar någonsin titta in på en krog för att uppsöka något af 'sina förvillade får', frågade Lundström allvarligt.

"Nej", svarade Andersson, "tvärtom har jag sett en prest för icke länge sedan själf vara litet sned, då han kom från grosshandlar Pilgrens, där han varit på bal och supé."

Samtalet afbröts, emedan de tre vännerna nu kommit till krogen vid Bellmansgatan, där de gingo in för att ytterligare öka det redan påbörjade ruset.

Där kvarblefvo de till sena natten och voro alla tre, innan de skildes, i nästan redlöst tillstånd.

Lundström kunde dock icke mer jaga bort ur sitt minne bibelbudets ord om den förlorade sonen och den sörjande modren. Och med den i evangelium omtalade sonen började han från denna afton öfvertänka sin ställning. Han besinnade sig själf. Det blef en ny tid, en tid af oro, fruktan och bitter ånger.

VI.

En kall vintereftermiddag i början af mars 1867 syntes tvänne dåligt klädda män skynda ut ur Stockholm. De togo vägen åt Hornstull och gingo med raska steg, såsom hade de hastat undan någon fara. Vid närmare påseende igenkänna vi i de båda vandrarne de gamla dryckesbröderna Andersson och Petersson.

Den förre hade som vanligt varit rusig, råkat i slagsmål och ställt till oväsen på gatan. Polisen var därför på spaning efter honom. Tvänne konstuplar hade infunnit sig i hans bostad för att arresterera honom, men Andersson kastade ut dem båda två. Då hustrun varnade honom för följderna af att öfverfalla polisen, blef han ursinnig, slog henne och störtade efter denna våldsbragd ut. Han uppsökte Petersson och uppgjorde med honom "resällskap". Inne på sista krogen vid Hornstull köpte de ett halfstop brännvin.

De vandrade framåt i den skarpa kölden förbi Brännkyrka, Örby och Elfsjö, samt kommo senare på aftonen till Huddinge kyrka; där togo de af

vägen och gingo in i den lilla skogsdunge, som synes till vänster om järnvägsstationen. De hade ämnat sig till Södertelje, men hade icke nog penningar för att kunna fara på järnvägen. Vinterkylan och hungern började nu göra sig gällande, och snart sällade sig därtill trötthet. De båda kamraterna kände sig slutligen rätt modfällda; brännvinsbuteljens innehåll var slut och kvällen begynte skymma på. Till råga på bekymret upptäckte de, att de under sitt samspråk hade kommit af vägen och nu icke visste, hvarthän det bar. De gingo en stund ängsliga och tysta vid hvarandras sida. Omsider afbröt Petersson tystnaden med en allvarsam förebråelse till kamraten, som narrat honom ut på denna äfventyrliga vandring.

“Här i denna eländiga skog tillbringa vi vår sista natt”, utbrast han, “ty så kallt som det är, och med så dåliga kläder, som vi hafva, kunna vi icke annat än dö af köld.”

“Mod, kamrat! Du får icke visa dig vara någon skraddare”, svarade Andersson. “Vi skola väl slutligen träffa på någon koja, där vi kunna få tak öfver hufvudet.”

De gingo framåt, men tycktes blott komma allt djupare in i skogen. Slutligen hunno de fram till skogsbrynet och sågo nu på långt håll ett ljussken, mot hvilket de skyndsamt ställde sina steg; och efter en half timmes vandring kommo de till en liten bondgård, där de begärde husrum öfver natten.

Mannen var ute i stallet och såg om hästarna; hustrun, ensam i stugan, var sysselsatt med till-

redandet af den enkla aftonkosten. Till en början blef hon förskräckt vid anblicken af de inträdande ruskiga männen, som kommo så sent på kvällen. Hon svarade emellertid, att, om de vore stilla och beskedliga, skulle det nog gå för sig att få hvila i stugan öfver natten och jämväl få kvällsvard.

Andersson och Petersson tackade, och uttröttade af den långa och mödosamma vandringen, satte de sig ned för att värma sina lemmar vid den vänliga brasan.

Nu inkom bonden, och då han af hustrun fick höra de främmande männens begäran, gick han fram till spiseln och räckte dem på sitt ärliga, rättframma vis handen, sägande: "Välkomna med Guds frid! Mig gläder det att få härbärgera, efter som Skriften säger: 'härbärgeren gärna'; men det är så sällan någon hittar vägen till vårt aflägsna bo."

Andersson och Petersson bockade sig och betygade sin tacksamhet för den visade vänligheten.

Snart sattes kvällsvarden fram, och ej litet förundrade blefvo de båda vandrarne, då de inbjödos att taga sina stolar och tillsammans med gårdsfolket sätta sig vid bordet. Men ännu mer förvånades de, då husfadern, hopknäppande sina händer, innerligt bad Herren välsigna den timliga spis, han af sin godhet beredt dem.

Efter måltiden sade bonden: "Vi bruka här innan vi gå till hvila, anbefalla oss alla i vår himmelske Faders skydd samt läsa något ur bibeln." Därvid öppnade han denna böckernas bok och

läste ur densamma tredje kapitlet af Johannes' evangelium samt den 86:te psalmen. Sedan han därefter med några ord påpekat Guds outsägliga kärlek, att han icke skonade sin egen Son, utan gaf honom till en återlösare för alla, slöt mannen den enkla andaktsstunden med en hjärtlig bön för sig och de sina, äfvensom för de främlingar, hvilka denna kväll funnit en tillflykt i hans hem.

Snart gingo de alla till nattens hvila, och inom kort hade en hvar insomnat. Endast Andersson låg vaken. En hel här af tankar trängde sig nu på honom. Känslor, hvilka hittills varit honom främmande, rörde sig på djupet i hans hjärta. Än flögo hans tankar till den lilla torpstugan vid Sagåns stränder, där han för länge, länge sedan, under sina barnår haft sitt hem. Än uppehöllo de sig vid den tid, då han, såsom en ung, hygglig man, blef bekant med sin nuvarande hustru; än stannade de i den dystra bostaden vid Glasbruksgatan, där hans trofasta maka framsläpat så många olyckans dagar och lidit så mycket för hans skull. — Slutligen insomnade han dock. Men under nattens timmar arbetade ännu i drömmen hans oroliga ande; fantastiska bilder af hans flydda lefnad framtrollades för hans öga. Han såg i drömmens gyckelspel de två af sina barn, som redan voro döda. På deras grafvar fladdrade andeväsen i nattens mörker, hvilka hördes ropa ve öfver drinkaren. Hans hustrus ande sväfvade mot honom ur den öppnade grafven. Själf såg han sig dö och begravas, och ur djupet af sitt elände suckade han: "O, Gud, gif mig åter mitt förspillda

lif!" Men då ljöd det i hans öra: "För sent skall syndarn vakna, där ingen tid är mer!" Han kände sig sjunka allt djupare ned, och var nära att förtvifla. Då ser han hastigt en ängel nalkas; det var hans äldsta dotter. Vänligt hviskar hon till honom: "Far, far! Ropa till Jesus, så slipper du sjunka." Han lyder den manande rösten; full af ånger och bäfvan utropar han: "Herre Jesus, förbarma dig öfver mig, syndare! Af osynliga händer känner han sig då åter lyft mot höjden; mod och hopp återvända, och från himlens härliga nejder förnimmer han de saligas fröjdesånger, hvilkas toner sammansmälta med suset och dånet af ett brusande vattenfall. Han ser mörkrets fasor vika för den uppgående solen, af hvilkens strålar han känner sig bländad, och vaknar ur sin drömvärld, under det en väldig morgonbrasa i spiseln kastar sitt sken i hans ansikte.

De trötta vandrarne hade fått hvila ut, så länge de behöfde. Klockan var nu nära 8 på morgonen, då Andersson vaknade. Gårdsfolket var redan i fullt arbete. Långt innan morgonrodnaden purprat österns skyar, hade bondhustrun med sin dotter och piga varit uppe vid spinnrocken, som hurtigt surrade i den tidiga vintermorgonen; de sjöngo som vanligt den ena sången efter den andra, och vid Anderssons uppvaknande hade de nyss uppstämt den gamla morgonpsalmen:

"Den signade dag, den signade tid,
Hvar morgon jag månde betänka,
Då nådens sol, så härlig och blid,

Rann upp, för all världen att blänka.
Och herdarne hörde Guds änglar i skyn,
Som sjöngo, att dagen var kommen.“

O, huru glad var ej Andersson, att han ännu lefde! Han trodde knappt, att det var sannt. Han skyndade sig upp och framstammade något, som skulle betyda en ursäkt, att han försofvit sig.

Petersson var redan uppe och yttrade något otåligt till Andersson: “Raska nu på, så skola vi begifva oss af, på det vi må hinna till Södertelje på förmiddagen. Vi kunna väl knappt förr få oss en tröstare“, tillade han, höjande den tomma brännvinsbuteljen för sina ögon.

“Jag tänker vända om och gå till staden igen“, utbrast Andersson.

“Är du tokig? Vill du hoppa alldeles i gapet på polismästare och cellfängelse och hela skrälldusen? En liten sup skulle väl vrida hjärnverket till rätta på dig igen; men hvar skall man taga den ifrån, sa' Sylvan, satte skorna på krogen.“

“Jag tycker icke om ditt skämt“, svarade Andersson allvarsamt; han hade ännu sin dröm lifligt i minne.

“Jaså, Andersson! Kråma dig inte du, min gosse; för blir *du* läsare, så blir jag väl minst ärkebiskop i Mesopotamien. Sätt maskinen i gång och se glad ut, så kila vi till Södertelje, och det på eviga blinken.“

“Vet du, Petersson, att vi hafva allt framlevvat ett uselt lif. Och när jag ser huru lyckliga de människor äro, som frukta Gud, kan jag icke

neka att jag tycker, det vi äro bra olyckliga; eller tycker du inte så med?"

"Det lönar inte mödan att filosofera", mente Petersson. "Om det inte vore som det vore, så vore det inte så; men nu är det som det är, och därför skall det väl så vara, sa' dödgräfvaren."

"Deras samtal afbröts nu af matmodern, hvilken kom in från ladugården och frågade om de ville hålla till godo med sill och potatis och litet varm mjölk, innan de begåfvo sig på vandring. Ett fat med rykande nykokt potatis framsattes på bordet, och de båda kamraterna läto anrättningen sig väl smaka.

Efter måltiden skulle de begifva sig åstad. Med lutadt hufvud och blicken sänkt mot golfvet steg Andersson fram till det vänliga bondfolket och sade med en af rörelse darrande stämma: "Af så väl min dräkt, som mitt utseende för öfrigt, hafven I nog insett, att mitt lif icke varit det bästa. Om jag undflytt krogen, hade min hustru icke behöft frysa och svälta, mina barn icke behöft ligga i kyrkogården och jag själf icke behöft gå höljd i trasor. Saken är den: jag har föraktat Gud; mitt lif har varit ett syndens lif ett förspildt lif! Mätte jag kunna blifva en annan människa!"

"Gud vill, att alla människor skola frälsas och till sanningens kunskap komma", svarade bonden med vänlig stämma.

"O, den som kunde blifva en annan människa suckade Andersson.

"Har du hört hvad Herren sagt: *den till mig*

kommer, honom kastar jag icke ut?" frågade hans värd.

"Ni läste i går afton, att *hvar och en*, som tror på honom, skall icke förgås", svarade Andersson; "men det kan då väl inte vara möjligt, att han vill bry sig om en sådan fattig usling, som jag är."

"Han skall vara de usla och fattiga nådig. De förvillade skall han uppsöka, och igenhämta de borttappade", återtog bonden allvarligt.

"Gud välsigne er", sade nu Andersson. "På tio år har ingen talat eller handlat så vänligt mot mig som ni, med undantag af min tåliga hustru; men henne har jag icke brytt mig om att ens lyssna till."

De båda vandrarne sade nu farväl åt den landtliga hyddans invånare. Men knappt hade de kommit ut på vägen, förrän Petersson i högsta grad af förvåning utbrast: "Jag känner icke mer igen dig, Andersson! Har du mist förståndet?"

"Nej, jag håller möjligen på att få det igen", svarade den tilltalade.

"Du har *dille*, min gubbe; en duktig sup och ett kvarter svagdricka skulle klarera dig. — Kom nu med mig och var icke galen och gå till sta'n", utropade han, ryckande Andersson i rocken.

"Petersson, vänd om — du blir eljest olycklig", svarade kamraten med djupt allvar.

"Nej, nu går det för långt; du må gå till Stockholm, — jag går min egen väg!" — Och därmed vände sig Petersson åt Södertelje, hvaremot Andersson tog vägen åt Stockholm.

“Hvilken usling har jag icke varit“, suckade han, i det han gick framåt vägen. “Min stackars hustru, mina små barn; o, huru hafven I icke fått svälta och frysa för min skull! Huru skall jag väl kunna se min hustru i ansiktet, då jag till råga på allt hennes lidande misshandlade henne, innan jag gick bort? O, detta förbannade brännvin, som fördärfvat mig och förstört min egen och de minas lycka och sällhet!”

Dylika tankar sysselsatte den arme mannen under hela vägen. Vid middagstiden såg han åter den stora staden för sina ögon — denna stad, där han tillbragt så många år i syndens och lastens tjänst. Det var en vacker dag, och solen lyste klar på himmelen. Snön smälte på vägen, och dropparna, hvilka föllo från taken, glimmade som diamanter i solskenet. Ett underligt vemod, en för Andersson hittills främmande känsla af vekhet, genomströmmade honom. Han grät öfver sitt förspillda lif, öfver hustruns och barnens nöd. Han kände sig djupt olycklig, förkastlig inför Gud och människor. Men hans tårar frampressades af den sorg som är efter Guds sinne, och som åstadkommer bättring till salighet, den man icke ångrar. I himmelen började tillredas en glädjefest: de heliga änglarna begynte stämma sina gyllene harpor och lofsjöngo Guds barmhärtighets rikedom; ty “det varder glädje i himmelen och för Guds änglar öfver en syndare, som sig bättrar.”

Framkommen till krogen i Hornskroken, fick Andersson erfara en stark frestelse. Krogskylten såg så förförisk ut. “Blott en enda sup till“,

hviskade frestaren i hans inre; och Andersson gaf vika för frestelsen. Han ställde sina steg till krogdörren, hans hand fattade i låset. Skulle nu så snart alla hans föresatser att blifva en annan människa göras om intet? Nej — Andersson räddades! Just som han ämnade taga steget öfver krogtröskeln, framställde sig åter den nattliga drömmen för hans syn, och han tyckte sig höra sitt barns röst: "Far, ropa på Jesus, så slipper du sjunka!" — "Herre Jesus, hjälp mig arme usling", suckade Andersson ur djupet af sitt hjärta, och hjälpen kom. Han segrade i striden genom Herrens kraft, och skyndade mot sitt hem. Då han stod utanför det eländiga rucklet, stannade han några ögonblick, begrundande sin ställning samt öfvertänkande, huru han skulle tilltala sin hustru. "Hon kan väl aldrig förlåta mig, som så grymt förorättat henne" tänkte han. En djup suck trängde sig fram ur hans bröst, då han började långsamt gå upp för den bristfälliga trappan.

Vid hans inträde i rummet spratt hustrun till af förskräckelse, och barnen sprungo undan i ett hörn, fruktande ett nytt utbrott af faderns vrede. Han såg ömt på den bleka makan; därpå kastade han en dyster blick omkring sig i det ytterst torftiga rummet. Ingen yttrade ett ord. Slutligen gick han fram till hustrun och fattade hennes hand. Med tårfyllda ögon och med af rörelse darrande röst afbröt han den pinsamma tystnaden, sägande: "Kan och vill du förlåta mig all sorg och olycka, jag beredt dig?"

Lovisa föll sin make om halsen. Glädjetårar

fuktade hennes kinder. På många långa år hade hon icke hört sådana ord från sin mans läppar. Det vardt glädje i drinkarens hem. En stråle af hopp lyste in i den fattiga kvinnans hjärta, i samma stund middagssolen lyste in genom det söndriga fönstret, förkunnande att vintern med sin kyla, nöd och sorg började lämna rum för våren, med dess värme, glädje och hopp.

Andersson berättade sista dagens händelser, så enkla och dock så genomgripande för hans eget och familjens lif. Hustru och barn hörde med undran härpå, och Lovisa utbrast slutligen: Så skola vi då tillsammans hädanefters få sjunga: "Ack saliga ro: På Jesus få tro Och hafva Guds ord i sitt bo!"

"Ja", återtog mannen, "och aldrig skall du behöfva frukta att läsa din bibel mer. Men, kära Lovisa", tillade han, "detta gifver icke bröd; nu måste jag ut och skaffa arbete. Nu är det slut med dagdrifveriet!"

"Ja, skomakare Rapp ger dig nog arbete, när du kan säga honom, att du upphört att suppa", inföll hustrun glad och hoppfull.

Andersson skyndade till Rapp, talade om för honom, att han öfvergifvit krogen, samt bad om arbete. Detta fick han ock af den milde vänlige mannen; och Andersson var snart åter på hemvägen, icke blott med materialier till två par skor utan ock med halfva arbetslönen i förskott. Hemkommen, lämnar han alla penningarna åt hustrun, sägande: "Skynda dig nu, kära Lovisa till hökarboden och köp litet fläsk och potatis till mid-

dagen. Med Guds hjälp hoppas jag, att hvarken du eller barnen skola behöfva gå hungriga till sängs någon kväll hädanefter.“

Nu vardt det ett arbete och en idoghet i Anderssons hem, så att det var lust och glädje däråt; men icke blott arbete — där uppsändes ock många varma böner till Herren om nåd och välsignelse.

“Bed och arbeta, framgångens villkor“, brukade Andersson säga, i det han hurtigt begagnade sin syl och spannrem.

Hälsans rosor återvände på Lovisas kinder, barnen växte och frodades. Det var glädje, sällhet och trefnad i den förre drinkarens bostad.

VII.

Petersson stod en stund och såg efter Andersson, då denne beslutsamt tog vägen åt hufvudstaden. Slutligen utbrast han: “Att Andersson blifvit vriden i hjärnkammaren, det kommer aldrig i fråga. Får inte han krypa i kurran, så fort han kommer fram, så vill jag vara skapt som ett pressjärn. Dum som en syring hade jag varit, om jag följt med dig, gamle becksudd; nej, Petersson, nu tror jag vi lunka, sa' rospiggen, stod på grund.“ — Under denna monolog började Petersson sin vandring. Först mot kvällen hann han fram till Södertelje. Där erhöll han arbete, men stannade blott ett par veckor. Han fortsatte oafbrutet sitt supiga lefnadssätt, och i början af April begaf han

sig åter på vandring. I slutet af Maj ankom han till Falköpings järnvägsstation, i alldeles utblottadt tillstånd. Han var bokstafligen höljd endast i trasor, förstörd och försupen; och likväl var han icke mer än 27 år gammal.

Bland en hop människor, som stodo på perongen, var det tvänne samtalande, vid hvilka Petersson fäste sin uppmärksamhet. Den ene var klädd i resdräkt och skulle synbarligen med tåget, som inom några minuter var färdigt att afgå till Jönköping. Den andre, en medelålders man, med stora, något gråsprängda mustascher, tycktes vara hemma i närheten af stationen. Af deras samtal hörde Petersson, att de voro af samma sorts folk, som han tillsammans med Andersson träffat på i den lilla bondstugan. En ljus idé kom öfver den stackars mannen. "Du är aldrig dum du, Petersson", sade han till sig själf; "jag skall vända mig till de där läsarne. Tokiga ä' dom, men beskedliga mot trashankar i alla fall; det kommer aldrig i fråga."

I samma ögonblick han ämnade stiga fram och tilltala de båda männen, ringde konduktören, passagerarne skyndade in i vagnarna, och den resklädde tryckte sin väns hand till afsked. Under tiden gick Petersson till en af stationskarlarne och frågade, hvad mannen med de stora mustascherna hette.

"Korporal Frisk, storläsare och skraddare här i socknen", svarade den tilltalade kort.

Så snart tåget gått, gick Petersson fram till Frisk och frågade, om han kunde gifva honom

något arbete. "Jag är skraddare till professionen, fast fattigdomen har förtryckt mig", tillade han.

"Ja", svarade Frisk, "nog kunde jag hafva arbete åt er, men det är endast under ett villkor ni får komma i mitt hus?"

"Jag skrifver under alltihop", svarade Petersson.

"Vilkoret är, att ni aldrig får förtära starka drycker", återtog den gamle korporalen.

"Jag kan väl försöka", mente Petersson, och så var saken afgjord.

Korporal Frisk bodde i sitt lilla soldattorp. Inne i stugan såg det ut som i ett litet dockskåp, allt var putsadt och fint. Spiseln var hvitlimmad. På ena väggen stod en perlfärgad soffa med grönt vadmalsöfverdrag, i ena hörnet en dragkista af björk och i det andra en hylla med åtskilliga goda böcker. Vid fönstret fanns ett större bord. Detta var Friskens skraddareverkstad. Ordning och trefnad syntes råda i det enkla hemmet. Rummet innanför det, vi beskrifvit, var väl något mindre, men icke mindre treffligt för det. Midt på golvet stod en väfstol; en spinnrock samt en liten och en större säng fullbordade möbleringen.

Frisk hade genomgått en stor förlust. Herren hade för tre år sedan hemkallat hans kära hustru, och han sörjde henne innerligt. Äldsta dottern, som nyss fyllt sjutton år, var faderns hjälpreda i huset och de yngre syskonens vårdarinna. Både far och mor hade vandrat i en sann och levande gudsfruktan och äfven sökt att föra sina barn till den himmelske barnavännen. Tilda hade gifvit

sitt hjärta åt honom. Ett drag af allvar hvilade öfver hela hennes väsen, men därjämte var hon redan vid så unga år en ovanligt duglig flicka. Med en moders ömhet skötte hon sina små syskon; och kunde hon blott se på faderns öga, hvad han ville, skyndade hon att efterkomma hans önskingar. Hennes syster var åtta och brodern sex år. Tre äldre syskon voro sedan flere år döda.

Vid hemkomsten yttrade Frisk till sin dotter, i det han visade med handen på Petersson: "Tilda, min flicka, du skall vara snäll och bereda plats åt den här vännen på vindskammaren! — Ser du, tösen min, Petersson skall stanna hos oss och hjälpa mig sy beväringssersedlarne, som skola vara färdiga till mötet."

Tilda såg förvånad först på fadern och sedan på den trasige skraddaregesällen; men fadern, som förstod henne, yttrade till Petersson: "Jag skall låna dig en ren skjorta och några hela kläder. Du får väl tjäna af det så småningom eller hur?"

"Heder och tack!" svarade Petersson, förtjust öfver den ljusa utsikten att få rena kläder, som han ej ägt på länge."

I detta enkla landtliga hem framlefde Petersson de lyckligaste dagar han hittills haft. Sitt löfte, att afhålla sig från bruket af brännvin, höll han ärligt. Han började själf inse fördelarne af ett nyktert och ordentligt lefnadssätt framför det han hittills fört. Men ännu vidhöll han dock sina, "den nyare tidens" åsikter i politiska och religiösa frågor. När Frisk med sina barn om söndagarne gick öfver ängen och skogshagen fram till kyrkan,

där pastor F. i andens och kraftens bevisning förkunnade det lefvande ordet om nåd och rättfärdighet, ville icke Petersson vara med.

“Så pass upplyst är jag, att jag ingenting har att lära af presterna“, menade han.

Från sin tidigaste barndom hade han lärt sig att förakta Guds ord. Han var en bland de olycklige, som kommit till världen utan att någonsin få lära känna fader och moder. Hans stackars moder, en fattig tjänarinna, hade råkat ut för en af dessa lättsinniga unga män, hvilka icke försmå att förföra en värnlös, för frestelsens stormar lätt åtkomlig och lätt förlorad kvinna. Och medan hon i vanära och sorg framsläpade sina dagar, vandrade hennes förförare stolt och hård sin väg framåt, obekymrad om sitt eget barn, hvilket gick en så sorglig framtid till mötes. Då den fattiga modern en dag kom och begärde hjälp till gossens uppfostran, blef hon hånfullt afvisad. Förtviflan, skam och nöd nedlade den olyckliga på dödsbädden; och sedan grafven blifvit igenmyllad öfver henne, blef gossen intagen på stora barnhuset i Stockholm. Därifrån utlämnades han efter några år till en af dessa kvinnor, som hafva till födkrok att uppfostra barnhusbarn, och den arme gossens lidande i detta s. k. hem blef obeskrifligt. Litet mat, men mycket stryk var hans dagliga lott. Under hela sin uppväxt fick han aldrig höra ett ord om Frälsaren, aldrig erfara kärlekens makt på sitt hjärta, och detta hjärta hade därför hårdnat i syndens och lastens tjänst. Herren ser dock i barmhärtighet och nåd af-

ven till den mest bortkomne. Den gode herden sökte äfven detta borttappade får.

“Vill inte Petersson följa med till kyrkan i dag?” frågade Tilda en vacker söndagsmorgon i början af september. “Far tänker vara hemma och jag tycker det skulle vara godt att ha något sällskap.”

“Åh, hvarför inte”, sade Petersson, “jag kan ju följa med Tilda för en gång.”

Och så följde den s. k. fritänkaren med till Guds hus.

På många år hade Petersson aldrig varit i någon kyrka. Sången, altartjänsten, predikan, allt gjorde på honom ett mäktigt intryck. Dock ville han icke tillstå detta, utan fortfor ännu en tid att gyckla öfver heliga ting. Emellertid fäste han sig mycket vid barnen. Med synbar rörelse lyssnade han stundom till deras aftonböner. Så snart han trodde att Tilda märkte, huru han lyssnade, sydde han så mycket ifrigare, på det hon icke skulle tro honom vara “barnslig”.

Så förflöto två hela år. Petersson hade till sitt yttre blifvit en helt annan människa. Och till sitt inre? Ja, Guds Ande verkade i det fördolda, stilla, men säkert. Huru gärna följde han icke nu Tilda till kyrkan! Och på söndagsaftnarna — hvilket glädjeämne för Petersson att lyssna till Tildas röst, då hon läste för barnen någon god bok eller en berättelse ur barntidningarne.

Tilda försummade icke heller att ofta bedja, det Herren måtte öppna Peterssons ögon, så att han

mätte blifva förd från mörkret till ljus. Till detta rent andliga intresse knöt sig småningom, fastän i början för henne själf omedvetet, ett annat. Hon hade begynt med att känna medlidande för den arme, förnedrade drinkaren; men sedan han börjat föra ett ordentligt och arbetsamt lif, tillvann han sig hennes aktning. Tildas milda, allvarliga väsen, hennes barnatro och förtröstan till Herren, hennes enfaldiga men frimodiga bekännelse af Jesu namn, inverkade förundransvärdt stillande och uppmjukande på Peterssons af naturen lättsinniga väsen. En ömmare känsla uppstod så småningom mellan Petersson och Tilda Frisk. Men då den gamle korporalen kom under fund med saken, syntes den få ett sorgligt slut.

“Min dotter skall aldrig, så länge jag lefver, taga till man en person, som icke tror på Frälsaren“, sade Frisk, och därvid blef det.

Petersson var för ärlig att skrymta. Han visade sig icke annorlunda än han var, och i hans hjärta hade ännu icke Herrens ande fått säga sitt: “varde ljus!“ Han tog emellertid ett raskt beslut. En vacker dag sade han till Frisk, att han ville flytta. Ehuru Frisk ingalunda haft skäl att ångra, det han tog Petersson i sin tjänst, ville han dock för sin dotters skull icke sätta sig emot hans flyttning. Petersson packade sin rensel, sade familjen ett hjärtligt farväl och begaf sig åter på vandring.

Då han stod färdig att gå, smög Tilda den lilla skriften “Kom till Jesus“ i hans hand, och gaf honom till afskedsord det bekanta bibelstället:

“Si, Herrens hand är icke för kort, att han icke kan hjälpa; och hans öron äro icke lomhörda, så att han icke hörer.”

Petersson mottog skriften, tryckte Tildas hand, och gick därpå ned till stationen.

Ett helt år förflöt, utan att man hos Frisk hörde af Petersson. Allt gick sin vanliga gång i huset. Tilda fortsatte med sina sysslor, men emellanåt flögo hennes tankar långt bort från soldatorpet. Ofta suckade hon i sitt hjärta till Herren, att han måtte rädda hennes vän från otrons och syndens snaror. Ehuru det gjorde henne ondt att på så lång tid icke hafva hört det ringaste från honom, upphörde hon dock aldrig att bedja för honom. Ofta påminde hon sig ordet: “Herre, du har gjort himmel och jord genom din stora kraft och din uträckta arm, och ingenting är för dig omöjligt.”

En dag kom Frisk hem från Falköping, dit han varit i något ärende. Tilda tyckte, att han såg så underlig ut, men hon hade för vana att aldrig besvara sin far med onödiga frågor och, därför teg hon äfven nu. “Jag får väl veta, hvad som står på, om jag lugnar mig”, tänkte hon och fortsatte med sitt arbete.

Efter en stund bröt Frisk tystnaden, i det han yttrade: “Jag skall hälsa dig från Petersson, flicka!”

“Har far haft bref?” afbröt honom Tilda, och en hastig rodnad purprade hennes kinder.

“Jo, jo, men”, återtog fadern. “Guds vägar

äro underliga, men de äro dock idel sanning och godhet. Här har du brefvet, du kan ju själf läsa det.“

Med darrande hand tog Tilda brefvet. Det hade följande innehåll:

“Käraste Farbror Frisk!

Jag fattar nu pennan för att låta er veta, huru jag mår nu för tiden. Jag mår, Herren till pris, mycket bra, och önskar eder samma goda förmån. Det är länge sedan jag var hos er; men aldrig kan jag glömma Guds godhet, som lät mig få komma till er. Mitt löfte att icke smaka brännvin har jag genom Guds nåd kunnat hålla. Jag har nu varit här i Oskarshamn öfver ett år hos skraddaremästare Ö., och jag har det nu mycket bra. Ö:s tillskärare flyttade för sex veckor sedan till Kalmar, där han blifvit sin egen, och så fick jag blifva hans efterträdare. Gud har allt gjort barmhärtighet med mig i det lekamliga; men, lofvadt vare hans namn! Han har äfven öppnat mina andliga ögon, så att jag nu kan säga med den blindfödde: 'Ett vet jag, att jag var blind, men nu ser jag!' — Här har i sommar varit en maskinist på ångfartyget 'Transit', som hållit föredrag, då ångbåten legat här; och Gud har begagnat honom som redskap, att låta mig se både mitt förlorade tillstånd och äfven att Jesus vunnit nåd för mig. Nu kan äfven jag vara med och prisa Gud öfver syndernas förlåtelse. — Jag hade allt många gånger varit frestad att sjunka tillbaka i drycken skapen, innan jag riktigt fick syn på Guds stora

kärlek; men tanken på Tilda bevarade mig då från sådana grofva synder. Och nu, kära farbror, kan ni nog gissa, hvad mitt närmaste ärende är. Om Tilda ännu har kvar samma mening, som när jag lämnade er, så skulle jag fråga, om hon ville blifva min hustru. Jag förmodar väl, att farbror inte har något emot saken nu, sedan Gud fått göra det undret med mig, att hon icke, som farbror sade, behöfver gifta sig med en hedning. — Jag har det trefligt och har bra förtjänst; och henne har jag i alla fall, näst Gud, att tacka för att det blef människa af mig. Måtte Gud välsigna henne för både tid och evighet! — Jag må säga farbror, att jag började älska henne från första början, och har bedt Herren, att om det vore hans vilja, jag skulle få henne till hustru; men jag har inte velat tala om saken, förrän jag skulle kunna ärligt försörja oss. Om svar anhålles snart. Hälsa Tilda innerligen från

farbrors tacksamme
Napoleon Petersson.“

Detta bref väckte, som man lätt kan förstå, både bekymmer och glädje. Visst var Frisk ledsen vid tanken på att skiljas från sin dotter, som så väl skötte om hans hus; men å andra sidan var han glad att höra om Peterssons förändrade sinne. Tilda tackade Gud ur djupet af sitt hjärta, och såg i detta bref en bönhörelse; ty huru ofta hade hon icke på sina knän bedt Herren omvända och tillrättaföra hennes vän. Då nu fadern för sin del icke hade något emot giftermålet, skref Tilda da-

gen därpå till Petersson, att hon i Herrens namn beslutit svara ja till hans fråga: "Jag vill med Guds hjälp försöka att blifva dig en god hustru", skref hon.

Med inhändigandet af detta bref ingick en lycklig tid för Petersson, och hans lycka afspeglade sig äfven i hans yttre drag. Ingen skulle nu hafva igenkänt den gamle drinkaren och gudsförnekaren i den ordentlige, flitige och gudfruktige tillskäraren. Men så kan Herrens högra hand förvandla allting. Huru oansenligt och ringa var det medel, han här använde — den kristligt sinnade landtflickans deltagande kärlek och tillgifvenhet! Liksom solens varma strålar om våren framkalla rosor ur det hvassa törnet, så ligger ock i den sanna kärleken och deltagandet för nöden en makt, nog stark att uppmjuka ett i synd och elände hårdnadt hjärta och vända det till det goda. — Hvem kunde vara lyckligare än Petersson nu var? Lycklig i tron på syndernas förlåtelse, vandrade han stilla sin väg fram, i glad förhoppning att inom några få månader hafva vid sin sida en maka, som genom Herrens tillskyndelse var honom gifven till en hjälp.

Han tackade Gud, var glad och förnöjd och fann, att den lefvande källan, Guds rena ord, gaf lif och hälsa, då däremot krogens nektar endast medförde fattigdom, vanära och nöd.

VIII.

Det var en vacker septemberdag 1867. De vissnade löfven började falla från träden, men

ännu var sommaren icke alldeles försvunnen. Solen lyste klart och vänligt ned på tvänne män, hvilka vandrade af och an på Johannes kyrkogård, inbegripna i ett allvarligt samtal. Den ene af dessa män, han, med det vördnadsbjudande utseendet och de gråa lockarna, hvilat nu, till uppståndelsens morgon, på samma kyrkogård — och läsaren finner på hans enkla grafvård inristadt namnet: *C. O. Rosenius*. Den andre var en ung man, hvilken, sliten af frestelsernas stormar, sökte tröst och hvila hos den älskade, bepröfvade läraren.

Snart blef deras samtal afbrutet af en man, klädd i en arbetares dräkt. Hans gång var raglande, hans utseende förrådde förtrogenhet med krogen; och han utstötte allt emellanåt förfärliga eder. I ena handen höll han en fylld brännvinsbutelj, den andra höjde han knuten mot himmelen. I det han sakta gick framåt, nedkallade han de gräsligaste förbannelser öfver brännvinsbrännare och krögare. Kommen midt för de båda vännerna, höjde han brännvinsbuteljen och yttrade: "Här sen I, go' herrar, mitt helvete; här är det gift, som förbittrat en moders lif, som stulit lifvets glädje och lycka från mig själf, och som för mig till afgrundens djup — och dock *måste jag sup*." Därpå satte han buteljen till sin mun, och sedan han tagit en duktig klunk, utbrast han: "O, I härliga, rika och mäktiga brännvinspatroner, vi skola en gång träffas; då skall det fröjda mig att se eder vändas under tyngden af drinkarens för-

bannelser, af mödrars, hustrurs och barns tårar och blod.“

“Åh, åh, så ömkligt“, suckade Rosenius, och vid dessa ord spratt drinkaren till. Liksom för ett ögonblick vaknande till besinning, yttrade han: “Ja, herre, visst är det ömkligt, men hvar finnes hjälp?“

“Min vän“, svarade Rosenius, “det lönar ej att *nu* tala vid dig om den saken; men vill du komma till mig, då du blir nykter, skola vi talas vid. Ännu kan du räddas. Det finnes En, som är kommen att frälsa förlorade söner.“

Lundström, ty det var ingen annan än han, frågade efter Rosenii adress, och sedan han fått veta den, aflägsnade han sig. Dagen därefter kom han verkligen upp, till Rosenii glada förvåning, nykter, till utseendet ångerfull och nedslagen, samt begärde ett samtal.

Läsaren torde kanske undra därpå, att en, som den ena dagen är en förhärdad drinkare, den andra kan visa ånger och verklig angelägenhet om räddning; men detta är intet enstaka exempel, och dessutom böra vi icke glömma, att den stackars Lundström under allt sitt elände varit föremål för en älskande moders böner.

Han omtalade nu för Rosenius hela sitt lif med alla dess synder och utsväfningar. Han omtalade, huru han öfvergifvit sin moder och på flere år icke frågat efter henne, samt att han icke haft ro i sitt samvete alltsedan sitt sammanträffande med ett par bibelbud på en krog vid Falkenbergsgatan, men att han af blygsel och

“ambition“ icke velat gå och bedja modern om förlåtelse.

Såsom en herde efter Guds hjärta, förmanade, tröstade och uppmuntrade Rosenius den arme mannen, hvilken under sin berättelse grät som ett barn.

“Gör såsom den förlorade sonen“, sade läraren, “gå till din mor, fall henne om halsen och bekänn: 'Jag har syndat i himmelen och för dig och är icke värd att kallas ditt barn'.”

“Gud miskunda dig öfver mig syndare!“ suckade Lundström. Han gick från Rosenius, fast besluten att uppsöka modern, och ställde skyndsamt sina steg mot Söder. Men kommen fram till Katarina kyrkogård, varseblef han att en begrafning där ägde rum. Af nyfikenhet gick han fram till grafven. “Hvem är det, som i dag stoppas ned i jorden?“ frågade han dödgräfvaren. “En änka, vid namn Lundström“, svarade denne, “hon, som satt på Kornhamn och sålde lutfisk!”

Den djupaste ångest bemäktigade sig den arme mannen. Han var på väg att bedja sin mor om tillgift för all den sorg, han genom sitt usla, supiga lif dragit öfver henne, och han får vid den öppnade grafven endast se hennes likkista. För sent kom han således, för att af hennes läppar höra förlåtelsens ord. Det öga, som han hoppats skulle le mot den ångerfulle, var för alltid slutet!

“Rättvise Gud!“ utropade han, “du låter icke gäcka dig — hvad människan sår, det skall hon ock uppskära!”

Förkrossad irrade han omkring, och visste

icke hvart han skulle taga vägen. Slutligen kom han i håg sin gamle vän Andersson, och beslöt att uppsöka honom. Med deltagande kärlek vårdade sig denne om den gamle supkamraten, lät honom få stanna i sin bostad och hjälpte honom att taga reda på allt, som stod i gemenskap med moderns död.

Bland hennes kvarlåtenskap fanns äfven ett försegladt bref till sonen, i hvilket bref hon bland annat skrifvit, att om han någonsin komme till ånger öfver sina synder mot Gud och människor, skulle han vara förvissad därom, att hon af hjärtat redan förlåtit honom. "Jag har hvarje kväll lyssnat", skrifver hon, "om ej min älskade gosses steg skulle höras utanför min stuga. Allt hittills har jag väntat förgäfves, men måtte Gud dock icke låta mig förgäfves vänta, att en gång få höra hans steg vid himmelens port. O, måtte Herren låta mig där få träffa och omfamna min älskade stackars gosse!"

Det kan lätt tänkas, hvilket intryck detta bref skulle göra på den olycklige sonen. Han grät bittert och ville icke låta hugsvala sig.

Den väldiga själsskakningen, sorgen och samvetskvalen voro mer än han kunde bära; han insjuknade i en stark feber, som snart skulle för honom öppna en graf vid sidan af moderns.

Han blef intagen på diakoniss-sjukhuset, där han under hela sin sjukdom åtnjöt den ömmaste omvårdnad.

Genom det myckna supandet voro hans mage

och hjärna förstörda; till febern slog sig brännvinsgalenskap (*delirium tremens*).

Förfärlig var i sanning hans dödsbädd. Oupphörligt spratt han till i sängen, ropande på hjälp, sägande sig se huru de onde andarne i form af stora jätteflugor kommo och ville taga honom. Mot slutet blef han något redigare. Mycket Guds ord lästes för honom. Den förlorade sonens historia ville han höra om och om igen. Krafterna aftogo synbart — snart låg han såsom ett skelett. Ögonen voro djupt insjunkna i sina hålor och rullade oroligt, matta och glanslösa. — "Ett förspilldt lif — min stackars, stackars mor — o Gud, Gud, förbarma dig öfver mig syndare!" — dylika voro de suckar, som ofta frampressades ur hans bröst. Det led mot slutet med stora steg. Hans fruktan för döden var fasansfull. De sista timmarna var han dock lugn och undergifven. "Om jag frälsas", sade han med matt stämma, "så sker det såsom en brand, ryckt undan elden; men jag önskade, att alla unga män måtte kunna spegla sig i mig och så genom att undfly krogen undvika en förtidig graf och ett fruktansvärdt uppvaknande i evigheten. Jag önskade att alla brännvinsbrännare och krögare kunde se mig, och" — — — här kväfdes hans röst och han sjönk med hufvudet ned på kudden. "Gud — mis — kund — för — barm" — — — voro de sista ljuden från hans döende läppar. Därefter drog han några djupa andedrag och så var allt slut.

Blef han frälst? Gud vet det! Men på hvilkas samvete hvilar tungt den unge mannens för-

spilda lif, hans död "i hans halfva dagar", hans moders sorg och tårar?

* * *

Andersson med sin familj kom snart i bättre omständigheter. Han arbetade rastlöst, och alla penningarna lämnades till hustrun. Då han på lördagseftermiddagen kom hem, med hela veckoförtjänsten i fickan, brukade han säga: "Lovisa, min kära hustru, här har du penningar; gå nu och köp, hvad vi behöfva för söndagen. Du har nog länge lidit brist för min skull!"

"Tyst, gubben min", afbröt då Lovisa, "jag vill aldrig komma ihåg annat, än att vi alltid varit lika lyckliga som nu."

"Ja, Gud vare lof för hans outsägliga gåfva", återtog Andersson. "Nu få vi sjunga:

Ack, saliga ro:

På Jesus få tro

Och hafva hans ord i sitt bo!

Och sedan Herren förlossade mig från brännvinets elände, sakna vi ju icke heller det dagliga brödet för oss och våra små."

"Får jag följa med mamma till hökareboden?", afbröt lilla Anna sin far, då hon såg modern taga sjalen på sig för att gå ut.

"Nej", svarade modern, "du skall vara hemma och hålla pappa och lilla bror sällskap; så skall du sedan få följa med oss till Henriksborg, om du är snäll." Vid dessa ord gick den lyckliga makan

och modern för att köpa matförråd för kommande veckan.

Hon var snart tillbaka; och sedan hon ordnat om ett och annat i det lilla rummet, som nu såg ofantligt gladare och trefligare ut, än första gången vi tittade in där, begåfvo sig man och hustru med båda barnen till Henriksborg.

Men hvad skulle de göra vid Henriksborg, som ligger ända bort vid Danviken, torde någon af våra läsare fråga, och vi äro glada att kunna lämna ett tillfredsställande svar.

Då den till Danviken nykomne kyrkoherden såg den stora mängd af fattiga familjer, som i denna aflägsna trakt af hufvudstaden slagit ned sina bopålar, började han tänka efter, på hvad sätt han skulle kunna vara dessa fattiga, hvilka lefde såsom får utan herde, till någon andlig nytta. "De gå ju höljda i trasor och kunna icke komma i någon kyrka", tänkte han. "Jag vet hvad jag vill göra. På Henriksborg äro ju stora salar, hvilka stå lediga: där skall jag inrätta en fattigkyrka!" Och så gjorde han.

Kyrkoherden skaffade några bräder till bänkar, och så snart han hade sin fattigkyrka färdig, gick han till sina fattiga vänner och sade dem, att han onsdags- och lördagseftermiddagar komme att hålla bibelförklaringar på Henriksborg.

Första aftonen hade han blott tio åhörare: fem gamla fattiga gummor, en blind flicka från Danviks hospital, en stackars man med träben och tre barn från granngårdarne. Snart blef dock antalet större. Såsom en fader satt den vänlige lä-

raren bland dessa fattiga och talade med dem om vägen till lifvet. Allt gick så stilla, så anspråkslöst till väga; men mången nu räddad och lycklig räknar sin andliga uppväckelse från dessa stunder vid Henriksborg.

Bland de trognaste af kyrkoherdens åhörare voro skomakare Andersson och hans hustru; och till en af dessa bibelstunder var det, som de nu gingo i sällskap med sina båda små barn.

Genom den människovänlige kyrkoherdens be-
medling fick Andersson efter någon tid kredit hos
en grosshandlare, så att han kunde uppsätta en
egen liten verkstad. Det dröjde icke länge, innan
de båda makarnas yttre ställning i betydlig mån
blef förbättrad. Andersson flyttade från Lilla Glas-
bruksgatan till Hornsgatan, där han nu i flere år
haft sin verkstad. Han började där med två ge-
säller, fick snart taga tre, och slutligen hade han
icke mindre än tjugu arbetare, och Gud välsignade
hans verksamhet. *Fru* Andersson hade ett nätt
och treffligt bo, två små rum, enkelt, men väl möb-
lerade, och allt såg så "innerligen hemtrefligt" ut.
Anderssons ögon lyste af fröjd, hvar gång han
kunde bereda sin "kära gumma" någon glädje, och
detta gjorde han ofta. Hon å sin sida förblef
honom till fortfarande hjälp och nytta, synnerligen
sedan hans "affär" så utvidgat sig, att han kunde
hyra en stor skobutik på Österlånggatan. Han
skötte då om verkstaden, och hon stod i butiken
och sålde.

Då hon en dag kom upp på grosshandlare-
kontoret för att betala en större räkning, sade

köpmannen: "Det är allt stor skillnad mellan fordom och nu, fru Andersson!"

"Ja, i sanning! Jag är för ringa till all den barmhärtighet, Herren bevisat mig", svarade hon med glädjetårar i sina ögon. "Det är blott fyra år sedan den tid, då jag icke på morgonen visste, huru jag skulle få bröd åt mig och mina små till middagen. När min man öfvergaf brännvinet och började älska Guds ord — då hade mina sorgedagar en ända. Herren är god, och hans mildhet varar evinnerligen."

* * *

Då man med bantåg reser från Stockholm, har man vid Falköpings station till höger om järnvägen det vackra Mösseberg, bekant genom sin förträffliga vattenkuranstalt, som i de senare åren besökts af tusentals människor, af hvilka en stor del där återfått sin förlorade hälsa.

I den stora salongen, där badgästerna under sommaren intaga sina måltider, firades nu en glad fest. Sockenskräddaren och korpralen Frisk hade för första gången i sitt lif, såsom han själf yttrade, "slagit på stort". Han gjorde i dag bröllop åt sin dotter och hade bjudit många vänner och bekanta. Den rymliga salen var nästan full af gäster, och Petersson, den lycklige brudgummen, gick nu bland dem, såsom ett under af Guds frälsande kärlek. De fleste af bröllopgästerna mindes honom såsom en riktig usling, trasig, supig, förnedrad, och dessutom en gudsförnekare och bespottare; och nu gick

han bland dem högtidsklädd "som en fin herre", och samtalade med sina vänner om den nåd, som kommer af Jesu Kristi tro öfver alla dem, som tro.

Pastor L. från Falköping vigde brudparet och höll därefter ett kort tal, i hvilket han på ett enkelt men gripande sätt talade om äktenskapets lycka och välsignelse, då det, såsom här var fallet, ingicks i Jesu namn. Efter pastorn talade en lekman några ord öfver texten om bröllopet i Kana, och tillämpade särskildt på dagens brudpar, huruledes Jesus, där han får blifva den förnämste gästen, kan förvandla bedröfvansens vatten i glädjevin. "Konsten att lefva ett fortfarande lyckligt äktenskap", sade talaren, "är den, att Herren får lära eder, dyre vänner, att hvarje dag, såsom I behöfven hans kärlek och förlåtelse, äfven inbördes älska och förlåta hvarandra." — Efter föredragets slut aflöste den ena andliga sången den andra, och så fortsattes samkvämet till kvällen.

Petersson, som väl fått nytt sinne och hjärta, hade dock icke förändrat sitt naturliga skaplynnens form; det var blott helgadt genom nåden. Han höll därför fortfarande gärna tal, och äfven på sin högtidsdag ville han gärna säga några ord.

"Bröder och vänner", började han, "då Jakob fordom flydde för sin broders hämnd, var han så fattig, att han blott ägde stafven i sin hand. Men då jag för några år sedan kom till denna trakt, var jag ännu fattigare; ty jag egde ej kläder på min kropp, jag ägde icke ett enda hjärta på hela vida jorden, som frågade efter mig. Jag hade ej

frid, ty jag var en fiende till Gud. Jag var fattig, usel, ensam; korteligen jag var en drinkare.

Så blef jag upptagen i Frisks, min käre svärfaders, hus. Där räddades jag från dryckenskapens förfärliga trældom; men jag kände dock icke Gud. Hvarifrån kom då kraften att bryta de bojor, i hvilka brännvinet bundit mig? Jo, jag fick aktning och kärlek för en enkel, kristlig kvinna. När jag såg hennes rena, milda väsen, började jag blygas för mig själf. Gud begagnade denna känsla till min räddningsplanka. Jag blef nykter, jag fick något att sträfva och arbeta för. Jag föresatte mig att blifva en riktigt förträfflig människa. Under mitt arbete blefvo sedan mina ögon alltmer öppnade. Jag blef i egna ögon en öfvermåttan stor syndare. Jag behöfde nåd och förlåtelse! Gud gaf mig den. Jesus blef min frälsare. Nu är jag lycklig. Herren har gifvit mig, hvad mitt hjärta begärt. Hon, som genom Herrens nåd blef ett medel att rädda mig från dryckenskapens elände, har nu blifvit min hjälp för lifvet. Och här“, tillade han, i det han pekade på några usla trasor, som lågo på en stol bredvid, “här sen I den dräkt, jag var iklädd, då jag för första gången såg min älskade hustru. Den borde hänga som skylt vid alla krogdörrar; men ehuru detta icke låter sig göra, skall den åtminstone för mig blifva en påminnelse, om hvad jag ägde såsom drinkare och gudsförnekare. Skulle jag någon gång frestas till knot och missnöje, så vill jag se på dessa vittnen från min förnedringstid, och då skall allt knot vändas i lof till Gud, och i kärlek och tacksamhet mot

henne, som i Guds hand blef medlet till min räddning.“

En enkel måltid afslutade den glada festen. Dagen efter bröllopet reste Petersson med sin unga hustru till Stockholm, där han hos en af de större skradderifirmorna erhållit plats som tillskärare, hvilken plats han innehar än i dag. De båda makarna äro fortfarande lyckliga, och Herren har välsignat deras äktenskap med tvenne gossar. Korporal Frisk har två gånger varit uppe och hälsat på sin kära Tilda och hennes man. Det var högtidsdagar för den lilla familjen, och de små pojkarna hafva icke litet glädje, då de få sitta på morfars knä och lugga de buskiga mustascherna.

Vår enkla berättelse lider mot sitt slut. Vi vilja blott tillägga, att de båda vännerna Andersson och Petersson ofta hälsa på hvarandra. Ofta tala de om, huru de skulle kunna finna på något medel att rädda sina medmänniskor från dryckenskapslasten, och bland annat ha de ifrat för införande i allmänna svenska tidningar af följande annons, den Andersson sett i en tidning från Amerika:

“Undertecknad fortsätter sin förut idkade näring att på de billigaste villkor och på så kort tid, som möjligt är, göra nyktert folk till drinkare, till fattiga uslingar. Jag tillhandahåller varor, som på ett otroligt sätt skola föröka mängden af olycksfall, brott, mord och själfmord; som skola göra den starkaste kropp svag, förstöra de härligaste själsförmögenheter, utarma den rike, göra kloka till dårar, rättrådiga män till skurkar, red-

liga affärsmän till vinglare och förfalskare, kyske till liderlige, ärlige till tjufvar och bedragare.

Jag handlar med en vara, tillverkad af våra fosterlandsälskande brännvinsbrännare, — en vara, som är mäktig att stifta oenighet mellan äkta makar, lyfta sönerns händer mot fäderna, göra hustrur till änkor, barn till faderlösa och mängden till usla tiggare.

Jag vill med de varor, jag försäljer, förleda männen att misshandla hustrurna, mödrarna att förgäta sina dibarn, jungfrurna att uppoffra sin oskuld och förakta sin ära; jag vill blifva en orsak till att ungdomen uppväxer i okunnighet, oredlighet och alla möjliga slag af utsväfningar.

Jag vill genom mina varor förhindra religionens framgång, befläcka kyrkans renhet och förorsaka andlig och evig död; ja, med få ord, jag vill göra allt hvad i min förmåga står, för att fylla detta härliga land med förbrytelser, fattigdom, sjukdom och elände; och allt detta vill jag göra med fara för min egen själ, för mitt eviga väl.

Krögare."

Flere af vårt lands bättre tidningar hafva redan infört denna annons; och om än en del öfriga, af ömhet för de "stackars förföljda och föraktade krögarna", icke följa exemplet, så hoppas våra vänner, Andersson och Petersson, att annonsen, med den spridning den fått, skall i sin mån hafva bidragit att åtminstone rädda någon af deras bröder från superiets förbannelse. De äro nu betänkta på ett annat, större företag i samma syfte. —

Vår berättelse har blott en förtjänst, nämligen att den i alla sina hufvuddrag är *sann* och visar, huru Gud i sin rika barmhärtighet både vill och kan frälsa äfven den djupast sjunkne drinkare, huru han kan taga syndaren upp ur förnedringens djup och låta honom komma till ära. Må alla vänner till vår fattiga arbetarebefolkning vidtaga energiska åtgärder i bön och i handling, för att rädda, hvad räddas kan undan brännvinsflodens förödelse.

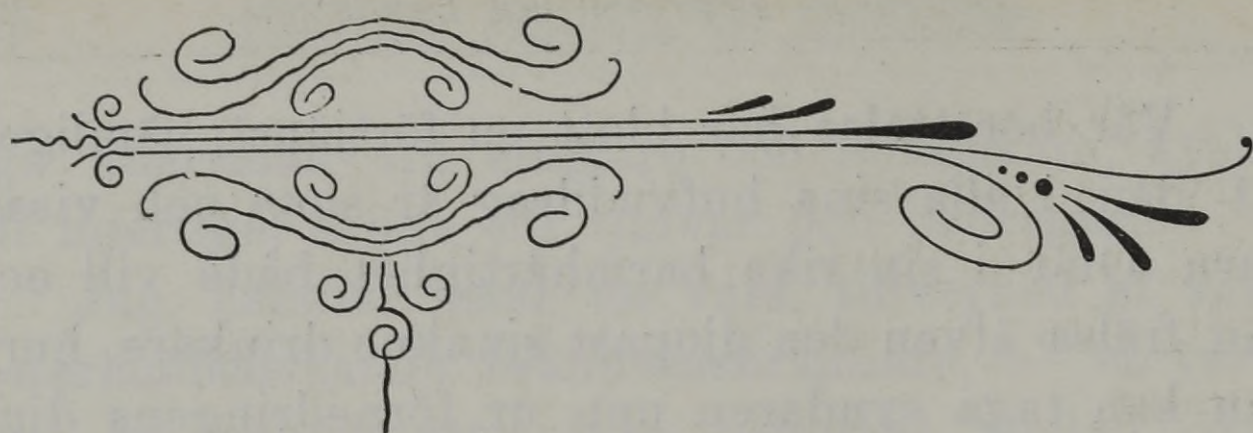
De två hufvudpersonerna i denna berättelse, Andersson och Petersson, lefva än i dag, fastän, såsom vi förut antydt, vi här gifvit dem andra *namn*, än de i verkligheten bära. Deras lifserfarenheter äro upptecknade efter deras egna berättelser. Vid de försök, som göras för att utrota eller åtminstone hämma dryckenskapslasten, hör man ofta yttras: "Det tjänar till ingenting, ty ingen blir räddad undan eländet genom predikningar och upprörande exklamationer." Det är med anledning af dylika utlåtanden dessa tvänne f. d. drinkare berättat sina lefnadsöden, med den uttalade önskan, att man icke måtte tröttna i arbetet mot superiet; "ty vi äro lefvande exempel på, att äfven drinkare genom Guds nåd och hjälp kunna räddas", säga de.

Vi hafva nu följt deras önskan att låta allmänheten få kännedom om "tvänne bränder, ryckta ur brännvinselden". Och stor skulle vår glädje vara, om någon dyrbar människosjäl kunde räddas äfven genom berättelsen om

Andersson, Petersson och Lundström.

Nykterhetstraktaten.

Det hände sig en dag, och sådant händer ju ofta i en stor stad, att två personer möttes på en gata. Den ene af de båda var inte precis rusig, men inte var han "spik nykter" heller, utan så där "midt emellan". Han var sluskigt klädd och ägde ett ansikte som var något väl mycket skiftande i rödgredehint, men dragen voro eljest regelbundna och mannen företedde ingalunda något ofördelaktigt utseende. Den andre var liten och undersätsig, med snygga gångkläder, ett välvilligt utseende och ett par vänliga stålgrå ögon. Han hälsade på den mötande och räckte honom en liten skrift med ett vänligt: "Var så god!" "Tackar!" svarade den andre och mottog skriften, men knappt hade han kastat sina ögon på titelbladet, förrän han utfor i en grof, ohygglig svordom och tog den lilla skriften i bägge händer för att sönderslita den.

I detsamma gick jag förbi.

“Vänta ett ögonblick,” yttrade jag, “innan ni rifver sönder de tryckta bladen, låt mig först tala om en liten kort historia; sedan kan ni, om ni så vill, låta bladen flyga och fara för världens alla vindar.”

“Är det en så'n där läsarehistoria, så må den och den höra på,” yttrade han ännu uppretad.

“Nej, för all del,” svarade jag, “det är tvärt om en ganska lustig historia, som kan vara nyttig och i alla fall fullkomligt oförarglig att höra på.”

“Nå ja, kör sta' då,” medgaf mannen och stoppade skriften i kavajfickan, som om han skämdes att hålla den i handen.

“Jo, min herre,” började jag, “för jämt fem år sedan gjorde jag på samma sätt som den där herrn nyss. Jag räckte en nykterhetsskrift åt en person, som jag mötte på gatan.”

“Det var förb. dumt gjordt af herrn det,” afbröt mig den tilltalade. “Kan inte enhvar få gå i fred på gatan, utan att anfallas af så'na där ynkruggar och skojare, som vill pracka nykterhet på folk. Är det kanske deras pengar vi supa upp, hvasa?”

“Nej, det är det ju inte, men . . .”

“Tackar så mycket för *det* medgifvandet, men hvarför får jag då inte gå i fred, hvasa?”

“Tag inte illa upp, min gode vän, jag vill ju bara tala om en historia och har inte ens bedt er låta bli att rifva sönder den erhållna skriften, sedan ni först hört min berättelse.

“Nå, får gå då, får en höra er stora visdom.”

“Jo, det var som så, som jag sa' — jag gaf

mannen en skrift — den hade till rubrik "Döden i grytan!"

"Det var schangtilt, sa' ap'tekarn om koloxiden, nå vidare!"

"Mannen gaf till ett gapskratt och yttrade liksom något om skojare och andra vackra saker, i det han ref sönder traktaten; men han ref den blott midt itu och stoppade bitarne i fickan. Jag gick bedröfvad min väg ifrån honom, men hade snart glömt det obehagliga sammanträffandet.

Tre år därefter — eller kanske det blott var två och ett halft år, jag minns ej så noga, mötte jag en snyggt klädd person, som vänligt hälsade på mig och räckte mig handen."

"Ni känner väl icke igen mig?" sporde han.

"Nej, jag kan ej påminna mig att eller hvar vi träffats."

"Åh det förstår jag så väl; jag såg icke så här ut, när vi sist stötte tillsammans, då var jag en slaf — nu är jag en fri man."

"En slaf?! Jag förstår icke."

"Jo, jag var en slaf under dryckenskapsdjävulen. Minns ni inte en man, som ni mötte på Malmtorgsgatan, och som ni lämnade en nykterhetsskrift? Minns ni, hur arg jag blef och huru jag svor och förbannade er, i det jag ref sönder skriften — 'Döden i grytan'?"

"Jo, nu kommer jag ihåg — ni stoppade bitarna i fickan . . ."

"Riktigt, och det var till min eviga lycka, det. När jag kom hem, tog jag fram bitarne och började bläddra och läsa igenom dem. Det var ett

välsignadt möte. Näst Gud har jag er att tacka för min räddning. Den lilla boken öppnade ögonen på mig. Jag kände i hvilket rysligt förnedringstillstånd superiet bragt både mig och hustru och barn.“

“Nej,” afbröt jag honom, “mig är ni ingen tack skyldig. Jag uppfyllde ju blott en enkel kärleksplikt. Det är Gud och er klokhet att ej kasta bort utan läsa den lilla skriften, som blef er till räddning.“

“Nå ja, Gudi allena äran,” svarade mannen, “jag är emellertid nu en lycklig människa. Min hustru och mina barn slippa att frukta en ursinnig tyrann; de slippa hungra och frysa, och, som ni ser, går jag ej längre i rifna kläder. Gud vare lof! Gud välsigne er i alla fall och tack för den lilla skriften.“

“Och nu är min historia slut. Rif nu sönder de där bladen ni fick, om ni har lust därtill. Och det har ni — eller hur?”

“Hm, jag kan ju ta hem den och låta barnen läsa den . . .” Vi skildes. — Glimmade en tår i mannens öga, eller var kinden våt af den friska morgondaggen?

Lyckan på Lyckåsen.

Gustaf Fredman kom tidigt ut för att tjäna sitt bröd hos andra. Hans far var en fattig statkarl, med stugan full af barn. Gustaf var den äldste af fem syskon. Hans mor var en ovanligt duglig kvinna; men huru hon på mannens lilla stat kunde mätta honom själf, sig och de fem småttingarne, det hörde till gåtorna i lifvet. Ja, dit hörde också, att den friska Johanna alltid såg glad och fryntlig ut, när hälst man mötte henne. Det var godt gry i henne och seg tåga i mannen. Den, som tittade in i den lilla statstugan en söndagseftermiddag och någorlunda förstod sig på att lösa gåtor, kunde dock få en ledtråd till hemligheten. De båda makarne sutto på hvar sin sida om bordet och barnen på en lång pall bredvid. Fredman letade sig fram med fingret i en gammal nött bibel eller ock i Arndts "Sanna Kristendom", och Johanna och barnen hörde på.

Där låg hemligheten till *deras* lycka. De voro i sin fattigdom rika i Gud; men den lyckan och den rikedom ha nu för tiden mist sitt värde i många fattigas ögon och i många rikas också.

Det var dock icke om detta vi nu skulle tala, utan om Gustaf, fideikommissarien i statstugan. Ett par hemväfda, lappade byxor, en jacka af mollskinn, en mössa med spräckt skärm, ett par grofva blågarnsskjortor och ett par skor, det var hela fideikommisset, hela arvet han förde med sig, då han som femtonåring fick sommardrängstjänst hos häradsdomaren Erikssons i Storgården.

Var det verkligen det enda?

Misstag!

Han hade de fattiga föräldrarnas välsignelse, ärlighet och sanningskärlek, inplantade genom Guds ord och ett godt föredöme.

Gustaf var en sådan där pojke, som det är något att göra af, och det såg äfven hans husbonde.

Han fick stanna öfver vintern också, då han fick gå och läsa för presten — och sedan stannade han ett år, två år, *fem* år. Och under tiden växte han upp till en *hel* karl. Han var ingen drönare, ingen latmask, aldrig rädd om besväret, men däremot mycket rädd om husbondens hästar. Aldrig dref han heller omkring i bygden med dragspelet om söndagarna; aldrig förtärde han hvarken konjak eller brännvin, och aldrig tog han i en kortlapp. När hans jämnåriga och kamrater förebrådde honom, att han var en "tungus" eller en skenhelig stackare, svarade han helt saktmodigt:

“Nehej, pojkar, jag är ingendera delen, men ser ni, saken är den, att jag tänker inte gå som dräng i all min tid, inte; ty den som spar, han har, och en kan nog ha roligt utan att förstöra sina slantar på otyg.”

Gustaf höll ut i striden och släppte inte af ett grand på arvet han förde med sig ut i världen — välsignelsen, förstås.

Efter ytterligare några års tjänst, numera som husbonddräng hos patronen på Hagberga, hade han sparat ihop så mycket af sina löner, att han kunde sätta fötter under eget bord; Anna-Greta, den trefliga, gladlynta tösen, skulle han få till hustru, och bättre man kunde hon inte få, och han ej dukigare hustru än Anna-Greta — ja, det stod inte att spana upp på femtionio kvadratmils yta. Så köpte Gustaf sig några tunnland jord, ouppodlad, förstås, på sin förste husbondes ägor. Det lilla jordområdet låg på en höjd, som kallades Lyckåsen. Det var väl omkring 20 tunnland, men bestod till större delen af en buskdunge med mager sandjord. Endast fyra eller fem tunnland voro uppodlade, men lågo i vanhäfd och buro magert gräs, där fåren betade om somrarne.

Gustaf reparerade den bofälliga stugan och byggde på några hvarf på den lilla ladugården, så att “krittren” åtminstone kunde “stå raka” i båsen och spiltan.

Och på hösten, när Anna-Greta vardt ledig från tjänsten, gifte de sig och flyttade upp på Lyckåsen, och sin lilla gård kallade de — Lyckan.

Och lyckliga voro de, dessa båda fattigmans barn; lyckan, förnöjsamheten och den äkta, trofasta kärleken följde med dem. De tre voro deras tjänare. Åh, hvad dessa förmå uträtta mycket åt sitt husbondfolk! De äro aldrig lata, försumliga och likgiltiga, utan lika andra dugliga och bra tjänare; men de fordra att bli väl behandlade, eljest flytta de -- och det utan att vänta till laga flyttningstid.

Mor Anna-Greta och hennes gubbe behandlade dem väl, och de stannade hos dem år in och år ut. Och för hvarje år växte tegarnes areal och den inre välmågan.

Visserligen gjorde också sorgen påhälsning ett par gånger på Lyckåsen och tog djupa tag i föräldrahjärtan. Två raska pojkar måste Gustaf mylla ned i kyrkogården. *Det* kändes bittert och såren blödde länge; men makarne sörjde icke, såsom de där icke hafva något hopp.

De *trodde*, trodde på evigt lif, uppståndelse och återseende. De voro så gammalmodiga, Gustaf och Anna-Greta!

Lyckans ägor utvidgades, en stor beteshage nedanför åsen inköptes. Ty Gustaf hade en riktig vurm för odling. Men nu måste han ha hjälp i arbetet. Han stadde sig därför både dräng och piga. Snälla människor voro de också. Och tukt och goda seder fingo de lära af sitt husbondefolk.

Det var i sanning ett lyckligt hem inom den låga stugan. Arbete, flit och förnöjsamhet blomstrade där, såsom frukter af en lefvande gudsfruktan.

Nu är det jul i stugan, och tjänarinnan — en yngre syster till Anna-Greta, sätter just fram den präktiga lutfisken. Mor Anna-Greta rör ännu i grötgrytan, där äkta Karolina-risgryn svälla ut, så att nog blir det en läcker julgröt, och det med stött "kanelbark" till. Julbrödet har också lyckats väl — både vörtbröd och limpor och saffransbröd. Det fattas ingenting i julfägnaden, och Lill-Greta — enda kvarlevande barnet — känner sig öfverlycklig, ty hon har fått både en sticktröja och en klädning till julklapp. Sparfvar och talgoxar och domherrar utanför stugan ha ej heller blifvit lottlösa; ty en stor hafrekärfve är upprest vid ena gafveln. "Jäppe" försöker sig på att "sitta" för att få sig en godbit af Kalle — drängen, och Måns stryker sig inställsamt mot matmors kjol, spörjande och spinnande om inte också hans tur skall komma. I den trefna stugan är ock något som vi icke se. I hvarje sådant tjäll, där frid och kärlek bo, kommer i stilla julekväll än, som fordom till herdarne i Betlehems-ängden, Herrens ängel med det gamla, evigt nya, glada budskapet: "Se, jag bådard eder stor glädje — — i dag är eder född Frälsaren, Kristus, Herren, i Davids stad."

I de rikes salonger skimra kronljusen — dyrbara julgåfvor utskiftas, läckra rätter framdukas, och pärlande vin drickes. Allt synes så afundsvärdt, lyckligt; men om den sanna julfröjden är oförstådd, om Barnet i Betlehemskrubban är okänt, föraktadt, likgiltigt för familjen, hvilken himmelskriande fattigdom i rikedomerna på gods och guld!

Trött och dåsig går man till sängs efter alla ansträngningar, men lycklig, i sann och verklig mening, känner man sig icke. Vi vilja ej ge två styfver för den skimrande såpbubblan; men i Gustaf Fredmans låga hydda vilja vi däremot gärna dröja. Hör, huru julpsalmen klingar! — Huru enkla, oskolade äro ej rösterna, och ändå så harmoniska, så själfulla, så ur hjärtat gående! Och tonerna smyga sig upp, högt öfver taket, upp till Guds tron, där de blandas med änglaskarornas lofsånger.

Hvem är lycklig?

Den som lefver i Gud och är nöjd med sin lott.

”Glädje.”

“**J**ag tycker inte om surmulet folk, läsare och goodtemplare och sådana där, som hänga hufvudet och se ut, som om de ätit upp nådåren för räfven. Nej, lefver man, så ska’ man också ta’ lifvet ’gladt’, det är min lag, det! Eller har ni nå’nsin sett Kalle Broqvist annat än glad?”

Det var på en krog dessa ord fälldes. Stinkande spritångor, dålig tobaksrök och en vidrig stank af snusk slog en i näsan blott man gläntade på dörren. Och den syn, som man sedan där inne fick se, var ej mindre vidrig. Rundt kring borden sutto hopar af människor, skrikande, svärjande, med simmiga ögon, slöa anletsdrag, somliga med den skamliga fyllerilastens alla märken outplånligt inbrända i de vanställda anletena. Många voro trasiga och eländiga på alla sätt. Tiderna voro ju ock så dåliga, att då krogen fått sitt, hade de intet öfver ens till lifvets nödtorftigaste behof. Ty krogen skulle ju ha sitt, först och främst!

Kalle Broqvist var en skicklig snickare, som, när det gällde, kunde arbeta för två. Men den rikedom han fått i sina starka lemmar och arbetsförmåga var honom själf och hans hem till ringa välsignelse, ty allt hvad han kunde förvärfva lades ned på krogdisken. Det var därför ingen oväntad syn att finna honom här i sällskap med ett par ruggiga figurer, som tydligen kommit långt på det sluttande planet.

“Ja, Kalle Broqvist håller i sig i alla vindar! Den gladaste och bäste och liberalaste bland alla kamrater! Skål på dej, hederspascha!” svarade en af de båda stallbröderna.

“Ro hit med några supar till!” kommenderade Broqvist, tydligen smickrad. “Det är jag som bjuder. Här hvila inga ledsamheter, ty glad skall man vara!”

Efter en stund började dock hans muskler förlora sin stadga. Han sjönk ihop på stolen, hakan föll slött ned mot bröstet och talet blef suddigt och oredigt. Han satt där som ett sorgligt exempel på det förnedringstillstånd, i hvilket ruset kan bringa en människa.

Genom dörren trädde nu en äldre arbetare, hvars vårdade yttre bjärt stack af mot omgifningen. Han gick fram till bordet och betraktade Broqvist och hans sällskap med en blick, i hvilken förakt och vrede, men äfven den djupaste medömkan och sorg återspeglade sig.

“Jaså, jag kunde just tro, att jag skulle finna dig här,” sade han med skarp och allvarlig röst. “Det är dig så likt, det! Här sitter du och super och

rumlar och förstör dina surt förvärfvade slantar, medan din hustru och din son äro på väg att förgås af hunger i ditt hem. Åh, hvad du är simpel, Broqvist!"

De båda stallbröderna brusade upp. De ansågo sig skyldiga att taga sin värd i försvar mot "oförskämtheter", såsom de uttryckte sig.

"Och är du karl för din hatt, så bed honom veta hut och gå!" uppmanade de Broqvist.

Den främmande, en granne till Broqvist, bevärdigade dem ej ens med ett svar, utan tog lugnt den halft redlöse och viljelöse mannen under armen och ledde honom ut ur det förpestade nästet. Under vägen mot hemmet stammade den berusade som svar å sin ledsagares allvarliga föreställningar:

"Si-hir du, de' ä-hä inte fa-arligt, sir du — hick! — för si-hi ja' ä' ba-bara lite 'glad' si-ir du!"

*   *   *

I hans hem var dock icke så gladt.

Rummet var ett bland de eländigaste man kunnat finna, med nakna väggar och ett litet gistet fönster med spruckna rutor. Golfvet bestod af flata stenhällar, hvilka jämte spiseln tydde på, att rummet fordom begagnats som tvättstuga. Luften var fuktig och unken, och det var kusligt mörkt där inne. Ett bord, ett par rankiga stolar och ett par eländiga bäddar utgjorde hela möblemanget.

Detta var Broqvists hem — den "glade" Bacchi-hjältens hem.

Hustrun hade i början försökt försörja sig och sonen Johan med tvätt. Men för en tid sedan hade hon blifvit sjuk, och då hade allt, rubb och stubb gått till pantlånaren. Och när boet var plundradt, då kom nöden!

Den låga, knarrande dörren slogs upp och in raglade Broqvist. Vid bordet satt den bleka, utmärglade hustrun, och på knä framför henne låg lille Johan och klagade gråtande:

"Mamma, jag är så hungrig, så förfärligt hungrig! Hvarför skall jag jämt vara så hungrig, då andra barn här i gården äro mätta?"

Modern strök mildt öfver hans lockar och sökte trösta honom med att i dag hade nog pappa pengar med sig, och då skulle han få mat, bara han nu vore snäll och stilla. Ack, hennes eget hopp var dock icke stort!

Broqvist tycktes blygas, då han såg den sorgliga gruppen framför sig och med fumliga händer ur olika fickor plockade fram de få slantar han hade öfver. Men detta hade ju händt honom många gånger förut, och blygseln och ångern hade gått lika fort som de kommit.

"Och detta menar du vi skola lefva på en hel vecka?" suckade hustrun sorgset, då hon såg de få slantarna. "Det räcker icke ens åt en, ännu mindre åt tre! Det är förskräckligt, att du hvar enda vecka skall suppa upp så mycket du äger och har!"

Hon lutade hufvudet mot händerna och grät bittert.

"Se så där ja!" mumlade Broqvist. "Nu börjas det igen! Gråt och gnäll och tråtor — aldrig hör

man då annat! Undra då på, att man kan behöfva muntra upp sig nå'n gång med ett glas; men si, du unnar mig ingen glädje, det är hela saken, det!"

Hustrun bevärdigade honom ej med ett svar, utan skrapade ihop slantarna och gick att köpa några smulor till mat. Efter den ytterst tarfliga och otillräckliga kvällsvarden gingo hustrun och Johan till sängs. Broqvist gick en stund och lullade för sig själf, och genom hans omtöcknade hjärna flögo några tankar på att han handlat orätt och simpelt, att han vore en dålig och hjärtlös människa. Men enligt sin vana sökte han slå bort dessa "griller" och skjuta skulden på någon annan.

"Usch, ett sådant uselt samhälle!" mumlade han. "Aldrig får man mer, än att det räcker till mat ock kläder, och tar då den mänskliga naturen ut sin rätt, och vill man njuta af lifvet, vill man göra sig en glad stund bland gamla vänner, så blir det bara nöd och elände efteråt. Tvi, ett så'nt samhälle, det är inte värdt att lefva i!"

Med denna tröstegrund mot sitt samvetes anklagelser kastade han sig raklång i sin bädd och sof snart den berusades tunga sömn.

* * *

På morgonen vaknade han med tungt hufvud, rödsprängda ögon och en känsla af olust i hela kroppen. Nej, det här var för otrefligt, han måste pigga upp sig!

Af en kamrat fick han låna ett par tolfskillingar, och så rusade han till krogen "för att bli

människa igen". Om en stund var han åter den gamle glade Kalle Broqvist, och han kom till verkstaden i en upprymd sinnesstämning.

Han skulle skräda en plank, men hand, öga och fot voro osäkra, och hur det var, så snudade yxan vid en kamrats hufvud och rispade en skråma i hufvudsvålen. En tum närmare och det hade varit döden!

Broqvist bleknade och blef genast nykter. Mästaren bad honom gå sin väg.

"Du är 'glad' igen, Kalle Broqvist", sade han. "Denna gång kunde du dock fått något att sörja öfver för hela ditt lif."

Broqvist var nu utan arbete och fick då pröfva, huru mycket supbrödernas vänskap var värd. Han led af att se sig sviken af dem, men han led ännu mer af de syner, som förföljde honom i sömnen. Ibland tyckte han sig sitta i sus och dus på krogen; plötsligt såg han klufna, blodiga hufvuden dyka fram, och strax därpå tyckte han sig vara i sitt hem, där hans stackars hustru och son höllo på att förgås af nöd. Och samvetet, som så marterade honom i sömnen, gaf honom snart ingen ro om dagen heller.

Hans inre var i uppror; det slags glädje han hittills sökt hade endast bragt förbannelse öfver honom och hans hem.

En dag fattade han ett raskt beslut. Han aflade nykterhetslöftet. Och ännu ett annat och större under fick man ett par dagar därefter bevittna: Kalle Broqvist satt och läste bibeln! — —

Ett och ett halft år hade gått, men hvilken

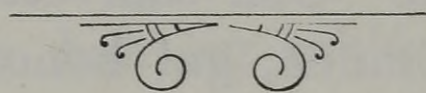

förändring på denna korta tid! Måne det är samme Kalle Broqvist, som vi nu se med spänstig gång, en öppen och frimodig blick och ett godt leende på läpparna stiga in i sitt hem? Ja, nog är det han, men han är ej densamme som förr.

Hemmet är ej heller detsamma. Det är ett nätt och prydligt rum vi träda in uti, med stärkta gardiner för fönstret, en bokhylla och taflor på väggarna samt snygga möbler. Hustrun var nu frisk och kry; ja, den återvunna lyckan hade gjort henne riktigt blomstrande, och lille Johan grät ej längre efter mat.

Broqvist hade arbetat med outtröttlig ifver och löst ut bit efter bit af det gamla boet från pantlånaren. Och man må tro det var jubel i högan sky för hvarje sak han kom hem med.

Om kvällarna, då arbetet slutat, gjorde han nu inga afstickare in på krogarna, utan styrde med snabba steg den genaste vägen hem, där han motogs med öppna armar och glädjestrålade anleten.

Skrufva till bromsen, Jim!

När jag första gången såg James Denning, befann jag mig vid en järnvägsstation i södra England i väntan på en gammal vän. Ett extratåg kom in, och när det stannade, anmärkte en banvakt att "Kallvattens Jim" var ytterligt punktlig. Jag förstod genast, att någon dold mening låg under dessa ord, hvarför jag frågade, hvilken han menade med dem.

"Jag menar lokomotivföraren, Jim Denning, där; han är den enda här på linien, som aldrig dricker annat än kallt vatten."

"Sköter han sig då icke väl?" frågade jag.

"Så väl som någon, och bättre än de flesta."

"Hvarför kallar ni honom 'Kallvattens Jim'?"

"Det är ett namn, som han erhållit, emedan han ingått i nykterhetsföreningen härstädes. Jim har varit föremål för mycket åtlöje, men har väl bestått profvet; ty han är ej den man, som går ifrån hvad han anser för rätt. Han super icke, och ej heller vill han arbeta på söndagen."

“Det är ju något ganska berömvärdt“, anmärkte jag.

“Styrelsen för järnvägen tycker dock ej så“, återtog banvakten. “Det är icke länge sedan han blef tillsagd, att om han ej ville tjänstgöra på söndagen, så behöfde han det ej heller på hvardagarne; men han höll ut, och då måste de gifva med sig; ty Jim är en för god karl att släppa så lätt. Men ursäkta mig, jag måste nu lämna er.“

Jag gick fram för att se den omtalade lokomotivföraren.

Han var en lång, välväxt man, med ett tänkande, vackert ansikte, härdadt och brynt af luftens inverkan; hela hans utseende tycktes utvisa lugn och beslutsamhet. Jag närmade mig och frågade, om jag kunde få tala vid honom inom loppet af en eller två timmar.

“Jag slutar mitt arbete om en half timme eller så, och om ni då vill möta mig i stationssalen, står jag till er tjänst.“

Jag lofvade att invänta honom där och gick. Efter några minuter såg jag “Kallvattens Jim“ köra sin maskin till stallet, hvarefter han släppte ut ångan, under det eldaren släckte fyren.

Innan den utsatta tiden var förliden, infann sig James Denning och frågade, i det han höfligt lyfte på mössan, hvarmed han kunde vara mig till tjänst.

“Jag hörde er kallas ’Kallvattens Jim’ och gissade därför att ni är medlem af nykterhetsföreningen“, började jag.

“Ja, min herre“, svarade han, “jag är tacksam för att jag är det.“

“Det är så ovanligt, att träffa någon af ert yrke, som är absolut nykterhetsvän; jag önskade därför höra huru ni blifvit det.“

“Det skall bli mig ett nöje att få berätta det för er,“ återtog James Denning med ett vänligt leende; “men skulle jag icke få meddela er denna berättelse i mitt eget hem, hellre än här i väntsalen? Jag bor där borta i det lilla huset ni ser i backen.“

“Det där, som har den väl underhållna trädgården omkring sig?“

“Ja, jag gör mitt bästa för att underhålla den, och äfven min hustru använder en del af sin tid att arbeta där, ehuru hon har fyra små barn, som hänga efter henne från morgon till kväll.“

En timme senare befann jag mig på väg till detta hem. James Denning mötte mig vid grinden med sin hustru, som höll en liten rödkindad gosse i sina armar. Strax bakom dem såg jag tre barn, två gossar och en flicka, från tre till sju år, sysselsatta med att bygga en grotta i sanden. Som det var en behaglig afton, slogo vi oss ned i den lilla trädgården, men genom den öppna dörren kunde jag se, att rummet där inne var nätt och trefligt möbleradt och just ett mönster af snygghet och renlighet.

“Nanny har hört min historia flere gånger“, började mannen, sedan vi satte oss, “men jag tror nog hon vill höra den ännu en gång.“

“Jag tröttnar aldrig att höra den, Jim,“ åter-

tog hon, läggande sin hand på han skuldra; "ty den är berättelsen om vår räddning till både kropp och själ."

"Ja, min älskade, så är det," återtog Denning. Därefter yttrade han, vändande sig till mig; "Jag är en olärd man och kan inte lägga mina ord väl; men det vill jag redan på förhand säga er, att min berättelse har *en* förtjänst, den nämligen att vara till punkt och pricka *sann*."

"Jag började att förtjäna mitt bröd såsom putsare på en mekanisk verkstad, och efter tre års förlopp hade jag kommit upp mig till eldare. Jag hade ännu ej fyllt nitton år, men var det oaktadt lång och stark, så att jag allmänt antogs vara tjugutre eller tjugufyra år. Lokomotivföraren hette Tom Bells, och var en utmärkt man i många afseenden, men mycket begifven på starka drycker. Järnvägsstyrelsen gaf ej gärna anställning åt män med denna böjelse, men hade ingen aning om huru mycket Tom drack, då han var ute på linien, emedan han kunde förtära otroligt mycket, utan att det syntes på honom. Alla, som sett honom på närmare håll, fruktade dock, att det icke skulle gå honom väl i längden, och väntade nästan, att han skulle få ett hastigt slut. Han var af naturen mycket godmodig, och jag var just i den ålder, då man lätt fäster sig vid den, som har ett jämt och gladt lynne. Jag tyckte därför alltid om honom — och han fäste sig äfven vid mig. Innan jag kom tillsammans med honom, hade jag just icke druckit; åtminstone ingenting att nämna. Men nu blef det annat af. Efter slutadt arbete följdes

Tom och jag vanligen åt till något värdshus, där vi förstörde så mycket penningar vi hade och lefde ett muntert kamratlif med en hel hop andra. Tom hade ett fattigt hem — en grälsjuk hustru, smutsiga och trasiga barn, och knappt en hel stol i huset. Men han fäste sig ej härvid, ty han kom endast hem för att lägga sig, och var då merendels i ett tillstånd, som gjorde honom likgiltig för hvar eller huru han låg. Jag såg allt detta, men tog ändå ej varning däraf, utan fortsatte samma lif som Tom, under det jag skötte mitt arbete så lättvindigt och slarfvigt som möjligt.

Äfven jag hade under tiden fått hem och maka, fastän jag var så helt och hållet ovärdig båda. En dag frågade min hustru på sitt vanliga, stilla sätt: 'Jim, har du ledigt i afton?'

'Ja, min älskade', svarade jag, och tillade: 'jag vill komma tidigt hem', ty ser ni, ännu hade ej dryckenskapen förstört alla bättre känslor hos mig. Nanny sade att hon ville gå och möta mig; och jag kom mycket riktigt såsom jag hade lofvat. Sedan vi hade ätit, sade hon lugnt som vanligt, liksom det just då fallit henne in: 'Jim, här är ett möte i afton, har du lust att följa med mig dit?' Jag svarade ja, utan att tänka på hvad slags möte det kunde vara; vi gjorde oss i ordning och gingo dit, men när vi kommo fram såg jag på anslaget att det var ett nykterhetsmöte.

'Jag har ej lust att höra på sådan smörja', sade jag nu till Nanny.

'Men jag vill gärna höra på det och du kan ju följa med in', sade Nanny; 'om du ej vill, be-

höfver du ju icke höra på.' Nå väl — jag gick med in för att göra henne till viljes, och vi erhöilo plats nära talarestolen; den öfriga delen af salen fylldes snart, därefter kommo några herrar, hvilka togo plats omkring talarestolen, och en af dem steg fram för att tala.

Jag vet ej, om han var hvad man i allmänhet kallar en talare; men det vet jag, att så fort han öppnade sin mun, träffades jag af hans ord. Han talade om dryckenskapslasten — och under en timmes tid framhöll han vådorna af densamma och visade, huru den småningom ruinerar och förstör tusentals lyckliga hem, för att fylla fängelser och arbetshus, samt uppfylla gatorna med tiggare. Jag kunde ej hjälpa att jag hörde och insåg sanningen af hvad han sade; jag tänkte på Toms hem, jämte många andra, som liknade det. När föredraget var slut, uppmanade han de närvarande att träda fram och inskrifva sig i nykterhetsföreningen! Nanny vände sig till mig och hviskade: 'Gå fram Jim, och skrif in dig.' 'Hvarför det? Jag är ju ingen fyllbult!' '*Du går utför en lutning, skrufva åt bromsen, Jim,*' sade hon.

Ser ni, min herre, om man vill riktigt taga en person, så gör man det bäst genom att begagna de uttryck, som förekomma i hans dagliga sysselsättning; och Nanny, som är en liten slug kvinna, visste nog huru hon skulle slå spiken på hufvudet. Hon kunde i en månad hållit på att säga: 'gå och skrif in dig', och jag skulle ej hafva gjort det; men när hon sade: 'Du går utför en lutning — skrufva till bromsen,' träffades jag af hennes ord,

så att jag började se min ställning från en sida, hvarifrån jag aldrig sett den förr. 'Går utför en lutning', ja, i sanning gjorde jag så, och det tämligen fort ändå — hvad skulle jag väl då göra? Jo, *skrufva åt bromsen*. Detta allvarligt men vänligt uttalade ord af min hustru hade den verkan att jag gick fram och skref in mig i nykterhetsföreningen. Där voro omkring trettio personer, som väntade på att få teckna sina namn. Nanny hade följt mig och stod vid min sida, och då jag ett ögonblick var färdig att draga mig tillbaka, märkte hon det genast och hviskade: 'Håll fast bromsen, Jim, släpp ej efter, och du är snart utom fara.' 'Rätt så', sade jag; 'jag håller på att skrufva till och skall sedan byta om maskin.' 'Det är din tur nu,' sade hon strax därpå, och innan jag visste ordet af, hade jag skrivit mitt namn. — Ja där stod det 'James Denning' med en skrytsam släng på slutet. Jag hade förbundit mig att afhålla mig från bruket af alla spritdrycker, ett löfte, hvilket jag till Guds pris kan säga att jag aldrig sedan brutit. Jag kände mig helt underlig till mods. Det var gjordt! Jag stod där lik en man, som gör sig redo till en batalj. Men Nannys ansikte var så klart och strålande, att jag kände mig kunna fördraga hvad än min förman skulle komma att säga. 'Du skall få erfara att denna afton skall hafva goda frukter med sig', hviskade hon uppmuntrande, 'det känns som en välsignelse hvilade öfver oss'. 'Jag är glad, om du är nöjd,' svarade jag, 'jag vill försöka att hålla mitt ord.' Därpå tecknade äfven Nanny sitt namn, för att

visa det hon var af samma tanke som jag. Vi gingo hem, samtalande om huru vi bäst skulle använda de penningar, som förut gått åt på krogen. Vi behöfde hvarjehanda där hemma i huset och när vi öfverräknade, huru mycket penningar jag hittills förstört, skämdes jag för mig själf. Innan vi gingo till hvila denna afton, läste Nanny högt ett kapitel ur den stora bibel hon fått på sin bröllopsdag, och vi anropade båda Gud om hjälp att hålla det löfte vi undertecknat.

Nästa morgon var jag i arbete klockan sex, gjorde ren min maskin och hade allt i ordning för Tom, som ej kom förrän klockan sju. Han körde nämligen morgonens snälltåg. Så snart han kom, märkte jag att han druckit mycket; han hade alltid sitt bakrus, men i dag var det värre än vanligt. De, som ej kände honom, skulle ej märkt det, men jag kände min man och mitt hjärta klappade af oro för honom, då han steg upp på sin plats. Han hade en flaska instucken närmast skjortan, hvilken han tog fram och satte för munnen, hvarefter han vände sig till mig och sade:

'Tag dig en klunk, Jim.'

'Jag vill stoppa flaskan i min ficka,' sade jag.

'Tag bara ej för mycket', inföll han.

'Jag vill icke smaka en droppe,' återtog jag, 'jag skref i går in mig i nykterhetsföreningen.'

Tom stirrade på mig en stund, lutade sig därefter baklänges och skrattade med full hals.

'Du är tokig,' sade han; 'vill du ej dricka, så gif mig flaskan tillbaka.'

'Icke nu,' svarade jag, 'ty vi skola ju köra fram.'

Tom skötte alltid sin tjänst ordentligt, och när han såg att tiden var inne, körde han ned till stationen, där vi kopplade för, hvarefter vi inom några minuter voro i gång. Då vi passerat växlarne, släppte jag flaskan på sidan om banvallen. När vi kört ett stycke, vände Tom sig om och sade:

'Jim, hvar är flaskan?'

'Jag tappade den långt härifrån,' svarade jag, 'men du mår bättre utan den.'

'Det var för mer än en krona konjak i den,' mumlade han. 'Jag sade honom att jag ville betala både det och flaskan; han svarade mig icke ett ord; dock märkte jag på hans blick, då han vände sig om, att han var ond. Jag såg honom öppna ångkranen mer än förut.'

'Tom,' sade jag, 'du kör med betydligt starkare fart än du har lof till.'

'Sköt du dig,' svarade han med en blick af vild häftighet. 'Jag är herre här.'

Jag såg, att det ej var värddt att tala med honom, utan såg efter min fyr och kastade på mera kol, men strax därpå märkte jag en station med stoppsignal uppe.

'Tom!' skrek jag, skälfvande af förskräckelse.

'Stäng af ångan, ser du ej signalen?'

'Jag är herre här,' svarade han ännu en gång med samma häftighet som nyss förut.

Som det numera ej var tid att växla flera ord, stängde jag själf af ångan, signalerade till bromsarn att skrufva till, fattade Tom i kragen med

ena handen och skrufvade med den andra till bromsen.

'Tag bort handen!' skrek han och försökte komma åt ångkranen; men jag sköt honom öfver åt andra sidan och gjorde allt för att kvarhålla honom där.

Under tiden flögo vi fram med en fruktansvärd fart, fastän bromsarne voro tillskrufvade. I detsamma märkte jag ett godståg komma långsamt ut från stationen, medan folket på perrongen sprang fram och tillbaka i den högsta förvirring och förskräckelse. Jag såg allt detta i ett ögonblick och kan se det ännu, ty det är som om det vore fotograferadt i mitt minne. Men det var endast ett ögonblick, ty i nästa stötte vi emot med ett brak, som om världen sprungit i stycken. Jag kastades upp i luften och föll ned bredvid platformen; mitt ben var afbrutet, så att jag ej kunde röra mig, men se och höra kunde jag.

Hvilken syn! Krossade vagnar samt spillror af sådana kastade rundt omkring! Män, kvinnor och barn skreko om hvarandra; men midt under detta hörde jag den stackars Tom, som låg under den öfverkörda maskinen, upphäfvade de ömkligaste jämmerrop under det den heta ångan sprutade öfver honom och skällade honom till döds. Aldrig skall jag förgäta denna syn! Men nu vill jag ej längre dröja vid densamma, ty järnvägsolyckor inträffa tyvärr icke så sällan och hafva ofta blifvit skildrade i allmänna tidningar. Jag vill blott tillägga att sex personer blefvo dödade och omkring tjugu mer eller mindre skadade. Stackars Tom

var en bland de döda och han var bokstafligen skållad till döds. Jag blef under två månader sängliggande för mitt ben och måste under tiden sätta upp en berättelse om olyckshändelsen, d. v. s. besvara de frågor, som framställdes till mig. Bolaget betalade ut ersättning till de skadade och de dödas familjer, och därefter förföll allting i glömska. Men aldrig kan jag förgäta denna händelse. Mången gång har jag sedan dess varit frestad att taga mig ett glas, blott ett litet glas med en god vän eller kamrat; men då har minnet af Tom kommit mig att med förskräckelse vända mig därifrån, såsom om det varit gift.

Jag har erhållit namn af en duglig arbetare. Jag fick det som eldare och det gjorde, att jag blef lokomotivförare. Jag vet på sekunden när jag skall passera de olika punkterna på min linie; där finns ej en brygga, ett träd eller ett hus, utan att jag vet hvilken minut jag bör passera dem. Jag säger ej att lokomotivförare och eldare i allmänhet äro drinkare, men de supu dock; och det finnes mången halfrusig sådan, som utan anmärkning kör ett tåg med flere hundra passagerare. Det är förskräckligt att tänka sig det en af brännvinsångor omtöcknad blick eller förslappad hand kan vara orsaken till tvänne tågs sammanstötning, hvarigenom hundratals människolif sättas på spel och odödliga själar utan ett ögonblicks besinning kastas in i evigheten. Jag säger ej att alla olyckshändelser på järnvägarne äro förorsakade af dryckenskap, men många äro det, hvarför det är min innerliga önskan att hvarje lokomotivförare, eldare

eller banvakt i hela landet ville liksom jag teckna sitt namn under nykterhetslöftet och det i morgon dag.“

“I denna önskan instämmer jag af allt hjärta, Denning,” utropade jag, i det jag reste mig upp för att gå. “Tack för den lärorika berättelsen, min vän, och nu farväl!“*)

*) Denna berättelse är författaren meddelad från England.

Steg för steg.

“Hvar är ve? Hvar är sorg? Hvar är klagan? Hvar äro sår utan sak? Där man dryckenskap öfvar och kommer till att utdricka hvad iskänkt är.”
Salomos ordspråk, 23: 29—30.

I en ansedd familj, i en af våra mest framåt-
skridande städer, firades en fest, i hvilken
närmare och fjärmare släktingar, äldre och
yngre vänner deltog med den lifliga glädje, som
den mera sällsynta anledningen framkallade. Den
aktade värden och den älskvärda värdinnan hade
varit gifta i 10 år utan att deras önskan i afseende
på bröstarfvingar hade blifvit uppfyllt. Intet an-
nat — så tänkte de själfva och deras vänner —
intet annat fattades i deras lycka; men de hade
slutligen öfvergifvit den förhoppning, som så länge
hägrat för deras syn. Då bytte sig plötsligen häg-
ringens dunstbilder i verklighetens lefvande gestalt:
en son blef dem gifven, en stark och frisk gosse,
och ingen tronarfvinge har väl någonsin blifvit
emottagen med mera fröjd, än denne arfvinge till
kronan af sina föräldrars naturliga kärlek, till skat-
ten af deras jordiska ägodelar. Andliga och him-

melska ägodelar, de ärfvas icke, och här voro de dessutom ett okänt godt, som därför icke efter deras värde kunde uppskattas: för herr och fru X. voro de liksom icke till. Mycket annat var däremot till för dem: deras nu fullkomnade familjelucka, deras vänners deltagande och den — som de ansågo — välgrundade utsikten på deras ålders stöd och dess tröst, nu visserligen en spädetelning, men af telningen skulle bli ett träd, hvilket allt djupare skulle slå sina rötter i den förmanligaste jordmån.

Under sådana förespeglingar af den mest lofvande art tillfrisknade hastigt den lyckliga modern, och intet hinder förefanns för den redan antydda festen: den dyrbara arfvingens högtidliga dop. I prelatensisk skrud stod dopförrättaren väntande, då dopvittnena, till ett tjugotal framträdde, gudmodern hämtande det med siden och spetsar prydda barnet ur dess vagga, hvarefter den högtidliga akten försiggick. Efter denna druckos skålar i finaste vin, men under påföljande timmar kändes den svenska punschens ånga taga ut sin rätt och med despotisk makt undertrycka det finare doftet från blommornas kalkar.

Så var punschen det som betydelsefullt och betecknande utmärkte den lille Alexis första högtidsdag; men hvarken fader eller moder, fränder eller vänner gäfvo akt på hvad som i sig kunde innebära en förutsägelse för kommande dagar.

* * *

Gossen växte ifrån sin moders knä och sin sköterskas armar, den lille älsklingen med de klarblåa ögonen sprang omkring på egna ben och mätte med lätta steg vägen emellan fader och moder och de smekande anförvandter, som ofta samlades i hans hem. Alla täflade om den lille härskarens gunst, köpande den med hvad som syntes dem mest lockande för sinnet: den glänsande leksaken, den rodnande frukten eller den klara drufvan. Men hvad var det väl som drog den lille till bordet, där hans fader och dennes sälls-kapsbröder slöto en ring omkring brickan med den rykande punschen, om ej sista droppen i faderns glas, den gyllene pärla, hvilken den lille hade vant sig att uppsuga därutur. Egendomligt var att se, huru det menlösa ögat ifrigt följde faderns rörelse med handen, då denne ifrån egna läppar förde glaset till barnet, hvartill dess moder, och hennes vänner voro leende åskådare, under det fadern med segrande blick på kamraterna tycktes säga: "denne blir en lika säker kännare som hans fader, och skall ej låta dåra sig af underordnad vara."

* * *

Så gingo åren, och Alexis växte äfven ifrån sista droppen i sin faders glas, hvilken gifvit honom smak för hvad som ej nekades skolgossen, nämligen att själf fylla sitt glas, till en början visserligen ett af mindre dimensioner, men dock tillräckligt för att underhålla smaken för denna

vådliga dryck: Karlshamns vidtberömda punsch. Vin dracks vid hans faders bord, men därför var gossen mera likgiltig, och vid de tillfällen, då i festliga lag vinglasen omväxlade på brickan med punschglasen, sågs vår Alexis aldrig tveka att gifva företrädet åt det senare; han var en gång för alla en afgjord pnschvän, och i hela hans omgifning fanns ingen, som ogillande iakttog detta för framtiden farliga tecken. Inom familjen och vänkretsen betraktades detta gossens förhållande med likgiltighet, med undantag af fadern, som däri såg "gryende manlighet", och, utom densamma, bland kamraterna i de högre klasserna, hörde det vid denna tid till sed — vi säga hellre osed — att dålig och billig punsch gick i svang, hvarvid faderns profetia i afseende på Alexis smak kom till korta, ty i dessa kamratlag tömdes glaset med lika begärlighet som i hemmet, om ock med den unge kännarens lätta rynkning på näsan.

Följa vi nu Alexis vidare steg för steg, så skola vi väl ännu ej se några "excesser", endast vanor, men dessa grundläggande de förra. Sedan vi följt honom genom skolans alla klasser, se vi honom taga steget öfver gränsen från denna till akademien, utbyta den blå mössan mot den hvita, och denna festliga dag, huru skulle den af en segerdrucken ungdom väl firas, om ej med den rykande punschen i vidgade glas? Nu är steget taget från det mindre till det större, från beroende till oberoende, från begränsad till obegränsad frihet. Hvad som icke ansågs passande för skolgossen är för studenten alldeles i sin ordning.

Skolgossens band äro afkastade af studenten; han gör fritt hvad honom lyster, han går obehindradt hvart han vill. Och det första steg han på den nya banan tar, är för att hos den tillmötesgående källarmästaren beställa den första sexan, där minst får saknas punsch, ja, där denna enligt häfdvunnen sed är oundgänglig lag, under hvilken ok den annars frie icke tvekar att böja sig. Undgår han på den sexa, där han själf är värd att taga "några glas för mycket", torde detta knappt låta sig göra där han är gäst, och för gästabud med bålen till medelpunkt saknas aldrig anledningar: de nära och aflösa hvarandra som svampar på gynnsam mark. Från den första sexan går vägen genom en fortsatt rad af dylika, och från den ena till den andra tagas stegen sorglöst och lätt — åtminstone till en tid. Huru länge? Svaren kunna utfalla olika; men att de stegen en gång bli vacklande, är lika visst, som att hyn fördunklas, blicken beslöjas och stämman förlorar sin ungdomligt skära klang.

* * *

Innan ännu vår Alexis hunnit så långt på denna bana och medan hans gång ännu var spänstig, hade hans steg ofta fört honom till ett hem, där en ung, älsklig varelse blifvit hans ögons fögnad. Det var det hem, som tillhörde hans kamrat och vän, den unge Herman Y., hvilken på samma gång som Alexis fått den hvita mössan, och den unga flickan var Hermans syster Lily. Det var ett fromt hem, Hermans föräldrahem, men

just därför trufdes sonen icke där, föredragande kamratlifvet där utanför, och som hr Y. utan att ha slutit sig till något visst nykterhetsförbund, likväl var en afgjord nykterhetsvän och hyllade fullständig afhållsamhet från rusdrycker, fanns i hans hus ingenting som för Herman kunde ersätta den dryck, han redan från skoltiden lärt sig anse såsom outhärlig. För Alexis däremot hade detta hem en dragningskraft, som till en tid gjorde honom oberoende af hvarje annan — den unga Lily, med det ännu barnsligt menlösa behag, som åt hennes hela väsen gaf någonting obeskrifligt och lockande. Till en början var det för Alexis nog att få vara i hennes närhet, och han stod ännu emot Hermans dragning från det stilla hemmet till det muntra studentlaget, där punschbålen ångade och Bellmans sånger tonade. Herr Y. var en mångsidigt bildad man, som älskade att för de sina läsa högt hvad bäst vår svenska litteratur hade att bjuda, och under det hans maka och dotter vid sina handarbeten lyssnade därtill, plågades sonen af otålighet, men hans vän fängslades af systemens närhet och hans blick hvilade obemärkt på hennes täcka ansikte och behagliga rörelser. Men detta var, som redan antydts, blott till en tid. Snart nog vann Hermans bemödande seger, och i samma mån som dennes aftonstunder i hemmet blefvo sällsynta och korta, måste Alexis besök också blifva det, då han ansåg opassande, att visa sig där utan sin vän. Endast på väg till kyrkan mötte han någon gång Lily, men hans väg gick icke dit, utan där förbi, och blott en enda

gång hade han i hennes spår gått till en närbelägen landskyrka, då han mot sin vilja upphunnits af några kamrater, hvilka slöto sig till honom, misstagande sig på hans bevekelsegrunder, och därför gladt och vänligt tilltalade honom. Men han visste, att de voro hvad han kallade "läsare", och iakttog, efter några korta svar, fortfarande tystnad. Under denna tystnad var det icke utan att en röst i hans inre gjorde sig gällande, icke som vanligt öfverröstad af glammet och klangen; men då han kom in i kyrkan och där förgäfves sökte det föremål, för hvares skull han gått dit, var han så upptagen af sitt fåfänga spejande, att predikantens väckande ord spårlöst förklingade. Och så gick en dyrbar sökningsstund förlorad.

Återkommen till staden, mötte han Herman och några andra, för hvilkas skämt han blef föremål; och för att hålla god min i dåligt spel, följde han dem till källaren, där såväl misräkningens som samvetets röst bortsköljdes af den guldgula vätskan.

* * *

Det bar nu för dessa ynglingar hastigt ned mot fördärfvets branter, särskildt för Alexis, såsom mindre fysiskt stark. De voro båda rike mäns söner, som hade sitt underhåll i rika hem, en förmån, som för så mången yngling blifvit till förbannelse, i stället för till välsignelse.

Ett dödsfall i slakten föranledde Hermans föräldrar att för några veckor lämna sitt hem. Lily

var som vanligt vid deras sida, då ett bref underrettade henne, att en ungdomsvän plötsligt insjuknat och önskade att ännu en gång träffa henne. Med sina föräldrars medgifvande återvände hon till staden några dagar innan de kunde göra det. Under familjens frånvaro hade Herman trifts förträffligt i sitt rum, där han nu obehindradt kunde mottaga sina dryckesbröder, hvilka annars icke vågade sig inom det stilla, allvarliga hemmets område. Enda vägen till sonens rum gick genom den tambur, som ledde till familjens våning, och hvartill dörren under vanliga förhållanden öppnades af den åldrige trotjänare, hvilken nu åtföljt sin husbonde. Den betjänt, som innehade hans plats, var mindre nogräknad. "Kandidatens" förr icke sedda vänner hade därför fri passage, och den kvinliga tjänstepersonalen vågade eller ville icke för husets förestånderska, hvars rum var i jordvåningen, förråda de nattliga orgier, som vanligen togo sin början sedan hon gått till hvila, hvilket också skedde tidigare än annars. Det var en af dessa aftnar som Lily vid tiotiden kom hem, fann yttre porten ännu öppen och, skyndande sig uppför första trappan, med sin ficknyckel öppnade tamburdörren. Innanför densamma nåddes hennes öra af sorlet, som hejdade hennes steg. Förskräckt lyssnade hon, och då hennes öra aldrig förr träffats af dylika ljud, kunde hon ej tolka deras betydelse. Hon lyssnade åter, och hennes känsla sade henne, att någon fara vore för handen, hvarför hon utan betänkande ilade uppför den trappa, som ledde till broderns våning, ryckte upp dörren, som icke var

riglad, och möttes af en syn, sådan endast ett dryckeslag kan åstadkomma. För ett ögonblick förstummades sorlet, men vid ropet: "ett spöke, ett spöke", hördes i korus ett skallande skratt, och från väggen rycktes en bössa och riktades mot den lätta gestalt, som visat sig i dörren, ännu insvept i den ljusa reskappan och med det hvita floret framför ansiktet.

"Galning, bössan är laddad!" skrek Herman med darrande röst, men det var för sent; skottet hade redan brunnit af och en blodström färgade den hvita dräkt, som omslöt den sjunkande Lily.

Bössan föll ur den berusade unge mannens hand; i ett nu nykter, föll han själf förtviflad till golvet vid sidan af sitt oskyldiga offer, i hvilket han igenkände Lily, från hvars bleka anlete slöjan vid fallet blifvit kastad tillbaka. Herman rasade och förbannade sin systers mördare, som låg sanslös, med den stirrande blicken ännu fästad vid den döende Lily. De dryckesbröder, hvilka mer eller mindre medvetande åskådat detta fasansfulla uppträde, aflägsnade sig raglande utför trapporna och ut ur huset, hvars alla invånare samlats vid det olycksbringande skottet, och husets unga dotter bars nu af de bestörta tjänarinnorna ned i sitt rum. Betjanten behöfde ingen tillsägelse att hämta läkare, och under tiden blefvo de båda ynglingarne lämnade allena i de af punschångor och cigarrök förpestade rummen. Alexis låg fortfarande medvetslös, och i sitt rasande hämdebegär var Herman nära att trampa på hans bröst; hans fot var redan lyftad, då det hemska ljudet af en

rossling hejdade honom; han vände sina steg därifrån, och för att svalka sin brännande panna, rusade han mot glasdörren till den balkong, som höll på att uppsättas utanför hans fönster. Flämtande efter luft, uppryckte han den tjocka gardin, som föll däröfver, och störtade ut på de breda och starka plankorna, hvilka ännu saknade stängsel. I ett nu var den besinningslöse unge mannen försvunnen för att upptagas från gatan som — lik.

Då läkaren från Lilys rum skyndade till Hermans, och där vidtog alla de åtgärder, som kunde återkalla den af alla öfvergifne Alexis till lif, lyckades detta blott till en del, och efter några dagar måste han intagas på ett hospital för sinnessjuka.

* * *

Lily, ur hvars arm kulan blifvit uttagen, tillfrisknade så småningom, och blef den tröstens synliga ängel, som icke vek från de hårdt pröfvade föräldrarnes sida. Öfver dessas bestörtning och sorg, då de af ett telegram kallades åter till det hem, där dödens skuggor fallit så tungt, kasta vi en slöja. Men det anse vi oss icke böra förtiga, att för den djupt förkrossade fadern under sömlösa nätter bilden af Elis söner trädde fram, liksom att han med handen på sitt bröst anklagade sig själf för brister liknande den gamle Elis, prisande barmhärtighetens Gud, att han dock vunnit tid till bekännelse och erhållande af *förlåtelse*.

* * *

Efter föräldrarnes död ägnade Lily sitt lif, sin verksamhet och sin förmögenhet åt vården af sjuka, samt till understödjande af arbetet för nykterhetens då ännu ringaktade angelägenhet.

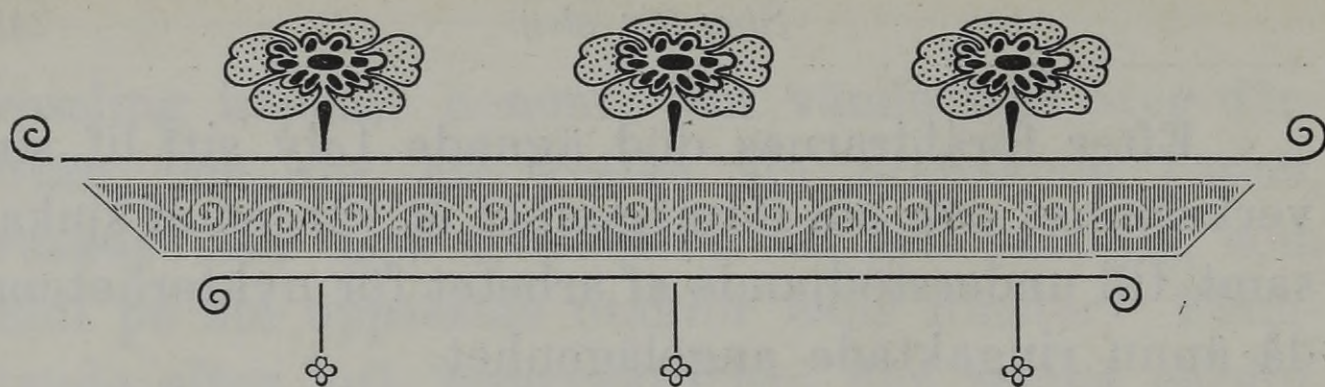
Öfver Alexis faders hopplösa förtviflan vore ännu större skäl att kasta en slöja — om vi icke visste, att vid grafvens rand för honom uppgick den strimma, från hvilken en vänlig hand bortdrog förlåten. Lily satt vid hans dödsbädd och läste om *honom*, hvilkens blod renar från alla synder, äfven de svåraste, de för ångestfulla föräldrahjärtan smärtsammaste, sådana som barnens försummande och förförelse med ord eller handling (Matt. 18: 6).

Alexis moder var ej mer som förr en likgiltig åskådare till unga mäns första steg på dryckenskapens vådliga bana. Äfven hon ägnade med förkärlek sitt lif åt motarbetandet af den öfning, hvilken steg för steg leder till förtappelsens bottenlösa djup.*)

*) Meddelad af annan författare.

“Lycka“.

»Lyckan kommer, lyckan far;
Den Gud älskar lyckan har.»

Det var pingst, “hänryckningens högtid“. Den nyvaknade sommaren stod i sin skönaste skrud. Syrenerna spredo sin vällukt vida omkring, pingstliljorna vaggade sina hvita kalkar af och an för en sakta vind och hela naturen syntes i högtidsstämning. Från K. kyrktorn klungo klockorna och blandade sina röster med lärkans drillar, där hon på lätta vingar badade i sommarmorgonens solljus. På stigar och vägar syntes högtidsklädda skaror på väg till kyrkan.

Gårdagens högtid skulle i dag få sin betydelsefulla afslutning. Pingstdagen stodo årets nattvardsbarn “på gången“ och afgåfvo sina konfirmationslöften och upprepade inför församlingen sin trosbekännelse. I dag, annandagen, skulle de för första gången böja knä vid altaret och undfå det heliga sakramentet.

Jag var ute på landet för att njuta af min

korta semester, och hvad kunde jag väl göra bättre på den sköna helgdagen än att följa med den högtidsfirande skaran upp till "Guds gårdar". K. kyrka är ett synnerligen vackert gammalt tempel, på en hög grusås, och omgifven af lummiga löfträd och några åldriga furor. Från kyrkogården har man åt alla sidor en vidsträckt utsikt öfver de odlade fälten och de här och där strödda rödmålade bondgårdarna, som ligga likt stora smultronklasar mellan de grönskande gårderna och skogsdungarna.

Grupper af såväl manliga som kvinnliga kyrkobesökare syntes öfverallt på den rymliga kyrkogården, och först vid tonerna af sammanringningen skredo de fram mot kyrkdörren, och snart var den lilla kyrkan fylld med åhörare. Männen till höger och kvinnorna till vänster i bänkarna.

En af dessa åhörare väckte min synnerliga uppmärksamhet. Han syntes, liksom jag, vara en främling på orten. Det var en äldre man med nästan kal hjässa och gråhvitt helskägg. Ett allvarligt ehuru godmodigt drag låg utbredt öfver hans ansikte. Med den största uppmärksamhet följde han gudstjänstens gång. Vid vissa uttryck i predikan ljusnade hans anlete, som hade det öfvergjutits af ett mildt solsken. Vid prästens tal till de unga nattvardsgästerna glimmade då och då en tår i de stålgrå, små ögonen.

Efter gudstjänstens slut stannade den egenomlige gamle främlingen på kyrkogården, läsande på den ena grafvården efter den andra. Slutligen stannade han framför en ovanligt pryddlig grafvård

af hvit marmor med förgylld inskrift. Här stod han länge liksom försjunken i stilla begrundning.

Min nyfikenhet hade nu blifvit så stark och min lust att göra mannens närmare bekantskap så påträngande, att jag steg fram till sidan af honom och låtsades, äfven jag, vara intresserad af inskriften på den dyrbara grafstenen. Där läste jag:

H. H.

Hemmansägaren och kyrkvärden
Anders Johan Andersson i Norrgården.

F. den . . . . 18 . . . † den . . .

Söken Herren medan man
kan finna honom. Es. 55: 6.

"Det här är en ovanligt dyrbar minnesvård öfver en bonde", yttrade jag, i det jag vördsamt lyfte på hatten till hälsning.

"Åh ja, det beror på huru man tar det", svarade gubben vänligt. "Om man är bonde eller excellens kommer på ett ut, sedan stofthyddan blifvit mat åt maskarna, och grafvården är ej sällan sista vittnesbördet om den afidnes fåfänga. I min ungdom funnos här endast enkla, svartmålade träkors med försilfrade bleckplåtar, och på *dessa* minnesvårdar kunde man förstå sångarens ord:

På grafven korset ställs till slut,
Som tecken att du kämpat ut.

Men på de här granna och dyrbara granit- och marmorblocken kan man snarare läsa mellan raderna: Rikedomens eller högmodets börda tyngde

mig *levande*; marmorblocket med sin gyllne inskrift tynger mig i *döden*.

“Förlåt“, yttrade jag, “förlåt, att jag frågar, är icke min herre liksom jag en främling här på orten; kanske ni är född här och har känt den man, som hvilar under denna marmorsten?”

“Så förhåller det sig verkligen“, svarade den tillfrågade. “För fyrtio år sedan stod jag och min kamrat, som hvilar här, där nattvardsungdomen stått i dag, vid Herrens altare. Därför har denna dag för mig varit en minnets högtid, som djupt rört mitt hjärta; men om ni önskar höra något närmare härom och om mannen, som hvilar under marmorn, så kom, vi sätta oss ned på min gamle lärares, prosten W:s grafsten där borta vid vapenhuset — jag förmår ej stå, ty min hälsa är just icke den bästa.“

Vi slogo oss ned på den platta granithällen och min nya bekantskap började: “Jag är född i denna socken — därborta på andra sidan om vägen, där det ståtliga skolhuset står, låg fordom det gamla skolhuset, som tillika var sockenstuga, och midt emot, i förstugan till vänster, var fattigstugan. I den gamla skolsalen lärde jag mig det lilla jag kunde, då jag gick ut i världen att söka min lycka. Anders Johan och jag voro skolkamrater och senare äfven läskamrater. Vi voro goda vänner, och sedan vi “gått fram“, som det heter, skildes våra vägar. Men vi kommo öfverens att söka lyckan genom att i lust och nöd hålla våra konfirmationslöften och följa de lärdomar vi fått af gamle prosten W. Ofta hade han framhållit för oss den gamla psalmen:

Utan Gud ej lycka finnes,
Utan Gud ej finnes frid;
Tom den lycka är som vinnes,
Om man glömmer Gud därvid.

Och våra unga hjärtan gäfvo denna sanning rätt; men hur det är, glömma dock de flesta människor snart bort denna så ofta af erfarenheten bekräftade sanning. Anders Johan var en ovanligt kvick och snarfyndig pojke. Världen lekte för hans håg, och jag tror att han lika fort som de flesta andra glömde bort de allvarliga intrycken. Kunde han blott bli *rik*, så skulle han komma att vinna lyckan, därom var han fullt viss. Men det skulle nog bli en lång och mödosam väg upp till lyckans inbillade helgedom — den gyllene kalfven; ty Anders Johan var son till en torpare och började sin bana som bonddräng. Han var en styf arbetare och af snålhet nykterhetsvän. Det skulle icke ha fallit honom in att kosta på sig sex styfver till en sup. I stället för måltidssupar, som den tiden gingo in i drängarnes aflöningsvillkor, tog han femton riksdaler riksgäld i brännvinspengar.

Sedan han några år tjänat hos bönder, kom han till en tröskverksbyggare. Det stod ej länge på, förrän han själf skaffade sig ett sådant flyttbart tröskverk, och med detta for han under hösten och vintern från gård till gård och tröskade. När det var slut härmed, tog han sig för att slakta större kreatur. Och Anders Johan blef inom kort en ingalunda obetydlig person i socknen. Han var flitig, pålitlig och driftig i allt hvad han åtog sig.

Af sina besparingar inköpte han en mindre hemmansdel och hade nu sträfvat fram till det efterlängttade målet att vara hemmansägare. Men lyckan kom ej med gården. Den var alltför liten; hade han den blott dubbelt så stor, *då* skulle han känna sig riktigt lycklig. Och snart fick han den mer än dubbelt större. Han friade till granngårdens ägarinna, en änka, tjugu år äldre än han. Men detta gjorde så mycket mindre, som hon ägde ett nöt för hvarje af de tjugu åren. Ja, nu borde Anders Johan känna sig lycklig och tillfredsställd, ty nu var han en bland de tätaste "bönderna" i socknen; men lyckan är nyckfull. De stora gårderna, de många kreaturen, de präktiga ladorna, det prydliga hemmet — allt detta ville icke förslå att ingjuta lycka och tillfredsställelse i den fattige torparens sinne. "Mer, mer!" ropade det i hans inre. Alltjämt, dag ut och dag in, var det ett jäktande efter lyckan. När han kunde köpa det stora säteriet, då, men först då skulle han känna sig lycklig. Inom hemmet hade han heller ingen lycka. Hans giftermål var ju, som jag redan nämnt, endast en affär. Min gamle vän gifte sig med gården och nöten och fick hustrun som sigill under köpekontraktet, till bevis på att allt var hans. Någon kärlek var det icke fråga om. Några barn hade de icke heller. Ingen kan dock säga annat, efter hvad jag hört, än att Anders Johan visade sin gamla hustru all hänsyn och äfven ett slags tillgifvenhet, så mycket han var mäktig att visa. Men icke var han ofta hemma. Han hade alltid så mycket att beställa utom hus och i den närliggande staden.

Socknen gaf honom också det ena förtroendeuppdraget efter det andra. Han höll auktioner, blef kommunalstämmans och kommunalnämndens ordförande, nämndeman och medlem i taxeringskommittén m. m. Men med allt detta var lyckan fjärran ifrån honom.

"Men hur kan ni veta detta så bestämdt?" frågade jag.

"Huru jag vet det?" återtog den gamle, "huru jag vet det? Jo, genom hans egen mun. Det är, låt mig tänka efter, ja ha, det är nu jämt tio år sedan jag vid Olsmäsetiden af en händelse sammanträffade med Anders Johan i S. Det var en vacker söndagsafton. Jag bodde på det stora hotellet, som fjorton dagar därefter brann ned till grunden. Han besökte mig. 'Jag hörde du var i stan och beslöt att hälsa på dig', började han. 'Det har blåst många vindar sen vi sist träffades, kanske känner du icke ens igen mig?'"

"Åhå, Anders Johan, så sinnesslö är jag icke. Nå, gamle kamrat, hur har du det nu? Har du fångat lyckan?" frågade jag, i det jag varmt tryckte hans hand och påminte honom om våra ungdomsdagar.

"Nej, nej", stönade han, "jag har gått galen väg, jag har gått en väg, där ingen lycka står att vinna, och det är just därom jag kom för att tala med dig."

"Men käre Anders Johan", invände jag, "har du icke fått det, hvori du satte hela din lycka. Jag har hört sägas, att du är socknens rikaste man och dessutom . . ."

“Tala ej så”, afbröt han, “du vet bättre än jag att ingen lycka står att vinna genom penningar och ägodelar. - Tvärtom, de tynga som skepp-pundsvikter. Jag skall öppet säga dig, att jag är en bland de olyckligaste människor på jorden. Jag har ej en glad stund så långt året är!”

“Nå, nu öfverdrifver du ej så litet”, invände jag. “Nog har jag också insett, att 'gods och gull' ej skapa någon lycka; men nog är det väl lyckligare att vara rik, än att vara fattig, eller hur? Inte är rikedom i och för sig någon olycka.”

“Nej, det är väl sant”, menade Anders Johan; “men jag kan af egen erfarenhet betyga, att ingen går lättare miste om all glädje och lycka, än den som sätter sitt hopp på ovissa rikedomar. Och dessutom har en stor olycka träffat mig”, och vid tanken på denna olycka bröto tårarne fram ur hans ögon. “Hvad då? Är kanske din hustru död?” frågade jag deltagande.

“Åh, *det* hade väl inte varit så farligt — nej, jag miste ett två års gammalt föl, som var det vackraste hästkreatur man kunde se, och inte heller var det assureradt.”

Midt under hans själsbekymmer stack här girigheten fram. Jag fann dock hans jämmer så löjeväckande, att jag icke kunde hindra att ett leende flög öfver mitt ansikte; men jag blef strax allvarsam och yttrade: “Anders Johan, du är mig en gåta! Du lät nyss så föga tillfredsställd med dina jordiska skatter, och nu gråter du öfver förlusten af en unghäst. Tänk på mig, som förlorat mitt enda barn, en liten ljufvig solstråle, min och

min hustrus älskling, och jag känner mig ändå icke olycklig."

"Ja, det tror jag, det", afbröt Anders Johan, "det var väl inte pengar eller pengars värde heller", och därvid snyftade han som ett barn.

"Nå, ser ni, nu var det inte svårt att förstå, hvarför min gamle vän, Anders Johan, gått miste om lyckan. Han hade gjort det fåfänga försöket att tjäna två herrar — mammon och Gud. Det går icke, har aldrig gått och kommer aldrig att gå. Han insåg, hurusom han tagit miste om vägen; men var tillika så insnärjd i sin mammonsdyrkan, att förlusten af en unghäst var för honom af långt större betydelse än för en annan att förlora sitt enda barn.

Det har aldrig fallit mig in att tränga mig på andra i deras själsangelägenheter, emedan jag nogsammt vet, att detta slags omvändelsenit oftast mera skadar än gagnar, att det mera förbittrar än förbättrar; men då en person direkt börjar tala om dessa allvarliga angelägenheter anser jag mig oförhindrad; ja, uppfordrad att gifva de råd och anvisningar jag kan, och så gjorde jag äfven med Anders Johan. Jag sade honom, att han icke vore den ende, som lärt sig inse att rikedom, ära och anseende icke kunna göra en människa lycklig. Jag sade honom den väg, hvarpå jag kommit till lycka, och hvori lyckan egentligen består.

Hvad vikt han lade vid mina ord vet jag icke. Men för mig åtminstone talar den bibelvers han låtit inrista på sin grafvård ett mäktigt manande språk."

"Ni har nu", inföll jag, "haft godheten tala om Anders Johans historia, och huru rikedommen icke skänkte honom någon lycka; skulle ni nu vilja öka er godhet med att tala något om er själf, och huru ni fångade lyckan?"

"Jag fruktar", svarade mig den gamle, "jag fruktar, att det icke skulle vara rådligt att mycket orda om sig själf. I allmänhet är det en god regel, att den som är något så när lycklig på jorden bör handla som en råtta, som fått en liten ljusbit eller något annat godt att gnaga på — hon sätter sig i ett aflägsset hörn och är så tyst, att icke en katt kan se eller höra henne. Mycket tal om egen lycka kan hafva med sig, att lyckan lyfter på vingarne och flyger sin kos. Emellertid hoppas jag, att min lycka icke är af det slag, att hon flyger bort. Ni må alltså i korthet höra den enkla lefnadsvishet som gör mig lycklig. Jag har inga jordiska ägodelar; de jag haft äro sköflade, jag har intet af allt det, som i världens marknad går med hög kurs. Min ställning och lott här i världen är ringa och alls icke afundsvärd; men jag tror enfaldigt på Guds ords löften. Jag ser en oändlig faderskärlek i alla lifvets skickelser. Jag har sett, att Guds välsignelse ofta kommit förklädd i präfnings och hemsökelsens dräkt. Jag har sett, att *tålamod* och *förnöjsamhet* äro det vingpar, hvarmed den sanna lyckan flyger oss till mötes. Jag har sett, att *tron* och *förtröstan* äro de händer som hålla henne fast; jag har erfarit, att kärleken och hoppet äro de dörrar, som innesluta lyckan i ett fattigt människohjärta. Utan hvarje spår till egen

berömmelse och utan ringaste utsikt att få min grafkulle prydd med en ståtlig minnesvård, hoppas jag dock, att *en* krans skall läggas dit af älskande händer, och på dess band skall det stå, på det ena: 'Han var lycklig, ty han älskade', och på det andra: 'Gud har dragit honom, och han har låtit sig dragas'."

"Af hvad ni yttrat", utlät jag mig, "har jag dragit den slutsatsen, att er åsikt är den, att endast människans inre sinnesförfattning kan göra henne lycklig, men däremot inga yttre företräden, huru storartade och lysande de än kunna vara."

"Alldeles, alldeles, min unge vän, och af en notis i tidningarna har jag sett denna uppfattning delas af flere af Amerikas mångmillionärer, hvilka på en tidningsmans fråga, om deras många millioner gjort dem lyckliga, svarat ett enstämmigt nej."

Vi skulle nu skiljas, och jag framräckte mitt visitkort och begärde att få veta min okände väns namn.

"Vet ni", svarade gubben, "det skulle gagna er föga att veta mitt namn; äfven det har ingen synnerlig klang. Men vill ni, som tidningsman, redogöra för vårt samtal eller min enkla berättelse, så kan ni ju säga, att ni haft den sällsynta förmånen, att en gång i ert lif ha träffat på en lycklig människa, som tagit kristendomens härliga löften praktiskt och sökt tillämpa dem på lifvet, och det med stor framgång."

En f. d. drinkares historia,

berättad af honom själf.

Otto Norlin var född af fattiga men hederliga föräldrar i Uppland. Han begaf sig vid 23 års ålder till Stockholm som välbeställd målaregesäll. Han hade lärt yrket i Enköping och äfven arbetat en tid i Västerås. Otto hade redan i hemtrakten visat prof på en manhaftighet, som icke spottade i glaset, utan kunde, när det så bar sig, slå i sig både en och två supar. Vanan att supa var sålunda grundlagd redan innan han kom till hufvudstaden. Men där blef snart vanan hans andra natur. Måleriarbetarne — naturligtvis icke alla — lade större delen af sin arbetsförtjänst på krogen.

Otto och hans kamrater förstodo sig på huru det skulle gå till att "lefva lifvet" och föra en själfmedveten och människovärdig tillvaro. På senare åren af hans Stockholmstid hade han och hans kamrater 40 öre i timmen och arbetade tio à tolf timmar om dagen. Med öfvertidsarbete gick daglönen sällan under 5 kronor. Sommarens inkomst utgjorde således omkring 1,000 kronor. Men

när hösten kom och arbetet var slut, hade Norlin icke så mycket penningar öfver, att han kunde köpa biljett på tåget, utan måste marschera, snarlikt en s. k. luffare mot hembygden. Pengarne ströko med som smör smälter i solen. Det vanliga var nio supar, och lika många "halfvor" bayerskt öl, och till sön- och helgdagar köptes alltid hem en liter brännvin och tio ölflaskor. Därmed var ock veckolönen ordentligt och redligt använd till själfmedvetenhetens fromma, och det första man hade att göra på måndagsmorgonen, innan arbetet kunde börja, var att bära de bättre byxorna eller ytterrocken till pantlånaren, för att få pengar till frukost och nya supar för att få handen att upphöra med darrningen — ty en målare, som vill fullgöra ett godt arbete och ordentligt föra sin pensel, får ej vara darrhänd.

På detta gladliga sätt arbetade och söp Norlin i tre somrar; men då tyckte han, att han hade fått nog af både fackförening, krogar, kamrater och hela Stockholmslifvet. Så kom han att för en tid slå ned sina bopålar i S. Snart började han där arbeta för egen räkning; ty han tyckte det var oförnuftigt att gå och arbeta och slita och släpa hos en "arbetsgifvare", när han kunde vara sin egen herre.

Detta slog dock icke vidare bra ut; ty han kunde som "själfhärskare" icke förtjäna några 5 kronor om dagen; och därför slutade han upp med den kommersen och antog arbete hos en af stadens fyra "mästare"; och som han här fick 12 kronor i veckan och allting fritt — d. v. s. både mat och

husrum —, så hade han det riktigt bra, tyckte han, synnerligen som det var samma villkor året rundt. Det blef mindre tillfällen att besöka krogen, och så tyckte allt Otto det var bra att slippa lämna sin ytterrock och sina byxor hos pantlånaren.

Hvad som emellertid mest bidrog till att Otto blef förvandlad från drinkare till nykterhetsvän, var allt den där underliga — kärleken. Härom berättade han själf: Jag kom att tycka om en flicka här i sta'n, förstås. Hon var borgaredotter. Fadern var slaktaremästare; men han söp bokstaf-ligen ihjäl sig. När han var full, och det var han dagligen, fördes ett förskräckligt lif i hemmet. När barnen hörde fadern komma hem, skulle de hafva flugit ut genom väggen, om det gått för sig, så rädsla och förskrämda voro de. Hustrun var en from och gudfruktig kvinna och ingen kan föreställa sig, hvilka lidanden hon och barnen dagligen hade att utstå. Hilda, äldsta dottern, som jag tyckte om, och som också tyckte om mig, var en riktigt duktig tös och hade af sin mor lärt att väl uträtta sina sysslor. Jag vill ej tala om hur vacker och älsklig hon var på alla sätt; ty som hon blef min hustru, är det ej värddt att jag målar ut henne, så målare jag än är. Nog af, vi älskade hvarandra; men för vårt giftermål uppställde hon ett bestämdt och oeftergifligt villkor, och det var — att jag skulle afsäga mig bruket — ej blott missbruket — af starka drycker. Det där tyckte jag då gick alldeles för långt; ty man kunde väl vara en bra karl och en hygglig äkta man, fastän man måttligt — mycket mått-

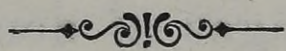
ligt, förstås — förtärde ett glas någon gång. Men Hilda, som sett så mycket elände i sitt eget hem och blef ordentligt sjuk, blott hon kände lukten af brännvin, var obeveklig i det stycket. Hon hade sett sin far suppa upp en nätt förmögenhet och förvandla sig själf till ett vilddjur mot maka och barn, och hon ville icke lefva om igen, hvad hon upplefvat i sin barndom. Och därför blef det så, att jag måste ge henne löftet; ty mellan henne och brännvinsflaskan var valet icke synnerligen svårt. Det löftet har jag aldrig haft skäl att ångra. Efter ett par år gifte vi oss. Jag fick en äkta pärla till hustru. Och nu ha vi två småttingar, som dela vårt bröd, en flicka på fem och en liten pojke på två år.

Förra hösten hade min mästare stora beställningar, så att han måste taga två gesäller till. De kommo från Stockholm och voro socialister och fackföreningsmedlemmar i Målarefackföreningen. Och det skröto de af och ville spela herrar öfver oss "småstadsbrackor". Det dröjde icke många dagar förrän de började inleda samtal om strejk. Att arbeta för 12 kronor i veckan och allting fritt, var en svältlön, på hvilken man icke kunde lefva en människovärdig tillvaro. Fjorton kronor skulle vi ha, och ville inte mästaren ge det, så skulle strejk utbryta. Då jag råkade svara, att jag var nöjd med den aflöning som bestods och inte ville vara med om någon strejk och mina gamla kamrater höllo med mig, blefvo de båda världsförbättrarne så ursinniga på mig, som de ansågo vara det förnämsta hindret för

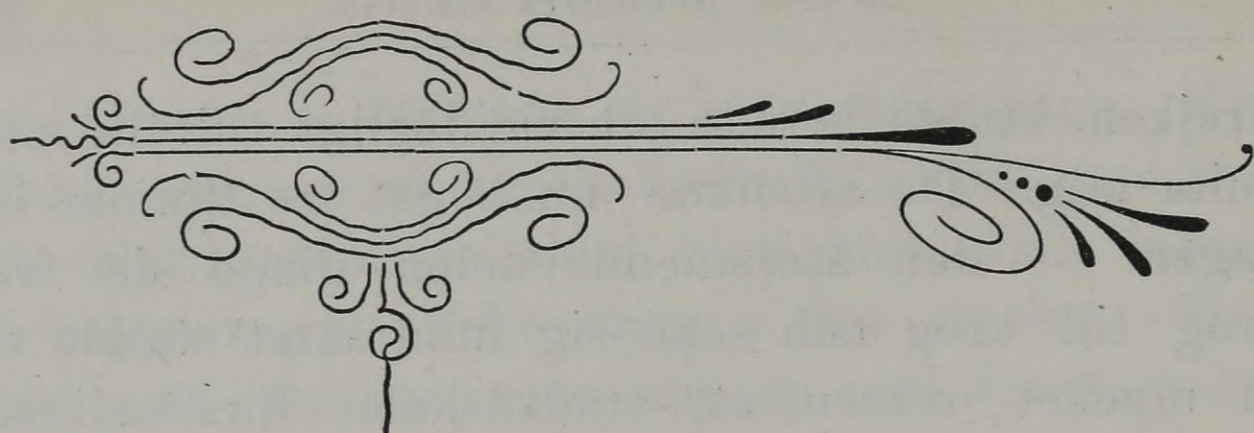

strejken, att de hotade att vid lägligt tillfälle mörbulta mig. De arbetade nu högst tre timmar om dagen — den återstående delen gingo de från krog till krog och söpo sig fulla samt ställde till så mycket oväsen, att stadsfiskalen förstängade dem att lämna staden. Emellertid skulle de grundligt "märka" mig före sin affärd, och till den ändan kommo de in i vårt — mitt och mina hyggligare kamraters kvarter — midt i natten. Men då vi voro fyra och de endast två, blef det intet slagsmål af; de rusiga sällarne nöjde sig med att hoppa och dansa, skära tänderna och svärja samt upphäfva riktiga indiantjut. Ja, sådana *kunna* de män vara, som slutit sig till den socialistiska trosbekännelsen, hvilken nu naturligtvis skall föra arbetarne in i det tusenåriga rikets guldålder. Men jag tackar innerligen för den härligheten. För att få lefva i lugn och fred med min familj, flyttade jag till landet, där jag har fullt upp med arbete och befinner mig väl och känner mig lycklig att vara fri från det olidliga tvång, som herrar socialister vilja lägga på oss.

Innan jag slutar min berättelse, vill jag dock äfven nämna, att huru straffvärdt dessa arbetare sätt att taga sitt lif än må vara, bör man ej kasta *hela* skulden på dem. Det samhälle, som kallar sig kristligt, men som räcker fram den förledande drycken, hvilken förstör desvaga människornas både kropp och själ bär ock sitt dryga ansvar, och drar den förbannelse öfver samhället och staten, som nog ej länge låter vänta på sig, om ej ändring inträder.

Skuggbilder vid bålen och buteljen.

En afton några dagar före jul, sedan gasen blifvit tänd och lyktorna lyste som gula klot i decemberdimman, vandrade jag i den vimlande folkträngseln från Hötorget till Malmskillnadsgatan. Ungefär vid midten af Oxtorgsgatan drogs min uppmärksamhet till ett fönster på nedra botten af ett hus. Ett par gaslågor kastade sitt sken öfver en mängd olika föremål, en flöjt af svart ebenholz med silfverklaffar, en gammal klarinett, ett silfverbeslaget sjöskumshufvud med långt skaft och ett par urblekta silkestoffsar, ett par gamla ljusstakar af malm och ett par sönderspruckna gamla fioler, en hopsinkad punschbål af sevreporslin samt en vanlig halfstopsbutelj af grönt glas.

Under det jag en längre stund stod försjunken i betraktelser öfver föremålen i fönstret, knuffades jag gång efter annan af flera fotgängare, hvilka på den snötäckta trottoaren ilade skyndsamt framåt. Jag är alldeles viss på att mer än en af dessa trodde, att jag var upptagen med tankar på att köpa något af den exponerade härligheten till julklappar. Emellertid var jag icke blott

sysselsatt med att se, utan fastmer var jag en tyst åhörare, och hvad jag af den i fönstret placerade punschbålen och buteljens samtal genom den dimmiga rutan kunde uppfatta, vill jag här så godt sig göra låter återgifva.

“Allt är förgängligt under solen“, suckade punschbålen för sig själf. “Då jag första gången, om jag skulle våga ett sådant uttryck, såg dagens ljus i det världsbekanta Sevre i mitt sköna Frankrike, huru stolt var jag icke! Med själfbelåtet leende betraktade jag mina rika förgyllningar och var säkert lika glad öfver dem, som en underlöjtnant vid ett husarregemente första gången han ikläder sig den guldsmidda dolman.“

“Högmod går för fall“, inföll halfstopsbuteljen, “du glömde, att du var gjord af ler, emedan du blef glacerad och förgylld!“

“Ni behagar tilltala mig allt för närgånget och förtroligt“, svarade den gamla punschbålen, “med rätta borde en dam af börd, som jag, icke inlåta sig i samtal med folkets barn; men då vi båda, gamla och skröpliga, torde länge nog få lefva tillsammans i detta eländiga fönster, kunna vi förkorta den långa tiden och i någon mån minska bitterheten i vår tillvaro genom ett vänligt sampråk . . .“

“Tack för artigheten“, svarade buteljen något förnärmad, “emellertid vill jag försäkra er, att jag icke alls finner min plats här så olycklig — sämre har jag haft det och sämre kan jag väl också få det. Men fortsätt ert började tal, och jag skall höra på. Man kan nog ha mycket att lära äfven af bättre folk.“

“Skola vi kanske berätta våra lefnadserfarenheter för hvarandra?” frågade bålen något mera intresserad af sin tarfligare granne.

“Berätta!” brummade buteljen.

“Nåväl, jag anknyter min berättelse vid edra egna ord om min ursprungliga härkomst. Att jag är formad af ler, är visserligen sant; lika sant är det också, att jag i min ungdoms fågring och dårskap glömde denna allvarliga sanning. Men nog kan det vara ursäktligt, om man, ännu främmande för världen, låter dåra sig. Till någon ursäkt för mitt hjärtas stolthet vill jag anföra, att jag var af hvit lera, således icke af simpel blålera, af hvilken man tillverkar vanliga krukor; dessutom användes vid mitt inträde i världen stor möda och mycken omsorg. När man till detta lägger den rika förgyllning, hvarmed jag både invärtes och i synnerhet utvärtes pryddes, hvem kan då undra, om jag i mitt oförstånd på mig tillämpade Pauli ord: “Somliga kärl äro gjorda till heder?”

“Dina medfabrikater, tallrikar, fat, gräddskålar, te- och kaffekoppar, ansåg du då vara kärl till vanheder?” frågade buteljen, icke utan ett sarkastiskt leende.

“Om icke just det, så ansåg jag mig själf åtminstone höra till adeln bland den öfriga hopen, och aldrig, det tillstår jag helt öppenhjärtligt, aldrig trodde jag, då svenska ministern förde mig till sitt hus, att jag några tiotal af år därefter skulle stå söndrig, sinkad och föraktad i ett kläd-månglarefönster i Stockholm, utsatt för allas beskådande.”

“Fördes du till svenska ministerns hus, sade du?”

“Ja, jag tillbragte min bästa och lyckligaste tid i hans hus — det var min jämförelsevis oskyldigaste barndomstid. Där tjänstgjorde jag blott en och annan gång om året. Då fylldes jag af dyrbara viner, och af mitt pärlande innehåll druckos skålar för konungar och furstar. Allt gick skickligt och anständigt till väga, och någon egentlig orsak till klagan hade jag icke, såsom jag då tyckte. Så förgingo några år. Ministern flyttade från Paris hem till Sverige.”

“Nå då fick du komma till främmande land och se andra seder. Hvad tyckte du om gamla hederliga Sverige?” inföll buteljen.

“Ja, min vän, jag kom till främmande land. Hvad jag tyckte om Sverige?” — (Punschbålen drog här en djup suck.) — “Nog gick det an, så länge jag var i ministerns hus; men ack, sedan har jag alltmer och mer känt mig såsom en främling; men af skadan blir man vis, om icke rik.”

“Spill icke bort tiden med gamla ordspråk”, utbrast buteljen, “utan fortsätt din berättelse.”

“C'est just!” svarade punschbålen och fortfor: “Min förste innehafvare, ministern, dog, och en stor del af hans lysande bo såldes på auktion. Ah! jag kan aldrig glömma de många blickar, som dagen före auktionen kastades på mig. Jag var ännu i min ungdoms fägring, och ingen sparade på artigheter. Dagen därpå ropade den ene öfver den andre, mitt pris blef ganska högt, och en grosshandlare vid Skeppsbron blef slutligen, för en betydlig summa, min ägare.”

“Jag fördes upp i en våning, fullt lika elegant och storartad, som min förre ägares. Där härskade en rikedom och lyx, som visade, att skeppen seglade väl för den store redaren och att affärerna voro blomstrande. Att döma efter utseendet skulle man kunna sluta till, att min nye ägare var millionär.”

“Fördjupa dig nu icke i betraktelser öfver mannens rikedom, ty jag har i all min tid sett endast fattigdom och elände och är därför föga trakterad af långa tal om guld och ädla stenar; håll dig till saken!”

“Var icke så otålig, det händer att du skall finna min anmärkning fullt befogad, om du blott har litet tålamod. Som sagdt, jag fick min plats i ett stort hus vid Skeppsbron; och ganska snart fick jag göra bekantskap med den nya familjens alla medlemmar. Jag insattes i ett skåp tillsammans med en mängd tvetydiga kamrater, jag säger med afsikt tvetydiga; ty de flesta af dem voro rama hedningar — äkta kineser, tallrikar och fat, både flata och djupa, prydda med fula rosor och vederstyggliga drakhufvuden. Dessutom funnos där flera dussin större och mindre mandariner, alltsammans hemfördt från Kanton af en bland sjökaptenerna, hvilka förde min husbondes skepp *Armid*a. Jag får bekänna att jag tog intryck af min omgifning; — hedendomen trängde sig mer och mer på mig, och det himmelska rikets afkomlingar behagade mig slutligen icke så illa. Vid alla högtidliga tillfällen, men aldrig eljest, kommo dessa fram. Och jag minnes än i dag, så gammal och

grå jag är, huru de glada middagsgästerna förstodo sig på att taga min ägare på rätta sidan. Det slog nämligen aldrig fel att icke en ljus sommar-glans spred sig öfver hans panna, äfven den kallaste vinter, då man berömde hans utmärkta kinesiska porslin.“

“Direkt importeradt, mitt herrskap“, utropade han fryntligt — “kapten på min Armida hade smak, men så hade jag också länge och väl instruerat honom.“

“När gästerna voro väl fägnade med både mat och dryck och tackade värden, brukade han säga: “Ja tack, tack, man har inte bättre än mor består“ — betydelsefullt nickade han därvid till sin fru: “Gumma lilla“, “Ministern!“

“De gamla gästerna i huset visste väl hvad detta betydde, och jag visste det också.“

“Nå hvad betydde det då?“ frågade buteljen nyfiket.

“Det var mitt nya namn. Denna anspelning på min förre ägares höga rang var alltid vanlig, då jag efter middagen skulle fram. Jag fylldes då med finaste punsch. Jag tror man kallade den bankopunsch — om det skulle vara en anspelning på att man sade det min ägare “var rik som banken“, vet jag icke, men att man understundom drack i banko, därpå är jag ett lefvande vittne. Jag kan icke neka, att jag mången gång grämde mig vid åsynen af det lif som fördes, då damerna dragit sig tillbaka; — och konversationen — den vill jag icke tala om.“

“Dina fransyska öron voro icke vanda vid

våra bildade mäns kraftiga, kärnfulla språk“, menade buteljen.

“Sade du på allvar bildade?“ frågade punschbälgen, med en forskande blick. “Jag kan omöjligt kalla det ett bildadt språk, som fördes på dessa fina middagar och supéer, låt vara, att de samtalande voro klädda i frack och hvit halsduk. Gärna vill jag medgifva, att mina landsmän tala högt, gestikulera och skrika om hvarandra när de äro mera lifvade; men att öfverbjuda hvarandra i konsten att åkalla onda andar och förbanna både sig själfva och andra, så som dina så kallade bildade landsmän göra, därtill anse de sig för goda, ja alltför goda. Oss emellan sagdt, anse mina landsmän detta såsom uttryck af råhet och barbarism.“

“Hvad kan man få höra utan att retas!“ utfor bränvinsbuteljen — “skulle våra bildade icke vara lika fina och grannlaga som andra?“ frågade han förnärmad.

“Vi lämna denna sak tills vidare“, återtog punschbälgen — “jag fortgår nu i min berättelse: Jag sade dig, att jag snart fick göra bekantskap med familjen — utom herre och fru funnos tvänne döttrar och en son. Hvad dessa barn under andra förhållanden kunnat blifva, vet jag icke; men att flickorna nu uppfostrades till riktiga modedockor, och gossen till en själfsvåldig snobb — det är hvad jag vet. En glädje bereddes mig i detta hus — jag fick understundom höra mitt hemlands sköna, klingande språk. Där fans nämligen en fransk lärarinna, som skulle lära flickorna att tala franska.

Att konversationen var i hög grad ytlig, är lätt att inse; men för mig voro ändå de uttalade fraserna kära, emedan de voro hemlandstoner. För sonen hade grosshandlaren anskaffat en informator, en ung filosofie kandidat, mycket sträng och allvarsam. Han sökte hålla efter unge herrn, varnade honom för starka drycker och påstod, att dessa nästan alltid voro skadliga och ledde till dåliga vanor, fördärf och undergång; men den unge köpmanssonen svarade vid sådana tillfällen, att när hans pappa drack punsch och äfven tillät honom att göra det samma, skulle icke magistern lägga sig i den saken. Hvad pappa gör är alltid rätt, menade han. Magistern ansågs mer och mer såsom litet besynnerlig, med några fixa idéer i hufvudet, hvilka ibland syntes urarta till religionsgrubbel. Att detta i längden skulle hafva skadlig inverkan på den förhoppningsfulle sonen, arftagaren till den stora firman, ansågs för gifvet, och den gudfruktige, unge informatorn fick därför efter några år afsked.

“Då Vilhelm, så var den unge arfvingens namn, nyss fyllt 16 år, blef han konfirmerad i S:t Gert-ruds kyrka, och den dagen var stor bjudning i hans föräldrahem — skålar tömdes och tal höllos. Vilhelm hade nu inträdt i ynglingaåldern och skulle snart ut för att fullborda sina studier i handelsvetenskaperna. Det gjorde mig hjärtligen ondt om den stackars gossen. Intet spår af lifvets allvar! Han erhöll en viss summa i månaden till sina nöjen; han borde redan tidigt börja att själf handtera pänningar, menade min ägare, ty detta är en

nödvändighet för den, som skall ägna sig åt köpmansyrket. Jag började ana, att det icke skulle gå väl i längden.“

“Emellertid reste Vilhelm efter någon tid till utlandet, och jag sporde icke till honom oftare, än då man vid fester i hemmet drack den bortavarande sonens skål.“

“Han kostar mig icke obetydliga summor, den unge göken“, brukade hans far säga, och därvid hade alltid någon af de tacksamma gästerna till hands: “Gör ingenting, käre bror; det går an det fins tillräckligt att taga af.“

“Jag tycker, att Vilhelm gör alldeles rätt som lefver efter sitt stånd“, tillade en annan.

“Åh ja, min gubbe lille“, sade min ägares fru, “icke skall du klaga på vår Vilhelm; han skall ju njuta af lifvet så länge han är ung.“

“Ja ja, du kan ha rätt, Agatha“, skrattade köpmannen. “I alla händelser är jag glad att Vilhelm kommer ifrån de där dumma intrycken af den förryckte magistern.“

“Men den stackars fantasten kom ju icke långt med den karaktersfaste pojken“, anmärkte en annan af gästerna.

“Jo, min sann, han började grubbla och frågade, om icke magistern ändå kunde ha rätt!“

“Huru gick det med döttrarna?“ frågade buteljen, alltmer intresserad af familjen.

“Inom några år blefvo de båda gifta med hvar sin löjtnant, hvilka trodde sig få en ofantlig hemgift; och därför voro de lyckliga. Bröllopet stodo på samma gång; det var just samma år, som den

stora kometen syntes. Det var en härlig höstaf-
ton. Den storartade sommarvillan på Djurgården
var förvandlad till ett féslott. Trädgården var
eklärerad med tusental kulörta lyktor i alla regn-
bågens färger. Elektriska solar och hundradetals
marschaller kastade ett bländande sken öfver par-
ken. Jag vill icke tala om den lysande bröllops-
skaran — tänk dig 24 tärnor och 24 marskalkar!
Hvad tärnorna beträffar, kan jag icke neka till att
de voro förtjusande, alla i hvita dräkter och med
levvande blommor. Men man kunde ändå icke
säga, att de voro väl klädda; ty — — — nå ja,
du kan i alla fall icke fatta den saken, om jag
säger dig, att bland alla 24 fans icke mer än en,
hvars klädning tillräckligt skylde skuldror och bröst
och dessutom var försedd med ärmor; jag tyckte,
att den flickan såg mycket älskvärd ut, och ensam
var jag icke heller om denna tanke; ty då de 24
marskalkarna, de flesta unga löjtnanter från olika
regementen, stodo omkring mig och sins emellan
gjorde sina anmärkningar, påstodo de flesta af dem,
att fröken Nikoline, med den ordentliga klädnin-
gen, gjorde på dem det fördelaktigaste intrycket.
Emellertid druckos en mängd skålar, och tal höl-
los — det ena befängdare än det andra. Alla
prisade de båda brudgummarnas lycka. Glädjen
stod högt i tak, och detta dubbelbröllop kostade
säkert flera tusen kronor eller riksdaler, som det
den tiden hette. En och annan bland gästerna
gjorde några anmärkningar, då de i den rikt upp-
lysta trädgården hämtade frisk luft, under det de
drogo några bloss ur den äkta havannan. Härads-

höfding Klarman blickade upp mot den stjärnprydda hösthimmeln och yttrade halfhögt till stadsmäklar Penninggren: "Bror, ser du kometen — han lyser särdeles klart i afton, icke sant?"

"Jo, men hvad menar du med det?"

"Ah, just ingenting. De där himlakropparne hafva egendomliga banor; de komma, lysa och — försvinna, och astronomerna påstå, att den lysande svansen endast består af dunster. Sådana kometer, lysande dunstkroppar, finnas nog äfven i de lägre regionerna?"

"Hvad menar bror?"

"Jag menar att — men tyst här kommer vår artige värd." — — Samtalet afbröts och jag blef utflyttad i trädgården i den stora bersån; jag fylldes med punsch, och man slog sig ned omkring mig. Samtalet blef både långt och högljudt och intetsägande. Men jag fördjupar mig så i betraktelser öfver detta storartade dubbelbröllop, att jag förlorar tråden af min berättelse".

"Nå ja, huru gick det sedan? Jag har själf varit i tjänst hos knektar, och det roar mig därför att höra huru det gick med de båda löjtnanterna", inföll helbuteljen, synbart allt mer intresserad.

"Huru det gick? Det kunde nog bli en lång historia; men jag vill fatta mig kort. Deras svåger, unge grosshandlaren, kom hem från utlandet, sedan han förstört icke allenast en stor summa pänningar utan jämväl sig själf, och det både till kropp och själ; och var han moraliskt ruinerad, så stod det icke bättre till med affärerna. En kris inträffade, och nu visade det sig, att min ägares

ställning var ohållbar. Det blef en dundrande konkurs. Mågarna gingo miste om det beräknade arfvvet, och på samma gång tog det också slut med kärleken. Sonen — ack, jag sörjer då jag tänker på honom — han gifte sig med en schveizeri-mamsell och sjönk allt djupare ned i fattigdom och elände; jag hörde senast om honom, att han tillsammans med sin stackars hustru och fyra små barn bodde i ett sommarrum utanför norrtull, och hustrun försörjde familjen genom att anropa barmhärtiga människor om hjälp. Det blef auktion å grosshandlarens präktiga bo; mina kinesiska kamrater och jag skildes för alltid — de förre kommo till en konsthandlare, hvaremot jag blef inropad af en källaremästare i hufvudstaden. Där blef jag ofta begagnad vid festliga tillfällen och om jag skulle berätta allt hvad jag där hörde och erfor, skulle det blifva en hel roman — jag inhämtade där mer människokänedom än någonsin förut.“

“Men hörde du aldrig något vidare om de där mågarne?” afbröt den frågwise helbuteljen.

“Jo, det är just det jag nu vill i korthet berätta. Du minnes det ståtliga bröllopet?”

“Ja! Vidare.“

“Du erinrar dig ock den där häradshöfdingens anspelning på kometen?”

“Ja, äfven det kommer jag ihåg.“

“Nå väl. Vännerna lämnade min förre olycklige ägare, liksom råttorna det sjunkande skeppet, och just af dessa vänner hörde jag ett och annat, men det var alltid af sorglig beskaffenhet.“

“Kommer du ihåg hvad jag sade om kometen

på bröllopet“, frågade häradshöfdingen en dag sin gamle vän stadsmäklaren.

“Ja“, svarade denne, “jag förstår nog hvad du mente -- det är underligt hvad I jurister hafven för ett fint väderkorn. Jag anade oråd, och några dagar efter bröllopet sade jag upp mitt lån på 50,000 kronor och fick också ut mina pänningar, och det har jag i viss mening dig att tacka för!

“Ingen orsak, bäste bror, men har du hört huru det gått med den stackars Rosa, fru von Z?“

“Nej, men hon fick väl icke så goda dagar sedan mannen gick miste om det rika arfvet“, svarade stadsmäklaren.

“Nej, stackars flicka. Jag var med dem tillsammans på en ångbåtsfärd till Mariefred, och då blef jag vittne till ett högst egendomligt upptråde. Kapten von Z. och hans fru sutto på akterdäck. Sommaren stod i sin skönaste fägring, stränderna voro så leende i sin mjuka grönska, solen sken klar och strålande. Allt syntes andas kärlek, men de båda makarne sutto tysta med ryggen mot hvarandra. Jag såg slutligen, att mannen nöp hustrun så betänkligt i armen, att hennes ansikte förvreds ett ögonblick af smärta, och hviskande sade den stackars kvinnan: Gör du så en gång till skriker jag högt!“

“Hon har emellertid lidit ut. Sorg och lidande i hennes olyckliga äktenskap förskaffade henne lungsot, och förliden vår vid löfsprickningen slutade hon sitt korta lif. Mannen tröstade sig snart och lærer nu lefva på förtrolig fot med en annan kvinna. Så förgår ibland världens härlighet,“ afbröt helbuteljen.

“Ja, men jag hörde äfven af samma gamle vän till familjen, att den andra dottern hade det bättre; ty då hon och hennes man sågo sig gå miste om denna världens rikedom, började de söka efter varaktigare ting; de lära nu vara gudfruktiga och anspråkslösa. Mannen har fått en större gård på arrende och sköter sig utmärkt väl, ehuru häradshöfdingen påstod, att en annan olycka träffat den stackars löjtnanten och hans fru.”

“Hvilken då?” frågade helbuteljen.

“Ack, han lär hafva mistat förståndet, alldeles gått ifrån sina förra bekantskaper, icke blott blifvit en af de där besynnerliga nykterhetsfantasterna, utan dessutom slagit sig på religionsgrubbleri; han har till sina forna kamraters stora ledsnad och sorg blifvit — *läsare*.”

“Emellertid fick jag, som sagdt är, tjänstgöra ganska ofta; mina guldkanter blefvo allt mer och mer urblekta och jag kan icke neka till, att jag kom underfund med att jag oakadt min lysande början icke var ett kärll till heder utan fastmer till vanheder. Jag sörjde öfver detta mer än jag kan säga”.

“Hvad skall jag säga då”, suckade helbuteljen för sig själf.

“Ingen”, fortsatte bålen, “ingen kan göra sig en föreställning om hvad jag led af att på detta sätt, ehuru ofrivilligt, vara ett redskap till så mycket elände. Omkring min olyckliga varelse trängdes “unge män i verken”, kontorister, militärer, köpmän — jag såg tydligt, att en del sökte genom mitt flytande innehåll skaffa undan den onämnbara

oro, som bodde på djupet i deras hjärtan; andra åter sökte genom bekantskapen med mig glömma sina sorger. Det var tydligt för mig, att många i min närvaro lefde öfver sina tillgångar. Ack, jag minnes särskildt en yngling, anställd vid ett af stadens köpmanskontor, som ställde till en fest för sina vänner. Han såg blek och förstörd ut; en gruflig olycka tärde synbarligen på hans inre, och jag hörde en af hans vänner hviska till honom: "Bror Fredrik, detta står aldrig rätt till. Du lefver högre än din lilla lön räcker. Säg mig uppriktigt huru det är — måhända kan du ännu räddas." Fredrik slog sina armar om vännens hals och bekände. "Du har rätt, Göran. Jag är på betydlig balans. Ack — min arma mor — jag tänker just efter denna tillställning göra ett slut på mitt elände; här ser du min enda räddning", därvid drog han upp ur sin bröstficka en liten revolver. Vännen ryckte af honom mordvapnet. "Här har du pänningar", sade han — "fly i morgon — res till Amerika och jag skall underrätta din mor. Sök där blifva en man — börja ett nytt bättre lif."

"Allt detta skedde utan att någon af de andra gästerna märkte det."

"Nå, huru gick det med resan? frågade buteljen.

"Några dagar därefter lästes i allmänna tidningarne, att en ung man, Fredrik, hade rymt från sin principal och lämnat efter sig en balans i kassan på flere tusen kronor. Hans hederliga mors hjärta var nära att brista af den sorg och vanära hennes olycklige, förlorade son dragit öfver henne."

"En annan, ännu sorgligare historia timade

nästan samtidigt. En ung, förhoppningsfull man syntes ej sällan bland dem, hvilka trängdes omkring mig. Han lefde högt, var stolt i sitt sinne och ville gärna lysa. Hans icke obetydliga förmögenhet smälte småningom ihop. Hans affärer började gå baklänges. Konkurs stod hotande för dörren. Då hans kompanjon en morgon kom på kontoret och på hela förmiddagen ej fick se sin bolagsman, gick han till dennes hem. Hvilken förfärlig syn mötte honom icke här! Golf och väggar voro nedstänkta med blod — hans olycklige väns kropp låg med splittradt hufvud på golvet; en afskjuten pistol låg vid hans sida och på bordet ett bref till vännen — ett bref nedstänkt af små fina bloddroppar. Det innehöll ungefär följande:

“Redliga själ! Förlåt mig allt och isynnerhet detta sista steg, som kommer att orsaka dig oro och bekymmer. Jag står icke längre ut. Mitt lysande lif är eländigt, än en gång förlåt mig och bed mina vänner ägna en medlidandets tanke åt mig. I nästa ögonblick ligger jag ett lik på mitt golf. Lef väl! Din olycklige K.”

“Efter sådana händelser“, fortsatte bålen, “huru gärna hade jag icke velat draga mig undan mina vänner och beundrare eller ur djupet af min varelse tillropat dem en allvarlig varning; men jag var maktlös och måste fortfarande göra den största otjänst något skapadt ting *kan* göra den arma mänskligheten.”

“Du har i sanning fått upplefva nästan lika dystra erfarenheter, du i din upphöjda ställning, som jag i min ringhet“, inföll buteljen.

“Ja, olyckskamrat, jag kunde förtälja drag ur Stockholms ungherrars lif, som skulle komma hela din varelse att blifva dubbelt grönare, än den är, af bara häpnad och förskräckelse“, menade punschbålen. Säkert skulle mången moder med grå hår och innerlig hjärtesorg dragas ned i grafven, om jag berättade deras älsklingars, deras söners, lif bland sina likar. Men det finnes nog sorger, felslagna förhoppningar, brustna hjärtan och svidande hjärtesår ändå, och jag bredde därför hälst en slöja öfver mina minnens mörka taflor, om jag icke trodde att någon i tid kunde varnas af det jag ur lifvets skola hade att förmäla.“

“Ack!“ suckade buteljen, “människorna vilja icke låta varna sig; ville de detta — nog höjas tillräckliga varningsrop, utan att vi behöfva upphäfva vår röst, och du ser att det föga hjälper. Det tyckes stå illa till med människornas *vilja*, detta tror jag är hela felet.“

“Det må vara hur som helst, men säkert är, att varningsropen aldrig kunna skada; och kunde jag blott skrifva, nog skulle jag uppteckna mina minnen och dedicera dem till alla Sveriges bildade unge män. Min källaremästare fick äfven skatta åt förgängelsen — han kallades hädan, och jag kom i hans öfverkypares ägo. Denne herre flyttade till universitetsstaden, och därifrån har jag en samling erfarenheter, som äro märkliga nog; men nu bör du först berätta något ur ditt lifs historia.“

“Efter du så önskar“, sade buteljen, “vill jag icke undandraga mig att berätta något af mina erfarenheter. Har du, ehuru du tyckes vara född

till ära och heder, icke haft synnerligen glädjande erfarenheter att förkunna från den mänsklighet du tjänat, hvad skall då jag, som är ett folkets barn, säga? Emellertid vill jag nu, i den mån jag kan minnas, berätta några af mina erfarenheter.“

“Att jag är af ringa härkomst, behöfver jag icke ens nämna, det synes på min tarfliga dräkt och hela min hållning; att jag under min tillvaro icke varit något ljus, är också en sanning, ty jag har i allmänhet varit en korkad varelse; jag hör, som du kan förstå, till arbetsklassen, har i all min tid varit en hvardagsvarelse. Jag är bokstafligen gjord af stoft och aska. Skulle jag bekänna mig till någon religion, vore det till någon som hyllar själavandringen.“

“Nej, men huru kan det vara möjligt?” frågade punschbålen. “Du är väl icke kommen från Indinen, fullproppad med buddaism?”

“Nej, visst icke; min vagga, om jag någonsin haft någon sådan, har nog stått i gamla Sverige. Jag är så att säga svensk till kropp och själ, till både min yttre och inre varelse; men icke dess mindre tror jag på själavandringen.“

“Kan du gifva det ringaste skäl för denna din åsikt?” frågade punschbålen icke utan en viss nyfikenhet.

“Åsikt? Hvem har talat om åsikter? Jag har ingen åsikt — jag har aldrig i min lefnad syssel-satt mig med filosofiska åsikter och systemer. Jag dömer efter egna erfarenheter och iakttagelser.“

“Förklara dig, min vän, hvilka erfarenheter

kan du hafva, som berättiga dig till tron på själavandringen?"

"Var god och hör på mig uppmärksamt; jag vill fatta mig så tydligt jag möjligen kan."

"Nåväl, låt höra."

"Har du någonsin varit i en svensk furuskog? Nej, sannolikt icke. Således icke heller i Roslagen, mitt ursprungshem, mitt oförgätliga Roslagen? Där hade jag emellertid min första tillvaro, min första medvetna tillvaro. Jag stod i en vacker skog, en ung, rak och grönskande fura, i hvars krona vinden susade och fåglarna bygde sina nästen. Jag njöt alla dagar af frihet, sol och fågelkvitter om sommaren, och om vintern kläddes jag i en dräkt af hvitaste snö. Jag stod prydd i grönt och hvitt — hoppets och oskuldens färger. Men en bister vinterdag kommo några hurtiga Roslagsdrängar med hvar sin yxa i handen. Det blef i hast ett huggande, så att vi, jag och hundratals af mina kamrater, skakade våra grenar af förskräckelse. Spånorna flögo omkring på den i solskenet gnistrande snön, och snart föllo vi med väldigt brak till jorden. Jag höggs i flere stycken, och forslades, klufven och stickad, mot hafsstranden. När solen stod högt på himmelen, och hennes värmande strålar smält upp isen på sjöar och floder, lastades jag på en Roslagsskuta och fördes till Stockholm. Där trafvades jag upp på en stor gård, och en vacker dag kastades jag utan förskoning in uti en stor bakugn. Jag antändes, jag brann, jag förtärde mig själf och inom några minuter var jag förvandlad till aska. Någon tid

efter denna hemska katastrof lastades jag på en liten skonare, i hvilken jag fördes upp till ett glasbruk i närheten af Umeå. Där blandades jag tillsammans med sand och kalksten m. m. Genom många underliga arbeten, hvilka jag nu icke kan förklara, blef jag ur den i smältugnen uppkomna flytande glasmassan tagen på en lång pipa, på hvars yttersta spets jag hängde fast, såsom ett brinnande klot. En man blåste i pipans andra ända; jag blef allt större och större, alldeles som de såpbubblor, barnen bruka blåsa, dessa i alla regnbågens färger skiftande bollar, hvilka endast hafva några sekunders tillvaro. När jag i en senare tid tänkt tillbaka på denna min sista förvandling — huru ofta har jag icke då önskat, att jag likt dessa såpbubblor hade fått lysa, roa och dö i samma minut. Jag hade då icke behöft se så mycket jämmer och elände i världen; men jag har därvid alltid tröstat mig vid den tanke jag så ofta hört uttalas af mina ägare, de stackars drinkarne. "Hvad man är förelagd, måste man genomgå."

"Nu kom du ifrån din berättelse min vän", erinrade punschbålet.

"Ursäkta mig; min bristande edukation gör, att jag ibland faller ur tankegången", återtog berättaren, och fortsatte därefter: "Af den uppblåsta kulan, som svängdes många gånger omkring, formades jag till den varelse du nu ser framför dig, jag blef en stackars simpel grön halfstopsbutelj. Säg mig nu om jag icke har stark anledning att för min del tro på själavandringen? Huruvida jag i enlighet med en lärd professors påstående gått

ifrån en lägre till en högre lifsform, låter jag andra afgöra. Själf anser jag min tillvaro såsom en grönskande fura vara den ädlaste, men måhända skall jag i ännu en annan form än den nu varande, få se bättre dagar.“

“Om jag vågar säga min mening, tycker jag du uppehåller dig allt för länge med talet om din förmenta pre-existens (föruttillvaro) — jag önskade hellre höra något om dina erfarenheter, än om din härkomst och hvad du möjligen i en osedd framtid kan blifva“, anmärkte punschbålen.

“Jag vill då berätta min barndoms och ungdomshistoria“, fortsatte buteljen.

“Den allraförsta husbonde jag hade var en apotekare i Umeå. Han sände mig med medicin till en sjuk, jag styrdes ut med en rund hvit lapp på bröstet och en lång pappersremsa från korken. Den hängde ned på min rygg som en prästkappa, och ofvanpå korken fästes ett rundt papper, liknande en doktorshatt, ehuru färgen icke var svart utan ljusblå med röda rosor. Den sjuke såg på mig med hoppfulla blickar och tog af mitt hälso-gifvande innehåll “en matsked hvarannan timme“. Han blef bättre, om det var af mitt innehåll, af inbillningens och trons makt eller af naturens själfverksamhet, kan jag icke afgöra; men bättre blef han. Denne min nye ägare stannade emellertid icke länge kvar bland Vesterbottens is och snö. Han sålde sin gård och sitt bohag och flyttade öfver till Amerika. Jag inropades på auktionen af en skeppare, som förde skonerten “Maria“, hvilken just låg i Umeå och lastade bräder på Stock-

holm. Framkommen dit, det var i Juni månad, höll jag på att få min graf i vågorna. Jag kastas helt enkelt af kajutvakten eller konstapeln, som han äfven kallades, i Nybroviken, men fiskades upp af ett par pojkar. Dessa sålde mig till en blanksmörje- och bläckfabrikant, och nu fylles jag af den svarta materia, som skulle användas att göra människornas tankar synliga på papperet. Det var storläger på Ladugårdsgärdet. Flera regementen voro sammandragna till vapenöfningar. En expeditions-fanjunkare köpte mig för Vestmanlands regementes behof. Och sålunda kom jag en tid i tjänstgöring för krigiska värf.“

“Då fick du göra närmare bekantskap med militärlifvet på fältfot“, anmärkte punschbålen.

“Ja, ehuru jag stod i ett hörn inne i majors-expeditionens tält, kunde jag ändå iakttaga den ton, som rådde bland den klass människor, hvilken i allmänhet betraktas som landets grädda. Jag får uppriktigt tillstå, att min hedniska åskådning angående själavandringen stod ett långt stycke framom dessas, både löjtnantens, majorens, öfverstens och generalens religion; ty att döma af deras ord var jag fullt berättigad, antaga, att de voro persiska demondyrkare.“

“Hvad menar du därmed?”

“Jag menar hvad jag säger; ty de allra flesta, både höga och låga åkallade djäfvulen, och det med en sådan energi och talang, att jag trotsar den allra mest ifrige muhamedan att ifrigare kunna bedja till profeten. -- De kunde knappt säga ett enda ord till hvarandra, utan att inflicka eder och

svordomar i hvarje mening. Jag har farit tämligen vida omkring i världen, men jag måste tyvärr erkänna, att jag aldrig hvarken bland kristna, judar, muhamedaner eller hedningar hört större svärjare än mina landsmän af alla stånd och lefnadsvillkor.“

Men jag vill icke längre fördjupa mig i dessa betraktelser, utan gå vidare i min berättelse. Storlägret tog slut. Det ena regementet efter det andra bröt upp; tälten togos ned, trossvagnarna lastades å nyo, och det stora Ladugårdsgärdet låg åter tomt och öde med den kungliga borgen i sin midt. Majorens kalfaktor blef min ägare. Han förde mig hem till sitt lilla soldattorp, som låg vid skogsbrynet. Här hade jag mina lyckligaste dagar, här är snart sagdt den enda ljusglimt jag haft i hela min nu varande tillvarelseform. Den lilla stugan var rödmålad, och öfver dörren hängde en hvitmålad trätafla, på hvilken med svarta bokstäfver stod måladt: “n:r 118 vid Lifkompaniet af Kongliga Vestmanlands regemente.“ På den lilla gården stod en stor gran och en rönn eller, som den kallades, rönnbärsträd, i hvilket ett par lyckliga skrattande skator uppslagit sitt bo och matade sina ungar.

* * *

Inne i stugan var det ock ganska treffligt, ty min ägare, soldaten n:r 118 Flinks hustru var en arbetsam och duglig människa, och Flink själf var en nykter och bra karl. De bärgade sig rätt bra; ty utom hvad han genom arbete på roten kunde förtjäna, hade han sex tunnor säd och kofoder för

sin soldattjänst och dessutom ett och annat in natura. De hade fyra små barn, den äldste 10 år och den närmast en flicka om 8 år. Det är vid dessa båda syskon minnet af min lyckligaste tid knyter sig, och ännu när jag tänker på dem, ser jag de älskliga barnen så lefvande framför mig, som hade allt hvad jag nu ämnar berätta skett i går.

De båda barnen, Janne och Brita, gingo i den en och en half fjärdingsväg från deras hem belägna folkskolan. Janne ledde snällt sin lilla syster, och på den ena armen bar han deras gemensamma lilla matsäckskorg — en liten grönmålad s. k. skäppa, tillverkad uppe i Mora. I denna korg fördes jag fram och åter från skolan hvarje dag. På vägen dit var jag alltid fylld med god, söt mjölk. Denna och en half kaka bröd samt några potäter och en liten bit sill var den vanliga anrättningen — så enkel och dock så välsmakande. Ack, jag skall icke förgäta, huru lycklig jag kände mig, då deras små munnar kysste mig, då de togo hvar sin klunk af mitt hälsosamma innehåll. "Klunk", "klunk", sade jag då, belåten med min värld och min tillvaro. Hem kom jag alltid tom, och följande morgon var jag åter genom den hulda moderns försorg fylld med det hvita innehåll, som kossan Gullvifva lämnade. Emellertid kunde denna min lycka icke räcka länge. Det är sällan solen skiner länge på en gång. Moln uppstiga och göra det dystert. Ett sådant sorgemoln inträffade också i det lyckliga soldattorpet. Flink var hos sin rot-hållare Per Person i Storgården och tröskade.

Han stod som matare och sträckte fram ena armen för långt. Cylindern drog den oemotståndligt in och den stackars mannen fick armen krossad och hela handen söndersliten. Han sändes genast på lasarettet. Armen amputerades; men lifvet kunde icke räddas. Sårfeber inträdde, och inom kort låg den starke mannen död. Änkan med de fyra faderlösa små stod nu utan stöd i världen. Ack, hennes sorg var svår, hennes smärta så bitter, att jag ej kan omtala den. De hade alltid lefvat så lyckligt med hvarandra. Nu miste hon icke allenast sin man, utan den nye rekryten skulle intaga soldatstugan. Hon stod således på bar backe, utan tak öfver hufvudet för sig och sina små. Hon flyttade då med de sina till en socken i Upland i närheten af Stockholm, där en gammal morbror till henne hade en liten stuga. För att unhålla sig och barnen, började hon att hämta granris från den närbelägna skogen, och gjorde viskor, hvilka Janne hvarje fredag på en liten kälke drog in till Stockholm och sålde. Äfven då var jag ibland med.

Janne gick från hus till hus och bjöd ut sina viskor, och för pänningarna köpte han mig full med sirup, och därmed uppstod i den lilla backstugan en knäckfabrikation, och då viskorna såldes af Janne, bortsålades knäcken af lilla Brita. På det sättet drogo de sig fram, ehuru i stor fattigdom; men det gick ändå.

En dag kom Janne in uti en sidenbod på Västerlånggatan — där såg han ett fint fruntimmer — en ung flicka på 17 eller 18 år. Det var

sidenfabrikörens enda dotter. Hon köpte ett par viskor af den klarögde gossen och började samtala med honom och fråga efter ett och annat.

Detta samtal hade till följd, att Janne flere gånger besökte den snälla fröken, och hon köpte alltid hans viskor. Den lille intelligente viskhandlaren behagade henne allt mer, och hon beslöt att göra något för gossen. Han kom till Stockholm och gick ett par år i skola på hennes bekostnad. Vid 16 års ålder for han ut till sjös på en af hennes fars fartyg. Han var nu så innerligt glad att af sin hyra kunna bidraga till sin mors och sina syskons underhåll. Han var borta i två hela år, och jag hörde icke något från honom, utom då han från någon utländsk hamn skref hem till sin mor. När han kom hem till fäderneslandet igen var han en lång vacker aderton års yngling. Det något väderbitna ansiktet vittnade om en man med viljekraft och karakter — en som, kosta hvad det ville, skulle arbeta sig fram i världen.

Den unga damen, hans första välgörarinna, fattade allt större förtroende för den raske sjömannen. Med innerlig glädje följde hon viskförsäljarens framsteg, och då han tog styrmans- och kaptensexamen, tror jag nästan hon var lika glad däråt som han själf. Ja, i förtroende kan jag gärna säga, att den rika köpmansdotterns intresse för den unge mannen öfvergick omedvetet för henne själf till en varmare känsla, och den tacksamhet, som intog hans hjärta, öfvergick äfven till en ren och innerlig kärlek — en känsla hvilken han dock

sökte kväfva. Ingen anade den häller. Ingen mer än jag, som en gång lyssnade till hans hjärtebön, då han i sitt lilla rum talade med Gud om saken. Dock, det som händt snart sagdt från världens begynnelse — det hände äfven nu, att tvänne hjärtan, oaktadt alla yttre skrankor, älskade hvarandra. Huru ofta händer icke det, att intresset å ena sidan och tacksamheten å den andra förbytas i ömsesidig kärlek; den äkta varma kärleken vet icke af hvarken några fördomar eller några konvenansens, bördens och rikedomens skrankor. Den tror och hoppas — till och med där intet hopp är.

“Nå, de blefvo väl gifta en vacker dag?” frågade punschbålen, afbrytande.

“Nej, det blef väl annat af”, svarade buteljen i det han fortsatte: “Flickans föräldrar började ana oråd. De kunde icke förstå hvad ärende en ung man hade till deras enda barn. De tillfrågade henne därom, och ärligt och uppriktigt talade dottren om huru hon intresserat sig för den fattige gossen och huruledes denne blifvit en duktig karl och att hon nu höll hjärtligt af honom.”

Följden blef den, att Janne vardt förbjuden att någonsin mer visa sig inom husets dörrar. Men Janne Flink var ej den, som förlorade modet. Att han var fattig, det kunde hjälpas genom arbete, och han skulle i sanning icke visa sig i grosshandlarens hem, förrän han kunde hafva anspråk på ett bättre mottagande. Så reste han långt, långt bort. Genom en besynnerlig Försynens skickelse kom jag att få följa med, och på detta sätt

kom jag att segla jorden rundt, och det tvänne gånger om. Janne Flink seglade som styrman på främmande nationers stora fartyg och förtjänade icke obetydligt med pänningar. Han var borta i fem långa år på en gång, utan att lämna den ringaste underrättelse om sig. Hans moder fick emellanåt en liten remissa; men till Stockholm skref han icke. Så hände sig, att han i Havanna tog hyra på ett af grosshandlaren Palms, hans välgörarinns fader, fartyg såsom förste styrman. Den förre styrmannen hade nämligen dött i gula febern. Meningen var att skeppet skulle afgå till Sverige med last af tobak, ris och kaffe. Men då Goda Hoppsudden dubblerades, öfverfölls skeppet af en fruktansvärd orkan. Tvänne af masterna gingo öfverbord. Vildt rasade hafvet, och den ena jättevågen efter den andra slog öfver fartyget. En sådan våg, som våldsamt bröt in och bortspolade hela akterkajutan, drog äfven kaptenen ner i djupet. Han kunde icke räddas, men med yttersta ansträngning och exempellöst mod lyckades min ägare att rädda fartyg och last. Han styrde kurs in på Kap och låg nu i därvarande docka för att reparera. Svenska konsuln inlämnade genast rapport om hafveriet till rederiet samt begärde förhållningsorder med afseende på skeppets hemsegling. Han tillstyrkte rederiet att uppdraga befälet åt den raske styrmannen, som räddat skeppet från total undergång.

Svar kom i sinom tid, och styrmannen uppdrogs att hemföra skeppet, då ingen annan råd fanns.

Under de fem år Flink varit borta hade mer än ett lysande anbud gjorts hr Palms dotter; men hon hade alltid afslagit dem, förklarande för sina föräldrar att hon icke skulle gifta sig, då hon icke fick sitt ungdomstycke. Föräldrarna voro tröstlösa, men dottren stod vid sitt beslut och lät icke af något öfvertalande beveka sig.

Så hände sig en vacker dag, att det stolta fregattskeppet glider in genom Skärgården och fäller sitt ankare på Stockholms redd. Kapten Flink skyndar med sina dokument upp till sin redares, grosshandlarens och sidenfabrikörens, kontor samt presenterar sig såsom skeppet Floridas befälhafvare. Han mottogs med stor vänlighet, och man sparade icke på loford öfver hans raskhet, att vid så unga år ha visat sig som en duglig och erfaren sjöman. Hvarken grosshandlaren eller någon annan igenkände i honom den fattige gossen, som för fem år sedan blifvit så hårdt afvisad. Man hade till och med glömt hans namn. Grosshandlaren funderade dock både länge och väl på hvar han sett det där ansiktet förr, men utan att komma till klarhet i saken. Emellertid bjöd han sig och sin familj upp på skeppet och frågade kaptenen, om han hade lägligt att taga emot dem samma eftermiddag. Kaptenen bockade sig och lofvade att på bästa sätt mottaga herrskapet, och skulle han för detta ändamål låta sin julle lägga till vid Mellantrappan för att hämta familjen klockan 5.

På utsatt tid skickades julen ut med styrmannen vid rodret, och efter några ögonblick styrde

den åter kurs på "Florida" med grosshandlaren, hans fru och dotter såsom passagerare.

Väl uppkommen på däck, varsnar fru Palm med förskräckelse sin dotter öfverfallas af en dödlig blekhet, hvilken dock i nästa ögonblick efterträddes af en hög rodnad. Den rika köpmansdottern hade i den ståtliga kaptenen igenkänt sin vän och hviskade till modern: "Mamma, det är han!"

Aftonsolen kastade sina strålar öfver reddan och förgyllde med sitt skimmer skeppet "Floridas" däck. Den trofasta kärleken erhöll sin lön; i ett glas äkta drufsajt, hvilken jag medförde från Kap, och däri dracks en välgångsskål för den forne viskförsäljaren och hans trolofvade brud.

Här afbröt buteljen sin berättelse; tiden var ock långt framskriden och gasen i fönstret släcktes, boden stängdes, och jag skyndade hem, under förhoppning att följande dag få höra fortsättningen.

* * *

Det var nu blott tvänne dagar till jul. Vintern var fortfarande lika sträng. Att stå utanför klädmäklarens fönster syntes mig för svårt; jag beslöt därför att på ett bekvämare sätt få höra fortsättningen af punschbålen och halfstopsbuteljens erfarenheter och lefnadsöden. Jag inlät mig i affärer med klädmäklaren och blef sålunda för tämligen godt pris ägare till de båda pjeserna. Under det fruntimren sysslade i salen med inläggning och försegling af sina julklappar, passade jag på och lyssnade till mina nyförvärfvade vänners

berättelser. Det var nu punschbälens tur att meddela sina erfarenheter och han började:

“Såsom du redan vet, fördes jag till universitetsstaden vid Fyris stränder. Härifrån har jag nästan endast sorgliga minnen; och de äro så mycket sorgligare, som jag vid min afresa dit hoppades på helt andra lyckligare tider. Här i den eviga ungdomens stad, lärdomens och bildningens högsäte, hoppades jag ett helt annat och bättre lif än bland en lättsinnig hufvudstads ungherrar; men jag bedrog mig. Första gången jag såg omkring mig en stor skara studenter i sina hvita mössor var en vacker majafton. Det skulle festas, hörde jag min ägare säga, i det han förnöjd gnuggade sina händer, under det han för sin förste kypare förklarade: “I dag hoppas jag hösta in åtskilliga långschalar.”

“Jag blef nedburen till Botaniska trädgården och ställdes på ett stort bord, och omkring mig placerades i flere rader hundratals glas. Det skulle vara fåfängt att söka beskrifva mina känslor vid tanken på de hundratals unge män, hvilka nu trängde sig omkring mig för att, såsom de själfva uttryckte sig, dricka mærg i benen. Jag visste ju alltför väl, huru denna mærg var beskaffad, och detta skulle nu äfven alltför tydligt visa sig; mot nattens inbrott voro många af mina beundrare så svaga på sina ben, att de måste ledas af sina nykt-rare kamrater.

Den andra festliga tillställning, vid hvilken jag tjänstgjorde, var en magisterpromotion. Jag uppställdes på ett stort bord i den rymliga salen

i Botaniska trädgården; rundt omkring mig och i långa rader stodo ett helt kompani glas med små handtag. De stodo liksom i slagordning, i hvarje ögonblick färdiga att mottaga ett kraftigt anfall. Jag stod i midten såsom på en gång deras högkvarter och ammunitionsförråd.

Den stora katedralens väldiga klockor åstadkommo underbart starka vibrationer i luften — dessa ljud, manande den högtidsprydda skaran, de lycklige unge männen, hvilka i lagerkransen nu skulle erhålla lönen för mångåriga och mödosamma studier, att infinna sig i Herrens gårdar för att i första rummet prisa honom, från hvilken allt godt kommer — dessa ljud nådde äfven mina öron. Sedan orgelns och psalmsångens förenade toner brusat genom det vördnadsbjudande templets höga hvalf, hölls en lika utmärkt som allvarlig predikan öfver de märkliga orden: 'Herrens fruktan är vishetens begynnelse'.

"Men huru kan du veta det, du, som väl ändå icke själf var med i kyrkan?" frågade buteljen.

"Ah, kära du, man berättade det efteråt och jag hörde på."

"Efter predikan höll ärkebiskopen från koret ett långt tal på latin, liksom promotor ett på grekiska. Slutligen framträdde i tur och ordning, efter upprop, den ene unge mannen efter den andre till den lilla katedern, omgifven på båda sidor af bänkar, där de promoverades mödrar, systrar och trolofvade intagit sina platser. Hvar och en af de unga kandidaterna erhöll den be-

tydelsefulla lagerkransen, Det är vida lättare att tänka sig än att beskrifva de känslor, hvilka i denna stund pulserade i de unga männens bröst såväl som i deras mödrars och fäders, deras syskons och framför allt i deras trolofvades hjärtan.

Det finnes onekligen mycken nöd och mycket elände på jorden, och det vet jag bättre än någon annan; men nog finnes äfven en och annan vänlig solglimt i mörkret, en och annan hänförande stund af upphöjd poesi bland den myckna krassa prosan. Se denna innerlighetens och tacksamhetens tår, som glänser klar lik diamanten i den ömma moderns öga, då det hvilar på den älskade förhoppningsfulle sonen; se dessa systrars glada stolthet öfver deras broder, filosofie doktorn, och framför allt, se sällheten i brudens blick — och säg, om det icke ännu finnes en smula poesi kvar i världen.

Detta är nu dagrarne på promotionsfestens vackra tafla; men den har äfven sina skuggor, och sorgligt att säga, dessa börja breda sin slöja öfver den ljusa taflan, där jag oskyldigt och viljelöst blir ett redskap. Gudstjänsten är slut, promotionen är öfver — första delen af dagens händelser äro afslutade, och därpå följer den senare, en lika stor motsats till den förra som natten till dagen. Den stora skaran af doktorer, hedersdoktorer, jubeldoktorer, studenter, honoratiores och öfriga hospites från när och fjärran, infinna sig i botaniska trädgården. Några studenter med hvita mössor, svarta frackar och röda sidenskärp börja med ifver fylla de hundratals glasen med

mitt vackra, sockrade innehåll. Den stora skaran bereder sig till anfall, och i ett nu sträckas mer än hundra händer på en gång efter den förföriska drycken. Skålar föreslås, tal hållas, glas efter glas tömmes, och med hvarje blir munterheten större. Allt hvad i kyrkan så vältaligt yttrades om "Vishetens begynnelse" synes förgätet af de flesta. Jag räknade att många bland de unge männen tömde ända till tolf glas punsch, och af deras ord och åtbörder, af deras skick och utseende kunde jag tydligt finna att visheten, åtminstone för tillfället, var fjärran ifrån dem. Det gjorde mig ondt om många bland dem, synnerligen af de yngre studenterna; ty de stodo omkring mig och drucko så flitigt af mitt förledande innehåll, och sjöngo: "Stå stark du ljusets riddarvakt", tills de knappt kunde stå för sig själfva.

Jag lyssnade till ett samtal mellan tvänne åldriga män, hvilka bägge stodo med glaset i hand; samtalet hade en så löjlig sida, att jag icke kan underlåta att i förbigående omnämna detsamma.

De båda männen voro iklädda prästrockar och prästkragar, den ene bar Nordstjärne- och den andre Vasaordens dekoration. Den ene, f. d. professor i österländska språk, hade för länge sedan gjort en öfversättning af profeten Esaias — en öfversättning, som lämnade mycket öfrigt att önska, beträffande dess förhållande till den heliga bokens anda och hela den kristna kyrkans lära och tro.

Den andre, en gammal landtpräst, kyrkoherde i Småland och akademikamrat med f. d. professorn, ville nu säga den lärde mannen en artighet och

började med att tacka hr doktorn och lofprisa den ypperliga öfversättningen af Esaias, hvilken han läste med fortfarande intresse. Ingen kan göra sig en föreställning om verkan af dessa ord. F. d. rationalisten, som numera var en kyrkans ortodoxe son, stod synbarligen högst förlägen och yttrade, i det han vände ämbetsbrodern ryggen: "Ja, det var länge sedan jag lämnade de åsikter, jag den tiden hyste, och sedan har jag kommit på helt andra och bättre tankar." Den stackars kyrkoherden stod slagen af häpnad — han, en kyrkans man och församlingslärare, förkunnare af frälsningens evangelium, lofprisande och smickrande rationalisten, och denne nu en kyrkans renlärige son tillrättavisande på det mest dräpande sätt prästen — rationalisten! Han förstummades, tömde punschglaset, sväljde förargelsen och aflägsnade sig från platsen.

Sedan dess har jag ty värr varit med på många dylika tillställningar, men jag har aldrig kunnat undgå att tänka på uppträdet mellan de båda prästerna.

Mina egentliga och sorgligaste erfarenheter har jag dock från nationsfesterna och de s. k. sexorna. Där har jag sannerligen sett och äfven hört så mycket verklig dårskap och ungdomsförvillelse, att jag helst ville kasta en slöja däröfver. Så mycket kan jag säga, att studentlivet i många fall på långt när icke är hvad det borde vara och hvad man kunde ha skäl att vänta af bildade unga män. Det kan naturligtvis icke vara min mening att säga, det alla eller ens flertalet af

studenterna voro drinkare. Nej, långt därifrån; men många blefvo dock, genom den anda, som rådde, och de vanor, som gingo i svang, förstörda och lade grunden till sin framtida ofärd. Säkert är, att många skuldsatte sig mer, än nödigt var, för studiernas fullbordande, och blefvo så kallade öfverliggare, för hvilka det dröjde tre till fyra år längre med deras examina, än som under bättre förhållanden behöfts — många togo aldrig någon examen, utan blefvo förlorade söner. Till och med många bland dem, hvilka ämnade ingå i det heliga predikoämbetet, tittade ofta och djupt i glaset. Jag är ganska bedröfvad att nödgas medgifva, det många verkliga snillen hafva bekantskapen med mig, eller rättare med mitt innehåll att tacka för deras lefnads olycka. Det har naturligtvis icke varit mig möjligt att taga reda på alla mina stackars vänners och dyrkares lefnadsöden; men en och annan har jag sökt att följa i hans utvecklingshistoria. En af dessa läste en tid på läkarexamen, men tyckte kursen var för lång och slog därför om och tog efter flere års svirande en tarflig kameralexamen. Han kom till hufvudstaden och blef extra ordinarie i verken. Där fortsatte han ett utsväfvande lif några år och var till kropp och själ ganska svårt medtagen. Han såg icke annat för sig än en tidig graf öppnad. Läkarne ansågo honom för döds kandidat. Både af sig själf och andra betraktades han såsom en förlorad son; men han hade, hvad ty värr icke så många hafva — en bedjande, troende moder. Den arme sonens sorgliga lif och lefverne frampressade många tårar

ur den sörjande moderns ögon, och det ena hårstrået efter det andra hvitnade genom bekymmer och sorg. Ständigt och tråget bad hon. Hon hade Augustini moder till hoppfull och löftesrik förebild, och likt denna Monika bad hon år efter år om sonens omvändelse, och bönhörelsens timme slog omsider. Sonen kom till besinning. Han stod upp! Vid grafvens yttersta rand räddades han. Hälsan återvände så småningom — hans själ fick frid genom tron, och han blef, till sin moders innerliga glädje, såsom en brand ryckt ur elden.

Olyckligare gick det med ett par andra af mina vänner. Den ene förde i många år ett utsväfvande lif; och sedan han länge varit en skam för det ämbete han beklädde, föll han i berusadt tillstånd utför en trappa och bröt halsen af sig. Den andre af dessa olyckliga ingick i prästämbetet. Efter hvad jag från trovärdigt håll hört, hade han aldrig visat mycken aktning för detta ämbete, långt mindre någon aktning för sig själf. Han började sin prästerliga bana såsom adjunkt hos en gammal prost i ett af Sveriges mellersta stift och hade under den tiden sitt förnämsta nöje i kortspel och dryckeslag med inspektoren och bokhållarne på ett bruk, hvilket låg i församlingen. Dock var han den tiden i världens ögon en rätt hygglig karl, endast kanske något för glad och uppsluppen, då man betraktade hans egenskap af präst. Men han var i alla fall ingen "läsare" eller "svärmare", och detta var ju en stor merit. Så dömde det s. k. bättre folket inom socknen. Bönderna hade väl andra tankar, men tyckte, äfven de flesta af

dem, att magistern var trefflig. Hos brukspatrons fanns en guvernant, en ung flicka, knappt 20 år. För henne lekte världen icke obetydligt, och hon tog lifvet lätt. Magisterns glada, skämtsamma sätt, hans skicklighet i danskonsten och hans stora förmåga att deklamera slogo an på hennes ungdomliga själ. Det blef inom kort förlofning af, och fästmän drömde om kärlek och lycka, först i en enkel komministergård och omsider på ett vackert kyrkoherdeboställe. Den porlande vårbäcken, den sjungande lärkan och den väldiga stångjärnshammarens dofva slag, allt tycktes båda henne lycka. Men hon var hvarken den första eller sista, som på detta sätt byggt luftslott.

Så snart fästmannen fått en komministratur, gifte han sig med sin trolofvade, och lyckan syntes i början af deras äktenskap le den unga hustrun till mötes; men den bestod blott i en flyktig och snart försvinnande hägring. Det blef fattigdom och nöd. Mannen nedsjönk helt och hållet i dryckenskapslastens dy. Någon pastorexamen blef naturligtvis aldrig af och således icke heller något pastorat. Komministern blef slutligen anklagad för fylleri under tjänsteutöfning och — afsatt. Han fortsatte därefter sitt utsväfvande och liderliga lif, och det blef ingen annan utväg för den arma hustrun än att söka skilsmässa, hvilken ock af giltiga skäl beviljades. Den olycklige mannen sitter nu, utan maka, utan barn, utan ämbete och utan bröd — en skamfläck för det dyra kall han beklädt, på försörjningsinrättning; men jag är fullt öfvertygad, att hade han aldrig gjort bekantskap med mitt för-

ledande innehåll, skulle han varit en hederlig medborgare, en lycklig make och familjefader och en prydnad för sitt ämbete.

Bland bekantskaper, jag gjorde under min sorgligt ryktbara tid i Upsala, var en yngling, på hvilken jag icke kan tänka utan det smärtsammaste vemod. Den unge mannen hade blondt hår och milda blå ögon; han såg så innerligen god och vänlig ut och hade synbarligen erhållit en både omsorgsfull och öm uppfostran. Men med allt detta hade den stackars gossen svag karakter, och detta blef hans olycka. Han var sin moders ende son, och hon var änka efter en tjänsteman vid landsstaten. Kvick, liflig och begåfvad med en ganska framstående sångröst, blef han inom kort uppburen bland nationskamraterna. Han stod snart med i raden bland dem, hvilka uppvaktade mig. I början var han dock förlägen, ty han tänkte på sin moder; han kände med sig, att punschandet icke kunde vara en väg till ett ädelt mål. Hans samvete sade honom detsamma; men han var för svag att säga nej. Han ville icke störa det glada laget, icke såra någon af vännerna, icke göra någon missnöjd med sig — han var för feg att bära hånet af de lättsinniga kamraterna. Bland dessa fanns en, till hvilkens historia jag senare skall återkomma; jag vill nu fortsätta min berättelse om den stackars Konrad. Det gick till hans moders outsägliga sorg illa för honom. En ljusglimt i mörkret lyste dock fram. Den unge mannen kom, efter en tids utsväfvande lif, till någon besinning. Han började läsa Guds ord, gick flitigt på böne-

sammankomster och kom sig åter något för, ja, hans förra kamrater berättade till och med, att han tagit filosofie kandidatexamen. Han blef en tid extra lärare vid ett läroverk i en af våra landsortsstäder; men där började han ånyo försjunka i dryckenskapslasten. Modern dog i grämelse och sorg, och den arme mannen tog värfning vid ett gardesregemente. Samvetskval och sorg öfver ett förfeladt lif tärde i förening med onaturliga utsväfningar på hans krafter, och han slutade sin olyckliga tillvaro genom att kasta sig i Nybroviken.

Den omnämnde kamraten vid universitet hade lyckan att erhålla en ganska förmånlig tjänst såsom uppbördsman inom armén. Han gifte sig och lefde på stor fot, men det lysande lifvet ville icke räcka länge — affärerna började inom några år blifva vacklande, och han reste en vacker dag från hustru och tvänne små barn. Det upptäcktes, att han var på stort obestånd, och att han särskildt åsamkat sig en balans af 20,000 kronor i den anförtrodda kassan. Han ställde sin kosa till Amerika, där han en tid hade plats såsom järnvägsarbetare. På flere år har man icke hört det ringaste ifrån honom.

Under dessa och mångfaldigt flere erfarenheter af samma natur blef jag utomordentligt ledsen vid lifvet. Att vara en indirekt och ofrivillig, men ändå lika sannskyldig orsak till så mycken sorg och olycka, måste naturligtvis förefalla tungt; jag längtade efter döden, men kunde icke själf bära våldsamt hand på mig — synnerligen som jag ingen

hand äger. Lyckans dag kom dock. Det var stor fest på en af nationssalarna. Jag fylldes som vanligt med punsch. Det ena glaset efter det andra tömdes, tal höllos både på vers och prosa, på svenska och latin, och munterheten och uppsluppenheten blef inne i salen allt större. Bordet, på hvilket jag stod, erhöll en väldig knuff. "En jordbäfning", tänkte jag, mera glad än sorgsen, och i nästa ögonblick utbredde sig en sjö af punsch på golvet, och jag låg krossad i fem bitar. Att min sista stund var kommen, tog jag för alldeles gifvet; men ännu en gång skulle jag lefva upp. En städerska tog mig om hand, upplockade alla mina bitar, fogade dem omsorgsfullt till hvarandra; — med skicklig hand blef jag, som du ser, zinkad, så att jag ånyo kunde blifva till någon användning. Men punschbål blef jag dock aldrig mer." —

Det var redan långt lidet på aftonen, mina flickor voro trötta af det trägna arbetet med tapisserisömmen till julklappen, som ovillkorligen skulle blifva färdig, och de måste, ehuru under några vänliga protester från deras sida, begifva sig till hvila. Min hand var ock trött af det trägna skrifvandet, och vi öfverenskommo därför att uppskjuta vidare lyssnande till de båda berättarne till följande dag. Vi togo lampan från salsbordet och gingo hvar till sitt sofrum, och så snart det blef mörkt tystnade punschbålen; det sista vi hörde från det stora skåpet var buteljens anmärkning: "Det är icke allt guld som glimmar. Man talar så ofta här i världen om bättre och sämre folk, huru de stackars arbetarne förspilla sitt lif i dryckenskap

och elände, ett påstående, hvilket ty värr är alltför sant; men den rättvisan borde vi göra dem, att vi undersöka, om icke bland de s. k. bättre och bildade klasserna det moraliska fördärfvet är fullt ut lika stort och beklagansvärdt.“

* * *

Det var lördag, dagen före julafton. Vintern var lika sträng, snön föll i stora massor, järnvägstågen fastnade i de hvita drifvorna. Termometern visade fortfarande 12 à 14 grader Celsius under fryspunkten. Men alla julklappar voro lyckligtvis redan ankomna och afsända, och vi hade eftermiddagen att tillbringa i stillhet och ro. Under det barnen i salen sysslade med att behänga julgranen med äpplen, konfekt och flaggor, fortsatte våra nya vänner i det gamla skåpet berättelsen om sina lefnadserfarenheter. Det var i afton buteljen, som återknöt sin afbrutna historia:

“Det blef förlofning af“, började han, “och kapten Flink flaggade på det mest högtidliga sätt: minst femtio signal- och nationalflaggor hissades upp, och på aktermastens gaffel utbredde det svenska standaret sin blå och gula duk. Kort därefter firades bröllopet, och det faller af sig själft, att den lycklige brudgummen icke allenast erhöll befälet på den stora tremastaren, utan han erhöll därjämte i hemgift halfva andelen i fartyget. Han var alltså skeppare på egen skuta.

Emellertid blef jag efter många års lycklig sammanvaro skild från den unge kaptenen. Men

nästa ägare var dräng hos min förre ägares svärfader. Han hette Klaes Grönlund, var gift med en bra och gudfruktig kvinna och hade trenne små barn. Grönlund var omkring 40 år gammal och en ovanligt duglig arbetare, pålitlig och förträfflig i många fall, men hade den olyckliga vanan att litet emellanåt titta för djupt i glaset. Denna farliga vana tilltog med hvarje år till stor sorg för den stackars hustrun. Likväl måste jag tillstå, att Grönlund aldrig hade elakt "ölsinne". Tvärt om var han mycket vänlig mot hustru och barn, försåvidt hon iakttog den nödvändiga försiktigheten att icke förebrå honom; ty skedde detta, då var Grönlund icke att leka med.

Djupare och djupare sjönk den stackars mannen, och vanligtvis tömdes jag en gång hvarje dag. Att ett sådant lefnadssätt skulle undergräfvat hans hälsa var naturligt, och det dröjde heller icke länge, innan den förskräckliga sjukdom, som kallas delirium tremens, infann sig. Det var första gången jag blef vittne till denna fruktansvärda verkan af alkoholförgiftning. Det var både ömkligt och löjligt. Då han en middag kom upp från magasinet, satte han sig på en stol vid bordet och började med ena handen oupphörligt göra gester, liksom ville han fånga flugor, ändock jag är fullkomligt öfvertygad, att det icke fanns en enda fluga i hela rummet. Plötsligt utropade han till äldsta dottern, en tio års flicka: "Karin, ser du där uppe vid fönstret . . . vid rullgardinen . . . se, se, se, hur han hoppar . . . hoj, nu flög han upp igen! Fånga'n fånga'n, fånga'n!" skrek han, skyndade själf till

fönstret och började af alla krafter rycka på rullgardintrissan.

“Hvad är det, far?” frågade Karin helt bestört.

“Ser du honom icke, barn?” återtog den stackars fadern . . . “En små- små- smådjäfvul. Nej du! . . . lyckas inte! . . .” utropade han, i det han hastigt kastade hufvudet åt sidan . . . “Nej inte den gången heller, du muntergök! . . . Stopp och belägg, din galgfågel . . . tvi, så otäck du ser ut, hu då!”

“Men käre far, hvad går åt dig?” frågade flickan förskräckt.

“Ah, såg du icke den onde. Han ville gifva mig örfilar, men jag var'n för klok, jag? Karin lilla, kör ut den stora svarta hunden, som står och glor på mig där borta vid dörren . . .”

“Inte ser jag någon hund“, menade flickan, “far måtte visst yra!”

“Yra? Jo, jag tackar jag, yra . . . nej, ut med dig, hundracka“, röt den arme deliranten, rusande mot fantomet.

När hustrun slutligen kom in, såg hon snart hvad som var på färde, och med milda och lämpliga åtgärder lyckades hon få Grönlund att lägga sig på sängen. På väggen midt för den samma hängde hans regnrock, och ofvanpå denna en s. k. sydväst — allt af gult, oljadt tyg, sådant som sjömännen vanligen begagna i regnväder. Nu började han spotta på dessa plagg . . . han spottade oupphörligt, och då han tuggade tobak, kom den ena bruna fläcken efter den andra på den

ljusgula rocken. Den blef slutligen alldeles marmorerad.

Samtidigt med detta bombarderande med tobakspotten, utför den stackars mannen i de gröfsta skymford mot den förmodade personen. "Skurk", "kanalje", "usling", omväxlade med de gräsligaste svordomar. Det var ingen mindre än själfve den lede fienden han trodde sig se i sin nya regnrock. Allt visade tydliga tecken till fullt utbildad fyllerigalenskap. Den stackars mannen måste slutligen intaga sängen, och hans kval voro i sanning fruktansvärda. Svärmar af vämjeliga flugor tyckte han sig se krypa på täcket, på kuddarna, ja hela sängen var uppfylld af kryp. Onda andar marterade honom, och han kastade sig med ytterlig förfäran från den ena sidan af bädden till den andra för att undgå deras bett. Med af eld gnistrande ögon låg alltjämt för hans blick den stora svarta hunden vid dörren och lurade på honom . . .

Både läkaren och prästen besökte den olycklige; men ingenting tycktes kunna uträttas. Vissa stunder röt han förtviflad efter brännvin och detta var det enda, som syntes lindra hans kval. Jag hörde därvid en ganska egendomlig anmärkning af pastorn.

Vid ett samtal med läkaren yttrade han, att han vid åsynen af en människa i den fruktansvärda sjukdomen delirium tremens icke kunnat undgå att tänka på det egendomliga förhållandet, att det hebreiska Belzebub — namnet på mörkets furste — egentligen betyder "flugherren". Då nu fyllerigalenskapen alltid begynner därmed, att den

olycklige ser flugor, måste superiet stå på något hemlighetsfullt sätt i särskild tjänst hos "flugherren", Guds och människors fiende.

Grönlund dog under grufliga plågor och lämnade hustru och barn efter sig i ytterlig fattigdom. Äfven jag såldes för bröd och kom åter ut i världen."

Punschbålen fortsatte nu berättelsen om sina vidare lefnadsöden: "Städerskan, som plockade upp mina bitar och åter lät hopsätta mig, behöll mig såsom sin rättfångna egendom. Jag stod en lång tid på hennes "dragkista"; i mig förvarade hon torra törnrosblad. Det var en lugn och sorgfri tid, ur hvilken jag helt och hållet var tagen ut ur världens hvimmel; men jag stod dock tämligen gagnlös, och detta är icke heller alltid så roligt. Emellertid kom jag omsider i mera nyttiga förhållanden.

Städerskan, min nya ägarinna, gifte sig. Hon gaf sin hand och sitt hjärta åt en hygglig och städad mjölnaredräng vid stadskvarnen i Uppsala. Mannen, som hette Blomqvist, fick en liten kvarn på arrende bort i Uppland. De båda makarna bärgade sig bra och hade i den lilla ladugården nära intill kvarnen tvenne kor. Jag användes till — mjölkbunke.

All min fägring var slut. All storhet förbi. Gammal, spräckt och skröplig som jag nu var, skulle ingen af mina forna vänner och beundrare hafva känt igen mig eller velat se åt mig. Så förgår världens härlighet och världens vänskap också. Och likväl kan jag i sanning säga, att denna tid

i det mörka skåpet i mjölnarens stuga var min lyckligaste tid.

Äfven under mina välmaktsdagar har jag aldrig varit vittne till så mycken verklig lycka som här. De båda makarna älskade hvarandra så innerligt, att det gjorde äfven min gamla lerhydda godt att se därpå.

En öm maka — och detta är ändå den yppersta rikedom en man kan få. Och en arbetsam och nykter man — det är ock för en trogen hustru en skatt som duger.

Du skulle ha sett huru de lefde tillsammans! Det kunde jag kalla herrskapslif — ett förfinadt lif i enkel hvardagsdräkt.

Mjölnaren hade stora grofva händer, som vittnade om träget arbete. Mjöligen var han äfven från topp till tå; men under den mjöliga mössan lyste ett par mörkgrå, klara, vänliga ögon, som, då han såg på sin hustru, hade en förunderlig glans.

Hon hade korpsvart hår och mörkbruna ögon, en smärt gestalt, fullt ut lika lång som han. Ett djupt allvar låg utbredt öfver det vackra regelbundna ansiktet och icke heller så litet af fast beslutsamhet och viljekraft.

Natt och dag gick kvarnen, och mjölnaren hade därför ett sträfsamt lif. Framemot midnatten gick han alltid ned till stugan, som låg på knappt ett stenkasts afstånd från kvarnbyggnaden, omgifven af bärbuskar och ett rödmåladt staket.

På bordet i hvardagsstugan stod jag då alltid framme med mitt välsmakande innehåll af god mjölk. Min ägare drack några duktiga klunkar

och strök sig om munnen med afvigsidan af handen. Därpå tittade han in i kammaren, där hustrun låg och sof.

Hon såg så innerligt lycklig ut. Ibland vaknade hon och sträckte sina armar emot honom. "Stackars gubben min, som icke får sofva!" yttrade hon.

"Tyst, gumman, det går ingen nöd på mig", svarade han, kysste henne och försvann.

I tidiga morgonstunden var hustrun uppe i arbetet. Hon kardade ull och hon spann, hon väfde och hon sydde; hon skötte sin lilla ladugård och såg om sitt hus, lagade maten och sjöng såväl vid spisen som vid spinnrocken.

De båda makarna voro lyckliga, verkligt lyckliga, och jag kunde en lång tid icke förstå, huru det kunde vara så. Jag hade ju varit bland bättre folk, bland rikt folk, bland lärdt folk och bland folk i högt stånd och mycken ära; men aldrig förr sett några riktigt lyckliga människor. Småningom kom jag underfund med hemligheten af mjölnarfolkets lycka, trefnad och verkliga belefvenhet.

De hämtade alltsammans från en bok. Det var en högst besynnerlig bok. Ganska stor med tjocka läderpermar och inuti grof stil. I den boken läste de en och annan sida hvarje dag. Och när de hade läst, hade de några underliga fasoner för sig, som jag aldrig förr sett någon hafva. De föllo på sina knän vid sidan af hvarandra, knäppte sina händer tillsammans och mannen talade högt till Gud. De bådo. Så fortgick dag efter dag flere år; och när deras barn blefvo så stora, att

de förstodo hvad som sades dem, så lärde de äfven dem bedja. Den bok de så flitigt studerade hvarje dag var bibeln. Deras lycka grundade sig på deras förhållande till Gud.“

“Högst märkvärdigt, högst underbart“, puttrar den gamla buteljen, “och jag som så ofta under min tid hört, att just detta sätt att tänka, lefva och handla skulle icke allenast göra människor olyckliga, men till dårar. — Högst besynnerligt, i sanning.“ “Ja, min ärade gamle vän, jag tänkte länge detsamma. Jag har ju i så många år och i tusen olika tonarter hört den visan sjungas, att kristendomen endast vore en föråldrad qvarlefva af forna tiders vidskepelse; att bibeln numera för bildadt folk kunde hafva värde endast såsom en gammal kuriositet, och att alla som läste den, voro idel fantaster, svärmare och galningar. Dock, mjölnarfolket hade lärt mig annat.

Länge trodde jag, efter allt hvad jag sett och hört, att stort annat än nöd, sorg och olycka icke funnits till på jorden; men i mjölnarstugan har äfven jag funnit, att människorna kunde vara lyckliga, om de blott ville det.“

“Ja måhända du kan ha rätt“, inföll buteljen, men hvarför vilja de då icke?“

“Ja, därom må du fråga dem själfva.

Jag förstår det icke. Det ser ibland ut, som någon ond andemakt utom dem själfva skulle narra dem in på dåliga vägar för att störta dem i fördärf.“

“Ja ja“, suckade buteljen vemodigt, “så synes det verkligen.“

Från den olycklige Grönlunds hem kom jag af en händelse ned till Skåne. Jag såldes nämligen till en bryggare, fylldes hos honom med bayerskt öl, korkades och hamnade ombord på en af de ångbåtar, som hafva sina turer på södra Sverige, stannade slutligen hos värdshusvärden på "Helsan" i Helsingborg och stod där ånyo påtappad tillsammans med ett helt kompani af mina likar.

Det var en skön afton i början af sommaren. I skolorna var vårterminen nyss slutad, och mången glad ungdom bar för första gången den betecknande hvita studentmössan. Några sådana nyss vordna studenter, sutto på "Helsan" och drucko. En bland dessa, en vacker ståtlig yngling, var i synnerhet frispråkig och satt med sitt glas och pöste af öfvermod och skryt. Något storverk skulle han för visso komma att utföra i världen, och han hade god lust att redan i afton börja med att tukta upp någon "bracka". En ung man, bokhållare på ett kontor i staden och sin moders ende son och stöd i världen, går stilla och fredligt förbi den lilla studentgruppen. Den skrytsamme, skräflande ynglingen, rusar upp emot honom, stöter utan föregående bekantskap och utan ringaste orsak en dolk i den ankommandes hjärta, och denne faller ögonblickligen ner till marken och dör utan att gifva ifrån sig ett ljud.

Studenten vaknade nu först upp ur sitt rus, men det var för sent. Han var dråpare, blef af polisen arresterad och dömd till flere års straffarbete. Vid den dödes bår stod med krossadt hjärta den arma modern. Dråparens fader och moder

begräto sin förvillade sons bedrifter; men föga tänkte de väl på, att det är supseden och spritdryckerna, som varit hufvudsakliga orsaken till denna och så många andra brott, sorger och olyckor.“

“Jag kom“, fortsatte buteljen, “från Helsingborg till Malmö. Min nye ägare var en trettioårs man med god ekonomisk ställning, bokhållare hos en af stadens affärsmän. Han skötte sin plats oklanderligt, men hade det felet att en och annan gång titta något för djupt i glaset. Goodtemplarorden tillställde en fest. Tal höllos af svenskar och danskar om rusdryckernas fördärflighet. Det stora ridhuset, som för tillfället var festligt smyckadt med flaggor, standar och blommor, var fullpackadt med uppmärksamma åhörare. Bland dessa befann sig äfven min dåvarande ägare. Vid festens slut lärer han ha varit mycket rörd och yttrat, att goodtemplarne visserligen hade rätt. Det var nog det bästa att vara absolut nykter o. s. v. Någon hade då frågat honom, om han själf ej hade lust att gå in i orden.

“Jo“, sade han, “nog har jag lust till det och tänker också på allvar att göra det; men jag vill innan dess ändå för sista gången hafva mig ett par toddar.“ De båda männen skildes. Mannen, som skulle bli goodtemplare, gick in på en källare och tog sig en toddy. Han gick därifrån till en annan och tog ännu en — den var väl ganska stark; ty han kom aldrig mer hem. Följande morgon hittades hans döda kropp i den genom staden löpande kanalen. Min stackars olycklige ägare var död. Det var för sent att blifva goodtemplare.

Två toddar, endast två toddar till slut, och han hade gått till en annan värld.“ “Det är upp-
rörande“, utbrast punschbålen, “tänk om han hör-
sammatt det vänliga rådet.“

“Ja, om ja“, återtog buteljen “men det är en
stor sanning, som lärer stå i den där boken din
vän mjölnaren läste så flitigt: Den kloke ser faran
och tar sig till vara; men den fåkunnige går sin
väg och får plikta. Då jag lämnade den olycklige
Grönlunds hem, hoppades jag aldrig mer behöfva
bevittna utbrottet af fyllerigalenskap; men så blef
det icke. Jag skulle ännu upplefva den hemska-
ste dag i mitt lif. Jag skall aldrig kunna glömma
den, om det ock skulle dröja hundra år, innan min
sköra stofthydda sönderslås.“

«Är din historia af alltför gräsligt innehåll,
så torde det kanske vara bäst uppskjuta med den
tills i morgon; mina nerver tåla icke vid mera i
kväll.“

“Åh, min vän, du har nog, liksom den tid-
ningsläsande allmänheten, blifvit genom de dagliga
upprepade hemska tilldragelserna så pass här-
dad, att du håller i zinkningen, äfven om min
sista händelse är olyckligast af alla jag hittills
genomlevvat och bevittnat.“

“Nå ja, jag vill stålsätta mig. Berätta.“

“Efter min förre ägares plötsliga död kom jag
genom madamen, som städat hans rum, att hamna
hos en arbetarefamilj i samma stad.

Mannen var blott trettio år, hustrun ett par
år yngre. De syntes lefva rätt lyckligt tillsam-
mans. Mannens moder, en aktningsvärd änka, syn-

tes hafva gjort sig all möda för att uppfostra sin son.

Hustrun var en arbetsam och duglig kvinna, med hvilken han hade tre barn. Min nye ägare var ingen egentlig drinkare. Ingen hade någonsin sett honom riktigt drucken eller redlös. Han söp visserligen, men så länge han icke söp sig drucken, och då han hvarje dag kunde sköta sina göromål, kunde det ju icke skada att han drack. Han hade goda inkomster och lät aldrig familjen lida nöd. Han var måttlighetssupare, hette det.

Jag hade icke varit mer än fyra dagar i huset, då några karlar, till hustruns och barnens stora förskräckelse och sorg, kommo och buro mannen på en bår. Vid lastningen af några järnvägsvagnar hade han råkat snafva och fått sitt ena ben under vagnshjulet. Benet var nästan afskuret, åtminstone krossadt.

Han låg afsvimmad på båren, men vaknade en stund efter sedan han kommit in. Dock, hvilket uppvaknande! Han hade icke nu en redig tanke. Han såg sig omgifven af en otalig mängd onda andar. Han skrek och ville upp för att jaga bort dem. Hans vilda yrsel stegrades hvarje timme, och slutligen måste tvenne handfasta karlar hålla honom i sängen. Han skrek och vrålade som ett vilddjur och slängde sig från den ena sidan af sängen till den andra, medan det afskurna benet på ett ohyggligt sätt slog emot sängkanten. Han utstötte fasansfulla eder, under det makan och barnen stodo omkring hans plågoläger i den djupaste ångest och förfäran.

Den arma modern lutade sitt grånade hufvud öfver honom och talade milda smekande ord, såsom i forna dagar. Men han hörde icke den ömma modersstämman, som så mången gång förr kärleksfullt varnat honom för dåligt sällskap och starka drycker.

När läkaren kom, kunde han endast förklara, att här förelåg ett fall af fullt utbildad "delirium tremens", d. v. s. alkoholförgiftning, som utbrutit vid benbrottet. Den sjuke afled under gräsliga kval efter endast ett dygns plågor. Moder, hustru och barn stodo omkring liket med bittra tårar.

Det var sorg, utsäglig, hopplös hjärtesorg.

Modern hade förlorat en förhoppningsfull son, makan sin make och barnen sin far. Landet hade förlorat en duglig arbetare och krögaren en god kund.

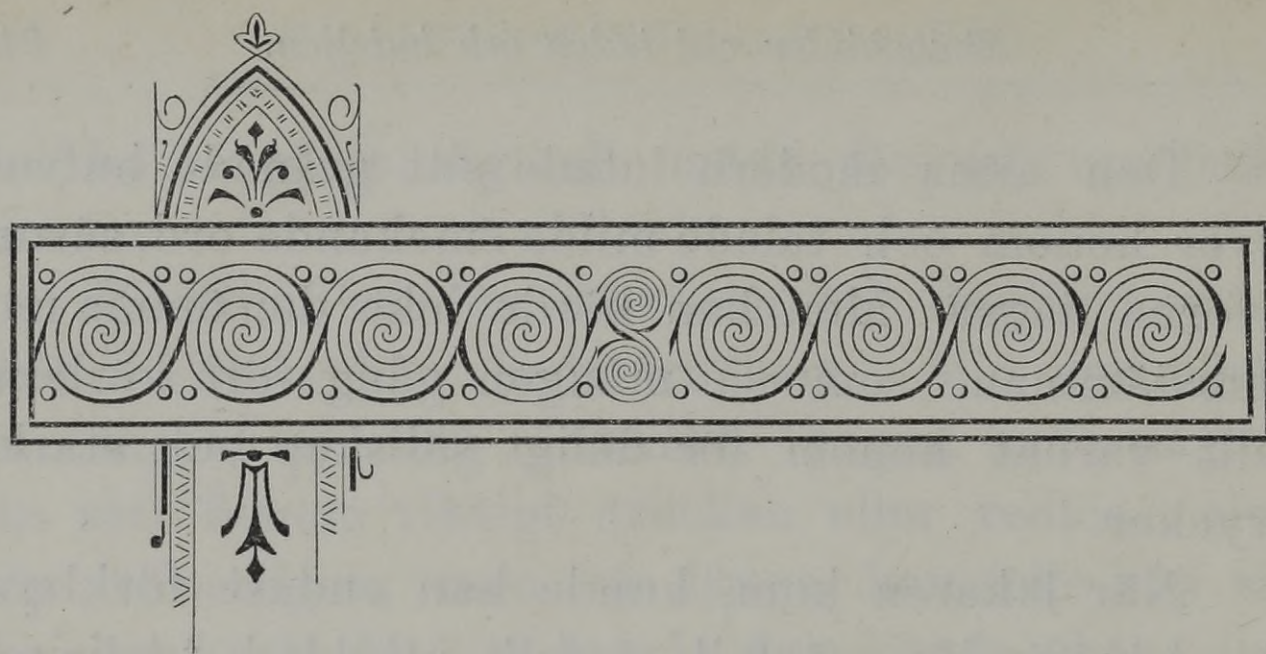
"Min käre vän, undrar du nu på, att jag, såsom jag i början af vårt samtal nämnde, icke fann mig så illa i fönstret hos klädmånglaren?"

"Nej i sanning, dina erfarenheter äro alltför sorgliga; men mina äro ju icke mycket bättre. O, den arma mänskligheten! Hvad skall man säga till slut om dessa varelsor, de där så säkra lefva. Har du kunnat finna den egentliga orsaken till så mycket elände?"

"Nej, det förstår jag naturligtvis icke; men så mycket kan jag förstå, att det är något som icke borde vara, som kommit öfver människorna, och något väsentligt, som fattas dem."

En gammal silfvertolfskillings minnen.

Berättelse af honom själf.

FÖRSTA KAPITLET,

som handlar om min härkomst, mina anor, samt mitt första uppträdande som själfmedveten individ.

Slakten *Silfver* är icke allenast urgammal, utan namnet har äfven städse haft god klang. I långt hänsvunna tider öfvergick silfvervärdet det snöda guldet, som på senare tider blifvit så förnämt och anses så värdefullt, att det upphäft sig till hela världens värdemätare. Både i glans och styrka står dock alltid guldet efter vår metall. Än en gång skall det gamla ordspråket:

'Guld ej annat är än mull,
Tacka vill jag silfver'

komma att besannas. För närvarande har min släkt ty värr kommit en smula på dekadans, dels

därför att det, i synnerhet när det gäller silfvermynt, blifvit så uppblandadt med främmande sämre metaller, dels ock därför att det fått en svår konkurent i en jämförelsevis sämre metall, som haft den oblygheten att annektera vårt namn, blott med en liten prefix. Den kallar sig nämligen *Ny-silfver*. Detta nedriga usurperande af vårt urgamla hederliga namn skedde på en tid, då ännu ingen riksdagsman kommit på den kloka idéen att yrka på en lagstiftning, som vid äfventyr af strängt straff, förbjuder annekterandet af andras släktnamn.

Det förargligaste af allt härvidlag är, att detta af mig och hela min ärorika släkt djupt föraktade nysilfver är, åtminstone vid ett mera flyktigt påseende, förvillande likt äkta silfver. En förständig iakttagare ser dock genast skillnaden; men folk, som endast ser på ytan, och fröjdar sig åt det, som lyser och blänker, tycker att det ena kan vara lika bra som det andra. Härigenom blir emellertid vårt värde nedsatt — huru mycket vi än söka att hålla oss uppe.

Mång tusen år innan patriarken Abraham i Mamnes eklund uppslog sitt tjäll och betade sina hjordar på Moabs slätter, och långt innan Sodoms och Gomorras leende nejder sjönko i djupet, där det Döda hafvet nu utbreder sina bittra och blytungå vågor, användes silfver såväl till bytesmedel som till prydnadsföremål.

Vår släkt har haft sitt urhem i bergens innandömen och är såsom silfvermalm till finnandes i jordens alla världsdelar. Såvidt historien känner, var Armenien det land, där silfver bröts och ut-

fördes i världsmarknaden, såsom förmedlande bytesvärde — d. v. s. mynt — vid handel och köpenskap. Dock till en början i så ringa skala, att det ansågs äga högre värde än *guld*, som var tidigare i bruk såsom bytesmedel. I uräldsta tider var dock hvarken silfver eller guld myntadt.

Det användes i smala stänger eller grofva trådar, från hvilka man högg af en viss längd och vikt till betalningsmedel vid affärers uppgörande. Att jag icke oberättigadt skryter öfver min släkts höga värde, utan strängt håller mig till sanningen, det bestyrkes af inskrifterna å såväl egyptiska som assyriska minnesmärken.

Silfver var en okänd metall i Europa före och äfven under bronsåldern. Först i slutet af denna, upptäckte de affärs- och sjöfartsidkande fenicierna i Spanien, som de kallade Tarsis, rika silfvergrufvor. Under den grekiska blomstringsperioden funnos berömda silfververk vid Laurion i Attika. I mellersta Europa infördes silfverbrytning först af romarne. Efter Amerikas upptäckt riktade sig spanjorerna af Mexikos omätliga silfverskatter. På senare tider ha talrika silfvergrufvor upptäckts i Kalifornien, Nevada och Kolorado.

Här i höga Norden förekommer vår släkt i hufvudsak endast vid Kongsberg i Norge samt vid *Sala* i Sverige, där jag är "barnfödd".

Från urtidens morgon låg jag här stilla och tyst, tätt slutet till min moders bröst, helt och hållet främmande för all världens buller och id.

Så förnams en dag i grufvans djupa schakter ett fruktansvärdt dån, såsom en stark åskknall och

när krutröken skingrats, sågs jag ligga sliten från min klippfasta moders sköte, inbäddad i blyglans, slagg och andra för mig passande kläder, tillika med en mängd af mina olycksbröder. Efter en stund fördes vi upp i stora tunnor, som gingo upp och ned i grufschaktet och sågo så första gången solens strålar, som vänligt glittrade i hvarje glänsande silfverkorn.

Från grufvan fördes jag och mina syskon till Sala hytta, där vi genomgingo ett grundligt eldprof. Vid en hetta af öfver ett tusen grader kommo vi i flytande tillstånd. Huru pröfvande denna hetta än var, så hade den det goda med sig, att vi helt och hållet befriades från vår omklädnad — slagget och blyglansen — och från allt annat af ringare eller intet värde. Vid afkylningen lågo vi snart i glittrande, hvitglänsande tackor af *rent* silfver.

Min första längre färd ut i den okända världen företogs en vacker höstdag, då jag, ännu innesluten i en af dessa silfvertackor, fördes till det kungliga myntet i Stockholm, Sveriges vackra hufvudstad.

Den tiden fanns ännu ingen järnväg mellan Sala och hufvudstaden, utan fingo vi fara landsvägen med den så kallade "Silfverposten". Denna viktiga transport var anförtrodd åt en af Sala stads rådmän, en förmögen och mycket myndig garfvare. Han åkte i egen droska, och silfvertackorna hade han i en väl tillåst trälåda på droskans botten. Ett posthorn af silfver hängde på kuskens bröst, och i detta horn blåste han tidt och ofta,

sannolikt mest för sitt höga nöjes skull men äfven vid framkomsten till hvarje gästgifvaregård, där ombyte af hästar ägde rum, vid afresan från gästgifvaregården, samt då man mötte eller skulle köra förbi de långa karavanerna af formän eller färdkarlar, som den tiden förmedlade varustransporterna mellan hufvudstaden och städerna i Vestmanland och Dalarne.

Framkomna till Kongl. Myntverket, fördes vi in, profvades vägdes och magasinierades. Först någon tid därefter kom den nya luttringens dag, då vi åter fingo göra bekantskap med elden. Än en gång skulle vi få erfara och genomeldas af den hetta, som i smältdegeln renar och fejar silfret. Men nu genomgick jag äfven en procedur, som sedan i hela mitt långa lif kommit mig att rodna af blygsel. Jag fick nämligen en tillsats af tjugufem hundradedelar koppar. Själf slapp jag dock gräma mig öfver att bära uppgiften om denna förnedring på min blanka varelse; men så lyckliga voro icke mina större, förnämare och värdefullare släktingar — de högfärdiga specieriksdalrarna, hvilka på sin runda ytterkant bar den förkrossande underrättelsen i tydligt läsbara bokstäfver: "Sjuttiofem hundradedelar fint silfver och tjugufem hundradedelar koppar".

Nåväl, jag återgår till berättelsen om mig själf. Sedan jag afskilts från den öfriga massan och blifvit formad till en rund, tunn, slät slant, lades jag i en press med graverade stålplantsar. En häfstång sattes i rörelse, och jag klämdes mellan plantsarne så fruktansvärdt, att jag icke kunde

fatta annat, än att det med ens var ute med mig. Men så var ingalunda fallet. Tvärt om fick jag genom denna pinsamma klämning min egen individuella och själfmedvetna tillvaro. Nu först efter alla genomgångna pröfningar kände jag min valör — ty den stod i glänsande upphöjda bokstäfver och siffror angifven på min frånsida, och på framsidan var jag prydd med bilden af en bland Sveriges ädlaste konungar, Oscar I, med omskrift: Oscar I, Sveriges, Norges, Götes och Vendes konung. Omkring min frånsidas angifvande af min valör stod konungens valspråk: "*Rätt och sanning*".

Jag låg skinande och stolt vid sidan af mina många bröder och kamrater — stoltare än en underlöjtnant, som första gången bär sina officers epåletter. Jag och mina kamrater hamnade kort därpå i Riksbankens växlingskassa, till höger i förstugan med ingång från Järntorget. Det var sommaren 1857. Jag minns den dagen, såsom hade det varit i går. Aldrig kunde jag då föreställa mig, hvilka erfarenheter jag under min långa verksamhetstid skulle komma att göra, och hvilka olika slags människor jag skulle komma att tjäna. Men härom i efterföljande kapitel.

ANDRA KAPITLET.

Mina iakttagelser i växlingskassan, min första utflykt i affärsvärlden och mina erfarenheter i en grosshandlares kassakista.

Som jag redan nämnt, låg jag omsider installerad i Riksbankens växlingskassa. Kassören var en gammal mycket nervös och knarrig gubbe. Han hade icke ett vänligt ord för någon; men detta var heller inte alls underligt. Han hade ett bra enformigt och tröttande arbete. Från klockan tio på morgonen till tre på eftermiddagen fick den stackars gamle mannen icke sätta sig ned och hvila sina trötta ben. Människor gingo ständigt in och ut, och vissa timmar på dagen stod det alldeles fullpackadt med folk omkring den breda disken. Det var ett ständigt växlande. Somliga hade gamla banksedlar, som skulle utbytas mot nya; andra hade 500-kronesedlar, som de ville ha växlade mot mindre, somliga ville tillväxla sig silfvermynt, andra åter kommo med små påsar fulla med silfvermynt, som skulle växlas mot sedlar. Somliga voro vana vid att räkna penningar och voro därför kvicka i vändningarna, andra åter stodo och fumlade och räknade så långsamt, som om de aldrig tänkt lämna platsen vid disken. En sade att han icke hade tid att vänta så länge, en annan var rent af ohöflig, en tredje menade, att han hade annat att göra än att stå och hänga vid disken hela förmiddagen. Hans husbonde hade sagt att han skulle skynda sig. Allt skulle den

gamle mannen tåla och fördraga. Under tiden skulle han räkna från och till sig sedlar och silfvermynt och ständigt vara upptagen med tanken på att räkna *rätt*. Räknade han någongång för mycket, kunde han i regel vara viss på, att han ej fick någonting igen — men ganska ofta hände det att personer sade sig ha fått för litet. Då måste han räkna om. Det var rätt, förstås; men huru snopen än den tölpige individen, som räknat orätt, var, gaf han dock en ed ifrån sig, när han, röd i synen af blygsel, kilade ut från växlingskassan.

Det var i sanning ingen lätt eller rolig syssla att vara kassör i Riksbankens växlingskassa. Aldrig någon omväxling, oupphörligt samma och samma, timme efter timme, dag ut och dag in. Hvem undrar, om sådana tjänstemän slutligen blifva korta om hufvudet och af en tanklös allmänhet benämnas — bitvargar. Men mig och mina likar kunna människor tumma, klämma slunga och rulla bäst dem gitter utan att vi säga ett enda missnöjdt ord; men så äro vi icke heller varelses med kött och blod och med ömtåliga, utslitna nerver.

Vid en växlingskassörs sysselsättning finnes icke en enda tillstymmelse till poesi. Det är den ramaste prosa man gärna kan tänka sig. När omsider kassadörrarne stängas för dagen, blir det väl något lugn för den stackars trötte kassören; men nu vidtager ett nytt arbete. Kassan skall öfverräknas. Man måste noga tillse, att icke någon felräkning ägt rum, utan att kassan på öret går ihop.

Gamla slitna sedlar skola sorteras, skiljas och

räknas, hopbundtas och i stora kassan utbytas mot nya. Först sedan allt detta skett, är kassören ledig för dagen; men då kan jag vid min valör och min kungliga bild försäkra, att han är fullt lika genomtrött, som någon dagakarl vid plogen, då aftonklockan ringer till tecken att arbetsdagen är slut.

Huru prosaisk min gamle kassörs sysselsättning än var, så var han själf ändå icke utan all poetisk stämning. Det märkte jag till min glädje. När allt var öfverstökadt för dagen, satte sig min gamle vän ned vid ett bord, sammanknäppte sina händer och talade en stund, som jag tyckte, med sig själf. Men slutligen kom jag underfund med att det icke var till sig själf utan till *Gud* han talade. Det var första gången i min nuvarande tillvarelseform jag hörde en bön till Gud med människoord. Förut hade väl äfven jag deltagit i skapelsens suckan, vid åskans dån, då elektriska strömmar genomilat jordens innandömen eller vid andra mäktiga naturtilldragelser. Nu var jag ett vittne till huru en nervös uttröttad gammal man knäppte sina händer öfver ett bord, på hvilket hans armar hvilade och suckade: Tack, min käre himmelske Fader, för din barmhärtighet och nåd i dag! För-låt min otålighet och alla mina synder, och hjälp mig för din käre Sons skull.

Samma korta bön hörde jag att min gamle vän upprepade dag efter dag. Häraf förstod jag, huru svårt och frestande hans lifs arbete var, och huru orätt männinskor gjorde, då de i sin tanklöshet kallade honom "bitvarg" och utforo i tysta

smädelser öfver byråkratöfversitteri och mera sådant. Det var sannerligen ingen lätt sak att alltid visa ett vänligt ansikte åt denna brokiga samling af människor, som dagligen trängdes omkring växelkassans breda disk.

Sedan jag legat några veckor i växlingskassans skåp, kom en dag en yngling på sjutton eller aderton år in och begärde att få en hundrabankos sedel växlad i silfver med tjugufem kronor i tolfskillingar. Då fördes jag och nittionio af mina kamrater ur kassan och i ynglingens medhafda lilla linnepåse. Jag tog med en känsla af vördnad och vänskap afsked från min gamle vän, Riksbankskassören, och fördes af ynglingen med raska, halfspringande steg till ett grosshandelskontor i början af Skeppsbron. Grosshandlaren själf skötte sin kassa och mottog och uppräknade penningarne från ynglingen, som var hans egen son, hvilken helt nyss börjat sin tjänstgöring på sin faders kontor.

Hos denne ädle man kom jag att stanna en ovanligt lång tid — eljest var det min lott att sällan stanna hos mina ägare längre än några få dagar, ofta icke mer än en eller annan timme. Hos grosshandlare X. fick jag tid att i lugn och ro orientera mig och tämligen nära lära känna såväl min ägares familj, som hans egna affärer och lefnadsvanor.

Hr X. var en bland Skeppsbroadelns förnämste och rikaste män och ansågs äga ett par millioner. Han hade som yngling kommit till hufvudstaden med två tomma händer — en fattig bondson från öfre Norrland, ej långt från Haparanda.

Genom flit och sparsamhet lade han grundplåten till sin förmögenhet, och genom sin redbarhet och punktlighet i sina affärsförbindelser lyckades han förvärfva en stor kundkrets i sin hemort. Han sålde deras produkter: smör, lax, tjära och trävaror, och sände dem i utbyte spannmål, kaffe, socker, mjöl och andra lifsförnödenheter.

Det var ett gammaldags köpmanshus med enkla seder, ett ihärdigt arbete och ett fromt lefnadssätt. Själf var hr X. vinter och sommar, alltid den som först var på sin plats, vid sin pulpet, och den siste, som på kvällen lämnade sitt kontor. När kontoristerna vid den vanliga kontorstiden klockan åtta på morgonen intogo sina platser, hade hr X. redan flere timmar suttit vid sina böcker. Han var en flitens och arbetets man, och endast flitiga och arbetsamma kontorister hade framtid på *hans* kontor.

Utom hr X. själf arbetade på hans kontor två af hans söner, två andra bokhållare och en vaktmästare, som hade uppsikt öfver magasinerna. Den äldre kontoristen hade hand om försäljningarna och vistades alla förmiddagar nere i Skeppsbrovägen — ett slags börs för Stockholms viktualiehandlande eller hökare, som de i dagligt tal kallades. Den yngre, en liten fattig pojke från landsorten, hade på grund af sin vänskap och sitt kamratskap på handelsinstitutet med yngste sonen — den ofvannämnde ynglingen, som hämtade mig från Riksbankens växlingskassa, — erhållit den af många afundade platsen på hr X. kontor. Han utskref alla fakturor, räkningar och fraktsedlar,

förde den inrikes enklare korrespondensen, kopierade alla bref och förde reskontran och varuboken, samt utskref i slutet af året alla kontokuranter.

Man kan här af förstå, att den unge landtpojken ingalunda fick ligga på latbänken. Dock fann han sig lycklig och glad, glad åt sitt arbete och med en brinnande lust att komma fram i världen. Det tolf timmar långa arbetet dagligen, jämte hans allvarliga sinnelag, hindrade honom från ungdomens vanliga tidsfördrif och förirringar. En annan känsla, som jag anade men alls icke förstod, syntes ock ha varit en sporre till flit och sparsamhet. Om sparsamhet kan man dock knappt tala, såsom en särskild mänsklig dygd hos honom; ty han hade icke synnerligen mycket att ståta med. Principalen hade, både af omtanke för sin egen kassa och af princip, tillmätt sina bokhållare jämförelsevis mycket små löner. "Ungdomen skall lära sig att draga sig fram med små inkomster, det kommer dem till nytta längre fram", brukade han säga.

Unge hr X., den fattige gossens vän, visade honom vid alla tillfällen en oegennyttig vänskap, och då stundom arbetsbördan blef nästan för tung för svaga skuldror och modet sjönk och framtidsutsikterna mörknade, var han den, som både hjälpte och tröstade, och mer än en gång hörde jag, där jag låg i mitt lilla lådfack: "Var inte ledsen, Ossian, du vet ju din framtid. När jag blir min egen eller öfvertager pappas affärer, blir du ju själfskrifvet min kompanjon — ingenting är säkrare än det." Och så tog ynglingen i med nya friska

tag, torkade bort de framsmygande tårarna och var vid godt mod.

Grosshandlare X. var en aktad affärsman, och en lycklig familjefader. En allvarlig gudsfruktan af det slag, som det icke finnes mycket kvar af nu för tiden, rådde i hemmet. Frun och dottern utöfvade i det tysta en stor välgörenhet bland de fattiga, och frikostiga bidrag lämnades till inrättningar och barnuppfostringsanstalter, men af allt sådant sågs aldrig någonting i tidningarne. Äldste sonen var präst och hvarje söndag gick hela familjen mangrannt i den lilla kyrka, där han predikade.

Ett sådant köpmanshus torde man få leta efter i våra dagar, och så länge jag vistades ibland dess medlemmar, tyckte jag att världen var ett paradiset och människorna i allmänhet lyckliga. Jag fick dock snart se saken från andra sidor.

Den omtalade vaktmästaren var den förste bland människors barn, som lärde mig inse något af det outhärliga elände, som kommit öfver mänskligheten genom förtäring af spritdrycker. Vaktmästare Englund var i sina sysslor en ovanligt duglig man. Han ägde sin husbondes fulla förtroende, och på sätt och vis gjorde han sig också förtjänt af detsamma. En särdeles hygglig hustru hade Englund också. Hon städade kontoret, och därigenom kom jag att lära känna henne och äfven de båda makarnes tre små döttrar. De hade små runda ljuslockiga hufvud, och deras älskliga blåa ögon blickade så innerligt och trohjärtadt ut i världen. Men i denna så lyckliga arbetarefamilj

hade smugit sig in en dämon, som inom kort förvandlade lyckan och välståndet i armod och sorg. Englund blef snart alldeles omöjlig för allt arbete. En dag kom han in på kontoret, då den af mig förut omtalade unge bokhållaren var ensam inne. Jag låg i kassakistan tillsammans med mina många kamrater, och vi kunde förnimma allt som tilldrog sig. Vi började nästan darra af rädsla, då vi hörde Englund stiga upp på kistlocket och ropa till bokhållaren. "Ser hr B., hvem som sitter på rullgardin; men jag ska' snart jaga bort den kanaljen" — och så började han svära, spotta och med en käpp slå på rullgardinen allt hvad han förmådde.

Hr B. blef rädd, men tog slutligen mod till sig och förehöll Englund det oskickliga i hans beteende. Men detta fann Englund gå sin ära för nära och började utösa sina vredesskålar öfver den unge kontoristen.

"När en ä så dum och blind, att han inte kan se, att djäfvulen sitter i gardinen, färdig att ta husbondens hela kassakista, så kan man åtminstone hålla mun på sig. En sådan där ungtupp från landet, som inte ens är torr bakom örat, borde inte gräla på den som troget tjänat patron i tjuguar, dä' ä hva' ja' vet — se! se! nu hoppar den kanaljen där igen — kom hit du lustigkurre, så ska vi snart bekanta oss med hvarandra. — Hr B. kom hit och hjälp mig mota bort den stackaren; annars stryper han oss allihop — och så började han åter slå och väsnas, under det han svor, så att jag trodde kassakistan med oss alla skulle sjunka ned i afgrunden med detsamma. Nu kom

hr X. in, och Englund skyndade ned från kistan, i det han utropade: "Patron — det är jag som räddat er kassakista, som djäfvulen höll på att ta!" "Gå hem och lägg dig!" var hr X. korta svar; och när Englund gått, sade hr X. liksom för sig själf: "Det har då gått så långt." Den unge mannen frågade blygsamt hvad som kunnat komma öfver Englund.

"Han har fått delirium", svarade husbonden med ett vemodigt tonfall i rösten.

TREDJE KAPITLET.

En spökhistoria m. m.

Jag fick ej vidare följa den stackars kontorsvaktmästarens öden; men jag fick en lång tid efter händelsen på kontoret veta, att han dött, och att husbonden sörjde för hans änka och barn, så att de ej behöfde lida någon nöd.

Tiden för mitt uppbrott ur kassakistan var nu inne. En hökare Sillén vid Badstugatan kom in på kontoret för att betala en räkning å tjära och lax; och som han icke hade jämna penningar, fick han mig och ett par af mina kamrater i sin ägo tillbaka. Vi kallas icke förgäfves skiljemynt. Vår lott i världen är därför ett oupphörligt flackande från den ene till den andre, till dess vi bli så tummade och nötta, att det knappt kan skönjas huru vår prägel ursprungligen sett ut.

Sillén var en bland dessa affärsmän; som i synnerhet vid St. Badstugatan hade rymliga bondkvarter, och äfven kunde, när det bar till, ha rymliga samveten, när det gällde att — lura bönder. Af den sortens handelsmän finnas ej många kvar nu för tiden. Konkurrensen gör dylika små fuffens omöjliga, och så har upplysningen stigit därhän, att "bönder" ej så lätt som förr *låta* lura sig.

Hr Sillén hade en bokhållare, en liten liflig och rask soldatson från Nerike. Han fattades af ett ömt behag till mig, emedan jag ännu var blank och ny, och han *tog* mig. Den stackars pojken var en liten lådhuggare. Men han fick snart bittert ångra detta sitt tilltag och blef, efter hvad jag hört sägas, en duktig och bra karl, känd för redbarhet och hederlig som få.

Det hände sig att viktualihandlaren C. A. W. Sillén blott ett par dagar efter min ankomst till hans kontor drabbades af slag och dog — han var tjock som en smörtunna och andades tungt som en blåsbälg. Som han under sin lifstid icke hade det allrabästa rykte om sig och hade lämnat en ganska stor förmögenhet efter sig, påstods det, att han "gick igen". Folk med liflig inbillning hörde honom pustande gå upp för traporna till sin våning och äfven gå ned, sedan han stökat uppe på vinden och i rummet, där hans äldsta biträde bodde. En morgon kom denne ned, blek som ett lärft i ansiktet, och mente, att *han* aldrig komme att ligga i det rummet mer.

Lille Svärd, soldatgossen, gjorde smått narr af kamraten och frågade något näsvist, om han

sett "gubben" gå och stänka i sitt gamla rum. Jag skulle då inte vara det minsta rädd att ligga däruppe, menade han.

"Nå väl, du ska' få byta sängplats med mig", svarade kamraten.

Jag kände, där jag låg i Svärds västficka, huru häftigt hans hjärta slog; men ordet var uttaladt, och någon feghet ville han icke visa, och därför blef det så, att när kvällen kom, begaf sig Karl Erik Svärd upp på det lilla vindsrummet.

Det såg kusligt ut därinne. Tapeterna hade lossnat från väggen, vinden tjöt utanför det lilla fönstret, golftiljorna gåfvo efter för hvarje steg, och möbleringen var så enkel, som möjligt. En träsäng stod vid ena långväggen mellan fönstersmygen och kakelugnen. Ett rankigt bord, som tjänade både till nattduksbord och toalett, samt ett par antika stolar med guttaperkaöfverdrag, detta var allt, som fanns i förste bokhållarens rum — tillika med hans egen lilla "dragkista".

Karl Erik installerade sig så godt han kunde, klädde långsamt af sig, kröp under täcket och släckte ljuset. Minnet af mig oroade honom. "Om jag aldrig huggit den där tolfskillingen", suckade han och försökte anropa Gud om nåd och beskydd under natten. Men samvetet dundrade i hans inre: "Du är en tjuf!"

"Endast en fattig tolfskilling", stönade Svärd.

"Endast!" ropade samvetet. — "Vet du icke, att den som själ en tolfskilling är lika visst en tjuf, som den, hvilken tar 100 eller 1,000 riksdaler. Står det kanske icke skrifvet i Guds heliga lag,

“Du skall icke. —“ — Men hvad var detta? Ett underligt hväsande ljud hördes tätt intill den unge mannens öra, och hela den lossnade tapeten kom i svängning. Karl Erik drog hufvudet under täcket och darrade i hela kroppen, som om han hade haft frossa. Men snart blef det än värre. Han hörde tydligt, att hans egna nya smorlädersstöflar började marschera fram på golfvet. Kallsvetten lackade som klara pärlor ned från hans panna. Han syntes få ett förtviflans mod, reste sig upp i sängen och ropade: “Är det Sillén?”

Intet svar!

Allt var tyst, som i grafven.

Svärd tände ljuset och såg till sin förfäran, att båda hans stöflar hade flyttat sig från sängen till midten af golfvet.

Att få en blund i sina ögon den natten var ej att tänka på, och på morgonen kom Karl Erik ned lika blek som hans kamrat föregående dag.

När kvällen kom, satte man i fråga, huruvida han vågade ligga däruppe annu en natt.

Om han vågade?

Jo, det kom aldrig i fråga annat. Det är sannerligen inte godt att veta hvarifrån han fick sitt mod; ty säkert är att hjärtat satt i halsgropen på honom. Ett fast beslut hade han fattat. Han skulle nästa morgon lägga mig tillbaka i kassalådan, och dessutom lofvade han sig själf och Gud att aldrig under hela sitt lif röra andras penningar eller tillhörigheter. Någon tjuf ville han icke blifva. Och så befallde han sig i Guds hand, släckte ljuset och — somnade. Knappt en half

timme hade han slumrat, då han väcktes af samma buller som föregående natt. Att det var Sillén, hans afidne husbonde, som "gick igen", därom var han öfvertygad; men han tände i hast ljuset, och se hans stöflar stodo åter midt på golfvet, men eljest var allt på sin plats. Nu lät han ljuset brinna för att kunna se spökeriet, när det åter började. Det dröjde ej heller länge. Han låg alldeles stilla i sängen, utan att röra sig, och tyst som en råtta, hvilken fått ett talgljus att gnaga på. Stöflarna började åter röra på sig, och ett hvinande ljud hördes svepa sig förbi hans hufvudgärd.

Spökeriet var upptäckt: Det var råttor, som sprungo längs panelen, det var råttor som tyckte om hans smordläderstöflar och drogo, sletto och släpade dem utefter golfvet. Karl Erik låg sedan lugnt hela natten och sof, samt trodde aldrig mer på spöken, samt lade mig följande morgon i lådan, där han tagit mig. Han höll sitt löfte, blef en ärlig gosse, en rättskaffens köpman, och, efter hvad jag hört, dog han för ett par år sedan, efterlämnande ett aktadt minne och en afsevärd förmögenhet.

FJÄRDE KAPITLET.

Jag kommer till landsorten och blir föremål för beundran, får göra nya erfarenhetsrön af det mänskliga eländet och den mänskliga lyckan m. m.

En Vestmanlandsbonde, som hade sitt kvartér på Sillénska gården, hvilken låg i närheten af den s. k. Gropgården, erhöll mig i växling, då han betalte sitt varuuppköp. Min nye husbonde var lik flertalet af den tidens bönder, hvarken bättre eller sämre, måhända dock snarare det förra än det senare. Söp bränvin gjorde de alla, åtminstone med få undantag, men Anders Persson i Hultbo öfverlastade sig aldrig eller högst sällan. En gammal rättfram och hederlig odalman var han och hade blanka specieriksdalrar på kistbotten. Att sätta in öfverflödigt kapital i banken var ännu icke brukligt bland allmogen den tiden; men de hade icke heller några accepterade växlar eller hypotekslån. Endast ett och annat diskontlån i Rikets Ständers Bank kom i fråga; den tiden funnos icke ens hypoteksbankerna, som för en del oförståndiga och slösaktiga hemmansägare blifvit så ödesdigra, efter hvad man sagt mig. Kommen till min ägares hem, hamnade jag en tid på hans "kistbotten" och kom så i närmare bekantskap med mina högförnämna släktingar, ett par hundra specieriksdalrar. De voro präglade under skilda tider och buro olika konungars bilder — både Gustaf III och Gustaf IV, Karl XIII, Karl XIV och några få äfven Oscar I. Alla sågo de till en början ned

på mig med stort förakt. Det är ju ofta så här i världen att rika släktingar inte gärna vilja kännas vid sina fattiga anhöriga. Man skäms lite smått för dem och vill helst undvika all närmare beröring med dem. De som buro Gustaf III bild voro de förnämaste — de voro äldst och voro inte litet högfärdiga däröfver att de "gått" under fem regenters tid — varit med i krig, samt sett en konung skjutas, och en annan afsättas o. s. v. Emellertid var den specieriksdaler, som bar samma konungabild som jag själf, den hyggligaste af hela sällskapet och inlät sig i samtal med mig. Han berättade mig *sina* lefnadsöden och var nyfiken att äfven få höra mina. När jag berättat hvad jag erfarit, tyckte min välvillige släkting, att det just icke var mycket att hurra för; men spökhistorien ansåg han dock icke så illa. En afton sedan skymningen fallit på och det blifvit mörkare än vanligt, började han i hviskande ton, för att ej höras af husbondfolket, att berätta hvad han visste om dem. Jag fick då veta att min ägare var en mäktig rik och myndig man, häradsdomare, kyrkvärd och allt möjligt, samt hade tre barn — en gosse och två flickor. Det var för dem han knogade och sparade. De skulle icke gifta sig utan hederlig hemgift; men så fingo de icke heller taga några fattiglappar till män. Sådana var ej värdt att de försökte. Matts Persson, så hette min unge ägare visste på pricken huru han ville ha det i socknen, och han trodde sig ha stakat ut vägen rätt.

Mina, äldsta dottern, hade emellertid fattat

tycke för Gustaf Larsson — en af hennes läskamrater som var son till en "åttondelsbonde". Men detta gick ej in i Matts Perssons planer — han hade utsett en helt annan till sin måg och Minas man och det var ingen annan än Erkpärs Jan Erik, en som var karl hela da'n och hade att öfvertaga storgården Bäckeby — ett helt hemman.

Men nu ville det sig icke bättre än att Mina visade stor förskräckelse bara det blef tal om Jan Erik i Storgården. Hvad betydde för henne de stora gårderna, de präktiga ängarne, den ypperliga skogen. Hon ville ej gifta sig med allt detta, och få Jan Erik på köpet.

Den ovanligt vackra flickan med de långa guld-gula flätorna, och de talande ögonen hade ärft sin fars energiska kynne parad med moderns blida, vänliga väsende.

Hårt sattes mot hårdt. Matts Persson var obeveklig i sin fordran, Mina likaså. Han hotade att göra dottern arflös, om hon inte tog Erkpärs Jan Erik och hon svarade: får jag ej Gustaf, så tar jag ingen.

Denna familjetvist afbröts dock förr än någon kunde tänka. En afton på försommaren, nötkreaturen hade nyss börjat gå i vall, satt Mina tillsammans med pigorna och mjölkade korna. Utan föregående illamående segnade hon ned från pallen och bars in af de båda tjänstflickorna. Min berättare hade glömt hvad det var för sjukdom men innan morgonen grydde hade Mina utandats sin sista suck. Hon låg på sin bädd så fridfull och

vacker som hade hon blott slumrat in i en lugn, vederkvickande sömn.

Föräldrarne grepos båda af den bittraste sorg och när en vacker morgon den knappt 21-åriga bonddottren begrofs hade hela socknens befolkning, både stora och små, unga och gamla, så många som möjligen kunde komma ifrån, skyndat till kyrkan. När presten kastade de 3 skoflarne mull öfver kistan fanns ej ett öga, som ej fuktades af tårar bland den stora skaran på kyrkogården.

Min berättare upplyste mig, att allmogen sällan lägger sina djupaste känslor i dagen, men de kunna nog känna sorgens smärta lika svår för det. Och så var förhållandet med Matts Persson. Han kunde icke frångå, att han varit för hård mot sin "pingstlilja" som han numera kallade henne. Hans lilla Anna skulle då få gifta sig med hvilken man hon ville, blott han vore af hederlig släkt och en bra karl.

Så berättade specieriksdalern och jag stannade själf kvar i samma gård, så att jag fick bevittna sanningen af faderns ord. Anna var blott sjutton år då hon gaf sin hand och sitt hjärta åt en fattig landtbruksinspektör, som hade plats på en herrgård i nästgränsande socken.

När en af bondgubbarne i byn tyckte att Matts Persson gjorde dumt, som gifte bort sin dotter med en "fattiglapp", svarade han: "Jag äger tillräckligt för dem båda". Och så blef där ett bröllop som räckte i "dagarne tre" och vid hemfärden förde unge Borg icke allenast en strålande glad

och lycklig brud, utan mycket annat, hvaribland äfven de 200 silfverspecierna och jag voro inbegripna. Vid allén som förde upp till herrgården stodo tvenne pojkar och öppnade grinden för brudparet, som i den vackra sommardagen åkte i öppen "kurvagn". Till båda gossarne hade han ett vänligt ord och till den ene gaf han en stor blank sexskillingslant och till den andre gaf han mig. Den, som erhöll mig, var en liten oförständig och själfvisk krabat. Han blef mäktigt förgrymmad däröfver att hans slant var så mycket mindre än kamratens stora sexskilling och gaf sig icke med mindre än han fick byta. "Nå, efter du så bestämdt vill det, så får det väl gå; men kom inte se'n och säg att jag narrat dig, så mycket du vet det."

Nej, naturligtvis! Lille Olle var högeligen förtjust att han fått den *stora* slanten och Lasse var ej mindre belåten med den *mindre* — hälst den gällde dubbelt mer än den stora.

Lasse var son till rättaren och lille Olle till mjölnaren nere vid kvarnen. När rättaremadamen fick reda på förhållandet satte hon "halsduken" på hufvudet och tog mig i fickan, samt skyndade öfver backen till "Byggmästarns" och där gjordes bytet om och Olle blef min egare. Det dröjde dock icke många dagar för än han fick bruk för mig. Emellertid blef jag dessa dagar ofantligt beundrad af alla pojkarne vid kvarnen och tegelbruket. En så ung och vacker slant hade ingen af dem sett. Jag var ännu blank, ingen enda rispa fanns på mig, kanterna voro skarpa och kung Oscars bild fullkomligt oskadad — så att icke ens

de korta mustascherna och pipskägget voro det ringaste nötta.

Olle hade emellertid inga anlag för sparsamhet eller att gömma på sina skatter. Han var en liten läckergom och hade visst till valspråk: "det magen har, det har han." En s. k. bullgumma som bodde i en stuga på andra sidan ån, ett stycke från kvarnen, var en oöfvervinnerlig frestelse för honom och så snart han fått en slant, bar det vid första lägliga tillfälle i väg till "bullgumman", som hade så läckra hvetebullar och pepparkakor. Och dit fördes äfven jag. Gumman hade en fosterson, ett barnhusbarn, som var trumslagare, och som just i dagarne skulle begifva sig till regementsmötet. Han fick mig med sig till "heden" och på så sätt kom jag att bevista ett öfningsläger. På den tiden gick det icke så anständigt till som det lär vara fallet nu för tiden. Då fanns där en ordentlig brännvinskrog, där soldaterna fingo köpa, hvad de kallade "sexgradigt svagdricka". Vederbörande tillät krogen, emedan regementskassan erhöll ett å två tusen kronor årligen från "marktentaren"; men om soldaterna frestades att supa, så att de blefvo fulla, fingo de prygel. Det syntes mig icke väl ställt för de stackars gossarne.

Det dröjde ej många dagar innan min ägare trumslagaren offrade mig på Backi altare.

FEMTE KAPITLET.

Ett egendomligt bröllop jämte åtskilliga andra erfarenheter.

Från "heden" fördes jag af marketentaren till dennes hem och blef af honom bortväxlad till en gammal sjuttioårs häradsdomare. Per Olsson i Åsgården var en from och kyrksam man; men han hade namn om sig att vara mer än vanligt sparsam. När jag kom i hans ägo hade han varit enkling fyra eller fem år och hans hushåll förestods af en gammal släkting.

Den gamla kvinnan pysslade om gubben på bästa sätt, så att det fattades honom ingalunda öm och kärleksfull omvårdnad.

Åsgården var en ovanligt vacker egendom. Mangårdsbyggnaden låg på sluttningen af en skogbevuxen sandås och omgifven af en tämligen stor trädgård med fruktträd, bärbuskar, blomster och ädla löfträd.

En dag hände sig att det kom storfrämmande till Åsgården. Det var byggmästaren—mjölnaren Vibergs dotter, den något till åren komna fröken Laura Isidora Viberg. Hennes far och mor voro döda för länge sedan och hade lämnat sitt enda barn ett arf på sjuttiotusen kronor, och som Isidora var en mäktig klok och sparsam gammal mö, hade hon ingalunda minskat sitt arf utan tvärtom, lagt ränta till ränta på kapitalet, så att hon nu kunde "väga" 100,000 riksdaler.

Hon hade fått i sinnet att besöka sin fars

gamle ungdomsvän och trösta honom i hans sorg efter hustrun.

Nå ja, hon var naturligtvis mycket välkommen och gubben Per Olsson blef ganska uppiggad af det lika kära som sällsynta besöket. Han gick med sin gäst omkring på åker och äng och visade henne den präktiga ladugården, de feta kreaturen och de ståtliga åtta hästarne.

Fröken Isidora tyckte det var en riktig mönstergård och myste välvilligt och kärleksfullt åt gamle hvithårige häradsdomaren. Ja, hon var till och med så älskvärd att hon påminde honom om hur glad hon varit, då han kom och hälsade på hos far. Hade *då* Per Olsson bara sagt ett ord, så visste nog hon — hur det hade gått; men det var inte Guds vilja, förstås, suckade lilla Isidora och lade hufvudet på sned, som en sjuttonårig blygsam tärna.

Inte hade Per Olsson den tiden haft den aflägsnaste tanke ditåt och nu var det nära fyrtio år sedan.

Då Isidora farit hem till sitt land igen, gick Per Olsson och funderade. Det som icke gick då, skulle väl kunna gå nu, tänkte han högt, där han gick fram och åter på sitt kammargolf. Hans gård var nog bra och väl häfdad; men den var dock intecknad, förstås, både "hipoteket" och ett par skuldsedlar till. Det vore nog inte så att förakta, om allt det där kunde "tagas in", mumlade gubben.

Den stackars Per Olsson lät fresta sig af girighet den gången. Under intrycket af denna fre-

stelse satte sig den sjuttioårige gubben ned och skref med darrande hand ett känslösamt kärleks- och friarebref till *henne*, som han för 40 år sedan kunnat få, om han förstått att hålla sig framme.

Isidora betygade sin lycka att få en tyst *fyratioårig* kärlek belönad.

Ja, det var ju märkvärdigt — det tyckte Isidora, det tyckte gubben Per Olsson och detsamma tyckte de flesta af deras vänner. — Att världens barn ej förstod dem, hvad frågade de efter sådant?

Det gjordes stora tillrustningar för bröllopet, som skulle stå i brudens hem, "Alphyddan."

Så inbröt högtidsdagen solig och varm och vänner från när och fjärran anlände som bröllopsgäster. Den högtidliga stunden var inne. Pastorn ställde sig framför bordet, prydt med dyrbara blommor och in trädde brudparet — bruden införd af sin vän, rådman Vidbäck.

De vigdes. Skålar druckos, tal höllos, telegramer brötos och upplästes och lyckönskingar uttalades på vers och prosa.

Emellertid försjönk min gamle husbonde efter giftermålet alltmer i tungsinthet. Han fick ej genom hustrun den förmögenhet han hade beräknat. Den hade nämligen under sednaste året till större delen gått förlorad genom borgensförbindelser och återstoden hade hon för egen del försäkrat sig om. Detta var något, som nu i betänklig grad störde hans väntade lycka

Då de varit gifta omkring ett år, kom tidigt en morgon den ena af ladugårdspigorna med andan i halsen från ladugården ropande: "Frun, frun, åj, åj, åj i alla dar!

"Huru är det fatt, hvarför sjåpar Anna sig på det där viset? Har det händt något?"

"Om något har händt?! Kära hjärtandes, husbonden har ju hängt sig på fägårdsskullen, vet jag!"

Så var verkligen förhållandet. Den gamle mannen kunde icke längre uthärda den oro som tärde på honom. Han hade burit hand på sig själf.

Jag har ofta tyckt att människorna äro mycket underliga varelser. Jag har varit i många mäns och kvinno's ägo; men jag har aldrig funnit en enda sådan, som rikedomens gjort lycklig. Tvärtom — ha de varit de minst lyckliga, de mest missnöjda, de svårast plågade af begär efter mer af silfver och guld. Och likväl fika nästan alla människor efter jordiska skatter och bland dessa icke minst de, som borde förstå bättre, som så ofta hört och läst deras Frälsares ord: Samlen eder icke skatter på jorden, dem rost och mal fördärfva. Det ser ut, som om de skulle tänka: Mot malen finnes nu persiskt insektspulver och för rosten finnes förnicklingskonsten.

Och så ängslas de för att förväfva och behålla oss, fattiga slantar, af både guld och silfver.

Efter begrafningen flyttade Isidora åter till sin Alphydda.

Ett fattigt barn i en backstuga i närheten af denna kom en dag och bjöd ut bär, som den lilla flickan plockat för att förtjäna några slantar till medicin åt sin mor, som låg sjuk. Hon ville ha 10 öre litern och hennes lilla skäppa innehöll tre liter. Fru Isidora *prutade* 5 öre för den stackars flickan och så blef det jag, som fick byta ägare ännu en gång. Det kändes nästan som en lättnad när jag kom ifrån den rika frun och låg i den fattiga flickans hand.

I denna lilla backstuga fick jag se något, som jag aldrig för sett — en kvinna, som lidit mycket, älskat mycket och släpat ut sitt lif i kärlek till make och barn. Det var så torftigt i den lilla stugan — den låg i en liten skogsdunge — granar och furor växte ända in mot stugans väggar; men på båda sidor om dörren stodo några bärbuskar och några af de blommor man vanligen ser planterade utanför fattigmans stugor — där *något* skönhetssinne ännu finnes kvar hos den trälände hustrun.

Stugan bestod af ett enda rum. På ena långväggen stod sängen och där låg nu modern i glödande feber. På kortväggen stod midt för stugans enda fönster ett litet bord och på fönsterposten några blomkrukor med fuxia, pelargonier, myrten, gyllenlack m. fl. växter. Vid sängen stod en stol, på hvilken låg en bibel och en psalmbok; båda mycket nötta, buro de vittnesbörd om, att ha blifvit flitigt begagnade.

I denna stuga hade den fattiga kvinnan, under strängt arbete och mycken försakelse, tillbragt

större delen af sitt lif. Hon hade gift sig vid unga år med en arbetare, som tjänade sitt bröd genom att utföra dikning och andra ansträngande jordbruksarbeten åt landtbrukarne i trakten. Så länge han lefde hade familjen det jämförelsevis godt — han förtjänade en rätt god dagspenning på sina beting; men han dukade snart under för den mänsklighetens farlige fiende, som kallas lungshot, och lämnade vid sin död hustru med tre små barn efter sig.

Han var dock glad att han under sina kraftfulla år kunnat spara så mycket, att hans kära ej vore utan tak öfver hufvudet då han nu gick ifrån dem.

För att försörja sig och sina små, spann enkan ull och lin dagen lång, och spinnrockens surrande var ackompagnemanget till hennes andliga sånger. Hon var fattig, stugan trång, kosten ringa, men sjöng till Guds ära, gjorde hon. I hennes anlete syntes fåror, hennes hår började gråna, hennes rygg hade blifvit lutande; men ur hennes ögon lyste frid, förnöjsamhet och stilla glädje. Några missnöjesbaciller hade ej nått hennes hjärta, knotets och afundens ande hade icke rum i hennes själ, emedan den var uppfylld af Guds helige Ande, genom tron på den Herre och Frälsare, som för hennes skull, en gång på jorden varit fattigare än hon.

När hennes lilla flicka kom hem från fru Isidora med mig i sin hand och talade om att frun hade prutat af 30 öre på bären, suckade den sjuka; men intet knot hördes från hennes läppar. Hon

sade blott: "Herren vet bäst hvad han gör, han gör allt väl".

Och den stackars kvinnan hade rätt. Gud visste att begagna sig af den gamla sparsamma frun till gagn för den fattiga kvinnan. Sedan den lilla flickan gått, började Isidora blifva tankfull. Hade hon gjort rätt uti att draga af dessa ören från barnet och hennes sjuka mor? Hennes samvete började tala. Hon frågade sig själf: Lefver jag icke ett gagnlöst och syndigt lif — jag, som ändå vill vara en kristen? Älskar jag min fattiga nästa, såsom mig själf? Skall Jesus en gång på domens dag kunna säga till mig: Jag var hungrig och du gaf mig mat, törstig och du gaf mig att dricka, sjuk, och du besökte mig? Nej, tusen gånger nej! Här sitter jag och har allt i öfverflöd, och undandrager den där lilla flickan några ören.

Fru Isidora dömde sig själf, och med innerlig bön till Gud, att han måtte föra henne in på den sanna bättringens väg, tog hon fram en stor matkorg och fyllde den med allehanda goda saker, och gick så med sin gamla, trotjänarinna som bar korgen, till den lilla backstugan i skogen.

Stor blef glädjen i fattigmansstugan och rörande var att se med hvilken innerlig tacksamhet den sjuka kvinnan såg på allt det goda, som plockades upp ur korgen och lades på det lilla bordet. Sedan hon åter och åter betygat sin tacksamhet, fylldes hennes stora ögon af tårar, hon knäppte samman sina händer och sade: "Herre, Herre, så tänker du ännu på mig, den ringaste bland de ringa af dina barn!"

Då Isidora såg hvilken glädje hon med sin gåfva kunde framkalla, blef det henne om hjärtat så, som hade sekelgammal is omkring detsamma i ett nu börjat smälta. Isen förvandlades till heta tårar, som letade sig väg från ögat utför de fylliga kinderna.

För första gången i sitt lif erfor hon sanningen af Frälsarens ord: "Det är saligare att gifva än taga."

Från den stunden blef hon såsom en ny människa. Det vardt nu hennes största lust, och glädje att lefva för andra, att hjälpa och stödja de fattiga, att lindra nöd och lidande hvar hon kunde.

Den fattiga enkan blef genom stärkande föda och huld omvårdnad snart frisk utan alla medikamenter och jag stannade kvar i hennes ägo en lång tid, och fick därtill många kamrater.

Jag vandrade nu i hand och ur hand en lång tid. Än låg jag i den trasige tiggarens hand, än i rikemans — än kom jag att för några ögonblick hamna i en fattig utsliten sömmerskas magra hand och utbyttes mot bröd och mjölk i brödmagasinet — än låg jag i den förnäma damens plyschklädda portmonä — än i en postrånares och mördardares västficka — än kastades jag på en finkelosande krogdisk, än låg jag i bankernas kassahvalf. Under alla dessa mina irrfärder blef jag allt mera nött och sliten. Sålunda kom jag med min konungs bild nästan utplånad, så att man knappt kunde läsa mitt värde, en dag in i en kassalåda,

där jag träffade på tusentals nya kamrater, hvilka lyste och blänkte och sågo tilldragande ut. Högfärdiga voro de och högfärdig var jag, oaktadt mitt slitna utseende; ty *jag* var dock en äkta tolfskilling med konungens bild och tillverkad af tre fjärdedelar fint silfver, då dessa andra i all sin glans och härlighet voro moderna, tarfliga tjugufemöringar, af en komposition af — jag vet icke hvad, utan konungabild och med blott ett krönt O. De föraktade mig och jag föraktade dem, alldeles som den fattiga utslitna människan i allmänhet föraktar den andres lysande elände och denne å sin sida föraktar den ringe och utarbetade fattige. Jag såg och kände att min tid nu snart var förbi, då ett nytt släkte kom. Snart skulle jag väl på något sätt gå ut ur denna värld och smältas ner och sedan uppstå i någon annan lifsform. Dock skulle jag, trots min släta och nötta yta, än en gång ut i 'tjänstgöring', ty ännu var jag ett skiljemynt, som gick, under det att de gamla gula pappers-enriksdalerssedlarna indrogos och skattade åt förgängelsen genom att å "båle brännas".

Om jag skulle berätta alla mina minnen och hågkomster, skulle det blifva en stor bok. För att icke trötta mina läsare slutar jag nu för denna gång med att omtala en händelse, som aldrig går ur mitt minne, om jag än uppnådde Metusalems ålder.

Jag låg i en fångkonstapels västficka. Det var påskhögtid med högtidlig gudstjänst och nattvardsgång i Centralfängelsets vackra kyrka. Fångpredikanten hade en ansträngande tjänstgöring med

skriftermål och predikande under helgen o. s. v. Han hade för den skull skaffat sig hjälp till högmässopredikan påskdagen. Då den främmande predikanten kom in i den lilla sakristian och hälsades välkommen, yttrade fångpredikanten: "Du får ej bli förlägen om du i dag får erfara någonting ovanligt i kyrkan. Saken är den, att fångarna sannolikt komma att göra en liten demonstration för att visa sitt missnöje öfver någon obetydlighet, som de ej velat finna sig i. De bruka då gifva sitt missnöje till känna genom att inte sjunga psalmerna vid gudstjänsten. Detta torde bli händelsen i dag." — Och det blef så äfven.

Då orgelns toner brusade fram under kyrkans hvalf till ingångspsalmen, hördes icke ett ljud från den gråklädda skaran, hvilken annars utgjorde en manskör på 400 man, som var värd att höras, både med afseende på de klangfulla, starka rösterna och det gripande i hela "situationen". Samma tystnad ägde rum vid responsorierna, "Allena Gud i himmelrik" och gradualpsalmen — lika tyst var det då från orgeln spelades predikstolsversen.

Så besteg predikanten predikstolen och började sin predikan med en "inledning", visserligen något lång — längre än vanligt; men innehållet måtte ha varit anslående, ty de flesta af hans 400 åhörare sutto med tårfyllda ögon och då han avslutade inledningen med: låtom oss uppstå och sjunga efterföljande lofsång, reste sig hela skaran och sjöng så fulltonigt, starkt och gripande den sköna påskpsalmen:

Upp min tunga
att lofsjunga
hjälten som från korsets stam o. s. v.

Isen var bruton och predikanten erkände själf att han sällan, om ens någonsin, haft en mera uppmärksam åhörarskara.

Efter predikan började utdelningen af nattvarden. Duk efter duk trädde dessa samhällets olycksbarn fram och mottogo det välsignade brödet och vinet. Det ligger något outsägligt stort i kristendomens *allmänlighet*, att den arme förbrytaren och fången har samma fria tillgång till nådens medel, som den rättrådigaste och heligaste. Kungen och fången, grefven och tiggaren, furstinan och den utslitna fattiga änkan, äga här samma rätt. Invid korsets fot synes all rangskillnad upphäfd, där fästes intet anseende vid personen. Alla hafva samma tillgång till nåd och förlåtelse, liksom ock alla utan undantag *behöfva* den.

Så kom där, bland alla andra, fram en äldre man. Hans hjässa var kal, hans rygg lutande, hans bröst insjunket. Tår efter tår banade sig väg utför hans bleka kinder och hela hans kropp skakades af hans djupa snyftningar. Hans varelse syntes som den förkroppsligade bönen ur ett förkrossadt bröst: Gud misskunde dig öfver mig syndare. Då han var färdig att böja sig vid altaringen, grät han, som ville hans hjärta brista. Generaldirektören öfver rikets fängelser var närvarande vid gudstjänsten. Fången hade intet, hvarmed han kunde torka bort tårarne, som skymde hans

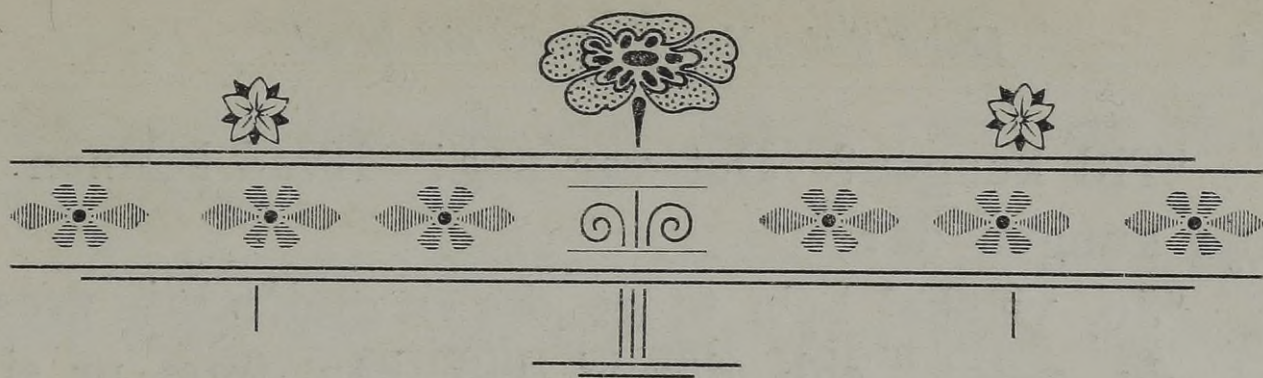
blick. Då framdrog generaldirektören från fickan sin fina linnenäsduk och gick med den fram till den botfärdige fången.

Jag skall aldrig kunna glömma den blick af varm tacksamhet hvarmed fången mottog näsduken, men jag kan lika litet glömma det djupa medlidande och den samkänsla, hvarmed den höge ämbetsmannens blick mötte fångens. Jag vill tro att det äfven i himmelen bland Guds heliga änglar var glädje den stunden.

Hvad litet kärlek skulle rödja undan många törnen i de fattiga jordvandrarne lefnadsväg!

Huru dalgubbarna fingo sin prest.

Dan hade nyss stigit upp från frukostbordet och var sysselsatt att genomögn morgontidningen, då en häftig ringning hördes från tamburklockan.

En tjänarinna gick ut och öppnade. Utanför dörren stodo tvenne dalkarlar, iklädda sina skinnpelsar.

“Bor inte våran riksdagsman här?” frågade den ene.

“Jo, det gör han“, svarade jungfrun.

“Kan vi få tal’ ve’ ’an?”

“Åhja, det kan jag väl tro; stig in, så ska’ jag gå in och fråga.“

Han gick ut till gubbarne.

“Ä’ du våran riksdagsman, du?” sporde dala-männen, i det de räckte fram händerna till hälsning.

“Jo, så lærer det väl stå till — hvad kunnen I vilja för godt, mina vänner?”

“Vi vill fäll, att du ska’ följa oss te kungen“, svarade Gunnars Per Olsson, som egentligen förde ordet.

“Till kungen? Det var nog! Hvad kunnen I vilja kungen då?”

“Jo, vi ska' be'n te ge oss en gudfruktig prest må du veta“, och därvid tog han fram ur sin skinnväska, den han hade hängande öfver axeln, ett något nedsuddat protokoll, jämte en lika illa medfaren böneskrift till konungen.

Det framgick af de båda dokumenten, att det hade varit prestval i det lilla regala pastoratet, och att en prest, som en del af församlingen icke kunde gilla, hade fått de flesta rösterna, under det en annan, som visat sig med nit och allvar vilja utrota lönkrögeri och annan orättrådighet i församlingen, fått mindretalet.

Riksdagsmannen skakade vid genomläsningen af valprotokollet betänksamt på hufvudet och mente, att det vore föga lönt att gå till kungen i denna sak, då deras kandidat ej fått mer än en tredjedel af de afgifna rösterna.

“Så kan *du* fäll ticka“, inföll Gunnars otåligt, “men vi 'oppas på 'ärran, vi, och 'an vill inte att vi ska' få en tocken till prest, utan en som lär oss Guds väg rätt. Det är då fäll som så, må du väta, hatt den som fått de flesta rösterna a suttii' å suppi' med böndren på gässigvargåla och därför ticka di om'an, men ingen h'allvarlig kristen 'ar rösta på'an, inte.“

“Nåja, jag får väl följa med er upp till kungen“, svarade riksdagsmannen, tog på sig fracken och ytterrocken och ledsagade de båda hederliga dannemännen i den tidiga vintermorgonen upp till slottet. Lyckligtvis var det just en tisdag, konungens

mottagningsdag, då man kunde vara viss på att få audiens.

Uppkomna i vestra slottshvalfvets stora trappa, som leder upp till konungens våning, stannade Gunnars och lät sina ögon fara omkring åt alla sidor. Därpå utropade han:

“Ör du, Bog Anders, du, tror du det kan vara stort 'ärligare i himlom?”

“Hocken kan väta, men nog här det 'är storhartadt, dä' ä' då fäll visst och sannt, det“, svarade Bog Anders och stod en stund alldeles häpen öfver den stora ståtliga trappuppgången.

Uppkomna i förrummet blefvo de ytterligare förvånade öfver de fyra uniformsklädda ordonanserna, som sutto där, och de silfvergalonerade lakejerna, hvilka togo emot de audiensbesökandes ytterplagg. Desse senare mätte med ögonen de båda dalgubbarne från hufvud till fot och voro synbarligen tveksamma om de skulle släppa in dessa i skinnpelsar klädda “masar“ bland de guldsmidda och ordensprydda herrar, som kommit för att uppvakta hans majestät och nu gingo af och an i den stora väntsalen.

Riksdagsfullmäktigen hjälpte dem dock ur förlägenheten, i det han kort och godt tillkännagaf att de tre voro en deputation till konungen. Därvid slogos dörrarne upp till biljardsalen, hvilken skyndsamt passerades, och därpå trädde man in i den vackra väntsalen. Dalamännens häpnad och förundran låter sig ej beskrivas. De vågade knappt sätta ned sina fötter på det bonade golfvet, som var halt, och spegelblankt som is. Att sätta

sig på de med gult siden öfverklädda stolarna var heller icke tänkbart. De stodo där innanför dörren helt förlägna och stirrade på kristallkronorna, de stora speglarne och de många i olika uniformer klädda herrarne.

“Ade vi inte riksdagsman mä' oss, så nog ba' vi te få gå 'äri från på eviga fläcken“, mente Gunnars. “Allri kunne fäll en tro, att det skulle vara så grannt oppe när kungen.“

“Ja,“ inföll Bog Anders, “men när det kan vara så ogrundadt 'ärligt 'os våran jordiske konung, 'ur ska' de' då inte vara där oppe när alla konungars konung? Micke ska' vi få te förundra oss öfver, när vi komma dit en gång — i det palats, som icke med 'änder gjordt här.“

Excellenser och generaler, presidenter och andre civila och militära embetsmän gingo af och an, samtalande med hvarandra, kastande då och då en och annan frågande blick på “daladeputationen“. Några kommo äfven ned till de hederliga bondgubbarna och inläto sig i samspråk med dem.

Efter flere timmars väntan utropade adjutanten omsider de tre dalamännens namn. De gingo nu in i en lång sal, hvares väggar voro beklädda med purpursammet och breda guldbårder. En turkisk matta betäckte golvet, soffor och stolar, klädda med samma kostbara tyg som väggarna, utgjorde tillsammans med ett par stora i marmor-mosaik konstnärligt utförda bord, möbleringen.

En kammarherre mottog här deputationen och gjorde sig något underrättad om deras ärende o. s. v. Sedan de väntat här ännu en stund, nal-

kades ändtligen det ögonblick, då turen kom till dem att träda inför majestätet.

Riksdagsmannen bugade sig höfviskt och Gunnars och Bog Anders nego så djupt, att skörten af deras skinnpelsar snuddade vid golfvet.

Konung Oscar II stod där hufvudet högre än allt folket; men den majestätiska hållningen hade ingenting skräckinjagande. Den obeskrifliga vänlighet och mildhet, hvarmed han mottager hög och låg, äro fast mer ägnade att ingifva mod och förtröstan, äfven hos den ringaste undersåte.

“God dag, mina vänner, hvad viljen I?” började konungen, i det han vänligt räckte de båda dalkarlarne hvar sin hand. De togo den kungliga handen i sina af hårdt och groft arbete valkiga näfvar och tryckte dem på ärligt dalasätt.

“Vi 'a kommi' hit för att be 'an om te ge oss en gudfruktig prest“, svarade Gunnars rätt på saken.

Det är det minsta ni kunna begära, och det bör ni få“, svarade konungen.

“Ja, men det kan å vara de' *största*, återtog Gunnars.

Ja, ja, det kan du ha rätt i, min vän“, svarade konungen och tillade: “Låt mig se edra papper.“

Gunnars tog nu fram ur sin kalfskinnsväska de båda viktiga dokumenten och framräckte desamma.

Konungen mottog papperen och genomögnade dem.

Efter genomläsningen yttrade hans majestät: "Mina vänner, det ser icke mycket lofvande ut för er. Den prest, I viljen ha, har ju icke fått stort mer än en tredjedel af de afgifna rösterna."

"Ja, hans majestät, nog är det så, men ehuru den andre 'ar fått flere röster efter 'emmantal, så 'ar vår, den vi vill ha, de flesta personers."

"Ja, ja, det kan väl så vara, det", svarade konungen eftertänksamt, "men ser ni, jag måste följa landets lagar och författningar, annars vore jag icke en rättvis konung."

"Lagar och författningar, ja", inföll Gunnars, „hm, inte finns det fäll någon svensk lag som säger, att vi skola ha en ogudaktig prest vet ja'. Si, oppe i våran socken finnes ännu ingen körkli' söndring eller några separatister; men ingen vet, hur det kan gå, om vi inte få en verklig själasörjare. Nog lär väl körkvägen då få snöga igen för oss — int' ska' vi skott' opp'en."

"Ja, se 'ans majestät", inföll nu Bog Anders, 'an får förlåta, om vi tala olärdt, vi förstå inte bättre; men se skrefta säger, att en blind kan inte leda en blind, ty då falla de begge i gropen, och vi vill inte falla i gropen, inte, utan vi vill 'a en sann andans man, som leder oss rätt, å tocken ä' 'an vi 'a rösta på."

"Nå, huru veten I, att icke den andre, som fått de flesta rösterna, också är en andans man?" sporde konungen.

"Hack, 'ans majestät, det är ej konstigt att förstå: Af frukten känner man trädet, säger Fräl-saren. Den som kan sitta på gässgifvaregål'n å

supa, den kan väl inte va' nå'n rikti' prest, heller, inte."

Konungen hörde med tålmod och synbart intresse på de oförskräckta dalamännens rättframma språk och svarade slutligen:

"Ja, mina vänner, nu har jag hört hvad I önsken; jag skall behålla edra papper och tala om saken med mina laglige rådgifvare, och hvad jag kan göra för eder, det skall jag — farväl med er nu, och helsa upp till Dalarne."

"Stor tack", utropade Gunnars. "Gör 'an hvad 'an kan, nog få vi fäll den prest vi vill 'a och som leder oss rätt, allti'."

Audiensen var nu slut. Konungen räckte bondgubbarne ånyo sin hand; de ville kyssa den, hvilket konungen icke tillät.

Utkomna i yttre salongen, ropades de ånyo tillbaka in i konungens rum. Då de inkommit, yttrade konungen: "Jag tänker ni gerna ville helsa på drottningen också."

Ja, det ville de gärna, förstås, och konungen ledsagade dem sjelf genom flere rum till drottningen, som vänligt kom dem till mötes och helsade dem.

"Åh, ä' ho' dronninga, ho'?" utbrast Bog Anders.

"Ja, jag är drottningen", svarade hennes majestät, i det hon satte sig ned i en soffa.

"Ho 'ar varit micke sjuk, 'ar vi 'ört, och nog ha vi oppe i Dalarnes hyddor ofta bedt Gud för'na' att 'an som 'ar lif och död i sin 'and, skull' gör'na frisk", fortsatte Gunnars.

“Tack, mina vänner“, svarade drottningen, “Gud har nog nådefullt hört edra böner. Jag är mycket bättre nu än för ett år sedan.“

“Ja, Gud ’an ’örer bön, därpå ’ar vi ’ans löfte, och ska’ det nu gå lättare för oss att bedja för våran kung och dronning, sedan vi sett dom, ansikte mot ansikte, utlät sig Bog Anders.

Härefter utspann sig ett ganska allvarligt samtal mellan de kungliga personerna och de enkla dalgubbarne, tills tårar glänste i både konungens och drottningens ögon.

“Nej, nu få ni gå“, yttrade slutligen konungen, i det han ånyo kramade deras valkiga händer.

“Gud välsigne eder och edra kära i hemmet“, sade drottningen, i det hon vänligt räckte dem handen.

„Ja, tack för det ordet, och Gud välsigne våran konung och dronning“, svarade de trohjärtade bönderna, och så gingo de.

* * *

“Nog ’a vi trott, att vi ’ade en god konung och dronning, men allri i världen kunde vi förstå att de voro så ’gemena’ och ’nedlåtande’ som de voro“, utropade Gunnars, när de gingo utför slottstrappan.

“Ja“, menade Bog Anders, “inte ä dä fäll många land, som ’ar en tocken kung. Jag tycker då, att det var, som om ’an varit den vise Salomo, så märkvärdig var ’an.“

“Ör du, Gunnars, du, nog får vi våran prest te körkherre, allti’ — tror inte riksdagsman de också?“

“Åhjo, det är nog möjligt, men ni ska' tro, kungen kan inte göra allt hvad han vill, han heller“, menade representanten för Dalarne.

“Kan 'an inte — de' va' då underligt — hocken tror du törs sätt' sig emot kungen, om 'an vill ge oss presten? Nej, du, det är Gud, som leder konungarnes hjärtan som vattubäckar. En karlakar! var 'an i alla fall.“

Ja, det voro de alla med om. Men voro dalgubbarne belåtna med sin kung — så var kungen kanske icke mindre belåten med sina frispråkiga dalkarlar.

Följande onsdagsmorgon fick riksdagsmannen befallning att samma dag infinna sig hos hans majestät.

“Du hade ett par frispråkiga landsmän uppe med dig i går“, yttrade konungen.

“Ja, ers majestät“, bugade sig riksdagsmannen, “de voro enkla naturbarn, på hvilka den moderna civilisationen icke haft någon särdeles påverkan.“

“Men de hade god reda på sin bibel“, återtog konungen.

“Ja, det är måhända ock den enda bok de studera; men de studera den grundligt och deras lif bär prägeln af detta studium.“

“Både jag och min gemål tyckte mycket om deras ärliga, rättframma språk“, fortfor konungen. “Känner du något närmare till den prest, de ville hafva till kyrkoherde.“

“Ja, eders majestät, äfven han är en äkta dalkarl. Han var smed tills han fyllt tjugufyra år, då han började studera. Han ser liten och obetydlig

ut, men han har andens stål i sin karaktär och är fast i sin tro som den klippa, hvars malm han hamrat“.

“Godt — känner du den andre, som fått de flesta rösterna?”

“Nej, men jag är öfvertygad, att alla parter vinna, om eders majestät täcktes gifva dem den pastor de begära.“

“Ja, helsa dem, att jag skall göra hvad jag såsom konstitutionel kung kan, och här har du ett par fotografkort, som du skall lämna dem från mig, ett till dem hvar.“

Det faller af sig själft, att de båda gubbarne blefvo ytterst förtjusta åt den kungliga gåfvan, och när de återkommit till sitt hem, bland Dalarne åldriga fjellar, togo de sig för att skriva till konungen för att på detta sätt lägga sina tack samma, undersåtliga känslor i dagen. Äfven härvid vände de sig till sin riksdagsman med begäran, att han skulle framlämna brefvet, sedan han först “rättat felen“, såsom de uttryckte sig.

De började detta bref något egendomligt:

“Hälskade Fader i 'erranom“, skref Gunnars.
“När jag nu håter kommit till mitt 'em i Dalom och tänker på hall den kärlek och nedlåtenhet, med hvilken vi mötte landsens fader, så kunna vi icke hannat än tänka på hvad skrefvet står om den vise Salomo och hvad dronningen af rika Harabien sa' te 'önom: Hallt det jag i mitt land utaf ditt väsende och af din visdom 'ört 'afver, det här sant. Och jag 'afver icke velat trott det, till dess jag är kommen och 'afver det med mina

ögon sett. Och si, det är mig icke 'älften sagdt. Salige äro dine män och dina tjänare, som halldid för dig stå och 'öra din visdom.“

Vidare tackade de på det underdånigaste för det kungliga porträttet, hvilket de förklarade skulle blifva det dyrbaraste arf de komme att lämna sina barn.

Omkring två månader efter nu beskrifna audiens fick riksdagsmannen en eftermiddag ett bref från dåvarande ecklesiastikministern af följande korta, men viktiga innehåll: “Då jag vet det skall intressera er, får jag härmed underrätta, att pastor X. i dagens konselj blifvit utnämnd till kyrkoherde i S. församling i Dalarne.“

Riksdagsmannen telegraferade genast till sin gamle vän, kontraktsprosten B., och meddelade honom den goda nyheten. Denne lät vid telegrammets mottagande sätta för sin springare, och i det klingande slädföret ilade han vägen fram till S. kyrkoby, där Gunnars bodde. Det blef icke liten glädje. Nyheten spred sig till vännerna i byn med blixstens snabbhet, och snart var en liten flock samlad omkring kontraktsprosten i Gunnars stuga. Der tackade man Gud på gammalt svenskt sätt med böjda knän och knäppta händer, och så sjöng man af hjärtans lust: “Nu tackar Gud allt folk.“

* * *

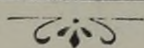
År hade förgått, då riksdagsmannen gjorde en resa genom Dalarne. Han besökte då äfven sin vän Gunnars. Det blef ett gladt återseende, och

Gunnars log i sitt skägg, sägande: Sir du, att det var sant hvad jag sa' te kungen: 'Gör an' hva' 'an kan, nog få vi våran prest allti'. Men si, en tocken kung, som vi 'ar, finns inte i hela väla, det är då visst å sannt, det! 'Ör du Kirsti, du, gå å 'ämta mej skrinet, du", tillade han till sin äldsta dotter, en kulla på tjugufyra år. Efter en stund kom Kirsti in med något, som såg ut som ett klädbylte.

"Är ska' du fäll få se min skatt ifrån Stockholm", fortsatte Gunnars, i det han började veckla upp tyglapparna, ur hvilka omsider framdök ett litet skrin. Locket öppnades så försiktigt som hade man en dyrbar relik framför sig. I skrinet låg ett litet paket, omlindat af en mängd solkiga tidningsblad, karduspapper och gamla karta sigillata protokollspapper, gulnade af ålder. Efter mycket fubblande och lindande blef ändtligen ett kuvert, någorlunda hvitt, synligt, och ur detta framdrog Gunnars försiktigt konungens fotografi-kort.

"De ska' jag säj' dej, att detta ta's ej fram alla dar", menade Gunnars, och hans blick på konungens bild förrådde mer än de vältaligaste ord, att konung Oscar II äfven i Dalarnes låga hyd-dor eger hjärtan, som klappa af oskrymtad kärlek för den ädle och högsinte monarken.

86.10.1937

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
LUND

